Kvartetten, som sprängdes. Senare delen

Bokutgåva

Albert Bonniers förlag, Stockholm 1924. Tionde upplagan

TRETTIOFEMTE KAPITLET.

Förlåt oss ...

Fastän Cellos sinne var fyllt av ekonomiska bedrövelser, levde den sorgklädda frökens bild alltjämt i hans tankar.

Efter att något ha drömt och filosoferat ville Cello försöka att verka för sin sak, och han var optimistisk, som kärleken är. En dag tog han sig för att vandra ned mot Klostergatan. Denna gata brukade han icke så ofta gå, och högst sällan hade tidningsarbetet fört honom åt detta håll. Det var som om han halats dit i ett osynligt rep, och när han hade gått ett stycke, stack Café och Biljard Merkurius ut sin mjölkvita skylt ovanför hans huvud. Cello stannade då.

Emellertid låg fabrikör Anders Åviks stora träslott med de plåttäckta tornen snettemot. När Cello varsnade det stora huset, som han visste tillhörde fabrikör Åvik, såg han i sina tankar som så många gånger förut begravningståget med den sorgklädda flickan, och han hörde i sitt huvud tonerna av Nordqvists sorgmarsch åter spelas av de sex herrarna med höga hattar och svarta vantar. Så är det, tänkte han. Jag dras nästan magnetiskt till hennes hus.

Han kunde icke låta bli att titta upp mot rutorna, och medan han gjorde så, såg han beständigt det bleka flickansiktet med de sorgsna, vänliga ögonen. Samma våg av glädje, som svällde i hans bröst mitt i den smärtsamma begravningsakten, steg på nytt upp inom honom, och en rad av planer och beräkningar drog som flarn för en blåst genom hans huvud.

– Nej, se herr Erlandsson, ljöd då plötsligt en kvinnostämma alldeles vid hans sida. Samtidigt hörde han snabba steg och fraset av en klänning. Cello sträckte på sig. Han kände igen fröken Åviks röst och vände sig om. Snabbt uppfångade han blicken. sorgfloret och det mörka håret, blandat med gulltrådar. Men i detsamma tillstötte en annan syn, den han först icke trott höra dit: en stor och tung herre med allvarliga och bestämda drag, långa armar och ben befann sig nämligen alldeles vid sidan om damen. Cello gick baklänges ett par steg för att släppa fram den ovidkommande manspersonen, som han trodde ämnade gå över gatan, men den store herrn stod kvar.

– Får jag lov att föreställa, presenterade fröken Åvik, innan Cello hunnit att hämta sig. Redaktör Erlandsson och ingenjör Planertz.

– Hm, hm, mumlade Cello och bugade sig, i det han avtog hatten.

– Det var herr Erlandsson, som skrev så vackert om min bror, förklarade fröken Åvik med sakta stämma och såg upp på sin tunge följeslagare.

– Jaså, sade ingenjör Planertz med orörligt ansikte. Mycket nöjsamt att få träffa herr Erlandsson.

– Personligen har jag inte fått tillfälle att tacka förrän nu, fortsatte fröken Åvik. Det ser inte bra ut att göra

det här på gatan. Men jag kunde verkligen inte låta bli. Ett hjärtligt tack.

– Jag gjorde det så gärna, svarade herr Erlandsson aktningsfullt, fylld av en känsla, sammansatt av överraskning och ledsnad.

– Förlåt en fråga, avbröt ingenjör Planertz. Har Kuriren skrivit något om grävningarna i Magnus Gjutares gata eller var det kanske Middagsposten? Oavsett vilken tidning, som har uttalat sig i denna fråga, så var artikeln i ämnet ett synnerligen orättmätigt anfall på vederbörande kommunala myndigheter. Åtgärderna i denna sak stödja sig på en grundlig, av drätselkammaren efter utlåtande från alla intresserade parter företagen undersökning.

Cello kunde knappast taga sina ögon från fröken Åvik, där hon stod med huvudet lätt på sned och blickarna erkännsamt riktade mot honom. Nu var han emellertid tvungen att svara ingenjör Planertz.

– Det var verkligen vi, som hade en insändare i den där saken, förklarade Cello.

– Denna insändare måste i alla fall ha varit skriven av en person, vars lust att angripa är betydligt större än hans kapacitet att bedöma arbetenas betydelse. Den är ganska stor för denna gatudels framtid, då man nämligen i sydväst ...

– Nej, bästa ingenjörn, inföll den svartklädda fröken, nu måste vi väl gå. Inte ska vi väl heller uppehålla herr Erlandsson med den där saken. Kan inte herrarna tala om den en annan gång? Adjö, herr Erlandsson, hälsade den unga damen.

– Adjö, herr Erlandsson, upprepade kommunalmannen, i det han tillade: var vänlig och ring till mig i morgon, då ett bemötande är på det högsta av behovet påkallat. Nämnda gatudel ...

Cello tittade efter den allvarlige mannen, som vandrade tungt vid fröken Åviks sida.

– Vad hon är förtjusande, sade han för sig själv. Men vad var det där för ett vidunder till karl? Hört namnet, men –

Efter detta sällsamma möte, begav sig journalisten helt orolig till redaktionen, där han fann den store skeptikern Löf sysselsatt med att lägga en mina mot det fula planket vid Salmansgatan. Cello hälsade kamraten med några likgiltiga ord; anmärkte att det var mycket dåligt väder i afton, vartill herr Löf genmälde, att han tvärtom tyckte vädret mycket väl passade en fyrtiofemårig man utan lysande framtid, som dessutom på pensionatet nyss intagit en måltid bestående av kalvfrikassé. Cello sökte göra en mjuk övergång till sitt egentliga samtalsämne och framkastade slutligen frågan, om Löf kände till ingenjör Planertz något närmare. Herr Löf skakade först på huvudet men tillade därefter, att Planertz tillhörde det lyckliga släkte, som kunde boxa sig fram i livet och sätta sig på andra människor med den mest ogenerade min i världen.

– Är han gift? frågade Cello med en gäspning.

– Inte vad jag vet, men jag tror nästan, att han ska vara förlovad med den där fabrikör Åviks dotter, sva herr Löf med mycken likgiltighet, varvid dock Cello kände ett spjut tränga igenom bröstet.

Efter att en stund ha gått omkring och tittat på redaktionslokalen, där han för tillfället icke hade att göra, emedan han njöt sin ledighetsdag, avlägsnade Cello sig och gick åter ut i den regniga kvällen. Det hade nu mörknat ute, men framför allt hade det mörknat, ja, svartnat inom herr Erlandsson. Alla olyckor tycktes samtidigt vända sina vapen mot honom! Utan att tänka på vart han gick promenerade han i hastig takt, med ögonen stirrande i marken och piskad av det allt häftigare regnet, ned i Klosterparken. Här var det folktomt,

och här ville han sjunka ner i sitt elände.

– Livet är grymt! Råa lycka, som tiger och vänder mig ryggen. Jag har ingenting mer att vara till för.

– Du tycker att du är särskilt illa behandlad i dag. Den eftertrådda var en annans. Men jag svarar dig –

– Vad svarar du mig? frågade Cello sitt samvete.

– Jag svarar dig: Kom ihåg!

Cello skulle just till att fråga, vad det var han borde komma ihåg, men när han i detsamma under sin dystra vandring kommit ned i en av Klosterparkens gångar och fått syn på en liten bänk under de vissnade träden, behövde han icke framställa frågan.

– Det var en gång du satt här, då en ung kvinna vände ett sorgset ansikte mot dig ...

– Å, ja, åja! Låt det vara. Låt det vara. Jag erkänner.

– Kan undra, om du minns din råbarkade tystnad? Det var vid ett tillfälle då hon –

Cello teg.

– Kommer du ihåg de förgråtna ögonen och den darrande handen?

– Ja visst, ja visst. Ganska längesedan ... Jag var ung och hade inte –

– Erkänner du, att du gjorde henne ont? Hon satt där på den gröna bänken. Det var höst som nu.

– Jag sörjer verkligen, svarade Cello.

– Låter tämligen bra, när du säger det. Men är det i alla fall inte mera den andra du sörjer? Det är så svart och grumligt –

– Nej, nej, nu menar jag ärligt.

– Då ska du inte ömka dig. Tag mot rappet som betalning. För min del ville jag gärna se dig blöda –

– Men hela min varelse ...

– Ska vi nu börja omigen från början? Om jag kunde begripa, hur det är med dig, som har så svårt för att lära dig läxan. Alltså: hon satt på den gröna bänken ...

– Måtte hon ha förlåtit mig i sitt hjärta, svarade Cello kuvad.

Regnet slog på alla de vissna trädkronorna och piskade dem med sina långa, glimmande spön. Cello gick fram och tillbaka på den lilla gången trots ovädrets häftighet. Han skulle i sin förtvivlan velat avkasta kläderna och taga emot dessa yttre slag, som de kommo från himlen, liksom han nu tog emot samvetets vinande rapp utan att höja ett protestrop. Till sist gick han åter långsamt upp på redaktionen för att höra människoröster. Han kände sig icke längre så plågad; han var mera matt och uttröttad.

Just som Cello inträdde genom dörren, hördes ett hest rop från den fete och hetlevrade lille notischefen, som till herr Löf riktade följande ord:

– Vid Satakundas saltstoder! Säg mig, vad berättelsen för lördagen hette? Vad hette den sentimentaliska berättelsen, gode Löf?

– Vänta, svarade Löf. Vänta!

Därpå gjorde den store skeptikern en titt i arkivexemplaren eller det så kallade lägget, varefter han svarade:

– Förlåt oss våra skulder, av Fanny von Holtz.

– Du muntascherade Epaminondas, skrek den fete notischefen. Lyft på skägget, goda Löf, så att jag bättre kan avlyssna suset!

Den store skeptikern skrek nu med en stämma, som trängde genom märg och ben på Cello, där han stod med sin drypande hatt i handen:

– *För låt oss vå ra skul der!*

TRETTIOSJÄTTE KAPITLET.

Cello vill i desperation förskriva sig till fan och hör en knackning på sin dörr.

Något senare samma afton kom Karl Ludvig upp till Cello i hans bostad och fann sin vän djupt nedslagen. Karl Ludvig granskade varje drag i hans ansikte, som om han ämnat rita av honom, varefter han började att gå sin guppande gång fram och tillbaka i rummet. När ljudet av stegen tystnat, kände den betryckte Cello, hur Karl Ludvigs hand lades på hans axel, under det han hörde vännens röst med kraft tala:

– Röck öpp dej! Dä reder sej te slut i alle fall!

– Men det är förtvivlat, klagade Cello. Penningbristen för tillfället är ett inferno, men väl vore, om inte det funnes annat än det!

– Ä dä något annat då? oroade sig Karl Ludvig och sköt fram sitt stora huvud. Esses! Du måtte väl inte ha något hemligt? Du ligger väl inte å drar på något hemligt elände mä andra papper?

– Nej, sade Cello dovt, det är inte papper.

– Så att du inte ä mä i något fesköljebolag eller något bolag, som ska dra kemikalier ur havstång eller så?

– Nej, svarade Cello med ännu mörkare stämma. Det är inte kemikalier. Det är hjärtesaker.

– Jaså, utbrast Karl Ludvig lättad och med tanklös glädje spelande i sitt breda ansikte. Dä va rektit skönt!

Vid dessa ord erfor Cello för första gången i sitt liv en lust att fälla upp sin eskilstunakniv för att begrava den i Karl Ludvigs mage. Ja, det är mycket skönt, sade den bedrövade journalisten för sig själv, o, ja, vad det är skönt att känna sig leva utan mening! Men snart lade sig hans vildhet åter till ro, och han började på nytt att ruva över sitt mörka öde, ända tills Karl Ludvigs baryton ännu en gång lät höra sig:

– Röck öpp dej! Ä dä fruntimmershistorier?

Cello ämnade först tiga, emedan han nästan tyckte, att Karl Ludvig trampade med bredbottnade kängor på rosor, då han kallade dessa hjärteangelägenheter för fruntimmershistorier. Men tystnaden varade icke länge, ty Cello kände, att han måste tala ut sin smärta för en pålitlig vän, och någon pålitligare vän än Karl Ludvig ägde han icke. Medan alltså journalisten så sakta öppnade sitt hjärta, gick den bredbröstade Karl Ludvig fram och tillbaka i rummet. Då och då stannade han sina vandrande, korta bropålar till ben och sköt fram huvudet i en lyssnande ställning, som om han förnummit fjärran fågelsång. Slutligen frågade Karl Ludvig:

– Ä ho söter?

– Ja, svarade Cello kort. Det är hon.

– Ä ho snäller?

– Det kan du väl begripa, att hon är! Jag känner henne visserligen inte så mycket, men jag svär på, att hon är det. Jag älskar henne!

– Dä ä bättre, att ho ä snäller utan å vara söter, än att ho ä söter utan å vara snäller, påpekade Karl Ludvig med största lugn. Jag har också varet ute å promenerat på de dära viset några gånger! Puh!

Han satte på ett lustigt sätt upp sin feta hand till munnen och fräste som en nyöppnad vischyvattensflaska bakom den. Detta var Karl Ludvigs sätt att antyda passerade kärlekshistorier med mer eller mindre tragiska detaljer.

– Asch, utbrast plötsligt Cello i en ton av hemsk likgiltighet. Det är ju bara att göra slut på alltsammans, så –

Han reste sig upp och såg mycket beslutsam ut.

Det påstås, att personer, som högt tala om att de ämna klippa av sin livstråd, nästan aldrig göra allvar av hotelsen, under det de flesta olyckliga människor, som frivilligt söka döden, taga steget utan att yppa sina planer, liksom av fruktan för att bli störda. Cello hade så mycket liv inom sig, att han alldeles säkert gärna skulle ha velat bli störd i förberedelserna till en sådan handling. Karl Ludvig kunde dock icke veta detta, och dessutom hade han helt nyss, som han själv trodde, genom sin noggranna vakthållning räddat livet på direktör Olsén en kritisk afton. Han var fast besluten att göra vännen Erlandsson samma tjänst. Karl Ludvig älskade livet och jorden, och därtill hade han som barn blivit skrämd för döda, då han och barnjungfrun drogo omkring och skådade lik i hembygdens små vedbodar, där ljus brunno framför vita lakan och spredo sitt fladdrande sken över stela och sällsamma ansikten.

– Allri på tiden, skrek Karl Ludvig. Inga galenskaper! Du tänker väl inte gå å ta – gå å göra dej nått illa? Esses!

– Låt mig vara, sade Cello, som hade behov av att sjunka, om icke i en grav så dock i en svandunsbädd av vänligt deltagande. Du får förlåta mig, att jag själv bryter upp. Jag vill gå ut ett slag.

Karl Ludvig placerade nu sin breda kropp med dess frikostigt tilltagna axlar och dess festligt svällande mage framför Cellos dörr. De kraftiga, korta benen skilde han åt och åstadkom därigenom en tämligen pålitlig spärr.

Cello gjorde emellertid icke allvar av att gå; han sjönk ned på stolen och satt en stund utan att säga ett ord, medan Karl Ludvig, likaledes under tystnad, misstänksamt gav akt på varje liten rörelse hos vännen. Till bevakarens förvåning reste sig emellertid herr Erlandsson upp och log ett matt leende.

– Käre Karl Ludvig, sade Cello. Du tycker inte om att dö du?

– Jag vell inte höra talas om dä. Jag vell bli gammel. Möcke, möcke gammel, svarade Karl Ludvig med fasthet.

– Ålderdomen, är nu den också någonting att önska sig?

Karl Ludvigs runda kinder överforos av en häftig rodnad och hans ögon blänkte, när han svarade:

– När en får vara frisk, så ä de möcke bra å bli gammel. Jag vell gå i parken å läsa tidningar. Jag vell setta i

mina små rum ve brasan. Du å jag drecker en töddi å talar om gamla minnen. Så vell jag gå ut på torget å själv köpa min fesk å min fågel – Karl Ludvig smackade nu med läpparna – å eftersom Gud inte har velat, att jag skulle få köpa pappas egendom, där ja ä födder, så vell jag ha dä på dä sättet, som jag nu har sagt. Ibland kommer släktingar å tittar tell en, å på julaftnarna ä man än här, å än där. Spelar ett parti kort, drecker punsch, rör i ellen. Jorden ä ett gött ställe tell å vara på. Den *ä* ett gött ställe, Cello. Dä ä alldeles fel, när folk säjer annat!

*

Självmordskandidaten sov dåligt på natten och arbetade den påföljande dagen under en sorts dvala. När arbetet var slut, kände han sig åter så nedslagen, att Karl Ludvig skulle ha blivit förfärad, om han kunnat skåda in i vännens sinne. Cello intog som vanligt middagsmålet vid fyratiden på sitt pensionat, varefter han gick hem för att dela sin tid mellan ledsnad och vila. Han lade sig på sin soffa, och mattigheten efter den nervösa natten och efter dagens arbete på redaktionen tog nästan genast ut sin rätt; den trötte mannen slumrade lugnt, tills mörkret bröt in. När han då förvirrad vaknade och hastigt såg på klockan, fann han till sin häpnad, att denna fattades en kvart i tolv. Han kände sig omtumlad i huvudet, men krafterna voro tillbakakallade och med dem en friskhet, som dels tog sig uttryck i funderingar åt alla håll för att söka bringa reda i de ekonomiska svårigheterna och dels utlöste en vrede, som kunde kallas sund, och som ibland brukade framföda lyckade initiativ i den ena eller andra riktningen. Så snart Cello märkte, att han var arg utan att samtidigt känna oro, förstod han, att han befann sig i nästan fullständig jämvikt.

Jag har många goda år ännu, tänkte han. Först måste jag söka en utväg för att bli fri från dessa gnagande penningbekymmer. Dig, älskade ... Ja ... Först till pengarna! Skall det inte finnas någon möjlighet?

Han hörde en blåst draga utanför fönstret och släpa något föremål på asfaltgården; det ryckte då och då i spjället.

– Hör nu, fortsatte den desperate journalisten, som gick fram och åter på golvet med häftiga steg. Hör nu!

Tankarna flögo vilt omkring. Herr Erlandsson kunde, hur mycket han än ansträngde sig, icke framtrolla guld ur luften. Under sin tankegalopp kom han att erinra sig fondmäklaren, som nu, var i världen han än befann sig, säkert icke längre förmådde göra några ekonomiska trollkonster. Hade Cello kunnat nypa tusenkronor ur luften, hade han inte ätit upp dem utan i stället skyndsamt ordnat Gyllene triangelns intrasslade affärer, men det var icke lätt att trolla eller att göra guld.

Under de fruktlösa grubblerierna ilade journalistens tankar till de gamla alkemisternas laboratorier med dess rinnande guld i flämtande glöder och med alla de klara retorterna runtomkring. Tänk, vilken praktik en sådan herre skulle ha fått i denna tid! Det var nog mer än en, som icke skulle ha dragit sig för att förskriva sig till den lede bara för att få hjälp till sina amorteringar ... Något retad över dessa ofrivilliga fantasiutflykter, som hindrade Cello att riktigt koncentrera sig på sin ekonomiska olycka, började han att småsvära, där han hastade fram och tillbaka på den slankiga golvmattan. Blodet sköt upp i hans huvud som på en kalkon; de mörka ögonen i det runda ansiktet sprutade etter, och i det han hötte med knytnäven i luften, sade han högt:

– Jag skulle minsann inte dra mej ... Gärna skulle jag välkomna herr faan ...

– Aaaaaa – ljöd det långdraget i rummet.

Det var endast det klara a-ljudet i namnet på människosläktets fiende, som gav ett sjungande återljud i violoncellen, som stod lutad och förgäten i ena fönstersmygen, men säkert är, att ljudet lät mycket märkvärdigt i denna stund. Samtidigt ryckte spjället på ett bullrande sätt. Cello vände sig om och betraktade

först violoncellen, som nu var alldeles tyst, varefter han fånigt stirrade på kakelugnen.

I samma ögonblick hördes en tydlig, nästan skarp knackning på dörren.

– Någon knackar klockan tolv på natten! Det var en evig lögn, sade herr Erlandsson för sig själv, i det han uppmärksamt betraktade dörren.

Då ljödo åter några bultningar, denna gång så tydliga och markerade, att det var alldeles omöjligt att misstaga sig. Knackningarna voro till antalet fyra, och mellan varje slag fanns ett långt mellanrum. Journalisten gick för att öppna men stannade först ett ögonblick i lyssnande ställning vid dörren. Icke ett prassel hördes därutifrån. När han nu vred om nyckeln och gluttade ut i mörkret, fick han se en smal herre av medellängd, med markerade drag och horninfattade brillor på en lätt krökt näsa, avvaktande stå på dörrmattan. Den tunne mannen, som var klädd i svart hatt och svart ytterrock, hälsade och log efter att ha kastat en snabb och forskande blick på Cello.

– Vem sökes? frågade denne.

– Jag söker redaktör Erlandsson, svarade mannen med hornbrillorna. Är detta kanske redaktör Erlandsson?

– Ja, det är jag, svarade Cello.

– Mitt namn är teaterdirektör Billkvist för Revysällskapet, presenterade sig främlingen, som nu stigit in i rummet. Skulle herr Erlandsson vilja vara av den godheten att följa mig till hotellet?

– Ja men, sade den förvirrade Cello. Klockan! Hur har herr Billkvist kunnat taga sig in så här sent?

Cello tog åter upp sin klocka och fann, att den fortfarande visade på en kvart före tolv. Han förstod nu, att den hade stannat.

– Bevars, sade den tunne herrn, bevars! Klockan är bara åtta. Herr Erlandsson vore verkligen riktigt charmångt vänlig, om ni ville följa mig till hotellet. Det är en viktig sak, som jag ville tala om. Det vore verkligen braa vänligt, braaaa vänligt, tillfogade direktören.

– Aaaaaaa – lät det ånyo från violoncellen, och medan Cello lade märke till att spjället ännu en gång kom i det våldsammaste uppror – det formligen dånade i kakelugnen – följde han förvånad den tunne herrn med hornbrillorna ut i den blåsiga kvällen.

TRETTIOSJUNDE KAPITLET.

Frestaren och förskrivningen.

När Bengt Erlandsson inträdde i teaterdirektörens hotellrum, där man kunde höra svaga stråkljud från kaféet, avlägsnade sig en lång man med blekt, elastiskt ansikte och svart skäggbotten. Han hade en liten väska i handen, sådana barnmorskor begagna. När han slank ut genom dörren, ropade han till teaterdirektören, i det han på ett onaturligt charmant sätt vinkade med handen:

– Aha, vår blivande författare, gissar jag! Aha! Jag kommer genast och skall då ha äran presentera mig.

Rösten var en djup basröst, väskan var avsedd att hämta några papper och dekorationsskisser uti, mannen var kamrer vid Revysällskapet, en aktör, som kände alla falska uttal och alla verklighetsfientliga attityder, kort sagt, en man, som på god tro girigt tillägnat sig skådespelarkonstens samtliga avigsidor och som därför var mycket egenkär, ehuru särdeles duglig på det ekonomiska området.

Direktören ringde på städerskan, som fick i uppdrag att ofördröjligen kalla på hovmästare Edelberg. Efter en liten stund knackade det ödmjukt men tydligt på dörren. På teaterdirektörens tillrop uppenbarade sig den rödhårige hovmästaren, leende med ett slags streck till mun, som gick från det ena örat till det andra. Han såg förtjust och ivrig ut och gned sina händer, som om han stått framför ett smörgåsbord.

– Åh, direktör Billkvist, utropade han. Så roligt att se direktören här! Hur har det gått med turnén?

– Charmångt, svarade teaterdirektören. Tack för senast! Vi har haft ganska goda hus överallt, men det är ju bekymmer jämt ändå. Nu gäller det ju att lokalisera revyn, och här står som jag hoppas, vår man!

Teaterdirektören pekade på Cello, mot vilken hovmästaren riktade en komplimenterande bugning, i det han yttrade:

– Känner förut. Säkert mycket bra. Å, säkert! Nå, direktören, kan jag stå till tjänst med något?

Teaterdirektören kliade sig i det gråa, slätkammade håret och knep med ögonen. Han såg bekymrad ut, satte hornbrillorna till rätta på näsan och menade, att man väl först skulle ha något att dricka.

– Visky, vatten, kanske, punsch, en liten likör, kanske, vermouth, en liten drink, kanske, ginfizz, manhattan, kanske, liten konjak, svängare, Napoleon, kanske, Hennesy, också mycket bra – eller kanske kaffe, bröd, liten bakelse, smörgås, kanske ett glas mörkt ...

Sedan den rödhårige hovmästaren mottagit en beställning, upplöstes han och försvann såsom en dunst eller dimma. Teaterdirektören skrek efter honom:

– Kom tillbaka igen, herr Edelberg! Jag måste tala ...

– Strax, ljöd en svag röst långt borta i korridoren. På en sekund hade den ålliknande hovmästaren tillryggalagt en lång sträcka; han flög eller sögs bort i stället för att gå.

– Nu, sade teaterdirektören. Å pardång, herr Erlandsson, att jag inte bad er sitta ned!

Teaterdirektör Billkvist hade drömt en hopplös dröm om Hamlet, han som så många andra, och spelade under en tid greve i landsorten i ett komedisällskap. Detta gjorde han väl, emedan han kunde se ut som en teatergreve; dock låg honom hans hembygdsmål något i fatet, och det berättades, att när greven en gång uttalat sin stränga replik till en närgången friare, vilken i pjäsen fikade efter hans dotter, han skulle ha sagt på följande sätt:

– Nog nu, herr kapten, mä era vältalighetsblomster. Mi doter får I i alle fall aldrig!

När emellertid herr Billkvist tröttnat på aristokratien och vältalighetsblomsterna, blev han sin egen och bildade ett teatersällskap, som spelade revyer men även Värmlänningarne, Kapten Grant och hans barn och Herr Dardanell samt någon enstaka gång – vid sorg i konungahuset, eller om sällskapet inträffade i en stad, där en explosionsolycka eller annan stor ledsamhet timat – Therèse Raquin.

– Jo, se nu ska vi talas vid, sade teaterdirektören. Jag bad hovmästare Edelberg att även titta hit. Inte för att såra herr Erlandsson, å bevares! Men han har nämligen hjälpt mig ur ett och annat trångmål vid revyerna förut och givit mig råd angående dekorationsarrangemången.

– Han är visst en talang, sade Cello, som ju även någon gång sett den rödhårige hovmästaren spela på en violoncell av luft och dansa Isadora Duncan på väldiga och nakna fötter.

– Absulemång! Han skulle ha gått till teatern. Men svårt att lära gamla hunnar att sitta! Jag vill minsann inte

locka honom. Själv har man besvärligt ibland, ja, ett rent Dångtes helvete, särskilt i revyerna. Det är ju så dåliga tider, att statisterna ibland är så magra, att trikåerna flaxar som kappor omkring bena på dom. När jag nu var i Norrköping sist, fick jag gno som en skottspole för att få tag i en lämplig Amerika och en lämplig England.

– Jag förstår dess värre inte riktigt, sade Cello artigt.

– Jo, jag hade Nationernas Här i en akt. Di kommer in i en elegångt balett med flagger i händerna. Men – sakrejö – Amerika, som kamrern hade valt ut, såg ut som en planka och England som vålnaden i Hamlet. Jag uppbringade emellertid till slut ett par lämpliga talånger på Lampskärmsfabriken, och allt klara sej. Lyckligtvis hade jag Moder Svea själv inom sällskapet, hon får ju inte vara mager – fy dång – utan tvärtom, förstås, och allt gick i lås. Men man får inte spara sig själv för att få det att gå ihop. Konsten är inte någon blömsterströdd stig. Nej, tvärtom, där är fullt av törrrnen, av törrrnen! – ah, se där, avbröt han sig. Där ha vi punschen!

En vaktmästare syntes i dörren och bakom denne hovmästaren, som fortfarande grinade och häftigt gnuggade sina händer.

– Förlåt, direktören, ursäktade sig herr Edelberg. Jag har tyvärr inte tid att stanna just nu. Kommer lite senare kanske. Plikten kallar, Bierabend i kaféet. Välkommen ut sedan! Mörkt öl, surkål, röda lyktor. Mycket folk i kväll och en extra jazzorkester. Två äkta negrer. Tja! Tiden kräver negrer. Förlåt!

Härpå försvann hovmästaren, som om han plötsligt fallit ner genom en lucka i golvet.

– Vi ä ju, som sagt, här, började åter teaterdirektören, när nu herrarna blivit ensamma, för att undersöka dessängerna. Sällskapet spelar på annan plats, men nu skulle det gälla lokaliseringen av revyn här i stan. Hör nu, herr Erlandsson, lova mig nu att hjälpa oss, jag har hört att ni är en talång! Ah, neka inte, för det går inte me mej! Herr Erlandsson har blivit varmt rekommenderad.

– Ja, svarade Cello något generad. Visst har jag skrivit vers, men det är inte den sortens vers. Jag tror inte att jag ligger för kupletten, det tror jag verkligen inte.

– Kupletten! Bah! Herr Erlandsson är visst musikalisk också?

– Något. Jag spelar violoncell.

– Duger också bra, men här rör det sig om det levande mänskliga livet, se! Jag behöver väl inte fråga, om herr Erlandsson har sett mina tidigare revyer?

– Jag bekänner, svarade Cello, att jag bara har sett en utav tre.

– Jaså, verkligen, sade direktören något besviken. Emellertid. Förr hade jag ju den där oerhört talangfulle slakthuskamrer Vesterström att skriva kupletter, och han hade just det rätta greppet. Han kunde lägga in det, så det kittlade i dom, se, just på det rätta sättet. Så där om kärleken – tralalala! Men liemannen skördade, mänskligt att döma, Vesterström för tidigt.

Nu slog det kraftigt i dörren, och in trädde den långe kamrern med det bleka gummiansiktet, den svarta skäggbotten och den lilla barnmorskeväskan.

– Bång soar, hälsade direktören.

– Goafton igen, svarade kamrern, som andades häftigt efter den hastiga gången, och vars kalla ytterrock spred fläktar av svalka i det varma rummet, när han nu krängde den av sig. Nu är det min tur! Tillåt mig,

sade han med mycket onaturlig betoning, att föreställa mig! Mitt namn är Edvard Kalm, kamrer.

Cello presenterade sig.

– Sitt, sitt, inbjöd ivrigt teaterdirektören; och kamrern satte sig i en stol och blickade med ett par falska, mörka ögon på punschflaskan, lik en aktör, när han skall föreställas upptäcka en död i en buske. Därefter antog hans anlete ett sken av ljus överraskning, och han utbrast:

– Na! Na! Punsch! Detta är för goudarne och även för mig. Jag har nu varit och hämtat papperna, som jag visat för dekoratörn här i stan.

– Har vi lyckats få några impulser? frågade oroligt den tunne teaterdirektören. Jag hörde inte, hur det gick i Göteborg och Köpenhamn.

– Fullt med impulser och idéer, försäkrade kamrern och lade handen på den lilla väskan.

Ordet idé och impuls användes här på ett för många människor alldeles nytt sätt. Att snatta något i en annan revy kallades för att få en impuls, och den som var ute för att idka sådant fiske, inbillade sig själv, att han fick ingivelser till dekorationer, balettdräkter eller dialoger, medan han satt på parketten, seende, lyssnande och antecknande.

– Några nya melodier då? frågade direktören.

– Åja! Men med kovändningar förstås! Balk, den korpen, har ju ensamrätt. Men kapellmästarn sa: ”Jag ska vränga dem som handskar, så att bara rytmen är kvar, och inte fan själv skall kunna känna igen dem.”

– Aj aj aj, då går det *smekande* bort, utbrast teaterdirektören misslynt och grämd.

– Visst inte, försäkrade kamrern. Det smekande behåller han kvar, det sa han uttryckligen, och jag ...

– Ack, herr Erlandsson, avbröt direktören med bitterhet och vände sig till Cello. I vårt fack fordras alldeles väldigt kvalificerat folk. Det räcker inte att vara ett snille. Man måste va en ”pass på” också.

– Har herrarna kommit överens? frågade kamrern. Suttit och estetiserat, va!

– Det är inte klart än, svarade teaterdirektören, men vi kommer säkert överens. Vi talte egentligen om kupletterna och kärleken och ditt å datt!

Cello hade hela tiden förstått, att han måste begagna sig av detta enastående tillfälle för att skaffa pengar, och han var beredd att göra sitt värsta, men han litade icke riktigt på sina krafter. Under samtalet med direktören hade han emellertid flera gånger angripits av högfärdsdjävulen; han hade velat bevisa för teatermannen, att han kunde skriva vers, om också icke av den sort, det här gällde. Men lyckligtvis hade demonen hittills blivit betvingad. Nu när kamrern talade om att estetisera på ett sätt, som stack Cello, blev han svag ett ögonblick, vilket högmodsdjävulen begagnade för att skaffa sig plats.

– Vi estetiserade visst inte, förklarade Cello. Men jag är rädd, att vi ha olika synpunkter på det sköna eller det smakfulla – vad man nu skall kalla det! Jag har visserligen skrivit litet vers på lediga stunder, och en del människor, som sett det, tyckte inte illa om det ...

– Stopp, ropade kamrern. Låt höra! Vi teaterfolk förstår oss nog på poesien. Man har gått i skola hos en Offenbach, en Shakespeare och en Zola ... Läs en vers få vi höra!

Med ett uttryck av innerlighet och hjärtevärme betraktade han Cello men kastade i samma stund en djup,

betydelsefull blick på den tunne direktören.

– Ack ja, vädjade denne. Läs ett stycke för oss!

Cello föll. Den eländige började att leta i sin innerficka, där han hade gömt en avskrift av en vårdikt. När han fått tag i papperet, drack han först en klunk punsch, greps därefter av en innerlig avsky för sig själv men började i alla fall att läsa. Den spenslige unge mannen med sin svarta kalufs, sina kyrkängelskinder och sin något barnsliga mun hade ställt sig mitt framför bordet, under det fyra strålande teaterögon, i vilka aktning, intresse, men även drömmeri skiftesvis avspeglade sig, följde honom. När läsningen var avslutad, kände sig uppläsaren mycket bedrövad och ångerköpt, men tröstades något, när han mötte fyra glittrande och uppmuntrande ögon.

– Sehr nett, uppmuntrade kamrern, men en aktör borde läsa det!

– Roligt att höra, mycket roligt, utropade direktören. En talang!

De båda teaterherrarna utbytte en blick av smärta och besvikelse, medan författaren stoppade in papperet i plånboken.

– Men vi måste väl tala om det föreliggande, sade nu teaterdirektören, hämtande nya krafter. Man kan tydligt höra, att herr Erlandsson skall kunna göra något. Jag spår success, absulemång! Men se, det fordras i alla fall, som jag sade nyss, litet tralala i det hela.

Hade nu icke Cello nyss känt en smärtans fläkt av kärleken, skulle han kanhända icke ha varit fullt så ömtålig, men nyss var han kommen ur ett tempel, där de röda lågorna högtidligt brunnit omkring honom; dessutom kände han sig alltjämt anfäktas av den gamla poetiska fåfängan.

– Om kärlek måste det vara, inföll kamrern. Precis som teaterdirektören säger, men herr Erlandsson kanske inte tycker det är fint, va?

– Nej, men, avbröt den orolige och mera diplomatiske direktören. Inte skall du säga på det där viset åt vår charmångte författare. Han menar bara ...

– Ja, jag menar bara, inföll Cello, som emellertid blev avbruten av kamrern.

Denne lade sin hand på hans axel och såg med sina bottenfalska ögon trofast in i hans, i det han med varmaste klang i stämman utbrast:

– Käre vän! Missförstå mig inte! Jag vet väl, att den härliga kärleken ... ”I goudar given mig av kärlekslycka, o, låt mitt hjärta ...”

– Visst, visst, avbröt teaterdirektören. Just så. Kärleken är något stort och enastående härligt. Vad ville ni egentligen säga om detta heliga ämne, frågade han och vände sig till Cello.

– Inte är det så gott, svarade denne och log vemodigt, inte är det så gott att lägga upp sina åsikter i en sådan fråga utan vidare. En innerlig förening mellan ...

– Se där ha vi det, exploderade teaterdirektören och liksom naglade fast den tvekande talaren vid väggen. Just så! Den innerliga föreningen. Men då är vi i alla fall vid frågan, om inte litet pikångteri är på sin plats ändå. Det är, ta mej hellskota, nödvändigt ska jag säga. Men här är det inte fråga om att såra anständigheten, inte. Man skriver inte direkt, man antyder, så att åskådaren får klart för sig, vad saken gäller. Något i den här stilen till exempel:

Ni kan få vad ni vill. Kille killekille kill.

– Hur går man nu tillväga då? frågade den uttröttade Cello för att komma i gång med underhandlingen.

– Jo, sade teaterdirektören belåtet. Herr Erlandsson behöver inte tänka på styckets handling, för den har vi redan klar, se. Det finns nämligen inte någon handling. Men revyn är full av olika scener. Ni skall skriva lokalt, lägga in kupletter, som vi lämnar melodierna till. Tänk nu ut: finns det någon person här i stan, som man kan skoja med?

– Någon lustigkurre, någon driftkucku att nojsa med, ifyllde kamrern.

Cello funderade ett par minuter, varpå han tveksamt upplyste om, att det fanns en bagare Vesterlund, som blivit beslagen med att vara en stor Bacchusdyrkare, fastän han på ett möte angripit en politisk motståndare, snickarmästare Fryxell, under antydande, att denne sysslade med hembränning.

– Utmärkt, ropade teaterdirektören, hette han Vesterlund?

– Ja, det gör han.

– För tusan, för tusan! Då kan man ju kalla honom för Festerlund till att börja med.

– Ja, utlät sig kamrern avundsjukt. Ja ja! Kunde man inte i detta fall tänka sig en utmärkt vits också? Till exempel: Vad är det för skillnad på en bagare som festar och en ... nej! Vad är det, som jäser mest, en ba ... Vad är det för likhet mellan en deg och en bagare som fest ...

Teaterdirektören var dödstyst, Cello var dödstyst och kamrern likaså. I det varma hotellrummet kunde man nästan höra deras hjärnor dunka under ansträngningarna att frampressa en kvickhet. Bagare, jäst, Festlund, Vesterlund, deg, smördeg, bränneriapparat, parat med apparaten, vad är det för skillnad på en karl, som tar sig ett glas, fäster man sig vid en lund, glada fester i lunden, skillnad, likhet, nu blir det andra bullar sa bagare Fest ... jäser i samhället ... Hembrännarn, deg ...

– Det är minsann inte så gott, suckade teaterdirektören. Han var en man bortåt de sextio åren och mätt av ära, därför släppte han taget först. Men Cello, som blivit het av tävlingslust, och kamrern med de onaturliga tonfallen sutto en lång stund i tyst dragkamp om en lyckad vits.

– Gör detsamma, bröt teaterdirektören nu tystnaden. Av det sagda förstår emellertid herr Erlandsson, hur det går till. Ta nu par exångpel och försök med en kuplett till den här melodien. Ett gott gehör, va?

Och teaterdirektören började sjunga en melodi, den Cello tyckte sig förut ha hört spelas av en kaféorkester, och vilken han åtminstone till hälften kunde gnola. Men den tunne teaterdirektören gick upp och ställde sig intill näsan på Cello och lät melodien, gungande på en bölja av punschdoft, glida fullständigt in i hans medvetande.

– En gång till, sade den envise revyledaren, och för andra gången och för tredje gången ljöd melodien.

Den var lätt som en fjäder och rapp i vändningarna som en balettdansös.

– Nåväl, avslutade teaterdirektören. Nu gör vi så, att vi kommer överens om att herr Erlandsson försöker med den där kupletten om bagare Vesterlund. Försök nu få in något trevligt om damerna också. Refrängen hörde ni ju när jag sjöng?

– Ja bevars, sade Cello resignerad, medan han redan i tankarna började mala på kupletten om den stackars bagare Vesterlund.

Medan herrarna samtalade, dök plötsligt åter den rödhårige hovmästaren upp som en fantom; han stod där och gned händerna och log i bugande ställning.

– Se där, skrek teaterdirektören förtjust. Vill herr Edelberg i år liksom tidigare hjälpa oss med några bångmåer?

– Gärna, gärna, hjärtans, hjärtans, sade hovmästaren, som sände intensivt livliga ögonkast omkring sig.

Kamrern reste sig upp och slog den talangfulle ganymeden på axeln, sägande:

– Ett prov! Ett prov! Känner herr Edelberg till bagare Vesterlund, vi kallar honom Festerlund nu? Ni känner historien om Fryxell?

– Åja, åja, åja, sade hovmästaren med brinnande iver, medan hans händer rörde sig om varandra som lekande delfiner.

– Gör en vits om den där historien! Något sådant här: Vad är det för skillnad på ...

– Förstår, förstår, förstår, svarade hovmästaren. Jajajajaja! Ett ögonblick, mina herrar!

Hans ögon irrade och utsände liksom små svarta pilar omkring sig, medan han funderade, varunder handgnuggningen blev allt häftigare. Plötsligt kreverade hovmästaren, i det han stammande sade:

– Så här! Alltså: två gubbar som resonera. Den ene säger: ”Vad e de för likhet mellan bagare Festerlunds deg och snickarmästare Fryxell?”

Den andre gubben svarar: ”Jo, sirru, bagare Festerlund *angriper* båda, när de jäser!”

Det blixtrade till av glädje i kamrerns ögon, och han såg hänförd på teaterdirektören, varefter han kastade en triumferande blick på Cello. Teaterdirektören slog hovmästaren på axeln och utbrast:

– Bravo! Nå en idé till en sentimental scen, litet rörande, så där ...

Hovmästaren blickade åter ivrigt omkring sig, lik en tankeläsare, som kämpar länge för att nappa fast ett ord eller ett uttryck:

– Jag har tänkt på lilla Hotell Lundkvist. Ska upphöra nu. Många som haft sina bästa glädjestunder där. Många som saknar ... Nya telegrafhuset skall byggas där, se. Man tänker sig alltså, fortsatte hovmästaren inspirerad, en sådan här scen. Kulissen föreställer Hotell Lundkvists fasad. Lite skymning på scenen. Några älvor eller en liten flicka eller helst någe naket går fram och sjunger: ”tack för god välvt eller tack för alla ljuva stunder” ... Musiken ska vara smekande, se, och så går ridån ner. Långsamt, långsamt, se. Hade tänkt mig det stämningsfullt, se!

Teaterdirektören vände sitt huvud mot Cello, och detsamma gjorde även den långe kamrern. Deras tindrande ögon tycktes vilja säga:

– Se där, en man!

Cello såg även erkännsam ut, och hovmästaren föreföll, som om han i sin förtjusning ämnat gnida skinnet från händerna, eller som om han flått av ett par handskar. Han myste, han stirrade, han strålade.

– Charmångt, herr Edelberg! Mera sådant! Men vi få väl gå ner nu och titta på kaféet! På återseende!

Då de kommo till kafédörren, bakom vilken hördes fallande och stigande sorl av röster, ansåg sig

journalisten böra säga en sak, som han hade på hjärtat.

– Jag tycker, sade han, att det vore bättre, om hovmästaren kunde åta sig det hela. Han är ju ...

– Ah, tjalåsi! Ingen tjalåsi, käre herr Erlandsson. Jag skall säga en sak till! Hovmästaren är ett kvickhuvud, men det är något som fattas honom. *Han är inte skald!* Och det är just en sån, vi behöver. Ta mig nu i hand på att hjälpa till! De ekonomiska villkoren bli goda, om det lyckas.

Kafédörren öppnades. Ett rött helvetesskken härskade i lokalen, där rödvita ormar slingrade sig i taket och kröpo utefter pelarna. Hundrade rökar, liksom ur små grytor, stego upp överallt, och runt omkring fladdrade svarta gestalter, medan surret steg och sjönk. Cello fattade sin mästares hand. Denne såg med välbehag på den försvurne, lovande honom med tindrande ögon bakom hornbrillorna goda år och gula mynt. En svart djävul kröp i detsamma upp på den lilla estraden; strax därpå ännu en sådan svart demon, och de hade instrument i händerna och grinade med vita betar. Ett öronbedövande larm brakade löst; det liknade nästan jämmer, blandat med smattrande ljud, ylande läten och skrällar, när den melodi, frestaren nyss gnolat i sin lydige lärlings öra, rullade fram, medan rökmolnen förtätades och den röda elden lågade.

TRETTIOÅTTONDE KAPITLET.

Andra fiolen under klubban – men ...

En dov yttre stillhet hade under de mörka höstmånaderna härskat i staden. Åt vilket håll herrar Backlund och Stoltz än vandrade, funno de intet värt att betrakta, intet att fylla sina sinande självrespektsbehållare med. Visserligen hade ett drunknmgstillbud inträffat vid Färgeriets sköljplats, och vännerna hade vid detta olyckstillfälle, stående på bryggan i blåsten, häftigt rört på armarna, medan en rådig karl sam ut i de mörka vattenvirvlarna till den nödställde och i sista ögonblicket grep honom i kalufsen. De hade även lyckats få plats i den skramlande bilen, som förde den bleke, halvt medvetslöse mannen genom gatorna, Stoltz sittande hos chauffören, den han gav vissa råd rörande hastigheten, medan herr Backlund hela tiden höll sitt huvud utanför det lilla kupéfönstret. Men denna händelse var också den enda, som inträffat på långa tider, varför herrar Backlunds och Stoltz’ sinnesjämvikt ett ögonblick var nära att allvarsamt störas. Sysslolösheten födde en jäsande lust att disputera, och under dispyterna måste de båda vännerna anstränga sig mycket för att söka övertrumfa varandra.

– Vad fick du till middag i dag, frågade vid ett tillfälle herr Stoltz.

– Kalops, svarade misstänksamt herr Backlund, som förstod att vännen öppnat krig med sin oskyldiga fråga.

– Jag fick kokletter, jag, upplyste herr Stoltz. De smakar måms och kunfekt de, må du tro. Men kalops duger också, om de lagar den rätt. Jag ger mej fasen på att du får kalops mä – vad mä?

– Potatis förstås, mumlade herr Backlund, orolig och förvirrad.

– Se där! Du får den me potatis. Men, ser du, de ska vara morötter i den också. Jag gav mej också fan på, att din kalops var fel.

Till all lycka hade emellertid herr Backlund ett trumfkort, som han från början icke ämnat använda. Då han icke väntat dispyten just på matplanet, kom han först nu att tänka på detta. Den långe herr Backlund drog i de bruna mustaschsvansarna, och med en lömsk blick på den korte och fete kamraten, som häftigt pustande skyndade vid hans sida, mumlade han:

– Vill du känna här?

Herr Backlund stannade på gatan, lyfte upp rocken och pekade på baksidan av byxorna, där en ficka satt. Herr Stoltz kände efter och fann ett hårt föremål dolt bakom tyget.

– Vad tror du det är, mumlade herr Backlund.

– Hur ska en annan kunna veta det, hojtade herr Stoltz generad, ty han kände, att ett dråpslag mattades mot honom.

– Det är hummer, det, svarade herr Backlund, som på morgonen i all hemlighet inköpt en halv burk hummer för att ensam förtära dess innehåll, medan hustrun på aftonen gick bort på kaffebjudning. Jo jo men, det är hummer, min gubbe. Det smakar också killibabba!

– Jag tål inte håmren för arsenickbacillerna, som är i burken, sade herr Stoltz med vredens rodnad på sina eljest gråa kinder.

Härefter blev det en långvarig och mulen tystnad.

Så småningom lade sig de båda herrarnas sjudande tävlingslusta till ro, och gatorna eller den våta parksanden genljöd av deras steg, då de drogo fram, överallt vädrande efter något nytt och intressant. Men hösten var verkligen mycket fattig på händelser ända tills det ögonblick, då herr Stoltz i Kuriren kom att läsa ett meddelande om en större auktion, som skulle äga rum på auktionskammaren, och vid vilken även en del möbler och husgeråd från direktör Olséns konkursbo skulle gå under klubban.

På den utsatta dagen, som kom med regnplask och dansande lövvirvlar, gingo herrar Backlund och Stoltz i god tid till auktionslokalen, båda iförda ytterrockar, det vill säga med uppslagna kavajslag och händerna djupt nedstuckna i byxfickorna. I den stora men ganska skumma lokalen doftade det av våta kläder, avslagen parfym och dålig tobak, men vid herr Backlunds inträde tillsattes ett lätt bagerios, och herr Stoltz kryddade atmosfären med litet stekflottslukt, som gjorde den mera pikant att inandas för den talrika menigheten och den bredaxlade, korta auktionsutroparen.

När tystnad inträtt, höjde auktionsutroparen sin arm och upplyfte över församlingens mångtaliga huvuden en guldgul violin, vars baksida skiftade i mjukt rött. Mot fonden av de vardagligaste ting, såsom enkla skåp, stolar, hinkar och baljor, tog det lilla instrumentet sig sällsamt ut i den skumma dagern, lyft av denna grova hand, som dock varsamt omslöt dess späda hals.

– Gode Gud, suckade Cello för sig själv, där han stod inpressad långt nere vid en kall järnkamin. Hade de inte boskillnad! Hade de inte boskillnad!

– Ja, mina vänner, skrek den bredaxlade auktionsutroparen, som öppnade ett gap, där endast tre stora gula tänder avtecknade sig mot ett evighetsmörker. Ja, mina vänner, det är väl så gott, att vi börjar med musiken. Det här är en fin fiolin, som man kan spela polskor på, man kan förstås också drilla till valser på den, simfonier, balladärer och annat smått och gott i musikväg. Nå, hur har vi det med musiken här i lokalen? Är det inget intresse för den? Va? Men om man inte bryr sig om fina konster, så ska man väl intressera sig för affärer åtminstone.

– Tjugufem kronor, bjöd en ung man med långt, mörkt hår under en mjuk, bredskyggig filthatt.

– Bättre bud, skrek auktionsutroparen. Det här är ingen vanlig kaffebrännare, det ska jag säja er!

– En mycke hummoritisk karl, anmärkte herr Stoltz, medan ett stilla bifallssorl steg omkring auktionsutroparen.

– Trettio kronor, ropade en annan ung man med långt hår, som var ljust.

– Och *en,* skrek plötsligt herr Stoltz, häpen över sitt eget tilltag.

Herr Stoltz hade under auktionens gång gripits av en tävlingslusta och ett begär att göra sig gällande, så starkt, att han plötsligt tog risken att fastna för en fiol, som hans hustru i mangelboden säkert skulle fått en hel del besvär med att inlösa och han själv ett ännu mycket större besvär med att spela på.

– Spelar du på fiol? mumlade den försiktige herr Backlund, avundsjuk över vännens handlingskraft.

– Jo jo men, svarade herr Stoltz upphetsad.

– Har jag aldrig hört, sade den misstrogne herr Backlund.

– Det var mest i de flydda ungdåmsåren, upplyste herr Stoltz i vemodigt tonfall men med skräckslaget hjärta, ty det blev en paus i bjudandet på det lilla instrumentet, som alltjämt blänkte i auktionsutroparens hand.

– Trettiofem, ropade Cello, som icke visste, varifrån han skulle taga pengar att inlösa instrumentet med, fastän hans bud icke var så högt. Cello var emellertid besluten att gå till femtio, därvid fullständigt handlande på Guds försyn och i vänskapsvansinne.

– Femtio, bjöd plötsligt den unge mannen med det svarta håret, tydligen en musiker, som visste vad instrumentet var värt.

– Bravo, lät det från auktionsutroparen. Klingar grant, sa Pickelin! Nästa bud!

– Femti är alldeles för mycke, flämtade herr Stoltz glad och belåten i sitt innersta, sedan riskmolnet dragit förbi över hans huvud.

– Du ropa nog på listighet bara, sade herr Backlund. Jag har aldrig hört dej tala om fioliner.

– Jo, jag spiller lite grann, försäkrade herr Stoltz. Musseserar aldrig du för att roga dig?

– Bara handklaver, ljög herr Backlund. Har ett sådan med silverbasar och klocka.

– Det ville jag gärna titta på ett tag, utbrast herr Stoltz missnöjd. Hähähä!

Men under tiden hade priset på violinen sprungit upp till sjuttio kronor. Därifrån steg det tämligen hastigt till hundra, varefter åter en paus inträffade. I fortsättningen tycktes det råda en het tävlan mellan den långhårige, mörke mannen och en liten rödlätt, fet herre, som Cello, när han hävde sig på tå över huvudena framför honom, kände igen som Försäkringsmannen. Journalisten förvånades först och blev sedan smått uppbragt. Han kom ihåg, att den fete Försäkringsmannen, som tillhört direktör Olséns umgänge, visserligen visat ett godmodigt men dock mycket ointresserat ansikte var gång musik ljudit eller kommit på tal i familjen. Cello önskade därför, att musikern fått behålla instrumentet, när det var honom själv omöjligt att inropa det.

Det är som om prosan stode här och ropade in poesien, tyckte han, medan buden stego och stego.

Auktionsutroparen, som belåtet visade de tre gula tänderna mot dess nattsvarta bakgrund, skakade del lilla instrumentet allt livligare i sin hand. Han vände det om, och ett matt ljusblänk lopp genom den skumma lokalen. De röda strimmorna blandade sig fint med gyllene flammor i det vackra och skinande träet.

– Tvåhundrafemtio, bjöd prosan plötsligt, och därefter blev det tyst.

– Förste, andre, tredje – tvåhundrafemtio – förste, andre, tredje – tvåhundrafemtio är bjudet – förste, andre,

tredje gång!

Pang! Klubban föll i bordet, och auktionsutroparen övergick till skräp och baljor, gardintyger och byråar, medan den lilla fiolen hamnade i den fete Försäkringsmannens händer.

– Vem va den där? frågade herr Backlund nyfiket.

– En kumpåsitör, svarade överlägset herr Stoltz sin trofaste kamrat, i det han torkade svetten ur pannan och riktade sina trotsiga ögon mot det nya föremål, som auktionsutroparen höjde i handen.

*

Svart som en natt kom Cello upp till Karl Ludvigs dubblett på eftermiddagen, sedan staden höljts i slöjor av regn och dimma. Till sin häpnad fann Cello, som insläpptes av den tysta fru Tillberg, vännen sittande i sin spökstol, med ett belåtet leende räknande på sina korta fingrar. Han reste sig icke ens upp, när herr Erlandsson inträdde, och tycktes alls icke fästa sig vid dennes dystra och grubblande min.

Karl Ludvig räknade:

– Först fyra till trettisex gör mej förti. Goda, Cello! Sen tie, gör femti, sen tie, gör sexti, sen tie, gör sjutti. Ja. Längre behöver jag inte räkna för ögonblecket. Bara tie ä en grann tid. Bara fyra ä en grann tid, å då blir dä ändå bara förti.

Härefter steg Karl Ludvig upp och klappade Cello på axeln, medan hans ögon tycktes stirra in i framtiden. När han gick över golvet, lade Cello märke till att Karl Ludvig med sina korta ben tog små danssteg, liknande dem han brukade göra, då han prövade de första takterna i sin spanska dans.

– Tralala, gnolade Karl Ludvig. Du må tro, att här har inträffat saker. Vänta bara lite, så ska jag tala om det. Fyra till trettisex gör mej förti!

– Vad är det du räknar för något? frågade Cello irriterad.

– Jag räknar mina år, upplyste Karl Ludvig lugnt. Jag räknar också efter hur lång tid dä ska ta, innan jag ä skuldfri. Här har inträffat saker! Nu ser en annan framtiden klarare. Först har jag fyra år, innan jag ä förti, sen har jag tie år, innan jag ä femti, tie år innan jag ä sexti, tie år innan jag blir sjutti. Du förstår alltså! Bara två år ä ingen liten tid, och dä här ä många år. Jag ä skuldfri om fyra år, och så har jag ändå en mängd år på mej i frid å ro.

– Skuldfri? Hur vågar du tala så. Vi stå ju på ett gungfly och lånar pengar ur den ena handen för att lägga i den andra.

– Tant Klara hjälper, dånade det i detsamma från Karl Ludvig.

Han hade lagt sig på sin sagosoffa, vars alla klockor plötsligt började mystiskt spela, och vars lutor knäppte med varsam klang, medan Den okände gästen reste sig ur spökstolen med ett ivrigt sprakande, som om han vid ljudet av tant Klaras bekanta namn icke kunde göra våld på sin nyfikenhet utan ville skynda fram till den fete agrarsonen och inhämta upplysningar.

– Ho lånar mej ettusenfemhundra. Tralala!

Cello blev först något besviken men sedan mycket mer än glad. Han förstod väl, att detta icke betydde mera än en tillfällig lättnad, men denna lättnad var dock avgörande för dem alla. Därför kände sig Cello efter en stund så lycklig, som han ännu aldrig blivit efter någon vinst på Västerviks Sågblad. Han tyckte, att lyckan

började blinka vänligt i mörkret; han begrep, vad denna uppmuntran kunde betyda för honom, som nu snart skulle gripa sig an med revyarbetet, av vilket han hoppades på en kraftig handräckning.

– Käre vän, bröt Cello ut.

– Dä va du, som rådde mej tell det, erkände Karl Ludvig. Tant Klara vell inte släppa te två tusen, men ho gör alls inte några svårigheter annars, för ho töckte, att jag var den ende av hele släkten, som hade varet vänlig mot henne. Å så töckte ho, att jag varet möcke klok å förståndig, som inte draget in henne i spekulationera.

– Ser du, ser du! Håll den du hatar kär, citerade Cello i uppjagat tillstånd. Ser du där! Man är ändå inte så dum!

Just som de båda vännernas tankar cirkulerade kring tant Klaras lyckobrev, ringde det på dörrklockan, och Karl Ludvig skyndade ut att öppna. Inom kort trädde han in tillsammans med Första fiolen, som syntes lång i ansiktet och något blekare än vanligt.

– Var har du varit så länge, Thure? frågade Cello.

– Det är lätt att gissa, svarade den överdådige unge mannen, i det han pekade mot golvet, därmed antydande en avgrund. Cello nickade meningsfullt, men Karl Ludvig ropade:

– Tant Klara hjälper oss ...

– Bra för er att ha luidårerna. Men jag blir utlöst med mina andelar ändå. Pappa ordnar den här skivan, berättade Första fiolen med allvarlig min. Men jag har också fått litet hjälp åt er med ett nytt borgensnamn. Farsan skriver på i stället för Olsén nämligen. Men han vill inte ha mitt namn i Ryslunda.

Karl Ludvig och Cello voro häpna, dels över den unge mannens något styva uppträdande, dels över denna nya hjälp, som störtade ned på dem från himlen.

– Det har skett mycket, avslutade Första fiolen sina sparsamma meddelanden, varefter det uppstod en stunds tystnad i rummet.

– Skrev du tell din pappa? frågade så Karl Ludvig.

– Nej, han har själv ... Men vi ska inte tala om det, för det står i förbindelse med en annan händelse. Jag vågar inte tala om den, för jag är rädd, att ni inte förstår er på den där saken.

– Vilken sak? frågade Cello, mera förvånad än sårad.

Men Första fiolen teg, svängde om på klacken, tog upp sitt cigarrettfodral, tände en cigarrett och blåste ut en rök, som räckte från spökstolen till svanen på det klara vattnet. Karl Ludvig och Cello förstodo att tiga, men de kände icke kamraten.

Efter en stund kom Cello att tänka på katastrofen, som drabbat familjen Olsén. Vad direktören själv beträffade, uppträdde han alltjämt med en sjömansaktig säkerhet och trygghet i ord och åtbörder, men vad han dolde bakom detta lugn, visste ju ingen. Vännerna hade reda på, att Olsén, som sökt och erhållit någon tillfällig befattning på annan ort, i dagarna skulle avresa, men fastän de lugnades av att se hans styrka, kunde eller ville de icke hålla tillbaka ledsnaden över hans olycka. Som om Karl Ludvig kommit på samma tankar som Cello, bröt han plötsligt tystnaden.

– Jija mej, ett sånt elände mä Olséns i alle fall. Olsén skulle komma hit i kväll. Jag blir nästan sjuk, när jag

ser honom. Det gör ont ända in i magen.

Fru Tillberg gick plötsligt tyst som en ande genom rummet mot tamburen, där hon under pratet hade hört en ringning. Ingen av vännerna märkte henne, varför direktör Olsén plötsligt stod framför dem, som om han stigit upp ur golvet mittunder deras samtal.

– Goddag, pojkar, hälsade Olsén. Är allt som det ska vara?

– Ja, för oss svarade Cello kort.

– Det reder sig nog. Man måste emellertid hålla svansen styv i svängarna, annars går allt på tok. I morgon reser jag. Var du på auktionen? frågade han Cello.

– Ja, svarade denne. Jag skulle önskat ...

– Jag mä, inföll Karl Ludvig.

– Inte värt att klaga. Järnharven ska gå, och del kanske alltid är till någon nytta. Vem vet? Men Nickans fiol ...

– Vet du, avbröt Cello. Allt skulle vi ha velat göra för att rädda den. Men vi kunde inte.

– Tack, tack, avbröt direktör Olsén.

– Den inropades, fortsatte Cello, av försäkringsdirektör Larsson. Ja, jag hade hoppats, att den åtminstone hamnat i musikerhänder. Inte förstår han sig på fioler åtminstone, slutade den nervöse herr Erlandsson.

– Kan väl vara sant, sade Olsén. Men också han förstår –

Och i det han helt lätt bleknade, pekade han på ett svart instrumentfodral, som syntes under rockhängaren ute i tamburen, och vilket han på middagen mottagit ur Försäkringsmannens hand.

TRETTIONIONDE KAPITLET.

Från en nattlig verkstad, där Blamageguden eller Kontrollanten uppträder som fridstörare.

Cello tände lampan och drog ner rullgardinen, satte sig vid det lilla skrivbordet, tog en penna i sin hand och tittade i taket liksom för att därifrån hämta ingivelse, medan en spindel sakta halade sig ner från sitt fina rep i gardinstångens omedelbara närhet. Mången gång hade detta dåligt gipsade tak, på vars yta syntes fuktfläckar, än i form av Nordamerika, än av en kamel med något för lång hals, varit givmilt mot honom och skänkt honom goda och långa rader till artiklar i skilda ämnen. I kväll tycktes dock spindeln redan ha ätit upp idéerna; Cello märkte strax i början, att allt var täfft. Det liksom snöade i huvudet på honom av olika sorters tankar; han var lite trött och kunde icke riktigt samla sig kring det han till en början måste göra. Helst skulle han ha velat sätta i gång med ett kuplettförsök till den melodi, som teaterdirektören gnolat under näsan på honom, men Cello hade först en intervju med stadens äldste invånare, modellsnickaren Christoffer Syk, att skriva.

Ack, tänkte journalisten och tog ett tag i sin svarta kalufs, ack, om jag kunde samla mig på modellsnickaren! Nu *vill* jag skriva om gubben Syk. Jag vill, jag vill!

Detta tysta utbrott hade alls ingen verkan. Cello, som varit på intervju hos modellsnickaren Syk fyra år i rad och upplevt precis detsamma varje gång, genomgick i minnet nittionioåringens utseende, hans gamla systers utseende, rummets utseende med dess torra växter i vaser, ett väldigt rött äpple på byrån och en grön

spottkopp på golvet. Ett ögonblick ljusnade det – Cello satte genast pennan till papperet och skrev rubriken:

Hos vår stads äldste.

En kort intervju med den gamle hedersmannen Adolf Syk.

Härpå strök han ut den första rubriken och satte i stället:

En ungdomsfrisk åldring.

Men när han så närmare undersökte den andra rubriken, strök han även över denna och nedskrev en serie nya ord, varför rubriken i sin helhet till sist kom att lyda:

En ungdomsfrisk åldring.

Blinkar ur ett långt liv. Nittionioåringen Adolf Syk berättar.

Härefter var det åter stopp, ty under bråket med rubrikerna hade inspirationens ängel, som icke kan fördraga tekniskt krångel, när den vill lyfta sina lätta vingar, flytt den olycklige författaren, som ännu en gång i anden måste göra ett besök hos den ungdomsfriske modellsnickaren.

– Nå, vad sade han nu! Nå, nå!

Herr Syk hade verkligen förr haft ett ovanligt minne, och ännu påstods det, att han kunde läsa tidningar. Men han besvärades dels av någon dövhet och dels av en ovanligt ihållande hosta, som tycktes fylla hela universum med sina skrällar, när den kom. Till detta kunde läggas obehaget av den gamla systerns nervösa äregirighet; hon hade nämligen blivit något bortskämd med dessa på de senaste åren regelbundet återkommande intervjuerna av stadens äldste, och den gamla fröken oroades något över att äran kunde flykta sin väg, varför hon gjorde allt för att den åldrige jubilaren skulle stråla av sin berömda vigör, vara klar och duktig, kunna besvara frågorna och berätta något minne, helst en anekdot om biskop Fahlcrantz eller Karl Johan. På detta sätt uppehöll systern en seg tvekamp med förgängelsen. Modellsnickaren Syk hade ju enligt naturens lag åldrats ett år för varje intervju och hittills lyckats hålla sig väl uppe, men ju flera år som tyngde honom, ju svårare blev det naturligtvis för den ärevördige gamlingen att svara fullt tillfredsställande, när intervjuaren kom.

– Nå, herr Syk, hade Cello i dag frågat, kommer herr Syk ihåg det gamla rådhuset?

Men journalisten hade icke fått något annat svar än ett nytert blinkande med två små vattniga ögon, allt medan den gamles käftar oupphörligt tuggade.

– Herrn frågar om rådhuset, skrek den ivriga systern.

– Jaha, jaha, gnällde äntligen jubilaren. Jag minnes herr borgmästaren och friherren Achates Braken – Braken ...

– feldt, sufflerade systern.

– Ja, Brakenfeldt, jaha, jaha.

– En fin och kvick man, vrålade Cello, ty friherre Achates Brakenfeldt tillhörde stadens helgon.

Gubbens ansikte ljusnade, och journalisten tänkte: nu kommer han minsann med en liten anekdot! Men i detsamma började modellsnickaren att hosta: Ähåjähåj. Ähåjähåjähåj. Ähåj ähåj ähåj.

– Min bror är en liten smula förkyld, men annars är han kry som ett vinterny, försäkrade den oroliga systern, medan åskan pågick i rummet.

– Kry som ett vinterny, antecknade Cello för att visa sitt vänliga intresse.

När emellertid jubilaren sansat sig och åter börjat tugga på sin evighetsmåltid, vidtog tortyren på nytt. Journalisten sökte sätta in sin tång på ett annat sätt för att härigenom få fatt i ett par kvarlevor av den gamles minnen, men resultatet blev mycket klent. Den vördnadsvärde herr Syk yttrade emellertid ivrigt mellan ett par hostorkaner:

– Kommer det i tidningen?

– Jo, du, Krisse lilla, skrek systern. Herrn här är från tidningen.

– Är det från Meddelanden och Kungörelser från Staden och Länet, frågade jubilaren, som därvid nämnde titeln på en tidning, vilken ännu lästes för sextio år tillbaka, men som senare blivit nedlagd och glömd.

– Nej, det är från Kuriren, hojtade Cello i den gamles stora och vissna öra, där vita buskar växte som strandgräs omkring en jättesnäcka.

Då hade gubben sett något förvirrad ut.

– Krisse lilla, skrek systern. Minns du den där lustiga historien om fiskarna, som svettas och ropa.

– Hum, tuggade den gamle, och blinkade med ögonen.

– ”Och fiskarne svettas och ropa”, sufflerade systern.

– ”Fy f– vad det börjar”, fortsatte Cello taktfullt för att hjälpa jubilaren på traven.

– ”bli hett”, ifyllde systern, som föreföll, om icke precis vred, så åtminstone besviken. Min bror, fortsatte hon, är i dag litet opasslig, men han har minsann på morgonen varit självaste livet. Han berättade en lustig historia till kaffet om konung Karl Johan och vidare en riktigt muntrande anekdot om friherre Achates Brakenfeldt. Men ...

Cello hade förstående klappat den gamla fröken på armen, ty han kunde alla historierna utantill, både den om fiskarna, som svettas, den om Karl Johan och kärringarna samt spetsigheten av friherre Brakenfeldt.

Materialet var alltså icke ymnigt, men Cello lyckades dock till sist komma i gång och skrev:

”Vår stads äldste, modellsnickaren Christoffer Syk, fyller i dag sina modiga nittionio år men är ännu riktigt kry och duktig. Ännu kan den gamle berätta minnen från förflutna dagar i vår stad, då den fine och elegante borgmästaren friherre Brakenfeldt gick omkring och sade sina spetsigheter om allt och alla. När det goda lynnet riktigt tager på, kan man även få höra honom tala om Karl Johan eller om biskop Fahlcrantz. Vid undertecknads besök hos jubilaren var han för tillfället litet besvärad av hosta, som dock icke alls inverkade på det goda lynnet, vilket tindrade ur de gamla trofasta ögonen. Det drog ett ljus över den gamles panna, när han ... rosenblad i en potpurrikruka ... som när man läser gamla, gulnade brev” ...

Cello skrev nu raskt och flytande, och när han avslutat sin artikel, kände han sig rätt belåten, ty klockan var icke mer än nio på kvällen, och intervjun blev riktigt fin och rörande mot slutet. På modellsnickaren tänkte han visserligen icke så mycket, när han nedkastade de sista raderna; jubilaren tycktes nästan vara glömd, och det föreföll författaren, som om han fantiserat om en helt annan person.

– Pang, utbrast journalisten. Så kan det gå!

Därefter tände han en pipa och blåste ut ett par kraftiga moln kring sitt huvud, varefter han försjönk i drömmerier, som delvis voro mycket dystra; men så fort hans tankar leddes in i den dåliga ekonomiens mörka gränder, då spratt han åter upp och sade för sig själv:

– Nu till killekill-kupletten!

*

Det händer ibland människor, att de besväras av bilder från det förflutna, bäst de ligga i lugn och ro för att vila, eller när de sitta försjunkna för att tänka mer eller mindre angenäma tankar. Det behöver icke dyka upp några egentligt skrämmande bilder eller några sorgliga syner av det svarta slag, som framkallas av samvetet. Det kan vara genanta bilder, irriterande tavlor, som erinra om mycket dumma händelser, dem man, hur oskyldiga de än äro, önskar att ha sluppit uppleva. Då spritter tänkaren till, knäpper med fingrarna och viftar med händerna för att schasa bort det han ser, ungefär som om han sökte avvisa envisa flugor, som stinga häftigt och framkalla den bittraste klåda. Knäpper man icke med fingrarna, schasar man icke med händerna, kan man i stället börja vissla intensivt för att få bort tavlan, eller också händer det, att man blir tyst och alldeles röd i ansiktet, medan förevisningen pågår. Särskilt för känsliga personer med självkritisk läggning eller benägenhet för självnedsättning, bli dessa flugor mycket närgångna, dessa minnesbilder alldeles ofantligt tydliga. I färgen äro de klara som skioptikonbilder men äga samtidigt rörlighet, framspringa levande och tydligt, i varje detalj väl utförda kopior av tilldragelser i det förflutna, dem den ofrivillige gratisåskådaren för allt i världen icke önskar se.

Cello var stundom besvärad av sådana förevisningar, särskilt när han kände sig trött eller modstulen. Samvetet tycktes honom mäktigt och vördnadsbjudande, med en gudoms välmenande allvar i varje slag och hugg, men detta undersamvete var småaktigt och kitsligt, det bråkade för rena bagateller och futtigheter.

Blamageguden eller Kontrollanten, så benämnde Cello denna fridstörande andliga makt.

En gång låg han stilla i sin säng och tänkte på sin framtid, som han för stunden såg tämligen ljus och glad. Då inställde sig Blamageguden med sin kinematograf och upprullade för den häpne iakttagaren en den mest obetydliga och egentligen endast lustiga minnesbild från ynglingaåldern. Med stigande rodnad av skam på sina kinder såg Cello sig själv i sjuttonåren, gående över en gård. På andra sidan av denna gård låg en toalett, men till denna fanns endast en nyckel, och denna nyckel innehades för ögonblicket av filosofie doktor Bergström, som just nu, jättestor och gnolande med basstämma, nalkades på gårdsplanen. Den unge Bengt Erlandsson ämnar sig emellertid icke dit, varifrån filosofie doktorn kommer, men den senare antager detta, varför han räcker ut handen, i vilken nyckeln är dold. Ynglingen, som icke känner doktorn men hyser stor vördnad för honom, missuppfattar rörelsen och rusar fram, trycker ödmjukt doktorns utsträckta hand och bugar sig, slagen av en så hedrande utmärkelse. Då han emellertid i handen känner den kalla sanningen i form av en toalettnyckel, blir han ytterst generad, förvirrad, nästan upplöst, men doktorn fortsätter vandringen på gården, sjungande med sin basstämma.

När nu Cello såg denna enkla lilla bild upprullas för sig, borde han ha skrattat, men han spratt upp i sängen och småvisslade häftigt som för att distrahera sig själv, förbannande Blamageguden, som ingenting glömmer av genanta händelser, små eller stora, i en känslig människas liv.

Vid ett annat tillfälle förevisade Blamageguden för honom en tavla, föreställande Cello vid en middag, där han icke blivit uppmanad att hålla tal, men ändå gjorde det och kapitalt misslyckades. Den min, som den olycklige mannen gjorde för att söka reparera skadan, en min lika misslyckad, som det egentligamisslyckandet självt, återfanns på Blamagegudens duk. Färger och rörelser voro perfekt återgivna. Cello tog sig denna gång för huvudet och blev het i ansiktet.

– Åjåjåjåjåj, kved han. Schy, schy, schy!

Han viftade med armarna för att få bort bilden.

Hade emellertid Blamageguden inskränkt sig till tavelförevisningar från gångna tider och alltså endast tjänstgjort som en perfid historiograf med levande bilder, hade det ändå kunnat gå an, men denna kontrollant ägde även en stämma, som lät höra sig, till exempel när Cello någon gång skrev anspråksfulla vers med oäkta anslag. Kontrollanten kunde visserligen därvid göra honom tjänster såsom satirisk tuktare och gisslare, men hur obehaglig skulle han icke bliva, när den poetiskt anspråksfulle Junker Morgonröd nu ämnade slå sig ned och skriva kupletter.

Jag tar inte tillbaka, tänkte Cello. Fordrar man av mig, att jag skall skriva lokala kupletter och lägga in pikanterier, så skall jag försöka göra det. Jag måste ha pengar!

Dräpa sig själv är att leva – –

Efter att ännu en gång ha för sig själv citerat dessa mörka och bittra ord satte sig Cello ned och började tänka på bagare Vesterlund och snickarmästare Fryxell.

– Nej, först måste jag knäppa melodien!

Han grep den förgätna violoncellen och knäppte melodien, som för honom stod i ett minnesmoln avpunsch. Knäppningen, som skedde pianissimo, lät något spöklik i den tysta kvällen. Utanför drog det i träden och klang i telefontrådarna. Journalisten satte sig sedan åter till skrivbordet och nedkastade följande versrader:

Det gäller när det smäller att vara klar i – – – – – – – Det gäller när det smäller att vara på sin kant. Fillefill! Att vara elegant killekill att vara ... – – – – – – –

– Hallå där, avbröt Kontrollanten.

– Bråka inte du, bara, mumlade Cello, här gäller det pengar eller livet.

Att vara högst charmant killekill. Om det är blåsigt väder det gäller nog att ha – fillefill – prima underklä ...

– Rätt så, utbrast Kontrollanten erkännsamt. Dessa ord äro fallna av en äkta drömmare! Ungefär så hade du tänkt dig din diktsamling.

Kontrollantens infernaliska infall att i detta ögonblick fingra på Cellos gamla dröm gjorde endast en sekund intryck på den beslutsamme författaren.

– Jag måste försöka att träffa kuplettonen. Det duger minsann inte att vara litterär. Jag är såld, om jag inte kan imitera kupletten ordentligt.

Om det är blåsigt väder det gäller väl att ha – fillefill – prima underkläder, små spetsar-tralala! Killekill.

– Och nu kommer man till refrängen!

– Bara ett svin i miniatyrformat, insköt Kontrollanten med försmädlig stämma.

Både fröken Gunnarsson i blomsterhandeln – pang! och även Lasse Strömbergs lilla fru, måste, retande, kokett välja elegant och – – – Fint ska det vara, högst pikant också! Fresterskor i skara! Högst charmant – – –

– Det är lögn, att jag kan få in den riktigt delikata kuplettonen. Det är visst omöjligt att få någon fason på

refrängen.

– Du har lyckats fasonera om din själ, yttrade Kontrollanten, som dock icke tycktes ha någon verklig makt över den försvurne.

– Jag skall i stället börja på versen om bagare Festerlund, sedan jag nu har övat mig litet i det pikanta.

Att punscha och att luncha med litet brännvin till, fillefill! Det gör man om man vill, killekill. Om bagar –

– Bagare Vesterlund har, mig veterligt, aldrig gjort dig ett uns förnär, sade Kontrollanten, som nu tycktes försöka att imitera samvetets röst, sedan mer eller mindre satiriska protester icke längre hjälpte.

– Bagare Vesterlund är en hycklare, svarade Cello. Han angrep snickarmästare Fryxell, fastän han själv inte hade rent bröd i påsen. Hyckleri är otäckt.

Om bagar Festerlunden, vill taga supar små – fillefill – skäller han på stunden, när andra göra så – killekill.

– Den låter inte så dumt, ursäktade sig Cello. Ömtåligt folk skulle visserligen säga, att det är en smula genant att skriva mot bättre vetande, men i grund och botten har ju allting sitt berättigande. Jag skriver ju utan litterära anspråk, och litet elakhet måste det ju vara, annars dör publiken av ledsnad.

Fint ska de vara, min bästa Festerlund! Killekill! Sup din starka vara, men skäll av hjärtans grund. Fillefill!

– Såvitt jag kan förstå, så har jag lyckats, sade Cello, ganska belåten med sitt första försök i kuplettgenren.

– Du har lyckats förträffligt, svarade Kontrollanten. Ja, så utmärkt, att den här tonen aldrig mera kommer att gå ur dig. Försök nu att skriva en verklig dikt efter detta. Haha! När du är färdig med det här, så säg bara ifrån! Jag har några tavlor att visa dig.

Fastän Cello för ett ögonblick gripits av oro och tvekan, fördjupade han sig emellertid i kupletten, som huvudsakligen kom att handla om damernas former och bagare Festerlunds intolerans samt snickarmästare Fryxells bränneriapparat. Därefter sträckte han ut benen under skrivbordet, sträckte likaledes ut armarna och vräkte sig tillbaka på stolen med en förfärlig gäspning. Han var trött men ansåg, att ett gott arbete var gjort, och nu ämnade han gå och lägga sig. Medan den unge herrn lät kängorna med ett par lätta dunsar falla på golvmattan, ställde Blamageguden upp sin apparat för att ha den färdig, när den uttröttade dramatikern lagt sig till ro i sängen. Cello kröp omsider ner under täcket och ämnade nu låta invagga sig i behagliga drömmar om revyguldet, som skulle betala hans skulder och göra honom till en fri och hederlig karl, när i detsamma en serie klara, levande bilder drogo förbi hans ögon.

Blamageguden hade i afton ett rent bländande lager av sådana, och flera av dem tycktes vara nytagna. Bland annat såg Cello sig själv stå framför teaterdirektör Billkvist och kamrer Kalm, läsande sin vårdikt. Med fasa betraktade han den löjliga figuren, som anspråksfullt uppläste ett skaldestycke, som nu klingade falskt och fånigt i hans öron. Han tyckte sig se de båda teatermännens ansikten, och vad han själv i deklamationens ögonblick icke observerat, det avslöjade Blamagegudens pålitliga fotograferingskonst. De båda teatermännen logo ett sardoniskt leende bakom hans rygg.

Cello vred sig i sängen, blodröd i ansiktet och småvisslade som en stare.

– Ps, ts, schy, schy, väste han till sist.

Men liksom för att hämnas sitt nederlag vid skrivbordet lämnade Blamageguden eller Kontrollanten den olycklige ingen ro. Han förevisade Cello honom själv, när han en gång, servil och fjäskig, sökt tränga sig fram till en bemärkt person för att denne skulle skåla med honom; han såg sig också sitta i ett sällskap och

med docerande gester tala om landets olika dialekter, medan en tystlåten man med saktmodig min och klara blickar kritiskt betraktade honom. Denne man visade sig sedermera vara docent i nordiska språk och speciellt framstående i sin sakkännedom om de svenska provinsialismerna.

– Åjåjåjåj, jämrade sig den olycklige revyförfattaren. Åjåjåjåj!

Och först sedan Blamageguden ytterligare visat en mängd prov på sin enastående fotograferingskonst och dragit fram de klaraste och tydligaste bilder ur Cellos förflutna liv, retat honom, upprört honom och generat honom, stoppade fridstöraren in sin apparat och försvann, lämnande åt sömnen att taga hand om den uttröttade författaren till kupletten om den intolerante bagare Festerlund.

FYRTIONDE KAPITLET.

»Ä. S. * Rep. fr. Entr. a. gr. Tsd. 5 kl. 8.»

Den ganska livskraftiga logen Ädelstjärnan, vars grundpelare tänktes murade på guldbottnen av några sköna bibliska ord, var en loge, där varje medlem blivit av kvinna född och alltså endast var en fattig, bristfällig människa. Därav följde, att de bibliska orden och logens vackra syften ibland kunde bli glömda för tvister och intriger, ingivna av människosläktets fiende, som inom tekniska förbund, ideella sammanslutningar eller för övrigt all föreningsverksamhet tyckes ha vissa regelbundna tjänstgöringsdagar, dem han aldrig försummar. Av den stora stjärnan, som krönte bokstäverna Ä. S., vilka då och då voro synliga i annonsspalterna över högtidliga och mystiska sammanträdeskallelser, lät den onde aldrig skrämma sig. Han visste, att han vid sammanträdena, hur milt och vackert de än började, skulle få gott skadestånd för de olustrysningar, det vackra och goda framkallade hos honom, bara han ståndaktigt bemödade sig om att stanna tillräckligt länge.

Logens medlemmar hade kallats till möte denna afton genom en annons, som var utstyrd på nyss nämnda sätt och försedd med bokstäverna Rep. fr Entr. a. gr. Tsd. 5. kl. 8. De i högre grader invigda bröderna visste, att bokstäverna betydde: reparationsfrågan, entreprenadanbud granskas, tisdagen den 5, klockan åtta, men de yngre logemedlemmarna erforo en känsla av högtidlig olust, blandad med självmedvetenhet, då de togo del av kallelsen.

När medlemmarna nu församlats i den tämligen enkla, men dock hemtrevliga lokalen, hördes ett stilla sorl, som avbröts, när Ordförande-Befallaren, iförd ett rött band med väldig stjärna samt dessutom en liten silverbroderad dödskalle i omedelbart grannskap till det välputsade helskägget, tog till orda och med mild stämma yttrade:

– Stjärnbröder!

Äro nu alla de, som samlas i Ädelstjärnans välsignade namn, medvetna om vägen vi gå? Vill Nedre Befallarebrodern upplysa om detta, och kan han för oss utpeka vägen?

Nu reste sig vid en låg pulpet en liten man, som talade högt i falsetten, oändligt honungslent men samtidigt med en viss fasthet. Den lille mannen, som över bröstet bar ett grönt band, från vilket vid ena sidan dinglade en yxa av nickel, yttrade, i det han höjde handen och satte ett fett barnpekfinger upp i luften:

– Vägen går mot Ädelstjärnan. Alla äro med vid vandringen. Yxan, som röjer väg, heter EVIG VÄNSKAP, HJÄLPSAMHET OCH TROFASTHET, SANNING OCH RENHET.

– Ha stjärnbröderna intet att svara häruppå? inföll Ordförande-Befallaren i en ton som om han uttalat en mild förebråelse.

– Vi svara: ÄDEL STJÄRNA, ÄDEL SYFTNING, ropade ett trettiotal röster i bänkarna.

Nu började en liten orgel att pipa såsom en själ i stor nöd, och en sång, snarlik ett mummel, åtföljde den smärtfyllda melodien. Sedan ytterligare några ceremonier under stillsam gång och med det noggrannaste iakttagande av ritualen blivit utförda, påskruvades full belysning i salen.

– Vi skola nu, sedan löftet till Ädelstjärnan avgivits, övergå till vissa angelägenheter, som sammanhänga med frågan om logens framtid, yttrade Ordförande-Befallaren. Som alla bröderna torde vara underkunniga om, att den länge påtänkta reparationen nu skall äga rum, ber jag Nedre Befallarebrodern uppdraga åt stjärnbroder Planertz att lämna upplysningar om de utredningar, han i denna viktiga fråga företagit.

Mannen med honungsfalsetten snarare kvad än talade nu, riktande sina milda ögon mot en av de främsta bänkarna.

– Stjärnbroder Planertz ombedes att lämna upplysningar om inkomna entreprenadanbud och om reparationsfrågans läge.

Broder Planertz, vars breda rygg reste en oöverskådlig mur för de närmast bakom sittande, tog till orda. På grund av hans sakliga framställningssätt verkade anförandet, som hölls omedelbart ovanpå milda röster och mystisk musik, liksom ljudet av en såg mitt i en påskhymn.

– Det förefaller, yttrade broder Planertz, som de av mig granskade anbuden skulle väga tämligen lika, ställda emot varandra, detta så väl med avseende på pris som ock med hänsyn till materialiernas kvalitet, och det är endast rörande avloppsledningarna till det påtänkta diskrummet i anslutning till köket, som anbuden väsentligt skiljas, så ock när det gäller anbuden på den stora stjärna av slipat glas i lyktform, vilken skulle utföras ovanför Ordförande-Befallarens högtidssäte. Det förefaller mig rätt förvånansvärt, att denna glasstjärna, vilken skulle förses med åtta femtioljuslampor, kan draga så betydande kostnader i *stjärnbroder* Kumlins anbud, när grosshandlare Tedblad, vilken *icke* är stjärnbroder, lämnat ett anbud, som långt understiger det förra. Medan alltså ...

– Ordförande-Befallare! Jag anhåller att genast nu få ordet, då jag något senare måste avlägsna mig, hördes en av raseri flämtande röst.

– Stjärnbroder Planertz har ju nu ordet, svarade med en förebrående kerubstämma Ordförande-Befallaren, men tillade: Vill broder Planertz låta stjärnbroder Kumlin yttra sig?

Planertz bugade sig tungt och prasslade med sina papper, varefter den flämtande rösten vidtog:

– Omöjligt, omöjligt att göra en sådan stjärna billigare, nå, vad är det för glas, för glas, som det andra anbudet bjuder på, skulle intressera mig få veta, beskylles öppet för att inte veta vägen uppåt, lika god stjärnbroder som någon av de andra här i sällskapet, verkligen mycket, ja, upprörd, mycket upprörd över ett sådant påstående, vad menas? Ett sånt helv– ett sådant herkulesarbete som det är med en sådan lykta, tror jag inte att någon av de närvarande kan bedöma – är inte värdig, kan jag förstå ...

Ett sakta och förvånat mummel förnams nu runt omkring.

– Låtom oss lugnt diskutera, stjärnbroder, vädjade Ordförande-Befallaren med stor fattning.

Men plötsligt smattrade hans stämma, som om han avfyrat en serie pistolskott tätt på varandra.

– Hör på, Nedre Befallarebroder! Vad säger Stjärnskriften, när hjärtan oroas och sinnen förvillas?

Det var icke första gången kamrer Block visat stor kraft. Också var det mest i egenskap av domptör, som

han blivit så högt lyftad mot Ädelstjärnan. När nu Ordförande-Befallarens röst började ljuda så häftigt, anade man liksom glödande tänger och andra inkvisitoriska redskap bakom hans ord; han hade utbytt kerubens flöjt mot domsbasunen. Den lille mannen med honungsfalsetten reste sig åter upp, lyfte barnpekfingret i luften och läste med sin milda stämma, som något avspeglade sinnesrörelse:

– Stjärnskriften säger: Bitter bölja bryts och brist! Kom kärlek, mild och mjuk! Förvillade hjärta, sök strålen, som skiner i självprövnings stunder!

– Ja, men, fortsatte likväl den flämtande rösten, lika oböjlig och obruten som förut. För självkostnadspris, extra slipning, tag vem som helst, och försök få samma kvalitet för billigare pris ... jag ger ...

Nu avbröt Ordförande-Befallaren stjärnbroder Kumlin nästan med ett rytande, riktande sitt rop åt hela församlingen.

– Stjärnbroder, haven I intet att svara härpå?

Då uppsteg från bänkarna ett nytt sorl, i vilket fördömande ord urskildes. Detta var logens ritualenliga plägsed att tysta vanvördiga talare.

– Stjärnfläckaren tige! Ädel Syftning!

Den flämtande rösten tystnade, och en nedtryckt stämning härskade en stund bland bröderna, som dock icke voro ovana vid scener av detta slag, allra helst när det gällde materiella ting.

*

Många av bröderna omfattade logens goda syften med tämligen barnsliga hjärtan, en stor del hade sökt inträde för att knyta affärsförbindelser vid glaset, en annan och mindre del för att få härska och leda samt den allra minsta delen för att utöva vältalighet. Samtliga voro dock medvetna om att sällskapet verkade stödjande och hjälpande och deltogo därför allvarligt i högtidligheterna, mer eller mindre förtryckta eller imponerade, för att efteråt få samlas vid punschen, som ägde förmåga att utjämna gradskillnader och göra stjärnbröder med yxa eller dödskalle till de enklare brödernas likar.

Vilka brustna stämningar, som än härskade inom logen, när romantikens röda bölja skar sig som sur mjölk mot verklighetens gråa, så stodo stjärnbröderna, utifrån sedda, med ödesdigert sammanpressade läppar och hemlighetsfullt förmörkade ögon, då någon tvivlare ställde förfrågningar om meningen med det hela.

– Du borde, tillrådde vederbörande stjärnbröder, du borde gå in i Orden. Där får du helt andra synpunkter på livet. Då först blir det mening i allt.

– Jag vet, att syftet är gott, kunde tvivlaren säga. Men stjärnbröderna uppträda dock, som om de blickat bakom dödens förlåt. De göra sig sken av att veta mera om de högsta sanningarna än några andra. Ändå äro de ju vanliga människor.

Det leende, som då krusade stjärnbroderns läppar måste ha liknat Guds leende, när en fåvitsk ängel darrande frågar om livets mening. I detta leende låg dels mystisk förbehållsamhet, som förkrossade, dels sorg över att se förmätenheten så slå ut sina stinkande blad. Men även ideellt anlagda stjärnbröder hade i logen efter någon tid överraskat sig själva med att visa anlag för härsklystnad och översitteri, som de förut icke upptäckt. Det gick väl an att tala med kerubstämma, då man satt på en högre stol, men att höra andra sitta däruppe och tala lent, medan man själv fick stå nedanför och höra på, det kändes understundom mer än svårt. Vid sådana tillfällen kom Stjärnan i kollision med Jorden, och det uppstod ödsliga knallar och en sur dunst.

Vad ingenjör Planertz beträffar, hade denne tungrodde man sökt inträde i orden, fast besluten att erövra en maktställning, på vilken plats det så månde vara. Efter att ha gjort sig skenbart oumbärlig i vissa tekniska och ekonomiska ting pressade sig broder Planertz sakta men oavlåtligt framåt. Han var en psykologisk gåta så till vida, att han, trots sina jordiska intressen, tycktes ha en viss dragning åt det mystiska, men troligen hade broder Planertz icke hunnit göra klart för sig själv, huruvida det verkligen var mystiken eller lusten att sitta på andra, som bringat honom in i dessa kretsar. Sak samma vilket. När nu emellertid Planertz en gång var intagen i Ä. S., då måste han där sätta sig på en av de bästa platserna. Till en början måste han nöja sig med att vara broder bland de enklare bröderna, men så småningom tilltvang han sig uppdraget att vara ordens F.-broder, det vill säga Fägnare eller Klubbmästare; därifrån steg han till logens M. G., en mystisk förkortning av ordet Muntergök, med vilket rumormästaren betitlades. Om nu samtliga stjärnbröder i norr, söder, öster eller väster, sökande, suckande, trofast och träget länge letande genomrest hela världsalltet för att finna en lynnestorrare Muntergök än broder Planertz, hade de säkert måst återvända till Ordförande-Befallaren med oförrättat ärende. Men när logens förre M. G., som var, distriktsveterinär och tillfällighetsdiktare, hade avlidit till följd av en åkomma i pancreas, vågade helt enkelt icke vederbörande på den lediga platsen tillsätta någon annan än ingenjör Planertz, som med ett högtidligt leende åtog sig uppdraget. Till detta gick han med samma metodiska beräkning och samma lugna viljekraft som de ingenjörer, vilka på sin tid sprängde fram Simplontunneln. Broder Planertz tog sig före att urklippa skämtsamma anekdoter och historier, med vilka han fyllde ett av sina plånboksfack och sedan läste upp i brödrakretsen. När högtidligheterna vid logens sammankomster voro förbi, började samkvämet vid punschen; timglas och yxor lades åt sidan, stjärnor gömdes i skåp, och det var vid dessa tillfällen broder M. G. skulle fungera.

Ordförande-Befallaren ropade nu i kväll med ett försök till gaskighet för att avskaka allvaret från sammanträdets förra del:

– Broder M. G.! Låt oss nu få höra några av dina putslustigheter!

Stjärnbröder Planertz blickade då allvarligt omkring sig, precis som om han ämnat trotsa befallningen att vara putslustig och i stället tänkt hålla en föreläsning om skillnaden i tekniskt och hygieniskt avseende mellan ytvatten och grundvatten. Men snart hördes han läsa med sin grova stämma och på sitt långsamma sätt:

”Betänkligt tecken.

En handelsresande kom en dag till en gästgivargård och bad att få skjuts. Då drängarna voro borta, fick en flicka köra för honom. Handelsresanden tyckte det gick för långsamt och sade till flickan – – – ”

– Bravo, ropade Ordföranden-Befallaren, när anekdoten var berättad.

Men bland stjärnbröderna härskade delade meningar rörande anekdotens kvickhetsvärde. Stjärnbroder Planertz rörde emellertid icke en min, utan lade endast urklippet åt sidan, varefter han på sitt vanliga pedantiska sätt framtog ett nytt urklipp. Den mörka rösten ljöd ånyo:

”Från exercisheden.

Löjtnanten: – Om någon obehörig närmar sig bron, så skjut honom på fläcken! Har 47 förstått?

47:an: – Jaha då. Men – om utifall han inte har någon fläck o. s. v.

– Bravo, ropade åter Ordförande-Befallaren och höjde ett punschglas. En äkta Stjärnskål för det skojfriska gosselynnet! Må det alltid vara tillstädes i vår krets.

– Ädel Stjärna! Ädel Syftning, ljödo ropen runt omkring.

Men i ett hörn sutto några ofridsamma och bland dem en äregirig tandläkare från Stockholm, som alldeles nyss blivit intagen i orden och hade rykte om sig att vara en utmärkt anekdotberättare.

– Va tusan, väste denne. De där anekdoterna är ju två år gamla vetja. Äh, hörru! Dumheter! Vad är det där för en dystergök, han skulle ju vara en muntergök, vetja!

– Ja, tillstod en annan stjärnbroder. Här är, vid Gud, inte allting som det borde vara. Här finns mycket att ordna i. För den som vågar. Men Planertz törs de inte röra nu. Han betyder så mycket för logen, se.

Stjärnbroder Planertz satte sig ned som efter en lyckligt avslutad debatt i Teknikerförbundet och samkvämet fortsattes, därvid den lille mannen med honungsfalsetten och barnpekfingret läste upp en vek dikt om Makan och Modern. Denna dikt framsades med darrande röst:

Makan och Modern.

Tänk på henne ni, som bålar tömma, tänk på henne uti glädjens stund. Må ni aldrig Makan eller Modern glömma, medan bägarn går sin glada rund. Ensam hon får sitta uti tjället, medan ni med sång och skämtsamt glam roa er och glädjas uti stället. Hon har plikten, tung och allvarsam. Tänk på henne uti hemmet gärna! Lillen gråter, hennes käraste klenod, medan ni för idealens stjärna höjer skål på skål, som skingrar sorgset mod!

– Tack, Nedre Befallarebroder, för din vackra och härliga sång, ropade Ordförande-Befallaren och höjde sitt glas på nytt. Jag ber alla stjärnbröderna att deltaga i en skål för våra kära, vilka långt borta från denna krets kanske just i detta ögonblick bära pliktens tunga. Leve kvinnan!

– Leve kvinnan! Ädel Syftning, hördes åter de festliga ropen.

Men hade nu verkligen de gifta stjärnbröderna och i synnerhet den lille mannen med honungsfalsetten och barnpekfingret känt och tyckt i överensstämmelse med diktens anda, då hade uppbrott omedelbart skett och alla hade störtat hem till modern och barnet. Men i stället fortsattes festligheterna, och ingenjör Planertz skar ännu en liten lager genom att uppläsa en anekdot om ett par sängresårer. Medan emellertid broder P. ett ögonblick avlägsnade sig, passade den färske stjärnbrodern från Stockholm på att berätta en historia om en tjock sjökapten, som skrämde vettet av en städerska genom att kläda sig i korsett. Den nye berättaren lyckades utomordentligt väl, applådsalvorna rungade i samma stund, som stjärnbroder Planertz åter gjorde sitt inträde. Hans avundsmän sågo honom redan avsatt från sitt ämbete som broder M. G., men de hade icke riktigt gjort klart för sig, med vilken grundlighet Planertz gått till sitt värv. Den hotade Muntergöken upptog nämligen ur västfickan en hittills dold reservhistoria, som handlade om en fästman, som av misstag bjöd sin fästmö på laxerkonfekt.

I ett slag hade stjärnbroder Planertz återerövrat ett visst anseende som Muntergök i logen Ädelstjärnan.

Allting lyckas, om man går metodiskt tillväga, tänkte den tunge herr Planertz för sig själv. Både det ena och det andra!

För att emellertid fastlåsa den färske stjärnbrodern från Stockholm och avstänga honom från vidare tävlingsförsök för aftonen bad ingenjör Planertz att åter få vidröra avloppsledningarna i diskrummet, men diskussionen dog av sig själv, och snart tittade en grå dager in mellan gardinspringorna, kallande de ogifta stjärnbröderna till sina ungkarlskulor och de gifta hem till den ensamma men aldrig förgätna Makan och Modern.

FYRTIOFÖRSTA KAPITLET.

Julklockorna och Jultomten.

Julklockornas darrande klang svävade över de vita taken på julaftonens morgon. Det snöade blitt och med stora stjärnor över kyrktornens spiror, över kanslihusets brutna tak, över fabriker och nakna parker. Det lades vit ull på Mötesklockan vid stora torget, över Kurirens stora skylt med de blåa emaljbokstäverna och över Hotell Svanlunds fågelboliknande vindsfönster.

Vid ett av dessa fönster stod i dag på morgonen en man och rakade ett par ganska trinda kinder, medan de nytra, gröna ögonen kvickt spejade i spegeln för att kontrollera knivens gång. Det enkla rummet, i vars gamla kakelugn en brasa väsnades med knäppar och språk, var ett av hotellets billigaste, men man hade därifrån en fri utsikt över industristadens svarta skorstenar, och även en vit strimma av den isbelagda sjön kunde skönjas från fönstren. Dock hade icke rummet blivit hyrt av mannen, som rakade sig, på grund av dess företräden i utsiktsväg utan uteslutande därför, att det var ett billigt och synnerligen fredat rum. Förre bankiren Solander hade nämligen behov av en viss avskildhet, när han uppehöll sig i denna stad, som skådat honom i gudagestalt högt över taken på ett guldmoln, men som även sett honom utspys från sin himmel med dunder och brak och nedstörta till jorden. Snöväder och gråväder hade herr Solander lärt sig att hålla av, liksom han förr alltid bäst tyckt om solskenet, när det grant blixtrade i hans darrande bil utanför bankirkontoret. Ju tjockare flingor, desto bättre lynne – och i dag hade herr Solander önskeväder. Han gnolade, medan kniven skrapade och brasan sköt sina salvor i kakelugnen.

Bankir Solander hade efter affärens avveckling, alltjämt med hälsans färg på kinderna, fortsatt att leva. Han steg ur sin lyxbil för att icke mera nedsjunka i dess elastiska dynor, men detta allvarliga steg tog han med en förvånande sinnesstyrka. Icke heller tycktes det svavelregn av förbannelser, som efter fallet utlöste sig över hans trinda huvud, på något allvarligare sätt skaka den ruinerade mannens nerver. Hans forna, nu mycket bittra kunder, betraktade denna traditionsfientliga bild av en krossad storhet med hälften harm och hälften beundran. Helst skulle de ha velat se bankir Solander, stödd på två kryckor och med en svart lapp för ögat, vandra omkring i staden, levergul i ansiktet, hackande fram ursäkter och böner om nåd och förlåtelse med en jämrande röst. Men herr Solander kunde icke stå sina förra kunder till tjänst med en sådan hemsk bild av upplösning och elände bara för att göda skadeglädjen och vreden hos dem. Den runde, rappe mannen gick i stället på gatorna med sina guldbågade glasögon, sina gråblonda tandborstmustascher under en hyfsat vinröd potatisnäsa, alltjämt välklädd och nyter, låtsande som om förbannelserna varit komplimanger och bittra grin hugnesamma leenden. Att herr Solander var så stark i motgången berodde till stor del på verklig berghälsa och en aldrig rubbad samvetsfrid, men även på den av alla förbisedda omständigheten, att bankiren, som tidigare än kunderna varsnat skutans säkra gång mot oundvikliga skär, för länge sedan genomlidit katastrofens alla fasor. Medan de andra ännu hoppades på sin lycka och voro röda och glada, hade bankiren verkligen en tid varit något blek, men ingen hade lagt märke till dessa spår av oro. Herr Solander smakade på detta sätt sitt helvete i förskott, och just i samma ögonblick, som kunderna bleknade för kraschen, vars explosioner förintade drömmar, sönderslogo hemfrid och grävde djupa, ekonomiska sår, hade bankiren åter hunnit att bliva en smula röd och glad. Han ämnade fortsätta att leva.

En modern konkurs, hette det i Kuriren med tämligen moderat satir. Häpnadsväckande konkurssiffror, stod det i Morgonposten, där man tydligen baxnat, som en nutidsmänniska skulle göra inför en levande urtidsödla av jättedimensioner på ett torg. Bankir Solander slår världen med häpnad, kunde man läsa i Aftontidningen. Huruvida bankir Solander i någon mån kände sig smickrad över dessa rubriker, är för evigt outrett, men säkert är, att han försvann från staden, så fort hans person icke längre behövdes för utredningens skull. Vid höstetid hade han sista gången blivit iakttagen i fönstret till en tredjeklasskupé, röd och frisk, vinkande farväl med en rund hand, ganska gemytligt leende. Det blev emellertid en mycket hård

tid för herr Solander, då ingen plats, inga pengar stodo till hans förfogande efter sammanstörtandet. Den tämligen blygsamma agentur i aseptintvålar, på vilken han under en period försörjde sig, gav nämligen skäligen ringa utbyte, möjligen beroende på att en viss sinnesförslappning inträtt hos den ruinerade mänskligheten, och att denna förslappning i sin ordning födde likgiltighet för personlig hygien. Kanhända resonerade den ekonomiskt slagna mänskligheten så, att när man icke kunnat bli fri och oberoende, icke glad och rik; när man icke ens längre hade det så väl ställt som före spekulationsfebern utan i stället led under sparbankslåns och växlars marterande tryck, då kunde man även avstå från att tvätta sig. i varje fall med tillhjälp av aseptintvål och alldeles särskilt med den aseptintvål, som utbjöds till salu av en före detta bankir, vars vittflygande planer och vilda penningbegär varit medverkande orsak till så mycket ont. Ofta hade herr Solander under denna tid begrundat lyckans nyckfullhet i ledsamma hotellrum på skilda platser i landet, sittande med sitt runda, välfriserade huvud lutat i händerna och omvärvd av den ljuvaste doft från alla tvålproverna. Men länge hade han icke tillbringat tiden i gagnlöst grubbel. Han vädrade och fikade i tidningarna, han talade med människor överallt och började spinna nya planer, dock städse med aseptintvålarna som operationsbas. Han vågade nämligen inte släppa en agentur, som visserligen ej skänkte honom någon som helst lyx, men som dock gav honom ett nödtorftigt uppehälle.

Genom en tillfällighet hade herr Solander någon tid före jul kommit i förbindelse med en olycklig boktryckare, som utgav en kalender, kallad Julklockorna. Denna kalender, som från början var avsedd att mätta ett lokalt eller allra högst ett provinsiellt behov av julstämning, tyckte boktryckaren, att herr Solander skulle söka sälja på sina tvålturnéer inom landet. Leende och utan högmod mottog herr Solander erbjudandet men kunde icke tillbakahålla en känsla av olust var gång, han i övertalningsögonblicket skulle övergå från tvålen till Julklockorna eller från Julklockorna till tvålen. Mellan dessa två föremål fanns icke för vältaligheten en än så bräcklig spång; själv kände herr Solander ett sken av ovederhäftighet utstråla från sin person under de disharmoniska affärssamtal, han måste underhålla.

– En vacker liten kalender med en dikt i början. Konungarnas konung, råd för hus och hem, liten dagbok i slutet och dessutom noveller av våra mest framstående författare. Tårar och löjen om vartannat. Priset är ... Och så har jag en annan sak. En liten härlig tvål ...

Hur herr Solander än lade sina samtal, verkade det hela splittrat och oroligt. Stämningen blev icke den, som bör dväljas omkring en solid affärsunderhandlare; det svävade i stället omkring honom en andlig atmosfär av gardfarihandlare med kängsnöreknippen hängande utanför lådan och lyckobrev gömda under locket.

– Det går inte, sade bankir Solander. Jag fördärvar mitt anseende. Nej, en idé, en idé!

En måndag i höstrusket på stadshotellet i Arvika hade herr Solander under en gles palmväxt intagit en frukostmåltid, bestående av lurad sill och kokt potatis, åtföljd av en kopp kaffe. Stimulerad av denna måltid, gick herr Solander gnolande upp på sitt enkla rum, där julkalendrar lågo uppradade på ett bord och en mängd välluktande tvålprover på ett annat. Genast vid sitt inträde i rummet kom herr Solander att lägga märke till, att kalenderns format var precis detsamma som lådornas å tio stycken aseptintvålar, och i samma ögonblick drog en orkan av tankar genom hans finurliga huvud, där halvfärdiga idéer en stund trängdes och dödade varandra, till dess den livsdugligaste plötsligt hoppade upp på de andras lik.

– Hallå, ropade f.d. bankir Solander. Äntligen!

I stället för att som hittills företaga små resor här och var i landet, vilka slukade mycket av hans blygsamma förtjänster, slog sig herr Solander under största stillsamhet ned på ett rum å Hotell Svanlund i samma stad, mot vars stränder hans vackra guldgaleja nyligen förlist. Och från denna anspråkslösa vrå utvecklade han en rastlös efterkravsverksamhet. I pressen annonserades tid efter annan följande meddelande:

En gåva till julen för kropp och själ!

Kombinerade tvål- och kalendersatsen Julklockorna, den vackraste julgåva för alla!

Kalendern innehåller lyftande, roande läsning.

Tvålsatsen uppfriskande stimulans för kroppen!

Insänd o. s. v.

Ibland kunde även nedanstående meddelande om herr Solanders nya affärsföretag återfinnas av nyfikna annonsgranskare:

Över 30,000 Julklockor sålda på 14 dagar!

Kombinerade tvål- och kalendersatsen Julklockorna, årets populäraste julgåva till hem och arbetsplatser!

Glöm icke Edra medarbetare på kontor och fabriker, nu när helgen är inne!

Giv dem en Julklocksats och knyt samhörighetens band fastare!

Insänd o. s. v.

Herr Solander, som alltså länge legat och kryssat i dödvatten, kände liksom en föryngringens fläkt genomila sig, så snart han märkte, att det började nappa runt omkring. Siffrorna i tidningarna om den enorma åtgången voro givetvis falska, men till sin förvåning iakttog herr Solander, att han denna gång gjort en riktig spekulation; efterfrågan på tvål- och kalendersatsen blev verkligen ganska livlig, och särskilt tycktes en del verkstadsägare, hantverkare och lantpatroner ha lyssnat till de vädjande orden i annonsen att knyta samhörighetens band fastare.

Snart mottog boktryckaren en anmaning från herr Solander att trycka flera Julklockor, och det dröjde icke så synnerligen lång tid, förrän herr Solander, som nu såg julmarknaden nära slutet, telegraferade:

Tryck tvåtusen Julklockor. Titeln ändras till

Nyårsklockorna.

Solander.

Denna nya order var sedan några dagar expedierad och en ny liten affärsoperation sålunda inledd av den företagsamme före detta bankiren. Han hade anledning att för tillfället glädjas, även om affärerna måste betraktas som tillfälliga hjälpkällor. Ett gott lynne var också bankir Solanders gäst, medan rakningen pågick och snön föll stor och grann i ett stilla, saktmodigt largo utanför Hotell Svanlunds fågelboliknande vindsvåningsfönster.

Julklockorna ringde klart och vackert. Den ena klockan i fjärran lät litet mjältsjuk och sorgsen men ändå högtidlig; den andra klang i dur sin starkt ljudande hymn med darrande, utdragna bastoner, som länge vilade sjungande i luften.

*

Klockornas klang sökte liksom söva vemodet och saknaden i alla hjärtan, som klappade under fabrikör Åviks tak, men Jultomten hade kommit till huset i sin röda luva, sin vida blus och sitt vita skägg, och det var ingen vanlig jultomte. Lille Edmund smög överallt omkring i den gråa tomtekostym, som systern en gång givit honom, och som brukat komma till användning under jularna. När fabrikör Åvik, som själv skulle sätta fot på granen, med sin knotiga hand omslöt yxskaftet och höjde yxan för att slå i en träsplits, fick han se

tomten stå bredvid, och det var nära att han varnande mumlat:

– Undan Edmund lille, akta benen!

Fru Åvik hade sett Jultomten stå nedböjd över en röd puff, sysslande med några små paket, och Märta tyckte sig ha hört tasset av hans strumpfötter bakom dörren till vardagsrummet. Hushållerskan Alma tittade åt köksdörren, som knarrade, och väntade att bli skrämd av en liten vitskäggig man med röd luva, och redan hade hon många gånger i tankarna schasat undan lille Edmund vid bakbrädan, där han stod och hängde i sin askgrå blus.

De tyckte att det var en evighet, sedan gossen blev jordad. Sakta och stilla hade förtvivlan domnat, liksom vissnat bort, och ur dess stoft spirade vemodsfulla och vackra minnen. Edmund hade blivit en ande.

Så kom plötsligt julhögtiden störtande över dem, kringvärvd av sitt buller. Den skulle firas på övligt sätt hos familjen Åvik, och som vanligt hade man tänkt att inbjuda ett par ungkarlsvänner, i första hand den originelle gamle urmakaren, som känt fabrikören sedan gesälltiden, en lustig skåning, som själv brukade medföra en svart skånsk surlimpa, en liten bytta med surkål och en burk skånsk senap, allt för att på julaftonen få vara hemma i Skåne, fastän han befann sig så långt borta från hembygden.

Vidare skulle ingenjör Planertz inbjudas. Denne respektable men tungrodde herre med sina exakta mått på allt och sina precisa uttalanden hade nästan omärkligt glidit in i familjens liv alltsedan sommarens fisketurer. Själv tycktes han vara besluten att bortröva dess prydnad och blomma, fröken Märta Åvik, men flickan hade ej kunnat känna någon starkare dragning till honom. Föräldrarna gjorde emellertid allt för att uppmuntra ingenjör Planertz, i vilken de sågo en präktig man med god framtid, och när sorgen lade sin tunga hand över allt och alla, då blev ingenjören plötsligt betraktad som en familjemedlem. De tycktes finna en viss ro i att se den store mannen vanka omkring i huset, lugn och tämligen kall, men alltid hövlig; och när föräldrarna själva kände det brista inom sig, tyckte de det vara gott att Märta erhållit ett värn och ett stöd. Men fröken Åvik erkände icke ingenjör Planertz såsom sitt stöd och sitt värn; endast genom omständigheternas tryck bringades hon att komma honom närmare, och en vacker dag fann flickan, att hon höll på att göra ett offer. Hon uppmuntrade ingenjören för att under dessa upprörda dagar få se ljusare blickar från föräldrarna, vilka nästan ständigt voro fångna i tankarna på den döde.

Märta Åvik tänkte länge, men hon förmådde icke att fullborda offret; rädd drog hon sig tillbaka och beslöt att hädanefter vara vänlig men också försiktig. Nu när julaftonen nalkades, deltog hon med iver i tillrustningarna, och hon sökte vara glad. Men när skymningen föll, då kom den lille tomten emot henne ur varje levande skugga i rummen. Vid julgranen hade under alla år stått en stor björkkubb, som haft sin lilla roll att spela vid julklappsutdelningen. När nu tjänstflickan Hedvig rullade in kubben och ställde den under ett par svarta, gungande grankvistar, satte sig genast lille Edmund med korslagda ben ovanpå densamma, precis som han förr brukat göra. Han satt där med sitt stora vita skägg, sin gråa blus och sin röda toppmössa, och när ljusen och kronorna tändes och julfirandet skulle taga sin början, stirrade alla familjens medlemmar, en efter en, bort till björkkubben under det mörka granträdet.

– – –

Surret kring julbordet hade dock ett ögonblick stigit ganska högt, mest till följd av den skånske urmakarens joviala pratsamhet och stridslust. Denne, som var ett älskvärt original, hade till en gammal redingote påtagit vit väst, och när han kom på eftermiddagen, bar han sin svarta surlimpa, sin surkål och sin med kanonkula malda senap i ett paket under armen.

– Den här surkålen, Alma, hade han sagt, till hushållerskan. O, hon må tro, att den är kär! Den är så kär! så kär! Jag förstår mej inte på Anders Åvik, som inte kan med min skånska surkål. Men utan surkål kan ju

ingen människa fira julen, det är omöjligt det. Surkålen måste också vara från Skåne liksom senapen, för det finns inget land i hela världen, som har en sådan surkål och en sådan senap.

Ingenjör Planertz hade varit oroväckande vänlig och förekommande mot fröken Märta, som åter bringades att kämpa med sig själv. Hade icke den skånske urmakaren varit närvarande, visste icke Märta, hur aftonen skulle ha förgått, ty ingenjör Planertz tycktes komma henne närmare och närmare, och hans lugna och metodiska envetenhet tryckte och oroade, ja, nästan skrämde henne. En julbukett av rosor hade Märta under föräldrarnas menande ögonkast mottagit ur hans hand, och i samma ögonblick hade en gammaldags fästmanssoffa öppnat sin famn bakom dem. Ett ögonblick till och fröken Åvik skulle ha suttit i denna soffa tillsammans med ingenjör Planertz och hans rosenbukett. Hur litet detta än kunde betyda, tyckte likväl flickan i sitt irriterade tillstånd, att en sådan placering just nu skulle ha verkat som ett officiellt meddelande om en förlovning.

En soffa, en rosenbukett och en herre! Nej, -jag sätter mig inte, tänkte fröken Åvik, och i detsamma kom den högljudde urmakaren i sin vita väst och högg ingenjör Planertz i jaquetteknapphålet.

– Allting finns i Skåne, herr Planertz. Men där är ont om vattenfall, det erkänner jag. Men märk väl, att vi ha stora skogar också ...

– Här begår herr Silius en överdrift, vilken knappast tör kunna emottagas mera än på ett sätt, yttrade ingenjör Planertz. Men inlägget är väl ej heller från herr Silius’ sida menat annat än som ett uttalande i allmänhet till förmån för hembygden – – –

Diskussionen var snart i gång; men hur muntert eller passionerat den lille skåningen utbredde sig om sitt moderland, och hur korrekt och sanningsenligt ingenjör Planertz meddelade statistiska uppgifter rörande skogs- och vattenkraftsförhållandena i sin hembygd i norr, hur mycket fabrikör Åvik själv ansträngde sig för att få fram befängda minnen från ungdomsårens Värmland, ville denna julafton ändå icke bliva vad en julafton förr i världen alltid varit i familjen Åviks hem.

När julfirandet var över och larmet hade tystnat, drog Märta Åvik sig tillbaka med sin stora rosenbukett. Till de andra gåvorna hade hon även fått ett litet paket ombundet med ljusblå band, som hon ännu icke öppnat. När flickan kom upp i sitt rum, ställde hon rosenbuketten i en vas och sjönk därefter ner i skrivbordsstolen, lutande huvudet i sina händer. Bredvid henne satte sig då den lille tyste hustomten, som i afton följde var och en av familjens medlemmar till sängs. Märta kände en varm ström av tårar stiga upp i sina ögon, medan hon öppnade paketet. Det innehöll en kalender och en liten tvållåda, och när flickan slog upp kalendern, som bar titeln Julklockorna, visade det sig att tolv små sidor voro avsedda för dagboksanteckningar för det kommande året.

– Jag skall skriva om min olyckligaste julafton, sade flickan för sig själv och beredde sig till att börja skrivningen i kalendern.

Hon satt en stund och funderade i tystnaden och ensamheten, varefter det kom några rader med små, men klara bokstäver:

Den 24 december. Julaftonen.

Den olyckligaste julafton i mitt liv. Jag tänkte hela tiden på min älskade lille Edmund, och det gjorde vi alla. Varför tog Gud vår älskling ifrån oss ? Så var det något annat. O, måtte jag få kraft att motstå P–z. En rosenbukett av P–z. Denna kalender av pappa. Redan i morse, när klockorna började ringa, förstod jag, att dagen skulle bli en sorgens dag. Jag undrar så mycket på framtiden. Måtte jag kunna reda mig i striden imot P–z.

M. Å.

*

Julklockorna ringde till julotta, och det var en morgon med svart himmel och vita gator och tak. Det strålade ur det gamla templets stora fönster.

Cellos närmaste vänner voro bortresta, och i år kunde han icke för revyarbetets skull fira julen hos sin syster på landet. Journalisten hade tillbringat julaftonen tillsammans med ett ungkarlslag på matstället, där tre av uppasserskorna varit med och alla tre förärats var sin tvål- och kalenderlåda i julgåva. I likhet med så många andra människor, som icke så ofta besöka kyrkan, var Cello mycket principfast, när det gällde julottan; med denna voro även högtidliga minnen från hemmet förknippade. Cello var ju son till en organist, som många år spelat den vackra julpsalmen i hemstadens kyrka.

Men när journalisten tillsammans med Bokhandelsmedhjälparen, Apotekseleven, Handelsbokhållaren och Banktjänstemannen, alla tillhörande matställets gäster, anlände till templet, var detta redan fullproppat av en högtidsklädd åhörarskara, som trängdes ända ute på det tegelröda vapenhusets snöiga och våta golv. I trappan, som ledde upp till läktaren, hade emellertid en del personer hunnit att under försynta småknuffningar tillkämpa sig anspråkslösa sittutrymmen. I ett par ögonkast igenkände Cello Symaskinsagenten, Kanslisten, Exekutionsbetjänten och herr Stoltz, men först då han kom närmare, urskilde han längst upp i dess skymning ett par långa mustaschsvansar, som tillhörde herr Backlund. En lätt doft av våta kläder, hårvatten och glögg svävade över församlingen i denna kyrkans avkrok, och nästan utan undantag höllo herrarna höga hattar i sina händer; endast herr Stoltz, som satt med sin feta haka mellan knäna djupt nere vid golvet på en av läktartrappans trånga och amfiteatraliskt ordnade platser, trillade i handen en hård och låg hatt.

– Ska vi gå igen, viskade en röst i det nästan omärkliga sorl, som rådde.

– Nej, vi stannar, väste Cello till svar.

Och i detsamma hördes ett fjärran brus av toner, som växte i styrka och slutligen klarnade i en stor och mäktig koral, som fyllde det ljusglimmande, immiga templet med sitt dån. Med andakt lyssnade Cello till dessa välkända ljud, och hans hjärta värmdes och blev mjukt. Minnet av fadern steg fram tillsammans med orgelns toner, dessa än sorlande, söta och flöjtljuva stämmor, än fräna, trumpetliknande och än brakande och surrande röster, vilka åstadkommo en lätt darrning under åhörarnas fötter. Han kom ihåg några kyrkobesök tillsammans med sin moder och syster under ett annat vitt tempelvalv än detta, men minnet låg så långt borta och i ett så sällsamt ljus, att det tedde sig som en erinring från en annan och bättre värld. Från ett sonort tonande ackord lyfte sig orgelspelet upp i rena silverljud med kerubers flöjtröster och de lenaste sus av höga toner; det liknade ett regn av fina silverdroppar, varefter det hela sakta löstes upp, blåstes bort och dog.

En ensam men klar mansstämma ljöd långt därborta; Cello kunde icke höra mycket av vad prästmannen talade, men troget stod han ändå och lyssnade i det kvava vapenhuset med sin höga hatt i handen. Kören utsände nu ett fridens budskap på sångens vingar till en bedjande menighet.

– – –

När gudstjänsten var avslutad, dröjde Cello med sina tankar långt i fjärran ännu en stund intill den stora kyrkporten, och förstrött lät han blickarna överfara de svarta troppar, som under tystnad strömmade ut från ljuset under de vita valvbågarna till en grå morgondager. Plötsligt ryckte han till. Fröken Åvik passerade förbi lik en skugga, höljd i svarta flor, vid sin moders sida.

Cello avtog sin höga hatt. Ingen varsnade hans hälsning, men den unge mannen stod så pass länge med hatten i handen, att han kunnat liknas vid en välklädd tiggare, som på själva juldagsmorgonen bad om en skärv till förmån för ett fattigt, ensamt hjärta, medan julklockorna dånade i tornet.

FYRTIOANDRA KAPITLET.

Tre misslyckade belysningar och tre brustna genier.

– Halv belysning, ropade teaterdirektören, som var klädd i en randig tvättrock, sådan som användes av kockarna i Kronans kök, när de förr i världen övervakade tillagning av sluring, en soppa av blandade grönsaker med ganska obetydligt sovel och mycket vatten. Halv belysning!

I det ögonblick kommandoropet ljöd vid en scenförändring under generalrepetitionen på revyn ”Kittla mig, om ni vågar!” eller ”Bliv inte stött i kanten, lustigt, mustigt sångdingelidång- och chansonspel, med en och annan akt, med mycken takt och modern prakt”, härskade förvirring på scenen. Där promenerade en av de unga aktörerna, som hade till uppgift att spela den med åren allt tacksammare rollen av lätt berusad gentleman. Han var söt som en kattunge i ansiktet och skrattade mestadels förföriskt; han visade då två rader av pärlor i ett rosigt gap, vartill kom ett uttryck av lurande kärlekslystnad i hans ögon. Denne unge man, som säkerligen aldrig drömt drömmen om Hamlet utan endast längtat efter att få vara en förhäxande representant för det elegångta, charmångta och pikångta, bar en välsittande frack och föreföll att olovandes ha promenerat ut från en herrskräddares fönsterplansch med vinterns noviteter. En sådan elegans hade knappast hovmästaren Edelberg eller journalisten Erlandsson skådat, där de stodo bakom kulisserna, hovmästaren trängd av en maskinmästare med en väldig buk under en blåskjorta och Cello mellan två brandsoldater, vilka stodo oberörda och stilla, som om de varit pappgubbar i en skjutbana. Den elegante mannen bar en svart cape med vitt sidenfoder över axlarna samt en chapeau claque nätt sittande på skulten. Aktören, som skulle utsäga vitsen om bagare Vesterlund, nyss ommaskerad med arbetsblus, röd näsa och hängande mustascher, stod och tittade ut i den nästan tomma salongen, där endast några vita ansikten skymtade i nedmörkret: primadonnan, ännu klädd i första aktens dräkt som pensionsflicka, med fläta nedhängande på yppiga skuldror och korta kjolar, vilka läto spetsar framskymta, genombrutna strumpor samt högklackade blankskinnsskor, gick fräsande omkring, begagnande varje tillfälle att sticka kamrern, vilken, svart och stor som ett åskmoln, med ett uttryck av mätthet i sitt gummiansikte betraktade tillrustningarna stödd mot ett litet bord. Kamrern hade nämligen nekat hennes man ett förskott.

När direktörens rop i samma ögonblick ljöd, försvunno figurerna från scenen. Cello och den ivrige hovmästaren skyndade ned på parketten tillsammans med kamrern. Hotell Lundkvist, det av hovmästaren till apoteosering föreslagna och till förintelse av staden dömda matstället, som nyss uppställts på scenen, hade tett sig så skrämmande i ”stämningsfull belysning”, det vill säga dunkel sådan, att direktören låtit kommandoropet gå. Nu upprepade han det ännu en gång:

– Halv belysning!

Maskinmästaren skruvade ned belysningen, och det olyckliga hotellet tedde sig ännu sorgligare och ödsligare än förut. Restaurang Lundkvist var visserligen en gammal restaurang, dock icke fullt trettio år, men åldern på detta av teaterkonsten så hedrade matställe må nu ha varit vilken som helst; byggnaden tedde sig mycket besvärlig att presentera som teaterdekoration i en stämningsfull scen, och denna scen måste vara stämningsfull, avsedd som den var att värma de gamlas hjärtan. Skymning skulle härska, när en vit, i trikå klädd dam med stadens vapen på bröstkullarna och en spira i handen kom in och sjöng en kuplett, inspirerad av hovmästare Edelberg och skriven av herr Erlandsson. Musiken hade under detta nummer blivit anbefalld av direktören att ”dra smekande på stråkarna, för helskotta!”

Den lille tunne direktören utvecklade en rörlighet som en väderkvarn i stark blåst och rusade, tuggande på en slocknad cigarrett, ned på parketten. Kapellmästaren stack upp ett lurvigt huvud med vemodiga och trötta blickar över orkesterskrankets kant, varvid det tedde sig som huvudet efter en halshuggen, utställt till beskådande av en rasande folkhop. Den skara, som nu var församlad på parketten, var visserligen icke så stor, men upphetsad var den. Den storväxte kamrern, teaterdirektören, herr Erlandsson, den rödhårige hovmästare Edelberg, som överlåtit eftermiddagstjänsten på en ömfotad kypare och skyndat sig till skådeplatsen, ett pur aktörer samt den unge dörrvaktaren Isidor, vilken var så intresserad, att även han måste blanda sin röst i denna orons kör – av dessa personer var publiken framför orkesterskranket sammansatt i det ögonblick, då man provade Hotell Lundkvist i halv belysning.

– Fortfarande för mörkt, sade hovmästaren, vars ansikte ryckte, och vars händer arbetade, som om de tvinnat blånor. Jag tror, det är för mörkt.

– Jag tycker också, att det är för svart, utlät sig den orolige Cello.

Det avhuggna huvudet började nu att sakta tala, under en sorgsen klippning med ögonlocken:

– Better att ha fållt lys, fållt lys ... Den melodi är också så fordammet sentimental. Hele publiken såve und schnarke såå!

Vid dessa ord lade sig huvudet på sned, slöt ögonen och dog.

– Sköt kapellmästarn musiken, ropade kamrern irriterad. Ni kan väl begripa, att det är för svenskar vi ska spela och inte för polacker. Ni känner inte till vårt svenska kynne alls. Förlåt, jag säger det!

Det avhuggna huvudet svarade lugnt och stilla:

– Jag micka gott känner vårt svenske folklinne – – spillet i restårangträdgårder månge år det skall vare ritsch, ratsch, vielerbong. Nog sentimental i börja på kvällen, men sedan bliva det ritsch, ratsch. Och på paus krekas in pianino und slå sodawasser in violoncello – det vara svenska folklinne! Mere lys! Ach ja!

Härefter rullade det vemodiga huvudet ned och blev osynligt för publiken.

Restaurang Lundkvist, som i skymning tett sig som ett begravningskapell under täta åskskyar, framträdde nu i halv dager något klarare och tydligare. Det liknade ett litet kulet häkte, och kunde icke väcka varma erinringar om för länge sedan flydda kvällar med sorlande toddylag och vackra värdshusmamseller. Vid en blick på byggnaden kunde man snarare vänta att få se en uniformerad myndighetsperson träda ut ur porten, spika upp en kungörelse på väggen eller läsa upprorslagen på trappan.

– Ach, ach, talade åter det vemodiga huvudet, som stått upp ur sin orkestergrav. Besser med en lille auktiån på små punschbuteljen i ställe. Det måste vare ritsch und ratsch. Punsch på alle bord. Ach, ja!

– Håll käften, kapellmästarn! Pardång! Men var så snäll och låt oss tänka, utbrast den tunne teaterdirektören.

Hans nervositet sände sina gnistor till de andra; Cello kände en dov och tryckande känsla i maggropen och förnam plötsligt något föremål fladdra eller häftigt röras i närheten. Han vände sig om och såg hovmästar Edelberg med grått ansikte, röda fräknar och stirrande ögon stå med vädrande näsborrar, medan hans stora, bleka händer arbetade på ett sätt, som verkade nästan fantastiskt; de drogo i varandra och hopflätades, kröpo under varandra, över varandra, inuti varandra. Detta var ett uttryck för känslighet, som man kunnat tilltro en orolig dramatisk författare av rang men knappast en hovmästare med en så glättig läggning som herr Edelberg.

– Det blir pannkaka, spådde den olycklige teaterdirektören, som var lysten att få sätta sin gadd i någon. Vad var det för en fårskalle, som hittade på det där med Hotell Lundkvist?

– Det var jag, svarade hovmästaren och sträckte fram huvudet.

– Lundkvist blir vår död, varslade teaterdirektören med utmanande ögonkast mot Cello. Texten är också så fördömt släpig.

– Full belysning, yrkade kamrern i däst tonfall.

– Men då går stämningen bort, klagade den tunne teaterdirektören, som kände förtvivlan isa hjärtat och upphetta kinderna. Då går stämningen till hellskotta. Absulemång! Men, fortsatte han i högsta tenor, som lät lik en tuppsignal i morgonväkten. Nå, försök då! *Full belysning!*

Med spänning väntade publiken de sekunder, det tog för maskinmästaren att efterkomma ordern. Nu framglänste för deras häpna ögon en syn, som gjorde ett outplånligt intryck på dem alla. Hotell Lundkvist, som i skymning liknade ett begravningskapell, i halv belysning ett polishäkte, tedde sig i full belysning som ett icke fullt färdigt nybygge i en förstad. Man liksom väntade att få se en pilsnerbutelj upphalas vid ett snöre till törstiga murare på taket, man nästan kände doften av asfaltgrytor och hörde friska hammarslag. Det var nutiden själv, som i Hotell Lundkvists gestalt hos de förtvivlade åskådarna framkallade oro för möjligen uppkommande tvister angående arbetstidens indelning, bekymmer för strejker och lockouter.

– Hjälp, hojtade teaterdirektören, vad ska vi ta oss till? Jag är pärdy!

– Låt musiken spela sången, och låt fru Broman sjunga den, så får vi se, föreslog kamrern, som icke var en så ömtålig natur.

– Ja visst, instämde teaterdirektören, som åter såg hoppet grönska.

– Tack ska ni ha, hördes i detsamma en impertinent sopranstämma från scenen.

Det var fru Broman, revystjärnan, som nu trädde fram, klädd i elegant vinterkappa och hatt, från en av sidokulisserna.

– Kan ja inte slippa en sådan belysning på murbrukskastellet? Det ska ju vara en sång, i alla helgons namn, som skall stämma folk sentimentala.

Parkettpubliken skrattade ett ögonblick, men kapellmästaren viftade med en stor blek hand, vilket hade till följd ett par korta hornstötar, surret från en basfiol och darrande drag på en violoncell. Cello reste sig då och tittade ner i orkestern, där tysta herrar sutto under små gröna lampor, en stilla och tålig församling, som tycktes försänkt i drömmar.

– Å, fru Broman, ropade teaterdirektören med ängslig röst. Vi gör väl ett försök. Pang, sade han, och gav kapellmästaren ett tecken.

Några takter av en tämligen långdragen melodi följde som introduktion; därpå började sången ljuda, men den lät vass och elak i sin klarhet.

Medan herrarna under de små gröna lamporna i sin frid nu sakta spelade, och medan den uppretade lejoninnan sjöng kupletten, inträdde en ny åhörare på parketten. Denne var visserligen osynlig för alla, men när han tog plats bredvid Cello, hade denne fullständigt klart för sig, att Kontrollanten eller Blamageguden befann sig i hans närhet.

– Detta är ditt verk, sade Kontrollanten. Det är vackert.

– Åj, åj, åj, svarade Cello.

– Nu skall du komma i tidningen, fortsatte Kontrollanten.

– Ånej, ånej. Jag skall vara anonym. Detta är vådligt!

Cello hörde i detsamma under hyssjningar från Kontrollanten sina falska ord sjungas av den vinterklädda damen mot bakgrunden av nybygget med de gråa murarna och de svarta gluggarna:

Hotell Lundkvist, när du måste rivas utav tidens hand, tag vårt tack, vi skola minnas dig med rörelse ibland. Mången kväll vid glasens klang. Gamla hotell, o, gamla restaurang!

Musiken snyftade, och liksom ur ett moln av vackra harmonier steg första violinstämman upp med ett silverljud i höjden, darrande som en lärka, varefter den försvann i en snyftning över Hotell Lundkvist och förgängelsens lag.

*

– Det var uppå min ära en blandad kompott, sakrejö, hade teaterdirektören sagt, då han dagen efter premiären läste tidningarnas recensioner. Så mycket kan jag då se, att pressen i alla fulla fall ställt sig ganska förstående till stycket i sin helhet, men den är förstås sparsam på blömsterna såsom alltid. Jag hade i alla fall rätt, när jag sa, att Hotell Lundkvist skulle bli vårat fördärv.

– Ta det lugnt, bäste bror, svarade kamrern, medan han i munnen manövrerade en guldtandpetare under kvittringar och smackningar som en fågels. Quivivi! Ta det lugnt! Stryk Hotell Lundkvist då! Quivivivi zizi.

– Aldrig, skrek teaterdirektören. Vi måste ha något i revyn, som värmer hjärtat, si! Du är en förståndig karl, Kalm, men jag är rädd för att du saknar, vad som ibland behövs, när det gäller sceniska frågor. Nämligen – sentimång!

Revystjärnan, fru Broman, hade genom sin man krävt att slippa det menlösa partiet i Hotell Lundkvist, ty hon var vild av vrede över att stå med en spira i handen framför den dystra fasaden. Slutet på diskussionen hade blivit det, att ett omarbetningsförslag skulle göras av herrar Broman och Erlandsson med biträde av kapellmästaren. Cello beslöt därför att inbjuda de två herrarna till sin bostad på en enkel konservsupé efter aftonens representation, och journalistens inbjudan hade hälsats med glädje av Broman, som älskade lugnet, och med en handklappning av den lurvige polacken, som utom lugnet älskade punsch och grogg.

Aktören Broman, som egentligen var en äkta konstnärsnatur, hade syftat högt men aldrig orkat upp till målet, ty på vägen upp mot alptoppen, där han skulle bryta sin Edelweiss, mötte han jordanden, som tagit gestalt i denna blodfulla unga dam, vars temperament uppslukade honom. Han greps av en lidelsefull kärlek, som blev besvarad av aktrisen, men denna ville dock icke släppa revyscenen eller estraden, där hon skördade sina triumfer, varför Broman med en suck till sist fann sig uti att följa henne. Kärleken förmådde emellertid aldrig att riktigt hopsy såren efter den krossade konstnärsdrömmen, fastän herr Broman vid de scener, han gästade tillsammans med sin fru, gjorde en viss lycka som komiker, och fastän han då och då sökte återhämta sig på estraden som dramatisk recitatör.

Nu satt aktören, som hade ett brett ansikte med nästan lapska drag och ett par ögon, vilka än glittrade av satir och än lågo i en sorgsen vila, vid Cellos bord. Supén var aväten och diskussionen i full gång.

– – –

– Herr Erlandsson menar förstås, yttrade herr Broman, den särskilda sorts bekymmer, som kommer, när man sviker sin stjärna. Det är detsamma, ser du, Lezinsky, som när samvetet pekar uppåt, men man ändå går neråt. Förstås du?

– Ach, ja. Fi fan! Jag förstå utmark, svarade den rufsige lille polacken, som klippte med sina svarta ögon. Det är detsamme som att samvetet säger: ”Skriva sonat utav hele själan och offre liv och hele mänsklighet bare för att skriva sonat av själan! Men så skriver man revymarcia i stället. Ja. Eller konstnärsamvetet säger: ”Du skall blive står violinist eller dirigent för simfonieorkester.” Men mänskan offrer allt för kvinnan eller fattigdom eller punsch och bliver kapellmästare för tredgårdsreståarang med soli i månas skin und knoddar som rytar som den vilda björnen eller bliva maestro vid Billkvests revygesellschaft. Tralala. Fi fan! Ach, ja! Jag känna nog. Jag ser icke stjärna, annat än om någon slå mig på öga. Den andra är släckt. Ach, ja! Skål!

– Det är just det jag menar, svarade Cello dystert och tog ett par strimmor i sitt svarta hår, dem han rullade till en skruv. Det är just det jag menar. Man kan till exempel hålla poesien helig och sedan av ekonomiska skäl tvingas att göra ...

– Drömmen är det värsta, avbröt honom herr Broman med en blixt i ögat. En människa kan ju offra hela sin framtid på en falsk stjärna också. Man tror, att man under vissa gynnsamma förhållanden skall kunna nå sina drömmars mål, men kanhända man inte ens under de allra bästa omständigheter kan hinna det. Men man kan också för kärleks skull offra en dröm förstås. Ja ...

– Ach, kärlek, avbröt polacken. Nå! Jag hade stora anlag och fick spille vid femton år fyr hertiginna och grevinna och fan och hans kamle mårmår. Jag spela violin och studere och skrive komposition und komme i står orkester. Blive lärare i mysik, och så kommer där en lille dame för att lära sig att spela hos mig. Ach, ja! Lyse locker och ögon blå. Fi fan. Men hon har ring på finger, och den handen kyssa jag många gånger, och jag var ung und skön ...

– Haha, avbröt herr Broman hänsynslöst.

– Skratter bäst som skratter sist, Broman, förebrådde den lille polacken. Ja kan visa ... Pom, pom, pom, pom ...

Under det han gnolade, slet han upp rocken och fiskade ur innerfickan en plånbok, i vilken trängdes sedlar, notutkast, pass och några strängar i sina genomskinliga höljen. Denna hög av olika föremål sökte nu den lille polacken att sortera på sina knän, men föremålen tycktes avla av sig, medan han ivrigt letade och letade. Cello och aktören bevittnade leende kapellmästarens undersökning i sin stora sophög.

– Endlich, utbrast han och grep ett fotografi, som han räckte Cello med ett uttryck av barnslig triumf i sina ögon. Nå?

Cello betraktade bilden av en ung, smärt man med svartlockigt hår och små svarta mustascher. Ögonen i detta välbildade ansikte hade ett svärmiskt uttryck, och en smal och fin hand höll omkring halsen på en violin. Figuren lutade sig mot en avhuggen pelare, och i bakgrunden syntes ett veckigt svart draperi.

– Det var *jag,* ropade den lille polacken med en mängd gnistor och flammor i ögonen. Nå! Vad säger?

– Du var en stilig ung man, yttrade herr Broman med ett milt och forskande ögonkast på kapellmästarens ungdomsporträtt. Det var du visst det.

– Ja visst, ja visst, bekräftade Cello.

– Nå, återtog kapellmästaren, ingen tro det, när jag visar den. Men detta var *jag*. Och den lilla flickan med

de lyse hår, hon blev förförd av den sköne musiklärer, och hennes förlovning uppslagen, och jag blev jaget som en hund och tramped som eld på marken, jag. Slut med studien und understöd. Hated av henne och av alla und slut på stjärna und sonat, hertiginna, grevinna och fan och kamle mårmår. Ach, ja. Aber ... God kapellmäster vid Billkvests revygesellschaft. Ritsch, ratsch vieler bång. Fi fan! Haha!

Men nu reste sig den nyckfulle och oberäknelige Broman, som rönt någon inverkan av Cellos gästfrihet, ställde sig på golvet och antog i en blink den lille kapellmästarens sätt att vara. Liksom för att illustrera den av kapellmästaren i hast gjorda bikten av sina tragiska upplevelser, slungade Broman på bruten svenska fram några Shakespearecitat, blinkande med ögonen, melankoliskt hällande på huvudet och rörande på händerna på den lille polackens maner:

.... ferbind mitt sår Jesu ferbarme! Tisst! Det var en tröm. Du fege samvete, så du mej ängsler! Blått brinner lyset ... det är dödstisst midnatt. Kallschvetten står ikring mitt kött und skälver. – – – Mitt samvete har tusen skilde tunger, och varje tunge för en särskild talen, och varje talen dömer mik till schkurk ....

Under detta ganska brutala utbrott, som ryckvis framkallade skratt eller mörka blickar hos polacken, stoppade den lille kapellmästaren ned fotografiet i sin plånbok och återfick sitt lugna, melankoliska uttryck i det runda månskensbleka ansiktet.

– Nej, mina herrar, till saken, slog plötsligt Broman om. Vi skulle väl till med Hotell Lundkvist nu!

Han reste sig upp och talade, som om han talat om en affär, medan han gjorde försök att avskaka alla verkningar av de enkla festligheterna hos journalisten.

– Jag har ett genialiskt uppslag beträffande restaureringen av scenen med Hotell Lundkvist. Jag ville nämligen föreslå, att jag finge spela en gammal krogkund från Hotell Lundkvists stora dagar, och denne toddygubbe skulle sjunga en sång om vad han upplevat på det utsökta matstället. Den skulle göras rolig. Men vad! Du, unge pennfäktare, kastar vilda och bestörta blickar på mig! Du menar: vilket andligt förfall med denna självpåtagna, konstnärliga uppgift! Ja, yngling! Men toddygubben är ett barn av min kärlek. Den är tillkommen för min hustrus skull ... Jag svär dig, gosse, att jag gärna gjorde något ännu värre för att rädda henne från – pja – från olust och ledsamheter. Haha! Så här ungefär:

Och jag förlorade för denna kvinnas skull så gärna all min härlighet och rang. Ej solen mer min ära skall bestråla ej purpra mer den ädla trupp, som tillbad mitt leende ...

Snart syntes de tre herrarnas huvud ihoplutade över skrivbordet, och över de tre brustna geniernas så olika skallar svävade ingivelsens duvor i täta ringar.

– Ja, ja, sade den lille kapellmästaren. Und så lägger vi in en lille trumpetschkräll und bastrumme, när han taler om, att han blev utkastet. Bravo! Det går gut!

Sedan nu planen till hotellets restaurering var skisserad återgingo de tre herrarna till glaset. Men efter en stund fick den lille kapellmästaren syn på värdens violoncell, som stod i ett hörn, skymd av bordets skugga. Han rusade dit och framtog, trots bevekande varningar från Cello, det gula instrumentet, satte det mellan sina knän, stämde, småsvor, knäppte och småsvor på nytt, varefter han sakta började spela. Medan kapellmästaren utförde en melankolisk romans av slaviskt ursprung, lutade sig herr Broman mot kakelugnen och slöt ögonen, om av trötthet eller av rörelse, var svårt att avgöra, men Cello satt med en cigarrett i munnen och stirrade på den lille musikern, medan en känsla av smärta bemäktigade sig honom. I denna blandade sig även en vemodig avund, och hans gamla betraktelser om förspillda anlag stego åter upp. Det var hans gamla stjärna, som visade sig långt därborta, skymd av gråa skyar; men Cello förstod nu i afton, att han alltmera skulle komma att avlägsna sig från den, att han för alltid skulle vända sina ungdomsdrömmar

ryggen, så till musiken som till poesien.

Här sitter en människa, som till på köpet inte spelar sitt egentliga instrument, och spelar något så vackert, som jag aldrig kunnat göra, tänkte han. Ändå räcker det inte till för mera än en restaurangträdgård. Och runt jorden kväder poeter bättre än jag, och ändå räcker det inte till för mer än några korta månader, och så är allt glömt. Min stjärna har varit av stanniol. Men varför känner jag det då, som om den varit en riktig stjärna? Varför kan denna dåraktighet aldrig tvättas riktigt ur?

Instrumentet lät så smeksamt och ömt, så sorgset och vänligt i det tysta huset. Aktören Broman stod orörlig, så länge skönheten var en gäst i journalistens ödsliga rum, och han undrade inom sig själv, om icke polacken nu tänkte på de blåa ögonen och de ljusa lockarna. När musiken var slut, och kapellmästaren något osäker på benen, krånglade in violoncellen i hörnets skymning, ville herr Broman avlägsna sig varför han tog godnatt av sin värd.

Snart hörde den lille polacken, hur Cello och aktören Broman satte liv och buller i det lysta huset, då värden följde sin gäst ned i trappan för att öppna porten. ”Schy, schy”, hördes journalisten varna, men för varje varning uppstod ett sådant larm, att kapellmästaren nästan blev orolig. Han hade för sin del beslutat att stanna kvar, så länge en möjlighet fanns, och hälsade nu sin återkomne värd, vars stripiga hår blivit något rufsigt under kampanjen i trappan, med en nyter nick. ”Bara vara glade och prate om alle ting”, sade den lille kapellmästaren. Han tycktes för varje ögonblick bliva kryare och muntrare, under det Cello så sakta bröts ned av trötthet. Kapellmästaren visade till sist sin vän en ljus hårlock och ett litet krucifix på en kedja, vilka föremål även funnos förvarade i den trolska plånboken, vars innehåll tycktes omätligt; Cello talade mörkt men osammanhängande om ”en viss”, om drömmar, som brustit, och om Västerviks Sågblad, med vilka han avsågat sin lycka. Polacken skakade på huvudet, pratade, klippte med sina stora ögon och log, men när han omsider skulle resa sig, befanns det, att kapellmästaren var mycket tröttare, än han själv och hans värd anat. Cello beslöt att följa honom till hotellet, och efter en kanonad, hasanden och släpningar i trappan stodo de båda herrarna ute på gatan i den mjuka snön.

Tillsammans med sin gäst, vars lösa kropp och alldeles fritt arbetande ben vållade Cello de största svårigheter, utförde denne en ofrivillig dans i femton eller sexton turer. Än befann sig kapellmästaren ensam mitt i den folktomma gatan, med hängande huvud, hållande armarna framför sig som en björn med en stång, medan Cello lopp runt omkring, utförande smygande rörelser såsom i stycken ur folkdansen ”Flickan hon går i ringen”. Än dansade de arm i arm, varunder kapellmästaren gjorde nigningar, dem Cello med sina ben nödgades reflektera, och än lade de sig båda på knä som i den bekanta leken ”Bagarn bakar, klapp, klapp”.

När Cello hade slutfört sin expedition, gick han hem och lade sig. Först låg han en stund och tänkte, men befann sig snart sittande intill något, som liknade ett jättestort skyltfönster, vars hela yta strålade av silverljus. Cello sökte putsa denna ruta med en trasa men hisnade, då han märkte, att han under sina fötter hade svarta rymden, och att det icke var ett skyltfönster, han sökte rengöra utan en stjärna, på vars ena genomskinliga jättetagg han satt sig gränsle – – –

FYRTIOTREDJE KAPITLET.

Gratulationer.

Herr Fogel i Morgonposten var en på sitt sätt märkvärdig man, som av icke invigda rent utav kunnat betraktas såsom ett mirakel, ty han tycktes äga förmåga att häva naturlagarna och klyva sin person i en hel mängd delar för att sedan rättvist skifta uppdragen dem emellan och sända ut dem i olika riktningar till mötesreferat, eldsvådor, olyckshändelser och föredrag. Bror Fogel syntes nämligen överallt på en gång, och den, som på förmiddagen klockan elva observerade honom i kretsen av en kvinnlig välgörenhetskommitté,

där alla pratade i munnen på varandra, fick icke bli förvånad, om han ögonblicket därpå hörde talas om, att Fogel just nu satt nedlutad vid ett referentbord på rådhusrättens sessionssal för att draga det väsentliga ur ett skandalöst konkursmål. Samtidigt kunde en annan del av Fogel, den nämligen, som hade i uppdrag att livnära honom, intaga en kopp choklad såsom mellanmål på konditoriet, medan en fjärde Fogel deltog i andelsslakteriföreningens sammanträde, och en femte satt och såg pirögd och uppmärksam ut på estetiska föreningens årsmöte.

Herr Fogel, som var en man på omkring fyrtio år, liten, livlig, alldeles barskallig och med ett kort, ljust helskägg samt vänliga blåa ögon, hade ett mycket gott anseende hos kollegerna, vilka icke endast respekterade den ockulta sidan av Fogels personlighet, utan därtill höllo av honom för hans alldeles orimliga tjänstaktighet och kollegialitet, vilken dock understundom kunde förorsaka vissa obehag. Bland annat brukade Fogel söka att stifta frid, när personlig fejd någon gång rådde i kollegernas krets, och då viftade han med armarna och snurrade med ögonen, medan milda ord flödade från hans läppar. Emellertid valde han icke alltid rätta tidpunkten för dylika försoningsaktioner utan kunde komma i ett ögonblick, då två tuppar, vars blod ännu var i kokande, omöjligen kunde tänka på att sluta fred. Vid sådana tillfällen inhöstade bror Fogel i belöning för sitt fördragsamhetsnit de vassaste pilar från de båda ursinniga parterna:

– Det räcker väl inte med att vara *god* här på jorden. O, käre Fogel, vad du är *god!*

Ordet god kunde bland dessa krigare och tvivlare understundom uttalas på ett speciellt sätt, som luktade något av svavel.

– Du skall inte vara på jorden, käre Fogel. Du är en ängel. Men du trasslar alldeles in oss med dina vingar. Vi önskar, käre Fogel, att fan måtte ta dej, hette det ibland.

Men Fogel log milt, vevade med armarna, oförtrutet fortsättande sitt ledsamma arbete, skrikande på sammanhållning och kollegialitet, medan kamraterna uppmärksamt betraktade vidundret med blickar, i vilka ironi, verklig högaktning och humor blandades i en stråle.

En eftermiddag hade den kollegiale och varmhjärtade bror Fogel kluvit sin person i fyra delar, var och en försedd med ljust helskägg, skallig hjässa samt blåa ögon, och en av dessa delar hade han sänt till kvinnokongressen i läroverkets aula, en annan till Hantverksinstitutet, där han lyssnade till ett föredrag om garveriindustrien i forna dagar, en tredje till fröken LundinBlewes dansafton samt den fjärde till Hotell Svanlunds kafé, där denna sista del av Fogel hade i uppdrag att intaga en kopp kaffe å egna och de andra upptagna delarnas vägnar. När kaffet omsider blivit framsatt till herr Fogel, gjorde den rödhårige hovmästare Edelberg ett litet salongsakrobatstycke med sina rörliga händer, varefter han diskret frågade:

– Sett revyn, redaktör Fogel? Inte så?

Bror Fogel svarade, att han verkligen hade sett den, och uttalade som sin åsikt, att den blivit bättre efter ändringarna.

– Herr Edelberg är ju skapare av det lokala inslaget?

– Pja, hjälper till med ett och annat bon mot, en och annan liten idé. Ligger mera för scenen själv än för det litterära författarskapet. En *kollega* hm ... Herr Erlandsson. Hm. Mycket talangfull.

Med en solidarisk blixt i ögat, som nästan bländade den rödhårige hovmästaren, utropade den varmhjärtade och omtänksamme bror Fogel:

– Vasa? Hörde jag rätt? Det är ju en *full-kom-lig* skandal, att det inte blivit omtalat. Sätter sitt ljus under ena skäppo förstås ...

*

En morgon vaknade Cello ganska tidigt och i ett ovanligt ljust lynne, alstrat av beräkningar över den snart avslutade revysejourens författarvinst, som inom kort skulle ligga i hans händer. Dessutom gratulerade han sig till att ha lyckats bibehålla sin anonymitet, ty lokaliseringen av revyn var just ingenting, över vilken Junker Morgonröd kunde känna sig tillfredsställd, varför också Cello alltid med ett grymt leende i sitt kyrkängelsansikte brukat säga för sig själv:

– Lagern åt hovmästarn, men guldet åt mig.

När han nu som bäst låg i sängen, hörde han, hur morgontidningen stoppades ned i hans brevlåda, och han tog ett skutt ur bädden, hämtade tidningen och började ögna igenom den med den snabbhet, som är journalisters sed och vana. Efter en liten stund upptäckte Cello, att det stod något alldeles särskilt i tidningen, något, som gjorde, att håren ett ögonblick sökte resa sig på hans huvud, medan en hetsig rodnad brände honom i ansiktet. Medan han läste den så hedrande artikel, vari en lagerkrans flätades kring herr Bengt Erlandssons panna, hade Blamageguden med sin kinematograf och hans dubbelgestalt Kontrollanten kommit in i rummet för att avlägga en ovanligt tidig morgonvisit.

– Åjåjåj, sade Cello och skiftade nu färg. Vem kan det vara, som har ... Det är människoälskaren, fräste han plötsligt. Det är Fogel! Ve över sammanhållningen och kollegialiteten! Käre Fogel, du är en ängel – men må fan ta dej, käre bror Fogel!

– Gratulerar, hördes i detsamma Kontrollantens friska röst, varefter den sedvanliga bildförevisningen vidtog.

*

När den numera ryktbare men djupt generade Cello samma dag fick se Första fiolen tillsammans med Bratscha på gatan, trodde han till en början, att han alldeles tog fel, och eftersom han hade de båda herrarna framför sig, måste han söka upphinna dem för att kontrollera deras ansikten. Ju mera Cello närmade sig dem desto säkrare blev han på att ha sett rätt, men han blev också allt häpnare över den livlighet och det gemyt, som utvecklade sig under samtalet mellan dessa båda kvartettbröder, som förut tittat så snett på varandra. Med stigande förvåning såg han gubben Bratscha klappa Första fiolen på axeln, och den senare vände ett visserligen något blekt men ändå tämligen gemytligt ansikte mot den gamle herrn och dunkade honom i ryggen.

Cello tyckte, att det var som att leva i undrens tid, då lammen leka bland tigrarna; han beslöt att på eftermiddagen gå upp till Första fiolen och försöka loda denne om vad som hade inträffat.

Medan frågetecknen hopade sig i Cellos runda huvud, gick Första fiolen vid Bratschas sida vidare och anlände efter en stund till den gamle musikerns hem, där han återsåg alla de grinande tomtegubbarna och kärleksbläckhornet med tuppfjädern på Electrical girls skrivbord. Nu uppträdde emellertid Första fiolen där såsom medlem av familjen, varför intet skrämmande fanns i denna enkla, men hemtrevliga miljö.

– Men varför, farbror Svante, var farbror då så arg på mig förr i världen, frågade Första fiolen under det fortsatta samtalet. Jag tyckte åtminstone, att farbror var så snäv mot mig.

Gubben Bratscha kliade sig i det grå skägget, såg styvt på sin blivande svärson och sade:

– Jaså, du märkte det. Men jag var egentligen inte arg på dig eller någon av de andra, men jag var litet sjuk ibland, när vi var tillsammans. Och det berodde på en särskild sak. Jag undrar, fortsatte den kärve gamle herrn, om du nånsin haft ont för tänder?

– Tandvärk, plomberingar eller så, frågade Första fiolen med förvånad uppsyn.

– Ja, just det! Tandläkarna brukar lägga in arsenik i tänderna för att döda nerven, och då blir man nästan sjuk. Det kittlar i bakhuvudet på en och kryper i hela ansiktet. Man skulle just vilja bitas, om man bara vågar, men man kan ingenting göra åt saken, och det är därför det är så svårt. Du tycker nog, att det låter konstigt detta, men nu ska du få höra, hur jag menar.

När jag spelade i Pedersens orkester i Danmark i tiden, så hade vi där en förste violinist, som var alldeles dråplig. Det fanns ingenting, som han inte rådde med, och vi beundrade honom allesammans. En Paganinikonsert var en leksak för honom; dubbelgrepp och passagespel och flageolettoner och allt det där gick som en olja. Han var helt enkelt perfekt, och han hette för resten Diedrichsen. Det var en god anda i hela den där orkestern, och kapellmästaren var en styv karl, inte något tal om det, och han beundrade Diedrichsen lika mycket som vi andra. Men nu var saken den, att Diedrichsen just hade ett mycket stort fel, ja, det var ett förbannat fel, min gosse. Han spelade falskt.

Du ska nu höra riktigt på vad jag säger. Diedrichsen spelade inte falskt som vanliga människor, så att man alldeles tydligt kunde höra det, utan det var bara en liten, liten del av en ton, så där svävande. Och den där *aningen* av falskspelning kunde han behålla genom ett helt mästerstycke, det följde med alldeles absolut, det släppte *aldrig*. Kapellmästaren sa ”bravo Diedrichsen”, och sedan måste han säga ”anfäkta Diedrichsen, att han spelar en aning falskt”. Då blev Diedrichsen ledsen och bad om en förklaring; sedan stämde han sitt instrument, och det var klart som en klocka, och så satte han i igen och gjorde ett rent mästerstycke – *men falskt* var det, min gosse. Å, ja ja men! Det var då vi kände hur det kröp i huvudet på oss på ett så där retfullt sätt, som när man har arsenik i tänderna. Vi ville gå upp och nappa tag i fingrarna på honom, men ingenting var ju att göra åt saken, han var ju en riktig mästare på sitt sätt. Ibland ville vi klia oss på ryggen och över knäna, och ibland blev halsarna så långa på oss som på tranor, när vi satt och försökte få det rätt med *rörelser på huvudet* – förstår du vad jag menar? Vi hade velat skruva oss ända upp i himlen för att få det rätt, och ibland grinade vi, men bara med ena ansiktshalvan.

– Ja, men, farbror Svante, avbröt Första fiolen, som ganska road hade lyssnat till Bratschas berättelse, vilken framfördes med ett lidande uttryck i det allvarliga och gråskäggiga ansiktet. Men farbror Svante – vad har det med farbrors snävhet mot mig att göra?

Gubben Bratscha såg åter styvt på sin svärson och sade med ett visst värdigt allvar:

– Du är en ung man och är nog en hedersman. Jag tror nog, att du kommer ihåg, vad jag bett dig om förut, att du skall vara rädd om det enda jag har i världen. Håll av min flicka, för det är hon värd. Allt annat än det är ingenting för mig, och därför vill jag inte säga något, som sårar dig. Men kanhända det i alla fall kan nytta dig, att jag talar om – gubben Bratscha gjorde ett litet uppehåll – att just den där förbannade *aningen,* den hade du, när du spelade! Jag tror inte, att det var någon mera än jag, som märkte det, men du må tro, att det kröp utefter skjortan på mig och killade inne i huvudet, ja, ända in i tänderna på mig, när jag hörde det. Ibland ville jag yla som en hund. Nu är det sagt, och värre var det inte med den snävheten, för jag är annars en gemytlig karl, om jag får säga det själv, men jag har lidit så mycket utav Diedrichsen! Käre Thure ...

*

Den på grund av populariteten något bleke Cello tog Karl Ludvig med sig på eftermiddagen och träffade verkligen Första fiolen hemma. De hade aldrig fått någon förklaring på fenomenet med hans faders hjälpsamhet, men de hade båda förstått, att något alldeles särskilt hade inträffat med den unge mannen. Vännerna voro diskretionen själv, men de stirrade på Första fiolen, som om de velat draga ut hans hemlighet med osynliga tänger; till slut öppnade notarien Borg sin mun, och när en del likgiltiga fraser

utbytts vännerna emellan, sade han:

– Man talar inte gärna vitt och brett om såna här saker, gamla ungkarlsfilar! Men jag ska förlova mig i draget. Jag ska förlova mig med en fröken, som heter –

– Hur mår tjyvgubben Bratscha nuförtiden, frågade Cello, som icke längre kunde styra sig.

– Du ska inte tala så där sarkastiskt om dina medmänniskor, förebrådde Första fiolen högtidligt. Herr Andersson är en hedersman av första ordningen, fast du kanske aldrig har förstått dig på honom.

– Det var du själv, som kallade honom både Bratscha och tjyvgubbe, svarade Cello med någon harm. Vet du, varför han inte tyckt om dig då?

Då log Första fiolen ett mycket blekt leende, varefter han slog Cello på axeln och svarade:

– Bara lite avundsjuka hos en gammal musiker, förstår du. I alla fall kallar man inte sin svärfar för tjyvgubbe. Farbror Svante ska bli min svärfar.

Men sedan berättade Första fiolen ganska öppet och hederligt om sin historia med en flicka, som han förr kallade Electrical girl, men vilken han nu benämnde fröken Maj Andersson, och talade om, hur de hade sammanträffat, med en blivande fästmans kärleksfulla partiskhet understrykande flickans uppoffrande sinnelag och värdefulla initiativ. Karl Ludvig hörde på med handen bakom ena örat och huvudet framsträckt, lade därefter händerna över sin mage, trillade med tummarna och tittade stint på den blivande äkta mannen. Slutligen reste han sig upp och utbrast, i det han sträckte fram sin runda hand:

– Tack, käre Thure, för att du inte bar dej åt som ett svin mot tösa å övergav henne!

Men Cello, som var slagen med häpnad över att Casanova gick i äktenskapstankar, kunde endast uttala ordet:

– Gratulerar!

Första fiolen, som, medan han berättade sin historia, sett något snopen och handfallen ut, slog plötsligt om, räckte fram handen åt Cello och sade med glad och uppmuntrande stämma:

– Jag gratulerar också! Nu vet ju hela stan, att du är skaparen av Kittla mig, om ni vågar!

– Ja vesst, skrek Karl Ludvig, röd av iver. Dä va så sant, så sant! Gratulerar, gratulerar!

FYRTIOFJÄRDE KAPITLET.

Ett upprorsförsök, som kuvas, och ett farväl vid perrongen.

Den rike men styvsinte nämndemannen Sven Ersson i Värmlänningarne var en söndagseftermiddag i februari sysselsatt med addition, subtraktion och även en del division. Han satt i en kammare, där ingen kunnat spåra en skymt av den värmländska bondemannens gedigna tillhörigheter på bord och hyllor. I stället för blanka tennstop, kring vars bräddar spisöl var ämnat att fradga, och i stället för väggbonader, vars mönster tolka en idog allmoges konstflit och skönhetslängtan, syntes omkring nämndemannen ett par gamla hängslen tillsammans med en löskrage och en klocka på en spik, en vissen lagerkrans under en hylla, tyngd av åldrigt affischtryck, samt en del ljusa och mörka rockar på sina krokar. På själva bordskivan stod en karaffin med vatten vid sidan av några askar med smink och puder; en del papperstussar lågo utströdda runt omkring. Inom räckhåll för nämndemannen vilade en spanskrörskäpp med knapp och en bredskyggig hatt.

Sven Ersson var iklädd svart långrock, en gul skinnväst med blanka knappar och bar en styv fadermördare omkring halsen. Han hade ett stort strävt och grått, vid rockkragen avklippt hår, gula knäbyxor och vita strumpor samt breda skor med spännen. Den halsstarrige bondens lynne tycktes avspegla sig i de ord, han då och då utkastade, och en gång slog han sin knutna näve i bordet så hårt, att spanskrörskäppen darrade, och knackade med sin blanka kula i skivan.

– Sexton, sexton ... vad var det nu? Dessa eländiga, som kommer och begär förskott, fastän man får kämpa för livet för att få skutan till land! Sakrejö!

Över hans stol lutade sig nu en storväxt man i prästkappa med under hakan dallrande kragar. Prästmannen, som tycktes tillkallad för att lugna en av onda makter besatt människa, lade sin hand på den brede bondens axel och sade med oljig röst:

– Du får ändå erkänna, att revyn gick lysande till slut. Broder! För övrigt har jag strukit så mycket jag kunnat. Jag har varit så sparsam som möjligt. Jag har dragit in i orkestern och sagt till Kornitz ...

– Den uslingen, utropade den vrede nämndemannen.

Prästmannen utsträckte besvärjande sina händer.

– Jag sa till Kornitz, att förskott inte kan beviljas. Han hotar och ber, men jag har hållit i. Tänk nu på det glada i saken, fortsatte den mörke prästmannen med stilla röst och de onaturligaste tonfall i världen. Revyn har gått bra, och allt är klarerat med Erlandsson. När vi nu i eftermiddag avreser, så tycker jag, att du kan säga, som han sa ...

– Vilken *han?*

– Ja de kvittar ... som den där, du vet, sa: veni, vidi, vixi! Jag kom, jag såg, jag segrade.

I samma ögonblick rycktes dörren till direktörslogen upp, och Erik skyndade in i sin vackra dräkt med brokig väst och bredbrättad hatt. Han gjorde sin entré med samma sving på kroppen och samma kast med huvudet, som om han till lätta stråkars ljud ämnat tralla visan ”Jag sjunger och dansar så glad i mitt sinn” ...

– Hallå, ropade Sven Ersson med en ursinnig blixt i sina ögon. Vad är det, herr Kornitz?

Erik tog av sig den bredbrättade hatten, bockade sig med en oförskämd likgiltighet för sin fader, under det att han sökte låtsas, som om icke prästmannen befunnit sig i rummet.

– Jag, skrek den vackre lantmannasonen, som emellertid genast blev avbruten.

– Säj ingenting, röt fadern och dunkade med handen i bordet, så att rockärmsknapparna skallrade. Säj ingenting, det behövs inte. Ni vet, att det finns gränser.

Erik tillknycklade hatten med ena handen och for ut mot den gamle i stolen.

– Jag skulle inte komma, om jag inte vore absolut tvungen. Jag måste ha det, helt enkelt, för det blir en skandal för mej annars. Jag har en hotellräkning ...

Nämndemannen höjde huvudet och såg med genomträngande skärpa på sin son, som om han velat förbanna denne, för att han icke intog sina måltider i det enkla faderstjället, utan levde ett onödigt uteliv.

– Nej, vidhöll gubben. Det måste sägas nej.

– Detta skall jag komma ihåg, svarade Erik i fullt raseri. Jag tvår mina händer – – –

Men under tiden Erik på detta sätt for ut mot sin gamle far, hade i dörren uppenbarat sig en ny gestalt. Denne bar grått skägg och tycktes vara en gammal fattig man, som i handen höll en yxa. Det var torparen Jan, fader till den vansinniga Anna.

– Hör nu, direktörn, sade han med hes röst. Kornitz behöver, vad han begär, och det behöver vi andra också.

– Ja, det gör vi, hördes en malmfylld baryton alldeles bakom ryggen på fader Jan. Denna stämma tillhörde den glade drängen Anders, som ännu i sin hand bar en knäckebrödskaka av papp. Var nu hygglig lilla direktörn, för allan del, för allan del! Vi är ju bara människor, och vi har utgifter som alla andra.

– Det vill jag lova, mumlade en groteskt utstyrd gubbe med knölpåk, polisonger, tunga stövlar och en tuppfjäder i hatten; han dök upp bakom de andra i trappan till direktörslogen. Det vill jag lova, upprepade Löpar-Nisse.

Utom sig av vrede överblickade nämndemannen den trotsiga allmogeskaran. Hans ursinne tycktes samla sig huvudsakligen mot sonen, hans eget kött och blod, som nu nonchalant hade lutat sig mot ett spegelskåp. Löpar-Nisse stack en tablett i munnen och utsände en hygienisk pust i rummet, medan den vanartige Erik tycktes andas med grogglungor. Prästmannen föreföll att ha blivit något blekare än förut, men hans händer uppsträcktes icke och hans läppar rörde sig icke till hugsvalande ord.

– Hallå, skrek nämndemannen. Nu slut! Ögonblickligen! Allt är sagt, som skall sägas! Alla till sina platser. Kontraktena ...

Ett dovt sorl hälsade detta avbrutna grymma tal.

– Litet senare, litet senare, hördes prästmannens djupa röst, i det han vände sig till de oroliga församlingsborna.

Erik var den ende av skaran, som med tydliga och klara ord besvarade nämndemannens hårdhet. Han slog ännu en gång på sin hatt, drog i sin vackra väst och ropade med hes, uppskärrad stämma:

– Mitt blod över era huven! Ett drama blir slutet. Han försvann i en blink, följd av fader Jan med yxan, Anders med knäckebrödskakan och Löpar-Nisse med knölpåken. Dörren small igen, lagerkransbanden i direktörslogen fläktade, och ett pudermoln lägrade sig på prästmannens kaftan. Den omedgörlige bondemannen avlyssnade smällen, men tycktes efter några minuter gripas av oro. Han blickade upp i prästmannens ansikte, och denne såg med milda ögon ned på den grymme gubbens av sminkstrimmor fårade och med grått kindskägg prydda huvud. En minut sökte dessa båda klassiska gestalter i varandras hjärtan. Så yttrade slutligen prästmannen med låg röst:

– Har ingen fara. Han hotar alltid så.

Sven Ersson, som ett ögonblick tycktes vara gripen av farhågor, att hans vanartige, men ändå så älskade son skulle gå ut och taga sitt liv, syntes lugnad; han tog åter till pennan. Prästen ämnade just begagna tillfället för att meddela nämndemannen en smärtsam nyhet, som han hela tiden burit på. Ett ögonblick tvekade han, om han skulle använda sig av en lättare eller tyngre form men beslöt sig till sist för att välja en lättare.

– Hör, sade han, och lade åter sin hand på nämndemannens axel. Hör ett ögonblick på mig. I all stillhet. Hon som är moder till oss alla. Haha!

Emellertid verkade skrattet spöklikt på talaren själv, varför han hastigt slog om.

– Bäste bror, jag vill nämna att moder ...

Men i samma minut inträdde i logen efter en hastig knackning den populäre herr Erlandsson, som nyss i guld fått tröst för sina lidanden efter tidningsschavotteringen. Han ville nu frambära sitt tack till direktör Billkvist för att sedan närvara vid sällskapets avresa något senare på eftermiddagen. Prästmannen utsträckte milt sin hand, och med en blidare uppsyn reste sig nämndemannen från bordet. Han stödde sig tungt mot den långa käppen med nickelknappen och suckade:

– Å, konstens bana är minsann inte någon blömsterströdd stig ...

*

Vid stationen stod stinsen fin och prydlig i mörkblå syrtut, omgiven av vita rökmoln från växlande tåg. Under armen bar han den röda flaggan. Efter hand samlades på perrongen en stor skara människor, bland vilka märktes flera mulna och slätrakade herrar, vilkas halsar voro omvirade med tjocka dukar, och vilkas röster, när de talade eller gruffade, ljödo hesa och hotfulla. Den elegante unge man, som spelat berusad gentleman i revyn, hade tydligen bland scenens skräp, lärft, smink och löshår, glömt kvar de bedårande kärleksögonen och det vita tandblixtret. Han vandrade av och an med sammanpressade läppar. Under den stora stationsklockan promenerade aktören Broman med ett tankfullt och sömnigt uttryck i sitt fula, men intelligenta ansikte, och vid hans sida syntes med fjädrande gång och eldiga ögon den nyckfulla och vackra aktrisen, som var hans hustru. Kapellmästaren rusade in, liknande ett ljusgrått klot i sin alldeles för vida ulster, såg sig omkring med stora och melankoliska ögon, i det han ropade:

– Direktören, vad er direktören?

– Han kommer strax, Lezinsky. Han är i vestibulen, lugnade Cello, som jämte kamrer Kalm och direktör Billkvist nyss anlänt till stationen.

– Nu är elände slut i denna stad, suckade den lille polacken och log. Nu far vi alle glada man till ett annat elände. Ach, ja!

– Tack för den här tiden, yttrade Cello hjärtligt och sträckte ut sin hand.

– Å, tack, tack, mumlade den lille kapellmästaren. Du skall nu väl aldrig mer göra revy. Fi fan! Hotell Lundkvist – å jag kan aldrig glömme! Så besoffen den kvällen, ah, so besoffen! Hahaha!

I ett nu samlades på perrongen en hel flock unga, välväxta kvinnor med bleka, stundom fina ansikten. Det var sångerskor, balettfolk och andra. Bäst som Cello stod försänkt i tankar över hur underligt livet gestaltar sig för människorna, som ju alla sträcka ut händerna efter lycka och ära, men av vilka så många få draga dem tillbaka med torra löv i stället, fick herr Erlandsson plötsligt se en syn, som kom honom att ett ögonblick stelna av förvåning.

I sällskap med den feta och gladlynta gamla garderobiären kom nämligen Karl Ludvig guppande på perrongen under det livligaste och nytraste samtal. Än tittade garderobiären med sina lustiga, stora ögon på Karl Ludvig, och än sträckte denne fram huvudet i den lyssnande ställning, som var honom så egen. Ibland lyfte Karl Ludvig docerande upp sitt korta och feta pekfinger i luften, och ibland stirrade han med sina björnögon ivrigt in i den gladlynta gamla damens anlete. Cello urskilde avbrutna meningar av samtalet:

– Inte ho, sade Karl Ludvig med larmande röst på sin breda dialekt. Inte ho! Nej, dä va alltså faster Susy, som va geft mä en trävaruhandlare från Norrland. Mä trävaruhandlarn hade Susy e doter, men så dog maken, dä vell säja, att trävaruhandlarn dog. Faster Susy gefte om sej mä en brandmästare, som hette Plym, å den brandmästarn hade en morbror ... alltså blir dä ...

– Du milde, mumlade Cello. Hur känner han henne, och vad är det han talar med henne om?

I detsamma fick Karl Ludvig syn på sin vän, och rusade genast fram till Cello, släpande den skrattande garderobiären med sig i armen.

– Cello, skrek Karl Ludvig. Får ja säja en sak! I känner väl varandra förut?

– Ja visst, svarade Cello, i det han hälsade garderobiären.

– Vet du va, började Karl Ludvig. Ja feck se fröken Tullings namn av en händelse, när ho spela mä i sista akten, du vet. I förra vecka, du vet. Cello! Ja kunde inte låta bli å räkna ut ... Vet du va? Gessa?

– Jag kan inte, svarade vännen skrattande.

– Vi ä *släkt,* skrek Karl Ludvig med vidgade och strålande ögon.

Kamrer Kalm och direktör Billkvist nalkades hastigt. Ett buller och gnissel dövade för ett ögonblick alla andra ljud på perrongen, den skådespelartruppen nu skyndsamt lämnade för att stiga på tåget. Vita ångmoln stodo som sommarskyar omkring de springande och ropande resenärerna. Direktören fattade Cellos hand och bjöd honom farväl i samma ögonblick, som kamrern lutade sig ned till direktörens öra och väste:

– Broder, det är en sak, som jag måste säga, innan vi lämnar den här platsen. Jag har burit på det hela dagen, men var gång jag ämnat tala om det, så har något kommit hindrande emellan.

Han stack in guldtandpetaren i munnen.

– Så säj, så säj, påbjöd direktör Billkvist med en viss hetsighet.

– Ta det lugnt, broder – quivivivivi – tillrådde kvittrande kamrern. Lova mig att vara lugn!

– Jag *är* lugn! Va i ...

– Min vän! Moder Svea har i natt –

Direktören tycktes vilja hoppa upp i luften; han tog av sig hatten, strök det välkammade huvudet flera gånger efter varandra och avbröt:

– Det är olycka, det känner jag! Säj ut, säj ut!

– Moder Svea – qui qui – Zickan Hallongren – quivivivitt – har fått en dotter. Detta barn har vederbörligen jämte modern omhändertagits. Amerika får träda i stället – quivivivivi zitt zi!

– Detta fattades bara, jämrade sig den tunne teaterledaren. Verkligen charmångt! Ah, verkligen högst pikångt! På min ära ...

Nu tätnade röken till en ogenomtränglig ridå, som skilde de på perrongen kvardröjande personerna fullständigt från tåget. I denna vita dimma växlade Cello ännu några avskedshälsningar med aktören Broman och hans fru, med kamrern och den lille polacken. Han hörde Karl Ludvigs starka stämma långt borta på perrongens norra sida.

– Ajö, lella tant, ajö, lella tant!

– Baff, baff-baff-baff, lät det från tåget under ett gnissel, brakande och puffande; den röda krutflaggan skymtade som en blodstrimma framför journalistens ögon, och i avskedets sista stund trängde följande ord jämrande fram till hans öron:

– Adjö, herr Erlandsson! Å, jemine! Konstens bana är inte någon blömsterströdd stig. Sakrejö! Nej, den är full av törrrnen – av törrrnen!

FYRTIOFEMTE KAPITLET.

Skattekrävarna, oljemålning av Eugen A:son Renard.

Artisten Eugen A:son Renard stod i sitt ateljéfönster och såg ned i den smala, men livligt trafikerade gatan, vilken från hans höga utsiktspunkt tedde sig som en svart kanal, där vattnet bar plommonstop, fruntimmershattar, tvättkorgar och en eller annan automobil på sin yta. Just nu iakttog konstnären, som befann sig i en av bekymmer alstrad apatisk sinnesstämning, två i blått klädda flickor från strykinrättningen mittemot. De buro emellan sig en väldig korg med nymanglat linne; nu satte de ned korgen, sågo på varandra och skrattade. Därefter betvingade de sig, lyfte åter upp korgen, buro den ett stycke men måste åter sätta den vid trottoarkanten. Eugen kunde icke höra deras skratt, men han såg, att de höllo på att kikna. Den ena av flickorna höll sig i sidan, som om hon fått ett anfall av håll.

Lyckliga människor, tänkte Eugen. De kunna skratta, de. Det var längesedan jag kände en riktig lust att skratta.

I detsamma vände han sig om, ty det ringde i telefonen, som stod på ett trekantigt bord, övertäckt med en märkvärdig duk, vars färger voro blandade på det grällaste och tokigaste sätt. Eugen tänkte först gå till telefonen och svara, men han betänkte sig två gånger, innan han fattade beslutet. Hans betänksamhet var grundad på försvarliga skäl.

Eugen, som först målat för lusten att måla men sedan fallit djupt och massproducerat svanar på lugnt vatten samt lantgårdar (i senare fall med full valfrihet för köparen rörande solens placering på duken) hade till sist överfört de pengar, han erhållit för svanar och lantgårdar, till bror Anker i bankirfirman Sixten Solander. Detta hade den unge mannen gjort för att sedan kunna resa till Paris och även till Italien, där utmärkta lärare och goda motiv funnos att tillgå för konstnärer. Medan Anker på uppdrag av broder Eugen placerade pengarna i Västerviks Sågblad och Förenade Kol, tog Eugen lektioner i franska av fröken Carlsson, lärarinna vid högre flickelementarläroverket. Dessa lektioner brukade ha ett rätt egenartat förlopp. Mademoiselle Carlsson plägade låta Eugen berätta om vad han gjorde i går och vad han skulle göra i dag o. s. v. för att redan från början söka få in ett gott franskt vardagsspråk hos sin elev. På detta sätt blevo lektionerna även något intressantare för mademoiselle C. som ju fick en och annan liten nyhet från staden till livs i denna oskyldiga form. Under glädjetiden, när den ena tillställningen avlöste den andra, hade man ju så mycket att meddela och då tedde sig konversationen, överförd till svenska, på följande sätt:

– Nå, var tillbringade monsieur dagen i går, frågade mademoiselle Carlsson.

– Tillbringade afton vid direktör Olsén, stapplade och hackade Eugen.

– Många gäster, monsieur?

– Där voro ett flertal av många gäster att närvara, meddelade Eugen Renard.

– Ah, monsieur! Vad roade man sig med hos monsieur Olsén?

– Spelas musik att fyra personer samt supé att äta, svarade den osäkre fransosen.

Men när de onda tiderna kommo, då hade icke Eugen något att svara, om icke ur sitt bedrövade hjärta, men sanningen ville han ju icke tala om. Mademoiselle C. kunde då fråga:

– Nå, hur har monsieur tillbringat dagen?

Svaret skulle egentligen ha blivit:

– Jag har varit på pantbanken med min klocka. Därefter har jag avlagt besök hos tre personer, vilka vägrade att skriva på en växel. När klockan fattades tre minuter i två, kom jag, drypande av svett och darrande av sinnesrörelse, till banken efter att ännu en gång ha lyckats klara denna växel, som jag ådragit mig genom dumma spekulationer.

I stället blev emellertid Eugens svar mera ljust och likgiltigt:

– I dag jag har motiv studerat.

– Så intressant, monsieur! Vackra landskap eller människor?

– Vacker träd och buskar grön, svarade Eugen. Emellertid kunde han i längden icke uppehålla detta eländiga gyckelspel, ty då Västerviks Sågblad – han hade tidigare realiserat Förenade Kol och täckt förlustsumman genom ett åttaårigt lån i Järntorps sparbank – drog sitt sista djupa andetag, förlorade även Eugen all förmåga att ekonomiskt andas. Han hade verkligen lyckats komma loss genom uppoffrande av en del klenoder, förvärvade under glanstiden, och genom att måla billigt, bland annat porträtt. Samtliga de avmålade hade emellertid sett dödsmärkta ut, möjligen beroende på konstnärens sinnesstämning.

Från den stunden hade telefonapparaten i hans rum blivit en plåga. Genom dess tratt fick han höra hårda ord från personer, som måste lägga ut för förfallna växlar, och på sistone hade även skattemyndigheterna börjat intressera sig för hans telefonnummer. Då Eugen var tvungen att bevaka en del intressen av skilda slag ute i staden, nödgades han emellertid ofta mot sin vilja svara på signalerna. Den unge konstnären ägde ingen sångröst; han hade aldrig försökt att taga en ton till den artistiska dekorationsgitarren, som hängde på hans vägg. Men om han verkligen ägt en röst och denna från början varit föga omfångsrik, skulle den dock så småningom ha fått ett enastående omfång till följd av de röstimitationer han utförde än på höjden, då han ville göra sig sken av att vara städerskan, än på djupet, då han ville inbilla den telefonerande, att han var en släkting till sig själv på tillfälligt besök i lägenheten. Nedslagenheten hade även gjort Eugen misstänksam, varför han ibland inbillade sig, att både skattemyndigheterna och andra fordringsägare antogo de sällsammaste röster för att lura honom att erkänna sin närvaro i telefonen. En gång hade verkligen en ganska nätt flickröst frågat, om herr Eugen var hemma, och denne hade skälmskt svarat ”ja”. Då hade flickrösten förändrats och en rå karlstämma yttrat:

– Det är stadsfogden. Vi har härnere inte mindre än fyra resterande ...

Under sådana förhållanden var det icke underligt, om Eugen, när det nu ringde i telefonapparaten på det trekantiga bordet, betänkte sig två gånger. Han satte händerna i sidorna och genomborrade apparaten med sina blickar, som om han sökt läsa på botten av ett svekfullt hjärta.

Telefonen ringde ihållande ännu en gång.

– Det är nog Karl Ludvig, tänkte Eugen. Jag svarar. Han grep telefonluren och ropade i hög diskant, med tonen av en förskrämd ung flicka.

– Hallå! Tre åtta två sex.

– Träffas konstnären Eugen Renard, sporde en mansröst, som Eugen på ett par sekunder granskade från tusen sidor och i minnet jämförde med en mängd andra stämmor.

– Hallå, klingade det på nytt från Eugen. Det är hos herr Renard, men han är inte hemma.

– Var är han då, frågade rösten.

– Han har rest bort till en moster, men kommer nog hem litet senare. Vem får jag lov att hälsa ifrån, frågade flickrösten.

– Gör detsamma, mumlade karlstämman, och det small i tratten, när luren lades ned.

– Kuggad, sade Eugen belåtet. Det var naturligtvis från skattekissarna.

Nu ringde han själv på till det lilla kafét på andra sidan gatan och beställde där den mest blygsamma frukost: en kaffe med vetebröd och kakor. Medan den unge artisten väntade på måltiden, granskade han en tavla på staffliet och några stycken andra, som stodo i hörnen eller lågo på ett skåp. Där hittade han ett billigt porträtt av en sextiårs packmästare vid järnvägen i uniform. Packmästaren, vars silvertränsar glänste mot mörkblått tyg, såg ut som en till La Morque nyss uppfiskad levnadstrött människa; kinderna voro skärbleka, och ögonen stirrade i det märkvärdiga ansiktet med ett brustet uttryck av förfäran. Porträttet hade aldrig blivit inlöst, då förmodligen jubilarens vänner, som beställt tavlan, fått opåräknade utgifter hos fondmäklaren Anker. Vid sidan av detta porträtt syntes ett par gårdsinteriörer, lika varandra som tvillingar, med symmetrisk gruppering av häst, hund och fyra höns. Medan nu Eugen med förströdda och ledsna blickar inspekterade sina tavlor, vilka något skulle ha kunnat minska hans levnadsbörda, om de bara blivit avhämtade, hördes lätta steg ute i trappan. Som en husarhäst, vilken lyss till en trumpetsignal i fjärran, klipper med öronen och står stilla, spänt lystrande, så intensivt avlyssnade Eugen gången hos den ankommande personen. Med sin fina hörsel urskilde han ett lätt skrammel av koppar. Försiktigt öppnade han dörren, och på tröskeln stod kaféflickan, en nittonåring med klara ögon och vitt hull.

– Ida kommer själv i dag, tror jag. Stanna hos mig, jag är så ledsen, sade Eugen.

Flickan skrattade och blev röd, men hon drog sig undan hans grepp.

– Herr Eugen har väl ingenting att vara ledsen för. Här är ju så fint och vackert allting. Vad är det här för en gubbe?

– Det skall jag säga, om jag får en kyss, svarade Eugen.

– Ah, seså, sade flickan. Låt bli mig!

När hon gick, tryckte likväl konstnären sina läppar mot hennes hals, varefter han mumlade med en röst, mättad av rika löften:

– Jag vill måla Ida!

Flickan försvann i trappan, trots Eugens hotelser kvittrande och glad, och artisten var åter ensam, ännu ensammare än förut. Han tände sig en pipa och gick att skärskåda kaffebrickan, på vars lilla porslinskorg lågo fyra större vetebrödsskivor samt en mängd småkakor. Kakorna med kryddnejlikorna kallade Eugen för negerögon, och de runda kakorna hade han döpt till rundaler. Han lade ifrån sig pipan och slog i kaffe, varefter han genast glupskt åt två negerögon, en vetebrödsskiva och därtill trenne rundaler. Så långt hade den hungrige artisten kommit, när han till sin oerhörda häpnad hörde dörren gå upp. Dörren gå upp! Detta var ju som i en fantastisk berättelse. Men kvinnan! Ja, han hade glömt att vrida om nyckeln, när han släppt flickan ut genom dörren. Eugen reste sig upp från bordet och blickade ut i den skumma tamburen. Ur dörröppningen kommo två manspersoner, den ene lik en lång, något krökt flaggstång och den andre liten och kraftig, med breda axlar och välputsade mustascher. Genast stod det klart för Eugen, vars sinnen och instinktliv blivit fint skärpta under prövningens dagar, att det måste vara skattekrävarna, som skulle avlägga ett besök i hans ateljé.

Den brede och satte herrn gick med bestämda och knarrande steg in i rummet. Den andre låste omsorgsfullt dörren, varefter han, sviktande som en flaggstång i stark blåst, följde efter. Med en halväten rundal i handen mottog Eugen artigt, men häpet bugande sina besökare.

– Herr Eugen A:son Renard, frågade den satte mannen. Herr Renard – det är ju han själv?

– Ja, det är det, svarade Eugen.

– Vi kommer hit för att få ordnat med den obetalda skatten. Vi har försökt komma in många gånger här.

– Många, många, lät det med en pipig och vemodig röst högt i toppen på flaggstången.

– Ja, jag har varit borta rätt mycket, ursäktade sig Eugen. Man har mycket att stå i.

De båda herrarna logo ett utsökt leende, vari djup människokännedom, absolut tvivel, något hot och till sist en visshet om seger avspeglade sig. Men detta leende tolkades dock av Eugen som yttringar av ”goda hjärtan i grund och botten”. Därför pekade artisten med en något feberaktig gest på kaffebrickan och sade:

– Vill herrarna inte dricka en kopp kaffe? Jag har ett par koppar ...

Eugen tog nu ett par steg mot ett skåp för att avhämta flera koppar.

– Behövs inte, sade den satte herrn och hejdade Eugen, som han möjligen misstänkte för att vilja krypa in i skåpet vid fönstret. Behövs inte.

– Nej tack, svarade artigare den pipiga och trötta rösten högt uppe i falsetten. Det är inte för *min* mage det!

– Rundalerna här ä goda, försäkrade Eugen. Ät åtminstone ett negeröga, medan vi resonera.

– Vi är inte här för att resonera, sade den satte mannen, som alltmer antog gestalten av Lagen i egen person. Hur ämnar ni ordna den här saken? Vi är trötta på att springa här.

– Ordna saken! Ja, vad *det* beträffar, sade Eugen, som nu gripits av uppstudsighet mot det osvikligt fungerande samhällsmaskineriet. Vad *det* beträffar, så kan jag säga, att där ingenting finns att ta, där har kejsaren förlorat sin rätt. Oui!

– Här finns väl att ta, pep flaggstången, och sträckte ut en orimligt lång arm mot porträttet, som föreställde den uppflutne packmästaren.

– Jag vill inte vara oresonlig, betygade Eugen. Men jag äger ingenting mera än vad som finnes här.

– Inga tillgångar?

– Inga!

– Ja, men ni målar ju!

– Livets nödtorft och knappt det, svarade Eugen och lyfte handen, i vilken den halvätna rundalen ännu satt kvar. Den, som ägnar sig åt konst, får samhället inte vara så sträng emot.

Den satte herrn överblickade ateljén, varefter han antecknade något i sin bok. Flaggstången vajade sakta, och det blev tyst i rummet. Denna tystnad varade dock blott en kort stund, ty den satte skatteindrivaren utbrast:

– Hur menar ni, att det är möjligt, att era inkomster voro så stora förra året, när ni säger, att ert arbete inte

ger er mer än livets nödtorft?

– Jag innefattar växlar och banklån i livets nödtorft, svarade Eugen, icke utan galghumor.

– Levat över tillgångarna då, antog den kraftige skattemannen.

– Så måste det väl absolut vara, ömkade sig flaggstången, i det den vemodigt vajade.

– Spekulationer, svarade Eugen kort och förnämt.

– Ahaa, utbrast den satte skatteindrivaren, medan en lång vissling, liknande ljudet av en flagga, som hissas i topp, ljöd från den andre besökaren.

– Oui, sade Eugen, som egendomligt nog kände sig som en triumfator. Ja just så.

– Det blir utmätning, meddelade den korte skattekrävaren. Det vill jag bereda er på.

Härefter vände de båda herrarna Eugen ryggen, men denne tillropade dem ett artigt godmiddag, vilken artighet först besvarades i dörren och då endast av den långe skattemannen, som pep:

– Idda!

*

Fastän Karl Ludvig försäkrat Cello, att hans släkting Eugen var ett snille, om ock ett slarvigt sådant, hade Cello aldrig velat tro på detta. Journalisten förstod sig visserligen icke på konst, men han hade alltid vämjts åt tavlan med svanarna, och fastän Eugens målningar röjde en viss teknisk färdighet, tyckte Cello, att de alldeles saknade liv och anda.

Men olyckan och bekymret satte artistens nerver i rörelse och löste den mätthet, han hade känt i sin av Västerviks Sågblad och goda middagar impregnerade själ. Det var också därför Eugen slog upp ett exalterat skratt, när de båda skattekrävarna avlägsnat sig.

Han erfor en lättnad över att ett länge väntat besök nu var överståndet, och för första gången på länge kände han sig riktigt fri. Vidare tyckte han, att det låg något komiskt över uppträdet med de båda herrarna. Han såg sig själv i en syn med den lilla kakan i handen.

– Haha! Det skall jag göra, flinade Eugen. Det skall jag verkligen göra om inte för annat så för skojs skull.

Efter några veckors tid läste Cello och Karl Ludvig en artikel, signerad av den svårtillfredsställde konstkännaren F. F.

”Konstnären Eugen A:son Renard här i staden, som under några år med större eller mindre framgång ägnat sina krafter åt måleri – – – i dagarna utställt ett originellt arbete – – –

Artisten betitlar sin lustiga tavla Skattekrävarna. Målningen framställer tvenne skatteindrivare på besök i en ateljé – – – medellöse innehavare liksom söker att beveka sina omutliga besökare genom att bjuda dem att deltaga i sin enkla kaffemåltid. Man kan verkligen icke hålla tillbaka en från hjärtat gående rörelse – – – galghumor på ett säreget sätt blandar sig med vemod. De båda myndighetspersonerna – – – hård oberördhet – – – vacklande tvehågsenhet inför invitationen, vilken är högst illusoriskt återgiven. Den unge konstnärens anlete talar om ödmjukhet – – – en glimt av spjuveraktighet nästan endast anas. Färgbehandlingen är sober – – – skalan mera dämpad än i de ganska talanglösa saker, med vilka artisten tidigare – – – Inför denna enkla men effektfulla duk frågar man sig verkligen, om icke genrekonsten på nytt fått en uppgift att fylla – – – Motivvalet torde kunna förklaras av den ekonomiska oron i tiden – – – målningen alltså betraktas såsom

tidstypisk.”

– Tidstypisk bild, sade Cello när han hade läst recensionen. Ja, den är tidstrogen, det tar jag gift på!

– Ser du, skrek Karl Ludvig, att han var ett snille i alle fall! Skattekissarne, hö hö hö! Ja, jag säjer då detta! All sin dar! Esses, esses!

FYRTIOSJÄTTE KAPITLET.

Dorothy Buffertons tvekamp med sin fader.

I fabrikör Åviks kök rådde lätt skymning. Dagens arbete var där tillända, och den unga tjänstflickan Hedvig, som utgjorde hushållerskan Almas stöd i köksdepartementet, hade tagit plats på en stol i det vita, rymliga serveringsrummet vid ett av fönstren. Hon höll intill rutan en tidning, som nyss inköpts av en skrikande pojke ute på gatan. I det stora köket hördes endast ett sakta sus från vattenreservoaren och ett litet droppande från en kran, som tycktes spela en enkel melodi med tre varandra mycket närliggande toner, vilka liksom knäpptes fram. Alma och Hedvig brukade vid denna tid på dagen från verkligheten med dess sopor och potatisskal, skärbräden, slaktare och ölkarlar tillsammans träda in i den högre engelska societetens yppiga men tomma liv. De hade båda hunnit att göra sig hemmastadda i denna miljö och följde med känslor av hat den kallsinnige greve Cyrus’ alla beräknande steg, liksom de med trogna hjärtan delade den högättade Dorothy Buffertons smärta vid hennes kamp med sin stränge fader. Dorothy Bufferton hade kanhända icke så många uppriktiga vänner i rikedomens ensamhet, men i fabrikör Åviks kök ägde hon åtminstone två hänsynslöst partiska och varma sådana. I det nu Hedvigs ögon irrande sökte den plats i bladet, där följetongen brukade vara att finna, sade hon till Alma, som stod och strök några små näsdukar vid ett bräde i närheten.

– Sista kapitlet slutade, som Alma väl vet, med det att lord Bufferton kom in till Dorothy. Nu ska man väl få veta, om lorden vill tvinga henne att gifta sig med greve Cyrus.

– Det var en otrevlig karl, greve Cyrus, sade Alma. Flickan är ju vacker som en dag och så fin och ståtlig. Kunde de inte nöja sig med att låta henne vara ogift så länge. Kommer dag, kommer råd! Det är ju så fullt med fint umgänge där i huset, så att alltid finns det väl någon ståtlig herre, som hon kan få, bara de ge sig till tåls litet.

– Å, Alma, sade Hedvig, visserligen respektfullt men mycket ivrigt. Alma vet väl lika bra som jag, att lorden behöver pengar. Han har visst förlorat alldeles väldigt på spel.

– Tänker han *sälja* sitt barn då, utbrast Alma med en skarpt förebrående blick på Hedvig.

– Ja, Gud vete. Men det är väl det vi får se. Jag kan inte begripa, var de ha satt följetongen i dag. Tänk, om de inte har någon!

– Det är väl omöjligt, svarade Alma icke utan harm. Det vore då väl galet.

– Nej, nu hittade jag den ...

– Var då för väl, lättade sig Alma och fortsatte strykningen, som upphört, medan den andra letade i tidningen.

Hedvig hade nu äntligen fått sikte på följetongen, över vars första tättryckta textsida stod att läsa följande rubriker:

En kvinnas kamp.

Roman av Evelyne King.

(Övers. för denna tidning. Eftertryck förbjudes.)

Hedvigs klara röst började en långsam, delvis något hackig läsning, och hon inledde föredraget med en kort suck:

– Kap. sexton.

Dorothy Buffertons tvekamp med sin fader.

Dorothy bleknade, och med ett stön nedsjönk hon i stolen. Den åldrige lord Bufferton hade sannolikt icke beräknat verkan av sina hårda ord.

”Dorothy”, utropade den gamle. ”Tror du då, arma barn, att jag säger detta allenast för att plåga dig. Förstår du icke, min vilseförda älskling, att det dock är för din egen lyckliga framtid, jag arbetar, att det är för att denna lycka skall bliva till en verklighet, som jag söker tvinga dig till yxyxryx yxåyxååäää” – nej, vad ska det här vara, avbröt Hedvig läsningen.

– Det är väl ett tryckfel, sade Alma. Jag tycker det har varit så många sådana, och Hedvig läser dem också allesammans, bevars!

– Ja, svarade Hedvig, jag tycker det är tryggast att läsa precis som det står. Kanske det där, som jag läste nyss, i alla fall var en svordom, som lord Bufferton talade. Någon svordom ifrån utlandet.

– Fortsätt nu bara, och bry sig inte om det svåra stället, uppmanade Alma.

– ”tvinga dig till självbesinning”, fortsatte Hedvig. ”Den präktige greve Cyrus, varför hatar du då honom?”

– ”Å, min far, skona mig”, bad den unga flickan i det hon sakta uppreste sig och vacklande gick bort till toalettbordet, där hon översprutade sina bleka kinder med ett tunt flor av silverdroppar. En ljuv doft av heliotropparfym spred sig omedelbart i rummet. Det var som om den vackra kvinnouppenbarelsen strålat ut eller utandats denna doft. ”Jag är fri, och vill så förbliva, intill dess den rätte infinner sig för att utsäga sin kärlek för mig.”

”Den rätte är greve Cyrus, mitt barn, och denne skall även bliva din. Såväl din anrika moder som jag äro därom ense. Nedböj därför din stolta vilja för kloka föräldrars råd. Han är även en man, vilken kan skänka dig både rikedom och ära.”

Lord Bufferton, vars hjärta medhunnit att kallna under årens många politiska stridigheter, och vilken för länge sedan avglömt sin egen ungdom, ville väl icke sin dotter något ont. Men han trodde fast däruppå att Dorothy vid greve Cyrus’ sida skulle kunna ernå äktenskaplig lycka, varjämte han själv, djupt bekymrad över att icke så lång tid ännu med den yttre ståt och värdighet –

– Bar hon upp herrns ylletröjor, frågade Alma plötsligt.

– Ja, det gjorde jag, svarade Hedvig, varefter hon åter fortsatte: den yttre ståt och värdighet, hans anor krävde, kunna uppehålla sin ställning, hoppades få medel härtill genom det föreslagna partiet. Lord Buffertons ekonomi tålde nämligen icke längre så betydliga påfrestelser och han hoppades därför, att greve Cyrus’ nästan omätliga förmögenhet och hans makt i finansiella kretsar skulle kunna bidraga till, att han fick avsluta sina dagar sorgfritt utan några förnedrande indragningar i hans förnäma och representativa liv.

”Aldrig”, utropade Dorothy, som ett ögonblick hopfallit, men som nu återtog sin gandiosa hållning av världsdam. ”Att skänka honom min hand, det skulle vara att för mig vandra ett helt liv i vardagens hemska verklighet. Vet ni då icke, lord och fader”, fortsatte hon, ”hur kall, hur posaisk denne man är till sitt skaplynne?”

”Dock”, röt den gamle, ”dock har du låtit honom kyssa dig likväl!”

Nu hopföll fröken Dorothy ännu en gång men härvid på en med ett orientaliskt draperi av utsökt dyrbarhet övertäckt kanapé. Hon reste sig dock strax och utbrast med av vrede darrande stämma:

”Har den uslingen inberättat detta för eder? Nåväl”, sade den unga damen. ”Han kysste mig, detta bekänner jag. Men det var som om han utövat ett mytiskt välde över mig vid detta tillfälle.”

Lord Bufferton stampade med foten i golvet.

”Säg ut! Må du så antaga själva dödens färg! Har du någon annan du älskar i hemlighet? Får jag blicka i din dagbok!”

Blek och vacklande, med tårar i sina ögon gick fröken Dorothy fram till den smakfullt inlagda sekreteraren, ur vars nedre fack hon framdrog en vacker liten bok, på vars pärmar syntes ett vapen i guld. Lord Bufferton slukade boken med sina ögon, men kunde intet komprometterande hitta. Slutligen läste han följande vers:

Mitt hjärta, ensamt såsom ingens hjärta, det bräddfullt är av ångest och av smärta. Fast ung och skön, fast född i överflöd, en älskling ej jag har. Kom, död, du sälla död!

Lord Bufferton lade stilla boken på klaffen. Därefter strök han med ett tankfullt uttryck i sitt förnäma anlete sakta över dotterns bleka panna. Varsamt öppnade han deuxbattanterna, och med en kort bock på huvudet gick han därifrån, mumlande:

”Hon måste ändock giva vika!”

Men knappast hade emellertid lord Bufferton avlägsnat sig, förrän dottern sprang upp, liksom driven av en osynlig fjäder. Med tysta steg tillryggalade hon vägen genom sina tolv vackra rum, där skönhetsskatter från hela världen voro inmängda, och knackade sedan på en liten dold dörr, vilken ledde till hennes kammartjänarinnas, Elsie Duncans bostad. Denna utträdde ... forts.

– – –

– Här är det slut, sade Hedvig och lade tidningen ifrån sig. Det är bra förargligt, att det alltid skall ta slut, när det börjar bli som mest spännande.

Alma strök över sitt hår med aviga handen och fortsatte arbetet med strykjärnet på de små näsdukarna.

– Den där Bufferton är då omänsklig, sade hon. Jag hoppas flickan tar saken i egna ...

Det knackade helt sakta på dörren, som ledde upp till fröken Märtas rum i övre våningen.

*

Var gång fabrikör Åvik såg på sin dotter, blev han glad över att den besvärliga äktenskapsfrågan snart skulle vara löst; att dottern vrenskades tolkade han som flickaktig nyckfullhet.

– Hon är ivrig av sig och kastig, men en karl som Planertz passar henne. Gud välsigne den lilla stumpan! Snart är hon utflugen ur boet. Man blir gammal till sist ändå.

Fru Åvik, född Tabell, som ofta samtalat med sin man i detta ämne och granskat problemet från olika sidor, slutade alltid med att säga:

– Ja, komma, ingenjör Planertz är en verserad man, komma, och jag tror, komma, att även om Märta icke vill låtsas om sitt tycke, komma, hon i grund och botten känner trygghet vid hans sida, punkt. En flicka måste naturligtvis pröva sig själv, komma, innan hon gör sitt val, komma, och framför allt måste hon behärska sig, punkt. Fröken Sigrid på Brahestaholms slott fick minsann inte välja hon, komma, när hon förmäldes med friherre av Witterstedt, komma, friherre Axel av Bålstagrenen, utropstecken! Men hon betvang sig, komma, och vann därigenom lyckan, punkt. Aldrig såg man henne vid friherre Axels sida, komma, utan att hon log, komma, så hon var säkert lycklig, punkt. Lilla fröken Sigrid log alltid, punkt.

– Ah, ge attan i Brahestaholm, brukade ibland fabrikören infalla, ty han blev nervös var gång han märkte, att hans vilda grenar intrasslades i de konungsliga ekarna vid det stora godset. Det viktigaste är ju, att Märta får en karl vid sin sida, och Planertz är en karl, som går framåt. Han kanske kommer i stadsfullmäktige också, vad det lider.

Fröken Åvik fann snart, att föräldrarnas åsikter i frågan icke voro så löst rotade, som hon helt optimistiskt förmodat; tvärtom föreföll det, som om ärendet från deras sida var slutbehandlat och avgjort till ingenjörens förmån. Märta upptäckte detta, sedan hon företagit några enklare trevare hos modern, vars fasthet i äktenskapsfrågan verkade alldeles förvånande. Flickan gjorde då i all ödmjukhet en liten kallblodig satir över ingenjören, men fru Åvik såg endast ett ögonblick upp från sitt handarbete och sade:

– Ingenjör Planertz är en verserad man, komma, lilla Märta, utropstecken! Ingenjör Planertz är en god och behärskad man, punkt.

Då tändes en fackla på fröken Märtas kinder och en blixt i hennes ögon. Hon svarade emellertid inte trotsigt eller näsvist utan neg, vände sig om och gick, allt i enlighet med Brahestaholmssystemet, sådant det beskrivits av fru Åvik, född Tabell. När fröken Åvik, som hade en del arbete att företaga i huset, för sig själv ältat sina svarta och blodröda bekymmer, allt medan hon räknade handdukar och servetter, gick hon upp på sitt rum för att införa några poster i hushållsboken, i vilken hon raspade en stund, varefter hon drog fram ett papper ur en i skrivbordslådan liggande portfölj, granskade det noga, doppade så pennan i bläckhornet och började tveksamt skriva. Då hördes en bultning på dörren, och som fröken Åvik kände igen ljudet av sin faders fingerknogar, lade hon läskpapperet över det skrivna, och medan en rodnad sprang fram i hennes ansikte, ropade hon med mjuk röst:

– Stig in, pappa lilla!

Märta Åvik reste sig upp, hälsade fadern och tog honom om halsen. Fabrikören klappade dottern på kinden, men såg något överraskad ut. Kanhända han kommit uppför trappan i en vrede, som han genast kände smälta ned inför flickans klara och ömma blick, som tycktes skåda ända till botten av faderns innersta.

– Hör du, Märta, började fabrikör Åvik och tog sig ett tag i håret, som skruvade sig kring hans knotiga långa fingrar. Hör du, låt oss sitta ner och språkas vid ett slag! Du och jag är ju så goda vänner, min tös! Jag har ingenting hemligt för dej, och du har väl ingenting hemligt för mej?

– Visst inte, svarade flickan och strök fadern över håret.

Denne tog sig nu om hakan, vred upp den ena grånade mustaschen, varefter han häftigt utbrast, dock utan all vrede:

– När, hör du, när ska vi ordna den här historien, du vet? Ni har nu gått så pass länge tillsammans, att du väl har reda på, vad du vill.

– Ja, det vet jag, svarade fröken Åvik.

– Nå, nå, se där! Och du vet väl också, att *han* vill?

– Det vill han nog, svarade Märta, fastän han säger inte så mycket just.

– Jag vet, att han vill, försäkrade fabrikör Åvik. Det har jag reda på. Vad menar du med att han ingenting säger?

– Förlåt mig, svarade Märta, jag menade inte så. Jag menade, att han säger så mycket om andra saker. Nog är det också oklokt att inkorporera Stora Gröning, för en inkorporering skall väl växa fram av sig själv, liksom av ett inre tvång eller så, och inte bara lappas på med stora stycken runt omkring. Det är nästan likadant överallt, och likadant var det i Eskilstuna, eller kanske det var i Gävle, som det var likadant.

– Va attan säjer du, utropade fabrikör Åvik. Vad har du med det där att göra?

– Ja, vad har jag med det att göra? Men allt det där har jag fått höra på under våra romantiska promenader. Jag tänkte försöka komma in i stadsfullmäktige, fortsatte flickan, men jag skall klippa av håret först.

– Det där skall vara ett skämt, men jag förstår inte det fina i det. Jag tycker inte, du var så invecklad förr, just! Nu drar jag fram med det, jag har på hjärtat, så att allt ska bli klart. Tycker du illa om ingenjör Planertz?

– Jag tycker inte illa om honom, men jag kan inte tycka om honom.

– Det är väl detsamma, det! Å, du har inte en aning om, vad det där vill säga. Du tror, att allt skall vara så där poetiskt och rart, för att två människor skall kunna komma omsams. En hederlig karl...

– Det räcker inte, svarade Märta bestämt. Förlåt, att jag säger det!

– Räcker det inte! svarade fabrikören uppbragt, jo, du kan ge dej fasingen på, att det räcker. Jag har reda på, att du har kastat kärvänliga ögon på honom, och dina känslor ä besvarade. Så är det!

Märta teg. Under denna tystnad ökades faderns hetta, men han gladdes och rördes alltid över att se sin dotter så fin och vänlig, och han hade icke hjärta att slå till för hårt med sina ord. Då återstod icke för fadern annat än att draga fram de rödvita bolstervarsbyxorna på nytt och erinra om ingenjör Planertz' bragd. Fabrikören blev emellertid avbruten av sin dotter, då han drog historien om sjöturen.

– Du ska höra till slut. Avbryt mej inte! Jo! Jag kom till relingen och hade alldeles säkert halat mig upp. Men, ser du, jag plumsa ner på något sätt igen. Nu är jag dödens kattunge, tänkte jag, men si på huggarn – när man har en karlakarl med i båten – då kände jag hur Planertz högg tag –

– i de rödvita bolstervarsbyxorna, fortsatte flickan, som över tjugufem gånger hört historien berättas under vilda åtbörder och vädjande ögonkast.

Fabrikören drog efter andan och slog tvärt till.

– Jag är inte här för att skoja med dig i afton. Tänd lampan, det är skumt härinne.

Märta åtlydde genast tillsägelsen. Ute hade det börjat skymma. Hon drog ned rullgardinen, medan fadern promenerade fram och tillbaka på golvet. Nu föll lampljuset på skrivbordet och på det papper, flickan arbetat med, när fabrikör Åvik inträdde i hennes rum. Märta blev röd i ansiktet och kastade ett par blickar på bordet, som om hon velat flytta undan något där. Hon rörde sig emellertid icke ur fläcken utan mötte faderns

ögon.

– Nu förstår jag, sade denne med ett leende, vari bisterhet och list förenades. *Nu* begriper jag!

– Tro ingenting, pappa, vädjade Märta. Tro ingenting, och förlåt mig om jag skämtade för mycket.

– Du har någon annan, som du drar med och skriver till, sade fabrikören. Säj sanningen, det är bättre än att huttla! Har du inte förtroende till din egen far, flicka? Vad är det där för ett papper, som du har skrivit på?

– Det är ingenting. Men jag är ändå generad för att visa det, svarade Märta.

– Du kan mycket väl visa det, avgjorde fabrikören. Det är din skyldighet.

Märta Åvik gick nu motsträvigt till skrivbordet och drog bort det läskpapper, som alltför otillräckligt dolt hennes hemlighet. Framför fabrikör Åvik låg ett stort ark, till hälften fyllt med rader av ojämn längd. Fabrikören påtog sina glasögon, studerade länge aktstycket, vars innehåll till sist tydligt framträdde för hans nyfikna ögon. Där stod att läsa:

Lärkans sång.

Som du kan märka är jag en lärka, är jag en fågel, som roar mig. Men ej är lönt någon söker verka uppå mitt hjärta. Det ropar: tig! När någon herr ... när någon ovärdig nalkas mig

Jag är så fri och så ung ...

Jag vill förstärka min lust att verka för kärl... så att jag hittar till sist en man. Hur skall han vara? Det vet väl bara mitt eget hjär ...

Med ögon klar ... Med kind som ... Men kan jag märka att man vill verka uppå mitt hjärta, all lust försvann! Som du kan märka är jag en lärka, som sjunger fritt uti solen grann.

När fabrikören hade slutat läsningen, klappade han flickan på skuldran, och med ett nytt uttryck i ögat – det var den gamle gesällens öga, sådant det glänste i visornas och rumleriets dagar – frågade han:

– Har du någon ton till den?

– Nej, svarade Märta, fortfarande mycket generad. Och jag hade inte fått det färdigt heller.

– Jaså! Nå ... Ajö, min lilla tös, avslutade fabrikör Åvik samtalet, medan hans tankar svävade långt borta. Vi får talas mera vid sedan.

Medan Märta hörde, hur hennes fader stövlade ner i trappan, stod hon en stund alldeles orörlig men brast slutligen i gråt, fastän hon icke riktigt visste, varför den kom. När hon omsider torkat sina tårar, smög hon ned för att kalla på trotjänarinnan Alma. Hon knackade på dörren till serveringsrummet och bad Alma, som öppnade, att följa med upp. Inkomna i Märta Åviks rum, satte de sig mitt emot varandra, varefter flickan bröt ut:

– Jag är ledsen, Alma. Mycket, mycket ledsen. Jag har ingen i hela vida världen, som förstår mig. Jag vill inte göra mina föräldrar emot, men jag kan inte gifta mig med den, som de ha utsett åt mig. Det är omöjligt, omöjligt! Jag kan det inte!

Alma lyssnade en stund till flickans utbrott, därefter drog hon med handen ett tag över det smala och magra ansiktet och såg på den bedrövade med ett par blåa och ihärdiga ögon.

– Tror fröken Märta att man kan se in i framtiden? sade hon.

– Nej, det tror jag verkligen inte. Tror Alma det då? frågade den ledsna flickan med ett forskande ögonkast på sin förtrogna.

– Det gör jag. Det finns de, som kan se in i framtiden. Men det är inte många, för de flesta bara lurar folk, men här i stan finns det i alla fall ett par stycken.

– Lägga stjärna, menar Alma. Ack, det kan Glada Kalle också – detta var smeknamnet på en av fröken Åviks väninnor – men det blir bara ljusa vägar och mörka herrar, och till sist blir det ändå ingenting utav alltsammans.

Alma teg. Därefter sade hon betänksamt:

– Om jag ändå vågade säga något. Fröken Märta, bli inte ledsen! Men jag hade reda på, att en vän till mig skulle gå bort, innan löven föll av träden.

– Vem hade sagt det, Alma?

– Det hade en kvinna, som kan se in i framtiden.

– Gick den där vännen bort då? Dog den där vännen?

– Ja, svarade Alma, och hennes ögon fylldes av tårar.

– Det var Edmund, sade flickan och grep häftigt Almas hand. Jag förstår det nog.

– Fröken Märta, jag vill inte alls narra min fröken till några tokerier. Men när fröken är så ledsen, så kunde jag inte låta bli att säga det jag sade. Då tänkte jag, att väl ingen annan råd fanns, än att fröken fick låta någon se i sin framtid. Blev det då *den,* som nu herrskapet vill, se, då är det ödet, se! Ingen kan göra något åt ödet. Men ...

– Var bor hon? frågade Märta Åvik med nyväckt intresse.

– Hon heter fröken Tornej och bor alldeles i närheten av Anderssons stora orangerier. Om fröken ginge dit, kunde det nog hända, att fröken bleve skrämd, men gumman är i alla fall snäll i grund och botten.

– Ack, om jag kunde våga mig på det! Säger hon hemska saker också?

– Kan väl hända att hon gör, svarade Alma. Det är kanske inte värt att fröken går dit. Låt bli det för resten! Kära fröken, slå det ur hågen!

– Nej, *nu* vill jag, svarade Märta Åvik. Jag skall gå dit, om också fröken – vad hette hon? – fröken Tornej säger det värsta. Det är lika gott, att man tittar framtiden i ansiktet.

– Till slut står det i alla fall i Guds händer, svarade Alma.

FYRTIOSJUNDE KAPITLET.

Fröken Hanna Tornejs hemliga mottagningar.

Det led mot påsk, och kvällens blåst kom molnen att flaxa som flygande käringar i kappor. De svarta rökhattarna på husen eller en och annan väderflöjel vände sig jämrande på taken, medan på avstånd hördes dova smällar, när portar eller ostängda uthusdörrar slogo igen för vindpustarna. En mässingsmåne sken eller

flämtade, ty de trasiga skyarna foro hastigt förbi, än nappande i varandra, än åter släppande sina tag i trådslitna lumpor, genom vars hål och revor ljuset glimtade blekt och kallt.

Över backarna intill trädgårdsområdet vid stadens södra gräns, där man i skymningen kunde se fruktträd stå med blanka knoppar, ristade av vindkasten, och orangerier, vars rutor blänkte som lyktgubbar, syntes två kvinnogestalter med fladdrande kläder streta fram. De höllo sig tätt tryckta intill varandra och yttrade icke ett ord. Ibland stannade de, och den ena av gestalterna, som syntes tämligen lång och smärt, skilde sig från den andra, som var helt liten, tydligen för att göra en efterforskning utefter den leriga vägen, vid vars sidor små hus, kringgärdade av täppor, lågo utströdda med väl tilltagna mellanrum. Sedan slöto de sig åter tillsammans och fortsatte vandringen; men så särdeles lång sträcka ytterligare hade de dock icke gått, förrän den längre av de båda plötsligt stannade och pekade på ett envåningshus, försett med en liten överbyggnad. Kring detta hus syntes några nakna fruktträd, och ett stort hönshusgaller glindrade vid sidan av gården.

– Här, sade hon viskande.

– Nej, jag stannar och väntar, yttrade den lilla oroligt.

– Ah, prat, gå du bara med! Hon äter väl inte upp folk levande heller.

– Nej, nej! Men jag, fortsatte den lilla, jag vågar inte. Usch, om hon säger något om en likkista eller om att en stackare skall dö. Eller att jag skall bli klen och komma på ett stort hus, där det är mycket folkrörelse. Jag känner till det där, jag! Minnie höll på att bli ihjälskrämd av en sådan där en gång.

– Sa den kvinnan, som Minnie gick till, något om en likkista då?

– Nej, inte till henne. Men hon sa något om ett stort hus med stor folkrörelse i, dit Minnie skulle komma, svarade miniatyrdamen viskande.

– Nå kom hon till det stora huset, Kalle lilla?

– Ja, visst! Hon fick ju ont för blindtarmen sedan. De tog bort den på lasarettet.

Den långa flickan började nu att tala med en mjuk och inställsam röst.

– Är *jag* rädd, då? Varför skulle inte *jag* vara lika rädd?

– Å, du är nog rädd, Märta, men du visar det inte. Men jag visar att jag är rädd. Det skäms jag inte för.

– Barn lilla, skynda på! Man fryser ju ihjäl. Jag har gåsskinn på hela kroppen, det känner jag. Hör du! Vi ska be henne att hon *tiger,* om hon ser, att någon utav oss skulle dö.

– Det vore just sött! Tänk dig själv in i om gumman, rätt vad hon sitter där, blir alldeles *tyst*. Då dör jag på fläcken.

– Sjåpa dig inte! Marsch på, avgjorde den andra och drog den stretande lilla kamraten med sig mot det låga huset, i vars fönster ett milt lampljus sken bakom otillräckligt stora, mörka rullgardiner.

Nu hördes bultningar på en port.

*

Fröken Hanna Tornej, som ensam bebodde detta hus, var dotter till en indelt korpral. Redan som ung hade Hannas omgivning lagt märke till att barnet ägde ovanliga själsgåvor. Detta yttrade sig särskilt en gång under konfirmationstiden, då flickan en dag strax före nattvardsgången plötsligt stelnade, just som hon var i

färd med att avsopa de randiga gångmattorna på det lilla hemmets golv. Hon ropade på sin mor, som stoppade korv i köket, pekade flämtande mot den öppna svarta spiseln och sade:

– Mamma! Pastor Törnlund blir blek. Han faller!

Som flickans konfirmationslärare, pastor Törnlund, icke kunde förmodas närvara i det anspråkslösa lilla hemmet och allra minst i den svarta spiseln, skrattade till att börja med Hannas moder åt barnets rop. Hon kom in med en korvstoppningstratt av horn i handen, strök av sig på det blåa förklädet och frågade:

– Vad har du för skoj för dig?

Men flickan svarade, att nu hade pastor Törnlund fallit, och sedan hon meddelat detta, blev hon ännu blekare i ansiktet, darrade i kroppen och satte sig på golvet såsom hon själv i en syn helt nyss sett pastor Törnlund göra. Hanna var redan vid denna tid en ovanligt storvuxen och tjock flicka; därför dundrade hela det lilla huset, när katastrofen ägde rum, tavlan, som föreställde Tron, Hoppet och Kärleken rörde sig på väggen, och kanariefågeln råkade i uppror i sin bur. Modern började fundera, nickade därefter förnumstigt, ty även hon hade någon gång i ungdomen häpen iakttagit hemlighetsfulla luftbilder, som rullats fram för hennes ögon, men dessa mystiska tavlor hade alldeles försvunnit, när hon gifte sig med korpral Tornej. När Hannas fader, den gamle korpralen, fick höra, att flickan sett pastor Törnlund falla i den svarta spiseln, sade han allvarligt ifrån, att han på regementet och annorstädes i livet lärt sig att frukta Gud och ära konungen. Följaktligen, och utan tanke på att korpralen onödigt inblandade överste krigsherren i denna familjeangelägenhet, menade han, att om någon varsnade präster i en spisel mitt på ljusa dagen, då vore man ogudaktig. I ett sådant gyckelspel var det icke möjligt annat än att den onde hade ett finger med.

Modern teg under denna predikan med dess klang av trumpeter och kärnsvenska sextonhundratalspsalmer; dottern Hanna teg likaså men inväntade nya uppenbarelser.

En dag, då det var så hett i kyrkan, att menigheten höll på att flyta bort, medan organisten åkte kana på tangenterna med sina våta fingrar, gick Hanna till nattvarden. Omedelbart efter den högtidliga gudstjänstens slut, då församlingen började avlägsna sig och orgeln spelade utgångsmarschen, inträffade emellertid en skakande händelse. Pastor Törnlund segnade till golvet i folkets åsyn. Hanna skulle höja armen och peka, men hon förmådde det icke. Någon oro uppstod. Men inom kort hade pastor Törnlund återfått medvetandet, ty han hade endast svimmat på grund av den tryckande hettan.

Den unga sierskan hade fått rätt.

Även senare i livet visade hon prov på samma sällsamma förmåga; hon kom ut i världen, hon blev stor och därtill alldeles ovanligt stor, ty Hanna Tornej växte nästan ut till en koloss. I främmande hus hjälpte hon till vid bak och byk, var ganska sträv till lynnet efter en kärlekshistoria, om vilken man hört något glunkas, och gjorde sig känd genom sin spådomsanda. Fröken Tornej använde icke kaffe annat än på det vanliga sättet, icke heller granskade hon människor i livslinjerna på deras händer. Hon spådde helt enkelt i kort och lade stjärnor. När kortens prickar och färger – dessa kungar, vilka likna stråtrövare, som gjort vanmäktiga försök att vårda sitt yttre, dessa drottningar med sina ledsamma drag, som tyckas skvallra om ensligt familjeliv eller tomhet i anden, och dessa knektar, som likna söta kvinnor med rosor på kinden och falska mustascher – vimlade och blänkte under fröken Tornejs ögon, kunde hon genom dem se in i andra människors liv och framtid. Ju klarare hon förstod detta, desto vidsträcktare utövade hon sin spådomskonst och hade nu vid fyllda femtio år en stor, tyst och hemlig trafik. Tyst därför, att man skall vara tyst med det övernormala, hemlig därför, att det kostade litet böter att för betalning fresta människosjälar med vidskepelse och signerier. Dock begärde aldrig fröken Tornej någon betalning; man gav vad man ville, och för övrigt var hon en oberoende kvinna genom sin pepparkaksbakning, förstärkt med ett hönseri. Dessa båda öppna rörelser voro naturligtvis fullständigt skilda från varandra, även om en och annan nyter iakttagare vid besök hos

fröken Tornej i hennes kök påstod sig ha sett höns sitta på baktrågskanten och gala, läggande sina russin i degen, medan fröken Tornej var sysselsatt med ältandet och knådandet vid det stora bakbrädet.

Förtjänsterna på spådomskonsten blevo till sist icke så obetydliga tack vare människornas nyfikenhet och genom deras givmildhet mot den buttra, men i grunden godhjärtade sierskan. Särskilt under de onda åren, när människorna först kände sig övergivna av sin ekonomiska lycka, sedan av sin Gud och därefter av sina medmänniskor, blevo de smygande figurerna i fröken Tornejs små rum allt flera. Om hon icke varit tystlåten som en sarkofag, skulle hon kunnat berätta åtskilliga ting om tämligen kända män och kvinnor, vilka i orons ögonblick sökte henne för att få veta, hur det eller det skulle gå. Och just i samma stund som de båda unga flickorna i det ovissa månskenet utanför med bultande hjärta nådde det lilla husets port, satt en av sin jordiska lycka och av försynen övergiven man inne hos fröken Tornej och lyssnade till hennes mörka karlröst.

Denne man, som var Kanslisten, tedde sig något blek och nervös. Han hade tagit plats vid det runda bordet, som stod mitt på golvet i fröken Tornejs största rum. Fröken Tornej, en ofantligt storväxt och fet kvinna, med grått hår och ett ansikte, vari mest syntes underläppen, som despotiskt sköt fram, och ögonen, vilka bakom stora glas än uttryckte skärpa och häftighet, än en viss mänsklighet och klokhet, satt mitt emot den bleke och litet generade mannen. Denne hade nyss framställt en försiktig fråga, åtföljd av ett nytt kortregn över bordet; det blänkte nu av vitt och svart och rött på duken.

– Papper, sa du, bullrade fröken Tornej – ty hon sade du till alla sina klienter – papper sa du! Ja, jag ser, att du har förlorat pengar på papper. Ett, två, tre! Bekymmer och oro! Jag ser att du har – hur ska jag säja – hur du har fått skaffa pengar på *andra* papper för att betala de första papperna med. Stämmer det?

– Det stämmer, bekräftade Kanslisten med svag röst; och han gjorde det med så mycket större häpnad över sierskans skarpblick, som han just i dag dragit ett stort lån i sparbanken för att på ett ställe få samlade sina många mindre skulder, alla uppkomna genom störtfallet på Västerviks Sågblad och Solidarfett.

– fyra, fem, sex – fortsatte fröken Tornej och kastade i detsamma ett snabbt öga på den främmande. Hinder för giftermål! Sju. Tveksamhet. Du hade tänkt gifta dej, men det fick vara. Ljus dam fäller tårar.

Den främmande skruvade sig och rodnade lätt.

– Men strunt i tårarna, för ni blir – sju, åtta, nie ...

– Vad blir vi? frågade den unge mannen ivrigt, och stack fram en lång tranhals ur sin något för låga krage.

– Vänta ... en gammal karlsperson över ett stort vatten – blir sjuk – tie – ser ut som om han skulle ... ja, jag ser en likkista här.

Hon trumfade med ett par kort i bordet, som om hon hade slagit upp äkta vingt-un. Fröken Tornejs åhörare stelnade ett ögonblick och sade sedan med skymten av ett orons leende:

– Förlåt. Betyder det dödsfall?

– Ja, det gör det. Du får arv efter den gråa karlspersonen över det stora vattnet. Tre, fyra. Glada tankar. Du kan för de pengarna hämta igen några papper. Nu ser jag giftermål med en ljus dam – se där kom hon igen! – tie. Elva. Inte vara svag som en fåralort.

Bultningen på fröken Tornejs dörr hade upprepats fyra gånger och blivit allt starkare och envisare, men sierskan hade först nu lagt märke till den. Hon reste sig från bordet, sköt upp glasögonen i pannan och gick mot dörren med dundrande steg, under det att den unge mannen tog på sig ytterrocken, efter att ha lagt

betalningen på bordet.

*

Medan Kanslisten gick ut köksvägen öppnades dörren för de två nya klienterna av fröken Tornej, som utan att säga ett ord till de huttrande flickorna, stängde efter dem och vred om nyckeln. Det var alldeles tyst i huset, men ute risslade den kalla vinden i nyss knoppade grenar, och Märtas väninna, fröken Carla Berg, plågades av en dubbel oro. Strax kände hon emellertid väninnans beskyddande och vänliga hand på sin skuldra; sibyllan gick före de båda flickorna in i det låga, men tämligen stora rummet.

– Inte rädd, Kalle, manade Märta viskande. Hon ser snäll ut.

– Snäll?

– Seså, stig nu in, bjöd sierskans karlstämma. Vad pocker står ni därute och fryser i farstun för?

Märta Åvik mönstrade rummet, vars fotogenlampa med prismor i en ring över bordet belyste en del föremål, såsom den lilla lönnchiffonjén, på vilken syntes en bronserad gipsbild av en ryttare till häst; hästen stegrade sig och ryttaren drog svärdet, som dock var avbrutet och ersatt med en strumpsticka. På väggen fanns en hylla med fransar och tofsar, som uppbar en glaskupa, under vars lätta valv hon varsnade något, som liknade en kyrka i krita eller gips. En klocka tickade i rummet, och till vänster på andra sidan väggen stod en dörr öppen, genom vars springa ett bord med ett fotogenkök skymtade i belysningen av ett stearinljus. Sierskan gick nu ditut med stora och tunga steg. Medan flickorna höllo i varandra och med uppspärrade ögon tittade ditåt, började fröken Tornej av alla krafter att pumpa fotogenköket. Blåa och gula lågor sprutade ut, lekte och blandade sig som om de varit fjärilar i klara färger. När det brusade starkt, och ett kärl blivit satt över lågorna, kom sibyllan åter in i rummet. Hon mönstrade sina nya klienter med barska ögon, log så ett helt litet leende med ena mungipan och sade:

– Lillan är rädd!

Märta Åvik kunde icke låta bli att skratta ett varsamt skratt, men Glada Kalle var allvarsam.

– Nå, fröknarna, sade sibyllan. Stig nu fram till bordet, så får vi se de unga damernas hemligheter!

Fröken Tornej grep nu kortleken, utspred ringar och tecken på den mörka duken, tog en svart cigarrstump ur en liten porslinsholk, drog en hårnål ur håret, satte cigarrstumpen på nålen och tände. Märta stack en av sina behandskade fingrar i munnen och bet till för att inte skratta högt.

– Mycke rätt, sade fröken Tornej, såg i korten och kastade en snabb blick på sina besökare. Lillan är rädd, men Storan, hon är full i tusan! Bättre att skratta än att gråta. Vi tar väl Lillan först ...

– Ånej, pep en röst, gör det du först, Märta.

– Lillan vågar inte, haha, skrattade den väldiga sierskan. Tar vi den andra att börja med! Går i hjärter. Ett, två, tre. Tårar för en vän, som är död. Många tårar. Bättre nu. Fyra, fem. Karlsperson ligger efter henne och fikar. Tveksamhet. Mörk karlsperson ligger efter ... Den vill du inte ha! Spaderkarl! Har visst med vatten att göra. Sex, sju. Du vill inte ha'n ...

Det är P–z, tänkte Märta. Det är säkert P–z, hon menar. Han har bestämt något med vattenverket att göra.

– Förargelse ... Du vill slippa'n men han ger sig inte.

– Ger han sig inte? frågade Märta oroligt.

– Nu blev du allt rädd i harahjärtat ditt. Hoppar som en rävaråmpa, när jakten går. – En gång till. Sex, sju. Förargelse.

– O, är det inte hemskt ändå, viskade Glada Kalle. Vi går ...

– du står på dej i alla fall. Beslutsamhet. – Inte så rädd som det såg ut ... åtta ... friarn får respass ... haha! Skvaller ... Han ynkar sig. Vad är det för en luspudel till karl... Nie. Du träffar en mörk karlsperson ... också en svarting ... kommer till huset med en blank metallvara ... när löven har slagit ut på träna ... Tie. Han har med ett svart arbete att göra. Elva... Ljusa tankar. Si på! *Den* tyckte fina fröken om ... Du får fälla tårar, och dina föräldrar vill visst, att du skall häfta vid den andre spaderkarlen ... det faller hårda ord ... tolv ... du fäller flera tårar.

– Bästa fröken Tornej, yttrade Märta med något darrande röst. Jag slutar väl att fälla tårar?

– Lugn i håsan din! Tretton ... Kära tankar ... giftaremål och glada nyheter ... många brev på posten, glädjebrev ... En gång till! En, två, tre ... sjukdom –

– Blir jag sjuk? frågade fröken Åvik och såg ganska förskräckt ut.

– Se där, viskade Glada Kalle. Nu kommer det hemska ändå –

– Ja, sjukdom, fortsatte sierskan – glad nyhet – elva, tolv – ja, hon får en ljus nyhet – tretton – du får en pojke –

Som nu något pöste över i köket och ett surt kaffeos spred sig i rummet, reste sig sierskan upp och hastade ut med långa steg, vilka kommo golvet att lätt skaka och ryttaren på chiffonjén att darra med sin strumpsticka. Medan fröken Tornej nu sysslade i köket, sågo de båda väninnorna på varandra. Märta sade med dämpad röst:

– Det *blev* inte P–z, ändå! Men vad är det för en karl, som har ett svart arbete? Är han sötare kanhända?

– Hör ni, ropade gumman, vill ni smaka på mitt kaffe?

Och i detsamma kom hon inskramlande med tre koppar på en bricka. På bordet bredvid brickan ställde hon ett kakfat, och på detta kakfat vilade en trave av fröken Tornejs mjuka, stora fyrkantiga pepparkakor, vilka av en del personer ansågos ovanligt goda, men av andra betraktades med lurande misstänksamhet för hönsens skull.

– Var så god, sade den barska kvinnan, och hon såg riktigt vänlig ut, när hon inbjöd de båda flickorna till den enkla förfriskningen.

– Ta för er, små fröknar, fortsatte gumman, och bry er inte om vad de säjer om mina pepparkakor. Vet nog varifrån pratet kommer – surt sa räven om rönnbären – tag du också, så ska vi sedan lägga en stjärna till för dig. Du är ju inte rädd.

– Slår det verkligen in allting, som fröken säger? frågade Märta Åvik i ödmjuk ton.

Gumman blickade buttert upp och tände en ny, svart cigarrstump.

– Slå in, sade hon. Så frågar di, men hit kommer di ändå. Var här inte en karl för ett halvår sen, en målare, och jag sa till honom: ”akta dej för glas, du får en olycka för glas”, men den tampen gick in i godtemplarlogen, där han hade vatt en gång förut, för han trodde väl att jag menade supning, och så kom han hit och skällde ner mej för en månad sen och sa, att ingen olycka hade skett, och ville anmäla mej för

polisen, men jag tog den sillamjölken om halsen och vrok honom ut till hönsen. ”Din skojerska”, skrek han. Grannarna di stod å grina – men jag vänder baken till det packet – och det sista jag sa, när målarkräket reste sej upp, det var: ”akta dej för glas, för du ska i alla fall ha en olycka för glas, ditt åbäke!”

– Nå? frågade flickorna i korus.

– Det är bara en vecka sen han va här och ba mej vackert om förlåtelse. Då hade han armen i band, den palten, för han hade skuret sej på ett fönsterglas. Min kärring därhemma, sa han, är så ordentlig, det blev min olycka, sa han. Hon polerar fönster, så en annan inte ser glaset. Stack ut näven för att ta in termometern, sa han, å så visa han en ombunden näve, så stor som en mjölasäck. – Men nu, liten, ska vi väl till igen!

Märta Åvik vände på handen och såg på sitt armbandsur; klockan led redan mot halv elva på kvällen, och de båda kamraterna borde för länge sedan ha varit på väg hem. Märta kunde emellertid omöjligt lämna fröken Tornej, förrän hon fått sig ännu en smörjelse av sibyllan.

Jättekvinnan lade nu ut korten en sista gång. Ett ögonblick blev det tyst i rummet, men mitt i tystnaden hördes plötsligt ett litet ljud, som till en början lät främmande; det viskade och tasslade utanför huset ...

– – –

Efter att ha tillönskat den gamla fröken god natt skyndade de båda flickorna lättade och glada ut i kvällens mörker. Dörren stängdes med ett dön efter dem.

Månen hade släckts, och himlavalvet var grått och tungt; ett fint vårregn föll med ett sakta rassel på hus och fruktträd runt omkring.

– Hi, fnittrade Glada Kalle. Du skall gifta dig med en sotare ... Hi!

Småpratande försvunno de två gestalterna, som tätt tryckte sig tillsammans i dunklet; deras röster läto till slut endast som ett lågmält kvitter långt borta. Men i höjden gnisslade det, som när en dörr med rostiga gångjärn öppnas och stänges. Vildgässen kommo med våren och läto höra sitt sällsamma läte, som framkallar vemod i vaknandets timmar, tankar och drömmar om häxor och kvastar, blåa berg och gröna förhoppningar.

FYRTIOÅTTONDE KAPITLET.

Cello varsnar en gammal bekant under ett lagerträd och därefter en skymt av sin framtid.

Den fete och hetlevrade lille notischefen hade knappast hunnit att öppna ett av konkurrentbladen, förrän han gav ifrån sig ett högljutt åjande. Den temperamentsfulle mannen kreverade och utkastade en mängd av sina självtillverkade kraftuttryck:

– Vid Högsta tillåtna styrka! Hallå, Erlandsson, en skandal!

Cello skyndade hastigt till.

– Vad var det? frågade den unge mannen ivrigt.

– Vad *var* det? så frågade specerihandlaren i avgrundslågorna! Vad det *var,* ditt hymlande kålhuvud! Hur har du kunnat glömma gubben Syk?

– Jubilaren? frågade Cello. Han fyller inte hundra år förrän till hösten.

– Liemannen har låtit sin förbiblixtrande lie avskära den åldriges dallrande livstråd, och du, friske sappör från underlandet, där alla blåklintar växa, du har inte följt med dödsannonserna! O, vad den käre Fogel skall jubla!

– Det är Löf, som sköter familjenotisavdelningen, fastän jag gjorde intervjun med den gamle hedersmannen sista gången. Jag kommer mycket väl ihåg, att jag fick göra det extra. Löf hade influensa, förklarade Cello.

– Hallå, hulde Löf, ropade nu den uppbragte notischefen. Titta hit ett slag, men tag först på dig rustningen med slagsvärdet. För nu skall den puniska väderkvarnsvingen pressa hallonsylt av din snusnäsa!

Den syrlige Löf nalkades med lugna fjät.

– Hur sa du? frågade han. Jag tyckte, att du uttalade en önskan.

– Ja, fortsatte notischefen. Du har, utsökte Ansga- rius, hoppat förbi modellsnickaren Christoffer Syks dödsannons.

– Hans frånfälle timade inte till vår pressläggning, svarade Löf lugnt. Du får försöka förlåta mig detta. Men kan jag lägga ett plåster på ditt sår genom att tala om, att jag har skaffat en artikel om en donation till Spädbarnsanstalten, så skulle jag bli lycklig.

– Ingalunda, Löf, gav du mig skorpioner i stället för bröd, då du gav mig donationen i stället för Syk. Men Erlandsson, vi skaffar *du* mig icke en vattendroppe i torkans fasa? Skall det inte finnas en rättvis Appasionata i hemisfärerna, som låter något inträffa ...

För att tillfredsställa den nyhetshungrande notischefen ville Cello göra allt. Han snokade i verken och ringde i telefonerna men utan resultat. Nu satt han efter pressläggningen och bläddrade i några tidningar, letande efter en notis eller annons, som kunde giva uppslag till en intervju eller annan artikel. Han kom att ögna på annonsspalterna i en huvudstadstidning och blev alltmera intresserad, ju mera han läste. Här kunde man avlyssna bruset från böljorna på den ekonomiska oceanen, där master stucko upp efter så många förlista fartyg, där vrakspillror efter vackra lustseglare, som startat med lysande flaggor i flaggstället, nu drevo mot stranden. Man kunde även urskilja rop från nödställda, och om icke alltid dessa rop direkt talade om nöd, var det lätt att förstå, vad saken gällde. Här hördes en frisk röst, som ropade ut, att stor vinst kunde förväntas av den, som anmälde sig som sökande till en angiven plats, bara vederbörande sökande kunde insätta ett betydande kapital. Det lät som om annonsören varit angelägen att hjälpa en medmänniska i underordnad ställning upp till en högre och mera lysande sådan; men lyhört folk hörde ångestmummel bakom annonsen, och klärvoajanta människor skulle ha kunnat se annonsören bita naglarna på alla tio fingrarna, från tummetott och ända till lilla vicke vire, medan han sökte avfatta annonsen på ett lockande sätt. Där höjdes även rop i äktenskapsannonserna, och när Cello tittade på dessa, kunde han icke låta bli att skratta. Här firade Venus och Merkurius sitt biläger och födde de sällsammaste barn tillsammans:

RÄTTÄNKANDE MAN,

före detta direktör i välrenommerad affär, vilken på grund av de dåliga depressionstiderna icke kunnat hållas flytande, önskar grunda en ny firma enligt egna sunda affärsprinciper. För detta ändamål söker han en trogen bundsförvant, vilken med honom kan dela ljuvt och lett och tillsammans med honom bringa denna affär till framgång. Vid utseende fästes mindre avseende, men reflekterande dam bör äga ett kapital på 15,000 kronor. Svar till ”Ljus framtid”.

Cello tyckte sig se en bekymrad man, som tjusade med det ena ögat, medan det andra oroligt vilade på växelblanketterna.

Ännu sällsammare tedde sig de rop efter kärlek och pengar, vilka mera tydligt betonade det erotiska, och som för en elak läsare framkallade bilden av en karl, som hade läpparna under mustascherna spetsad till en kyss, medan han hårt höll handen på låsvredet för att utestänga fordringsägarna, vilka sparkade, bullrade och svuro i förstugan:

JAG VÄNDER MIG TILL EN KVINNA I SINA BÄSTA ÅR

för att vid hennes sida finna kärlek och hemlycka i stilla ro och frid. Hon bör vara lång och fyllig, en typisk representant för det ewig weibliche. Annonsören är en man i fyrtioårsåldern, rut. affärsman, ståtl. o. frisk, fast besluten att gen. eget arbete skapa fast grundval för blivande hemmet. Till affären fordras kapital på 20,000 kr., varför ingen med mindre torde göra sig besvär. Sv. inom 8 dgr t. ”Manlighet”, denna tidn. exp.

Ibland uppmanade annonsörerna liksom för syns skull de reflekterande damerna att insända sina fotografier, fastän de säkerligen varit tacksammare, om de pr post fått mottaga ett utdrag ur sparbanksboken.

När Cello lyssnade till dessa nödrop ur spalterna, lyckönskade han sig själv till att ha sluppit tämligen lindrigt undan. Det var som att genom fönstret betrakta ett vilt och mörkt hav, medan ens egen båt ligger väl förtöjd vid stranden och man själv sitter i trygghet. De ekonomiska prövningarna hade haft det goda med sig, att de hos den unge mannen, som tycktes kunna taga lärdomar, framkallat en hastigare mognad. Han hade sökt att flyga men störtat ned till jorden, där han slagit sig hårt; nu hade han dock åter samlat sig och tyckte sig själv se allting klarare än förut.

Hos huvudredaktören, före detta riksdagsmannen, tycktes hans aktier ha stigit säkrare och fastare, än de en gång gjorde på börsen. Denne var en vis och tämligen tystlåten herre, som väl kände politikens krokiga gränder, men han hade levat tillräckligt länge för att även känna människohjärtats irrgångar, sett tillräckligt mycket rackartyg och fåfänga för att vara filosof på äldre dagar. Ibland gav den vise sina medarbetare förstuckna råd; han talade gärna i ekonomiska ting och var så klarseende i sådant, att han aldrig blev trodd, när han spådde ofärd. När nu redaktören serverade små kåserier i ledigt flytande form, ofta utmynnande i anvisningar om att leva förståndigt, kunde de yngsta på redaktionen visserligen ha roligt åt detta, men Cello, som smakat och ännu kände svedan av skuldsättningens inferno, lystrade och anammade en del av de givna kornen.

Nu hoppades han bara på att något skulle inträffa. Han önskade se sin ställning förstärkt och ville bereda sig att i händelse notischefsskiftet bleve av, med rätta kunna göra anspråk på denna befattning. Sålunda placerad skulle han vinna en tryggare framtid och en möjlighet att ... ja, vad att? Återigen dök gestalten av den oförgätliga upp, och Cello kände sig på nytt vemodig.

Fröken Åviks bild följde med honom, när han efter en stund gick ut i den kalla vårkvällen, och han återkallade ännu en gång i minnet scener från den sista aftonen på pensionatet Koludden, i vilka minnesbilder även den samvetslösa tjuven med de glittrande, osäkra blickarna skymtade fram.

Cello, som gått med till hälften sänkta ögonlock, hade just nu hunnit till ölstugan Tunnan, då han plötsligt tittade upp och fick se samma mörka och flackande blickar under en mjuk karlhatt. Han höll nästan på att stanna. Vid ett trottoarbord satt en person vid en sejdel öl; hans ansikte bar ett svart, spetsigt helskägg, och han var klädd i mörk ytterrock samt hade en bredskyggig slokhatt på huvudet. Främlingen var hittills den ende, som vågat taga risken av att sitta ute i den råa luften och njuta av sin bägare öl under ett lagerträd.

– En gång till, sade Cello för sig själv, medan det brann till i honom. En gång till måste jag se!

Han gjorde helt om, och när han andra gången tittade på mannen, som hastigt forskande såg tillbaka på den förbipasserande, påskyndade han sina steg och rusade in i den lilla telefonkiosk, som fanns tillgänglig vid

rockvaktmästarens stol i ölstugans tambur. Han beställde polisstationen och bad att få tala vid överkonstapel Björk. När denne svarat hallå, yttrade Cello med ivrig röst:

– Det är Erlandsson på Kuriren. Utanför ölstugan Tunnan sitter en karl just nu, och jag kan nästan svära på, att den mannen är tjuven, som begick den bekanta stölden vid pensionatet Koludden förra sommaren. Men, överkonstapeln, kom ihåg mig, när allt är klart!

– Kommer, svarade överkonstapeln. Genast!

När Cello åter kom ut på gatan hade den misstänkte mannen vid lagerträdet redan betalat och gått sin väg. Överkonstapel Björk anlände nästan på ögonblicket tillsammans med två andra civilklädda herrar, båda med öppna ytterrockar, stora käppar och väldiga mustascher, och de kraftiga myndighetspersonerna funno herr Erlandsson ilande fram och åter på trottoaren.

I sällskap med överkonstapel Björk och herrarna i de öppna ytterrockarna jagade Cello en stund gata upp och gata ned. Men jakten gav intet resultat, varför journalisten återvände till redaktionen, där han fann den hetlevrade notischefen sitta vid sitt bord.

– Om en dag eller två, så tror jag, att du skall få en bra artikel, utlovade Cello optimistiskt.

– Medusa vare lovad, svarade denne. Jag märker, att du samlar meriter för att kunna intaga platsen efter en högt begåvad men ofta av de duniga publicisthypotenusorna missförstådd Örn.

Cello såg litet generad ut.

– Vad nu? frågade han och tittade på den tjocke lille mannen, vars ansikte låg i komiska veck.

– Om någon kortare eller längre tid – vill patriarken Arhusiander! – så tillträder jag redaktörsposten för jordbrukstidningen Svalan. Detta oss emellan sagt! Och du, himlavände kalvkyckling i din poetiska syrtut, skall bliva min efterträdare. Jag vet det!

FYRTIONIONDE KAPITLET.

En ung lanthandlare i ridstövlar upplever en stor händelse.

Electrical girls brudkrans av myrten blev hastigt vriden och fästad på hennes vitblonda hår. Allt gick tämligen tyst och lugnt enligt det unga parets egna önskningar, och Första fiolen lät sig snabbt och motståndslöst föras in i den äktenskapliga stillheten från sitt vilda stigmansliv.

Gamle herr Borg fick aldrig hälsa justitierådet Borg välkommen vid ett glas portvin i sitt gammaldags, trevna hem; han fick icke heller glädjen höra häradshövding Borg avtorka sina fötter på förstugutrappan, och lika litet hade hans gamla hjärta den fröjden att få mottaga violinvirtuosen Borg med den blixtrande kråsnålen i kravatten och de tusen kärleksbreven i kappsäcken. I stället hade den gamle fått hälsa den förlorade sonen välkommen tillsammans med en skön synderska, som ju tidigare helt allena slagit ned som en bomb i herr Borgs tillvaro; en ung dam med fägringens blommor på kinderna samt därtill fullt hemmastadd i bokföring och alla vid ett kontors skötsel förekommande göromål. Många dagar av oro och förvirring hade sedan dess regnat, snöat och torkat, men den förlorade sonen befann sig fortfarande i sin faders tjäll, och vad icke den unge mannens rastlösa studier i juridik, vad icke hans violinlektioner i Stockholm eller hans egen faders enträgna böner förmått, allt detta hade Electrical girl åstadkommit. Thure Borg hade blivit en tämligen lugn och stadig äkta man.

Första fiolen skulle nu börja att sätta sig in i sin faders affär. Under den första tiden kunde det hända, att han

suckade var gång en lätt sviskonvind nådde hans välformade näsa, där han satt lutad över böckerna inne på kontoret. Den unge mannen suckade, ty han hade i alla fall tänkt sig något annat än bondlandet, såsom han brukade säga, men pressades av sin tilltagande klokhet efter varje serie suckar till det erkännandet, att faderns affär i alla fall var bra att hålla sig till – en källa, ur vilken många luidårer rullade nu och många riksdaleros i framtiden skulle rulla. Därefter började han att på nytt dra djupt efter andan och lade ut flugpapper i fönstren för att förgifta så många flugor som möjligt, och ibland hängde han ovanför sitt huvud långa klisterremsor, där de bevingade, svarta smittospridarna efter hand satte sig fast och surrade sina långsamma dödssånger, medan den unge mannen vid pulpeten sörjde över att liksom en yr fluga plötsligt ha blivit stäckt i sin vackra flykt och fastklistrad vid faderns affär på landsbygden.

– Jej vill ud, jej vill ud, sade han till Electrical girl, då han promenerade med henne på byvägarna. O, mitt pyre, låt oss fara ut i den vida världen!

Vid ett sådant utbrott av Första fiolen kunde den unga frun först visa ett svärmiskt ansikte, men ögonblicket därpå upptäckte Thure bland dess rosor och mjuka linjer en skymt av den fasta och envisa Bratscha, numera kallad farbror Svante eller farbror Andersson.

– Nej, Thure lilla, det ska vi allt akta oss för. Här är allting bra och säkert för oss alla. Vad skulle vi väl ute i den stormiga, förfärliga och hemska världen att göra, sade unga fru Borg.

– Jag tycker, att bondlandet är rysligt, svarade Thure.

– Ånej, det är fridfullt, och affären är riktigt storartad. Det kunde vem som helst förstå ifrån början.

– Åhå, jaja, suckade då åter Första fiolen, så märkvärdigt detta livet är. Bäst man lever det för fulla muggar och allting är så ljuvligt och roligt, så sitter man på en sviskonlåda.

– Älskar du mig inte? frågade Electrical girl.

– Du vet väl, att jag älskar dig, men jag vantrivs så förfärligt. Jag tror minsann, att jag blir olycklig.

Emellertid gick tiden så sakta fram, och den äkta mannen fick så småningom bukt med ungkarlen i Första fiolen, som emellertid på något sätt måste söka få utlopp för sin längtan efter det levande livet, såsom han kallade det.

En dag stannade en blank, brun ridhäst utanför det stora gråa tvåvåningshuset. Gamle herr Borg tittade ut genom den grönbuckliga rutan, men han måste ta på sig glasögonen för att kunna se ordentligt.

Första fiolen, iklädd ljusgråa ridbyxor med pärlemorknappar nedanför låren, stor engelsk mössa, som sjönk ända ner på hans öron, ridstövlar i böljande veck vid anklarna och ett spö med silverknapp i handen, hoppade med lätta och eleganta rörelser av den skinande hästen.

Vad han är ståtlig, tänkte Electrical girl från ett fönster i övre våningen.

– Det skadar ju inte, muttrade gubben i kontorsrutan nedanför, men det nyttar inte heller. Det är den gamla galenskapen, som sitter i.

– Affären går till Soda och Gomorra, klagade för sig själv första biträdet i affären, när han varsnade denna oväntade skönhetsuppenbarelse utanför huset.

Men Thure bara vädrade sin gamla människa en liten smula, och blev snart under sina ridturer bekant med en yngre godsherre i trakten, som han då och då gästade. Härigenom fick Första fiolen så småningom litet användning för sin överskjutande, i universitetsstaden inhämtade bildning, ty den unge godsherrn hade även

legat vid universitetet och kommit därifrån ungefär på samma sätt som Thure, lätt i plånboken, men tyngre av punsch och ljuva minnen. På detta sätt fann sig till sist Thure tämligen väl till rätta; med ridkonstens hjälp markerade han en högre samhällsställning, med juridikens hjälp en högre bildning och med fiolens hjälp en högre skönhetslängtan än de flesta på sin ort ... Electrical girl, som ägde en betydande anpassningsförmåga, steg i jämbredd med sin man men ville aldrig riktigt förgäta affärsintresset, fastän hon var upptagen i sitt hem med dess skötsel. Hon fastgjorde sitt bo vid den gamles trygga takås, fast besluten att icke släppa detta säkra fäste.

*

Första fiolen, som i dag var blek, utsträckte sina långa ben med de gråa ridbyxorna och lade stövlarna på papperskorgen. Han blåste ut ett ljusblått cigarrettmoln för att mota de starkt kryddade vindarna, som drogo från affären. Några nymornade majflugor sjöngo sina matta sånger över hans huvud, och han var mycket nervös, ty han väntade på en skakande tilldragelse, mot vilken ängslan för alla papirer förr i världen var ett intet.

– Jag är glad, att det är som det är, sade fader Borg, med näsan nerstucken i en handfull kaffebönor, vars kvalitet han på detta sätt skulle lukta sig till. Ja, Thure, det är bra som det är. Jag är gammal och behöver ha dig i min närhet, och nu hoppas jag, att affären skall stanna hos mitt eget kött och blod – vad säger du om det här kaffet? Lukta!

Första fiolens näsa, som tycktes vara skapad att njuta doften av vällustiga rosor i en skum budoar, borrades tveksamt ner i det framräckta provet. Suckande avgav han sitt omdöme.

– Salvador, sade den återvunne sonen, som snart skulle bli barnafader. Tror att det är god Salvador.

– Du tar dig, berömde gubben Borg. Jag tycker mig just se, om jag hade låtit dig lukta på de där bönorna, medan du låg i Uppsala.

När fadern nämnde Uppsala i samma andedrag som de utmärkta kaffebönorna, kände sig Första fiolen åter en smula nedtryckt.

Ack, tänkte han, om jag åtminstone finge ta min lilla flicka med mig och bosätta mig i en stad. Men det är ju så sant! Ja.

En skranglig skjuts stannade i detsamma utanför, och Första fiolen störtade upp. Han tog ett par älgskutt över en omkullslagen ärtsäck, en låda med torkade äpplen och en pyramid med stora sillburkar. Solen blixtrade i hans stövlar och tindrade i pärlemorknapparna, när han skyndade ut för att ur skjutsen hjälpa ner en maklig, fet, svartklädd fru med mycket bestämda drag och en liten vältalig väska i handen.

*

På aftonen satte sig Första fiolen, ännu skakad av sinnesrörelse, att skriva ner ett brev till sin vän Cello, ty han måste nödvändigtvis på något sätt explodera denna stund. Skrivelsen, som blev en smula rafsig och virrig, hade följande lydelse:

Gamle vän!

I afton är jag nödsakad att skriva till dig på grund av en viktig händelse, som inträffat i mitt hem. Det har nämligen inträffat en händelse i mitt lilla hem. Jag har nämligen blivit fader.

För dig, som är ungkarl, förstår jag nog hur svårt det skall vara att fatta allvaret i detta ord. Ni äro ju i allmänhet av ett lättare gods än vi gifta män och ha svårt för att gripa allvaret i äktenskapet. Nåja, man har

ju själv icke varit en bland de allra bästa, det medgives villigt. Men det är i alla fall mycket allvarligt. Livet är någonting annat än leken. I dag på middagen, då jag som bäst hade ett sjuhelsikes arbete med affärer – affärerna går bra, och jag trivs rätt väl, fastän man ju ibland längtar till stan förstås – så inträffade den stora händelse, som min hustru och jag så länge väntat på. Min hustru Maj nedkom nämligen klockan 2.16 – jag såg just på klockan, när budskapet anlände – med ett välskapat flickebarn. Klockan var nyss slagen två, när lyckan kom på besök till mitt hem. Den gamla förtjusande kvinna, som hjälper till vid denna ömtåliga affär, försäkrar, att hon aldrig sett ett så duktigt barn förut. Det vägdes på den lilla butiksvågen och befanns innehava vikten av icke mindre än fyra kg. Vad säger du om det, gamle gosse? Men jag tycker mig se dig skratta föraktligt, för sådant där förstår ni er nog inte på, varken du eller Karl Ludvig, gamla ungkarlsschajasar! Modern befinner sig väl efter omständigheterna, och hon skall själv giva den lilla mat, då min hustru Maj nämligen dels är mycket stark och sund, och då jag sedan gammalt haft den åsikten, att mödrarna, om några möjligheter finnas, själva böra giva sina barn föda. Barnet är blåögt och har min hustrus ögon. Jag tror att flickan kommer att bli lik Maj. Det skriker mycket, och det har moderns drag upp i dagen.

Jag frågade den verkligt charmerande frun, som hela eftermiddagen var i huset, om skrik betyder hälsa, och hon besvarade denna fråga jakande. Det förhåller sig nämligen så, att ju starkare barnet ger livstecken ifrån sig, ju friskare är det också. Du, gamle prisse, skulle naturligtvis ha trott, att det skrek för att det gjorde ont, men den åsikten är alldeles åt helsike, det vill jag tala om för dig. På kvällen kom farbror Svante – Bratscha, som du ironiskt kallade honom för. Ja, du tålde ju inte farbror Andersson, men vi ha även i det stycket tagit fel i livet. Farbror Svante är nämligen en charmör av första ordningen. Han säger visserligen inte så mycket, men han är så intresserad och tycker mycket om att spela bondtolva tillsnmmans med pappa. Det spelet blev emellertid ingenting av på min högtidskväll. Barnet är ljust och har moderns ögon, såvitt man nu kan döma. Naturligtvis förändras den lillas ansikte dag efter dag, och jag lovar att underrätta dig, hur hon växer till i fortsättningen. Jag är böjd för att tro, att det så småningom kommer att bliva en mycket söt och intagande flicka.

Då man blir litet erfarnare, så tänker man på ett annat sätt än förr, kanske inte ni, gamla ungkarlsfilar, men i varje fall de äkta männen. Det är ett litet liv, som blivit fött till världen, ser du. Man tänker på vad det kan bli utav det, när det blir stort. Världen är ju så full av allt möjligt djävulsskap, och jag skall säga dig, att jag litar inte riktigt på den ungdom, som kommer upp efter oss. Andan har blivit råare, och hänsynen för de unga kvinnorna, som äro så lätta att locka till dumheter, vilka ofta kunna utveckla sig till tragedier, är nog inte så stor som den borde vara. Sådant där tänker man på. Vet du vad min dotter skall heta? Vi har tänkt att kalla henne för Maj Elisabet. Det är ett ovanligt vackert namn, tyckte både pappa och farbror Svante, den gamla förtjusande frun, som hjälpte oss, och vår trogna Allida, hushållerskan. Barnet har blåa ögon efter min hustru.

Du skulle se, hur rörd vår första man blev, när han hörde, att min dotter blivit född. Det är en man med hjärtat på rätta stället, en så fin och innerligt älskvärd karl. Nog är det bra märkvärdigt, att man inte tänker på, vilka rara och fina människor, som dagligen rör sig omkring en. När jag tänker på dina sarkasmer i detta ögonblick, blir jag nästan arg. Men, gamle gosse, man har ju själv inte varit en bland de bästa, förstås.

Låt den gamle grisen Karl Ludvig läsa detta brev. Hur är det? Tänker du inte på att gifta dig? Det tycker jag absolut, att du skall göra, ty en ungkarl har faktiskt icke något berättigande. Det låter kanske hårt, men jag talar utav verklig vänkänsla i den där saken. Käre Cello! Jag vill inte vidröra så ömtåliga ämnen, men jag skulle glädja mig mycket, om du träffade en lika bra kvinna som min hustru, min egen Maj. Nu vet jag väl, att det inte finns något mera sådant exemplar – om ett dylikt vårdslöst uttryck kan tilllåtas om min maka – men jag önskar dig något i den stilen. Hade du träffat Maj, så tror jag nog, att du låtit henne gå före vem som helst. Jag vill inte göra dig ledsen. Alla människor ha för resten inte samma åsikter. Min lilla dotter väger fyra kilo, och hennes ögon äro alldeles ljusa. Vill du visa den gamla hederliga grisen Karl Ludvig det

här brevet! I hast

Din tillgivne gamle vän

Thure B.

Med ett sken av lyckligt vanvett i det bleka ansiktet sammanvek den upprörde barnafadern brevet och lade det i ett kuvert, vilket i onödan åsattes tredubbla porton, varjämte han försåg det med ordet Express, som han sedan strök ut. Därefter stoppade han in det i kassaskåpet och låste den tunga dörren omsorgsfullt, varefter han slog sig för pannan, öppnade skåpet och tog ut brevet. Härefter rusade han ut i stallet, satte sig barbacka på den ädla hästen och red ned till den alldeles i närheten liggande stationen, där han släppte hästen och störtade in på expeditionen. Sedan stinsen erhållit ett kortfattat sammandrag av brevets innehåll, vände den unge fadern i dörren och kastade sig över första järnvägsspåret, varifrån han äntligen på andra spåret i det där stående tågets brevlåda stoppade ned skrivelsen. Hästen hade den unge mannen släppt vid ett litet rönnbärsträd intill stationen, men när han kom tillbaka till trädet, hade djuret försvunnit, varför Första fiolen irrade omkring på en klibbig ängsmark en god stund, letande efter det försvunna hästkreaturet. Han stack in sitt bleka ansikte i banvaktens kur och frågade:

– Har min häst synts till?

– Nej, svarade den buttre banvakten.

– Jaså, sade Första fiolen. Nåja, jag hittar honom väl. Jag kan tala om för herr Sultan, att jag har fått en flicka i dag.

När den förvirrade barnafadern äntligen kom hem, stod den trogna vännen och skrapade med hovarna vid stalldörren, medan ett par fyrkanter av ljus bredde sig över gården från de fönster, bakom vilka Electrical girl slumrade med sin dotter vid bröstet.

FEMTIONDE KAPITLET.

Märta Åviks och Dorothy Buffertons sista ord.

Ganska arma stodo ännu träd och buskar. Mellan knoppars darrande rader syntes grenarna som svarta, dåligt bundna karbaser, och luften var alltjämt så kall, att man nästan kunde befara ångerkänslor hos våren; det föreföll ibland, som om den beslutat att vända om, sluta sina knoppar och låta dem krypa tillbaka in i de svarta grenarna.

Märta Åvik kunde därför icke känna någon glädje åt våren, men hon hoppades, att den snart skulle slå ut, icke bara för alléns, parkernas och skogens skull, utan för hennes egen framtids skull. Vissa uttalanden av föräldrarna under de gångna veckorna tydde på samma istadighet från deras sida i äktenskapsfrågan. Visserligen hade fru Åvik tagit sin dotter om halsen och bett henne vara uppriktig och anförtro sig åt modern; visserligen hade Märta gjort detta, och under små utbrott av otålighet förklarat för fru Åvik, att hon icke älskade någon i världen mer än sina föräldrar, sin broder Frans och Lilla Mussy. Men fru Åvik, född Tabell, svarade flickan, att Märta säkert ännu icke visste, att ingenjör Planertz var den rätte, fastän hon ändå visat sig tillmötesgående mot honom, ja, nästan öm, och säkert hade hon ingivit ingenjören ett hopp, som denne önskade snart se fullbordat.

– Inte leka med hjärtan, komma, lilla barn, semikolon; de äro dyrbara föremål såsom grevinnan Augusta brukade säga, punkt. Men jag önskar bara din lycka, min lilla dotter, hade fru Åvik fortsatt, därvid glömmande att tala med skiljetecken. Hon hade lagt dotterns mörka huvud mot sitt bröst, och de sutto länge

så i en skymningsstund. Märta förvånades över att alla dessa betraktelser, all denna ömhet och alla dessa öppenhjärtiga samspråk voro förgäves, ty på nästan oföränderligt samma sätt avslutades alltid de förtroliga stunderna. Fru Åvik, född Tabell, manade dottern att pröva sig själv och att göra sig beredd att mottaga en präktig man, den hon i grund och botten säkert höll av.

Men ännu hade Märta i minnet, vad den märkvärdiga fröken Tornej förutsagt, och för varje dag blev hon alltmera fången i den föreställningen, att en riddare skulle uppenbara sig i slutet på maj eller senast i juni månads början för att rädda henne från alla ledsamheter.

– Goddag, fröken Märta, hälsade ingenjör Planertz, vars tunga figur under flickans promenad i allén plötsligt spärrade vägen för henne. Är fröken Märta ute och går!

Fröken Åvik besvarade hälsningen med den största vänlighet, men alla hennes känselspröt sattes i rörelse, och hon kände på sig, att detta samtal, som började så enkelt och vardagligt, skulle sluta med ett avgörande. Hon anade, att ingenjör Planertz icke mött henne av en händelse. Flickan såg upp i hans stora ansikte med dess starka käkar och de envisa, kalla ögonen. Inom fröken Åvik kokade så sakta en vrede upp. Hon lät den icke slå ut för att kanhända snart bli kvävd, utan i stället samlade hon dess lågor och läto dem värma henne till motståndskraft och mod. Hennes skenbara villighet liknade en fånges, som iakttar ett stilla, tåligt uppförande i avvaktan på det lämpliga ögonblicket att göra sig fri.

Fröken Åvik vandrade nu med ingenjör Planertz vid sin sida sakta genom allén, vilken ledde genom staden ut till Källberget. Ingenjör Planertz hade tydligen beslutat sig för att vara underhållande, och Märta Åvik svarade med glada ”nej, tänk”, ”å bevars”, ”så egendomligt”, ”så lustigt”.

– Har fröken Märta galoscher på sig? frågade den omtänksamme herr Planertz. Så länge man ännu befinner sig i den del av allén, som går i en sträckning ungefärligen mellan Kyrkan och Kanslihuset, kan man visserligen vara utan dem, men i fortsättningen är gångbanans grusning bristfällig. Till nästa år torde dock dessa förhållanden bli förbättrade.

– Jag har mina grova kängor, svarade Märta Åvik. Ja, det har jag.

Och hon sträckte fram ena foten, liksom hade hon väntat, att ingenjören på gammaldags kavaljersmaner skulle ha svarat:

– Och det där kallar fröken Märta för grova kängor! Är de grova, så är det då en liten grovhet, ja, den allra minsta grovhet jag har sett.

Men ingenjör Planertz, som icke låg åt det chevalereska hållet, svarade endast:

– Även jag bär grova kängor, trots att våren har kommit till bys.

– Inte är det här någon vår att tala om, tyckte fröken Åvik.

– Nej, svarade ingenjören, man måste ju tillstå, att den i år är något sen. Termometern stod i natt på fryspunkten, mera frost är nog att vänta. Men inom inte alltför lång tid kan nog räknas med ett omslag i väderleken. Under de senaste åren ha vårarna varit mera oberäkneliga än tidigare, detta möjligen beroende på förändringar i Golfströmmen, efter vad det gissas. Väderleksrapporten –

Dunk. Dunk. Dunk. Dunk.

Fröken Åvik lyssnade till vad ingenjören hade att säga men ännu mer till dessa tunga och långsamma steg. Det var med sådana ljud i öronen, som hon skulle vandra genom livet vid ingenjör Planertz sida.

Lilla fröken Sigrid var en åsna, tänkte fröken Åvik, om hon verkligen vantrivdes lika mycket med friherre av Witterstedt av Bålstagrenen, som jag gör med ingenjör Planertz. Å, att han ingenting kan säga, som kommer min bomb att explodera!

Men ingenjör Planertz ansåg sig icke behöva säga så mycket, emedan, han var alldeles säker om att segra. Om man går metodiskt tillväga, lyckas allt, det var ingenjörens valspråk. När det gällde arbeten, brukade hans förslag i allmänhet vinna bifall; på platsen för sin verksamhet hade han förmåga att driva sin vilja igenom. Han brukade ju sätta ut stakar, där arbetet skulle gå fram, och se, arbetet fortskred efter dessa stakar. Han visade blåkopior, efter vilka företag skulle igångsättas, och se, det blev allt i enlighet med blåkopiorna. I ordenssällskapet Ädelstjärnan hade han efter förut gjord planritning tillkämpat sig en av de högre stolarna, visserligen nödgad att tillsvidare finna sig tillrätta med den enklare posten såsom stjärnbroder M. G. Men ingenjören betraktade detta som ett provisorium; hans uppgjorda plan pekade mot högre platser och tribuner. Allt gick efter hans egen lugna metod.

Det var detta tålamod, denna jordkrypande, sega envishet och denna lugna hänsynslöshet, som Märta Åvik kände i luften; ibland hade den förskräckt henne, ty en sådan styrka och kallblodighet kan utöva en viss hypnotisk makt över känsliga sinnen.

– Vi kan gå upp på Källberget ett tag, tycker jag, sade ingenjör Planertz, när det omaka paret nått ut till spången, under vilken den lilla bäcken sprang, fnös, skämtade och bullrade.

– Se, vattenfallet, utbrast fröken Åvik utan att tänka på, vad hon egentligen sade.

– Åja, åja, yttrade ingenjör Planertz, i det han sakta prövade spångens tiljor med ett par gungande rörelser. Den här torde hålla ännu några år. Är fröken Märta intresserad för bäcken?

– Bevars! Intresserad? Ja, det är ju roligt att se den.

Ingenjör Planertz log och svarade:

– Ett vattenfall kan man icke rätteligen kalla den. Denna källa består av nederbördsvatten, då däremot till ett vattenfall fordras ett permanent vattendrag, som nedstörtar utför en avsats, för att nämna några exempel, Tännforsen i Indalsälvens källflod Åreälv eller det bekanta Harsprånget i Lule älv. Med denna lilla bäck, vilken endast på vårarna så pass kraftigt utökar sin vattenmängd, kunde man minsann icke driva några industrier, skämtade ingenjör Planertz. Fröken Märta har nog reda på vilken alltmera stegrad betydelse vattenfallen under senare åren erhållit såsom inhemska energikällor.

– Ja visst, svarade fröken Åvik, och nu hade de kommit förbi bäcken och voro halvvägs upp till berget.

Där stod en grön bänk.

– Jag tror jag sätter mig ett tag, om herr Planertz tillåter, sade fröken Åvik.

– Det är ingen liten väg hitupp, svarade ingenjör Planertz. Vi torde nu ha stigit 40 meter, sedan vi lämnade Pumpverket ...

Nu satt Märta Åvik och stirrade ut över svarta trädkronor och mulna marker, fjolårslöv och våta bergsknallar. Ingenjör Planertz såg ett ögonblick på henne och sade därefter:

– Är fröken Märta mycket trött?

– Ånej, för all del.

– Jaså. Ja. Vet fröken Märta, vad jag nu tänkte tala om?

Fröken Åvik såg mycket förvånad ut, men samlade inom sig all kraft för att kunna bestå i det avgörande slag, som hon nu väntade. Hon blickade upp på den store ingenjören; denne tog plats vid hennes sida, noga sammanvikande rockskörten under sig, innan han satte sig ned. Något svar fick han emellertid icke av flickan, varför han fortsatte:

– Fröken Märta har länge förstått mina avsikter, och jag har märkt, att fröken Märta vill visa mig förståelse. Jag har länge sökt mig en följeslagerska genom livet och har efter sorgfällig prövning icke kunnat finna någon, som jag anser vara så intagande och därtill i övrigt så passande som fröken Märta. Jag har anledning förmoda, att ni upptar denna min fråga på det rätta sättet. Det är nog med er som med mig; ni har gått och väntat på det avgörande ordet.

– Brukar man inte vara kär i den, man skall gifta sig med? frågade fröken Åvik.

– Givetvis, svarade ingenjör Planertz. Utom allt tvivel! Jag är ingen vän av starka ord, men jag anser mig ändå tryggt kunna säga, att jag håller av fröken Märta. Sedan jag nu förklarat detta, kan jag i samband härmed icke underlåta omtala för fröken Märta, att jag i dagarna avslutat ritningarna på en villabyggnad intill staden. Tolv rum med alla bekvämligheter jämte extra stort brygghus, kombinerat med vedkällare. Jag säger det, som sagt, endast i förbigående, och nu har jag uttalat mitt avgörande ord. Vill nu fröken Märta säga sitt.

– Brukar man inte vara kär i den, man skall gifta sig med? frågade ånyo fröken Åvik, som liksom kände sig bortsläpas av den envise ingenjören.

– Jag sade ju, yttrade ingenjör Planertz med det största lugn, i det han upptog en sextonbladig pennkniv med öronpetare och specialkorkskruv för att med ett av knivbladen snoppa en cigarr – jag sade ju, att jag håller av fröken Märta.

– Men jag då, utbrast fröken Åvik och såg stadigt upp. Men jag då?

Hon var alldeles röd i ansiktet.

– Skulle mina känslor till äventyrs vara obesvarade? frågade ingenjören leende.

– Jag högaktar ingenjör Planertz, fortsatte flickan. Det är allt vad jag kan säga. Jag högaktar er, och därmed är det sannerligen slut. Ingenjören kan gärna höra på mig nu, medan jag talar så – så ärligt jag kan. När vi gick uppför berget, varför tror ingenjören att jag följde med denna gången, om inte det var för att få säga ut. Det är alldeles sant det, att jag har väntat på ett avgörande, och nu så har det kommit. Om inte ingenjören – fröken Åvik blev nästan rädd för sina egna ord, som började flöda ur henne liksom vågor ur en varm källa – om inte ingenjören vill höra på vad jag säger, då blir jag mycket ledsen. Jag har för mina föräldrars skull försökt att hysa varma känslor för er, men jag har inte kunnat, för sådant kan man inte tvinga någon till. Nej, det är omöjligt det! Tror ni mig inte, säg?

Ingenjör Planertz hade hört på, till utseendet lik en man, som med största intresse i stadsfullmäktiges sessionssal avlyssnar ett jungfrutal av en nyvald kvinnlig ledamot. När fröken Åvik hade slutat sitt anförande, vilket så småningom erhöll en något upphetsad klang, svarade ingenjören:

– Om det är sant, att fröken Märta har sökt att tycka om mig, har ni inte visat, att ni försökt att tycka om mig?

– Nej, det har jag inte, svarade fröken Åvik kallblodigt.

– Jo, det har fröken Märta nog gjort, svarade herr Planertz tvärsäkert, och jag är böjd för att tro, det endast någon olycklig tillfällighet vållat, att den känsla, som fröken Märta endast påstår sig ha försökt hysa för mig, nu försvunnit. Visserligen har jag icke av fröken Märta erhållit några muntliga eller i övrigt bindande löften, men jag anser ...

Fröken Åvik kände åter denna okuvliga envishet, ur vilken hennes vrede endast kunde slå små gnistor men icke krossa, och som tycktes vara i växande, ju större motståndet blev. I sin uppjagade fantasi tyckte sig flickan se ritningen till villabyggnaden, dit hon en gång skulle släpas med bakbundna händer. Det var en ritning liknande den, fadern en gång visat henne, då fabrikören skulle bygga ett hus; en ritning med långa linjer, småstreck och prickar. Centrum i hennes fantasiteckning utgjordes av villan med de tolv rummen och de betryggande avloppsförhållandena samt en balkong, mot vars räck Märta Åviks egen gestalt syntes stå, nödtorftigt uppdragen i profil, med handen utefter klänningen och med en prickad alternativ arm, som sträcktes ut i luften. Under den paus, som uppstod, tänkte Märta på vad hon härnäst skulle säga. Men när hon funderat ut detta, sade hon i stället något, som hon alls icke tänkt att säga.

– Nu går vi ned. Detta blir alldeles för långt och alldeles för kallt. Det skymmer ju snart. Jag har ingenting mera att säga, ingenjör Planertz.

Nedstigningen för berget började under en ny tystnad, som föreföll fröken Åvik mycket mera än hotande. Denna tystnad skulle hon gärna ha hört brytas av en åskskräll; i denna skymning skulle en blixt mellan träden ha verkat förlösande på henne. Ingenjör Planertz teg alltjämt, medan de passerade vattenfallet, som var en bäck, för tillfället ansvälld av nederbördsvatten, och han teg allt fortfarande, när de kommo till alléns första träd, vars knoppar icke ville slå ut på grund av förändringarna i Golfströmmen. Icke ett ord blev sagt å någon sida, förrän paret kommit ned på gatan intill Café Merkurius. Ingenjör Planertz stannade då och såg sig ett ögonblick omkring. Gatan var så gott som folktom.

– Är detta fröken Märtas sista ord? frågade han.

– Ja, det är det, svarade fröken Åvik, som undrade, vad som härnäst skulle inträffa.

Hon stärkte sig emellertid med fröken Tornejs förutsägelse, att allt skulle sluta i enlighet med hennes egen önskan, men hon skulle ha jublat i sitt hjärta, om i detta ögonblick den mörke karlspersonen med det svarta arbetet och den blanka metallvaran skyndat fram till hennes sida.

– Godafton då, fröken Åvik, sade ingenjör Planertz med lugn stämma. Jag beklagar, att jag inte har befunnits värdig.

Det var allt, den besvikne älskaren sade, och det var alldeles för litet. Det var så litet, att fröken Åvik på nytt blev oroad. För sitt eget samvetes skull hade flickan önskat att få säga ett par vänliga ord till avsked. Hon hade önskat höra en suck och se ett blekt och besviket ansikte. Hon skulle då ha upprepat de fraser, hennes medsystrar så ofta pläga uttala, när de avvisa en friare, sedan de först uppmuntrat honom.

– Låt oss ändå vara såsom goda vänner. Jag tycker så synd om er, men jag kan inte tycka mera än så.

*

Hembiträdet Hedvig kom ned med tebrickan i familjen Åviks kök och sade till hushållerskan Alma:

– Skall det bli någon läsning utav i kväll?

– Det beror på det. Har hon skurat knivarna? Vad är det för ena märkvärdiga lappar hon skurar med?

– Det är de där gamla rödvita bolstervarsbyxorna, som fru Åvik har klippt sönder för att använda här i

köket. Herrn brukade ha dem på sjön annars, svarade Hedvig. Har Alma köpt någon tidning?

– Ja, tidningen ligger därborta, men vi går allt in i mitt rum om det skall läsas, så sitter man litet bekvämare. Jag tycker, att följetongen börjar bli så långdragen. De späder på och späder på. Snart vet man inte riktigt, var man är.

– Jo visst, erinrade Hedvig, med iver. Jo visst! Nu skulle Dorothy Bufferton säga rent ut till greve Cyrus, som hade en hypontisk makt över henne.

– Hypnotisk, rättade Alma, och öppnade dörren till korridoren. Kom då, Hedvig, så få vi höra. Jag är inte heller riktigt belåten med Dorothy Bufferton, för den lilla rackarungen hade i alla fall blinkat åt Cyrus, fastän hon inte ville tillstå det för sin far. Hon hade nog lekt litet med honom.

– Ja, *varför* hade hon lekt, utbrast Hedvig och blev röd i ansiktet av hetsig partiskhet. Hon gjorde det ju den gången hon *trodde,* att hon kunde offra sig för sina föräldrars skull. Lorden är ju rädd för att inte kunna uppehålla sitt hus, men jag förstår mig inte på, hur de ha det ställt ...

– Hon säger att hon inte begriper, Hedvig, men det säger jag också. Nej, jag kan inte begripa, var de göra av med pengarna. Inte är det i romanerna som i vanliga hushåll. De talar om ett slott, som vi talar om en salt sill, och när de kommer och gnäller över sin fattigdom, så talar de om att de har trehundra underlydande. Hedvig, börja nu då!

Hedvig började omedelbart att stilla rabbla:

Kap. tjugutvå.

Dorothy Buffertons sista ord.

– i det han närmade sig med ett mörker över pannan, som om detta mörker varit en åksky – ...

– Åkssky, avbröt Alma. Vad säger hon, flicka?

– Ja, minsann står det inte så, svarade Hedvig. Men kanhända att det skall vara åsksky. Ja, naturligtvis skall det vara det ...

... som om detta mörker varit en åsksky.

När Dorothy nu uti den dubbla belysningen från slottsfönstren och aftonhimlen upplyfte sin panna, kunde en osynlig betraktare hava utbrustit: en äkta Bufferton! De förnämt uppvinklade ögonen under ögonbrynens bågar jämte den äkta grekiska näsan samt en mun, vilken kunnat locka änglar att utföra förbrytelser endast för lyckan att hava förvärvat en kyss av densamma, allt detta betraktade greve Cyrus med vällutiga blickar. Han ämnade nu att injaga skrämsel hos fröken Dorothy. Till följe av detta hans beslut utförde den listige ädlingen en rôle, väl passande för en natur, så uppfylld av skurkaktighet som hans.

”Allt väl, icke sant”, sade han med sammanpressade käkar. ”Ni, sköna Dorothy, tror Eder måhända kunna spela topp med mig. Men däri har ni misstagit Eder, det vill jag icke undandölja för Eder. De blickar, ni givit åt mig vid flerfaldiga av mig icke avglömda tillfällen, hava varit vägledande för mig, och kommer jag nu för att kräva ut Eder hand.”

Dorothy Bufferton, över vars panna icke en skugga glidit, visslade plötsligt lekfullt i en ur barmen upptagen silverpipa, inlagd med små diamanter, varvid ur trädgårdspaviljongen framsprang en turkisk hund, som lekfullt vältrade sig framför sin sköna härskarinnas fötter.

Greve Cyrus, utom sig av vrede över denna manöver från Dorothys sida, av vilken icke en detalj undgått hans blickar, nalkades henne hotande –

– Toddyvattnet, toddyvattnet, för attan, hördes i detsamma fabrikör Åviks röst i korridoren.

– Ska genast komma, svarade Alma. Har hon inte burit in toddyvattnet till herrn, som jag sa till om?

– Jag glömde, svarade Hedvig med dyster stämma. Ursäkta, men jag glömde.

Läsningen blev nu på en stund avbruten, och när den åter begynte, var stämningen i rummet något splittrad och orolig. De båda romanläserskorna fingo emellertid i fortsättningen veta att Dorothy avslog greve Cyrus' anbud. Hedvig rabblade:

– Men i detsamma kände Dorothy Bufferton en vanmäktig känsla gripa sig, liksom om hon kommit under greve Cyrus' hypnotiska inflytande. Hennes kinder överforos av en blekhet, dem icke hennes starka vilja förmådde bortföra. Hon fasade över att förnimma, hur hennes tunga liksom tvingades att uttala orden:

”Jag älskar er” ...

I samma ögonblick började den lilla turkiska hunden att högljutt giva skall, som om den velat tillkalla hjälp åt sin i nöd stadda härskarinna. Dorothy kom på denna grund genast åter till besinning och såg greve Cyrus fast i ögonen.

”Mitt sista ord, greve Cyrus”, yttrade hon i det hon förnämt slog ut med ena handen.

Greve Cyrus avtog hatten, med vilken han strävt hälsade, varefter han försvann i jätteparkens irrande krokgångar.

”Tack, min älskade Topsy! Din egen Dorothy tackar dig”, sade den unga damen med skälvande röst, i det hon upplyfte det dyrbara djuret och tryckte det mot sitt klappande hjärta.

I detsamma utträdde en hovmästare, åtföljd av en betjänt på trappan och bu ... forts.

– – –

– Ja, de där gubbarna kan väl inte göra henne något illa, sade Hedvig och såg frågande på hushållerskan.

– De ska väl bara buga sig, efter vad jag kan förstå, och säga till om att kvällsmaten är färdig, svarade Alma.

FEMTIOFÖRSTA KAPITLET.

En störd idyll vid Ludvig XVI:s hov.

Mittemot Kafferosteriet på Norra Planteringsgatan låg en gård, vid vars åt gatan vettande staket två väldiga rönnar stodo. Gårdsplanen, som var ganska vid, utbredde sig omkring ett större, grårappat hus, i vars bottenvåning skräddarmästare Edvin Vasanders verkstad var inrymd.

I övre våningen bodde två gamla fina och bräckliga fröknar, Eugenie och Helene Banckenberg, vilka med den största ömhet vårdade en omkring sextioårig broder, som led av stilla sinnessjukdom. Den ena av de båda fröknarna, Eugenie, sysselsatte sig mestadels med att måla små lampskärmar av siden eller att utföra miniatyrbroderier, under det att den andra systern delade sina krafter mellan hushållsbestyr, i dessa understödd av en yngre tjänarinna, och ett gammalt gult taffelpiano. De levde sannolikt alla på avkastningen

av ett legat eller någon livränta, ty de lampskärmar eller fina broderiarbeten, som avyttrades till societetsdamer i staden, kunde näppeligen tillföra huset några större summor.

Brodern, som var en liten smal man med ett stort, grånat huvud, en mun, som nästan alltid stod halvöppen, varigenom två rader långa, aristokratiska, men litet oregelbundet vuxna tänder blottades, hade varit jurist och ansetts predestinerad för den diplomatiska banan. I sina bästa år hade emellertid Josias Banckenberg angripits av sinnessjukdom, och denna olycka gjorde för alltid slut på familjens förhoppningar att få se honom på en ärepost i samhället. Josias Banckenberg var emellertid i sina egna ögon icke någon olycklig man, ty han, som under sina ynglinga- och mannaår med den eldigaste iver slukat memoarlitteratur från de franska Ludvigarnas tid och särskilt intresserat sig för revolutionens historia, levde nu sitt fria drömmarliv bland den tidens förnämsta adel vid Ludvig XVI:s fötter i närheten av Marie Antoinettes tjusande personlighet. Själv sirlig, alltid mycket prydligt klädd, vandrade sålunda Josias Banckenberg omkring i den nätta våningen, då och då milt samspråkande med sina systrar, vilka alldeles rättade sig efter honom och anlade en samtalston, väl passande till broderns föreställningsvärld. I allmänhet visade brodern sin vänlighet mot systrarna medelst små eleganta klappningar på kind eller axel; vanligen talade han icke högt utan gick omkring för sig själv, mumlande en artighet, stundom graciöst och lätt bugande mot någon hertig eller överhovmästarinna, som pudrad och nådigt leende syntes framför honom. När vädret var vackert, begav han sig ned på den stora gårdsplanen, räckte ibland ett litet rönnblad åt Marie Antoinette, som, utledsen på hovlivets heta solsken, sökt svalka under de stora rönnarna intill skräddarmästare Vasanders verkstad, smålog åt den unga prinsessan eller sällskapade och utbytte förtroligheter med sin unge, intagande landsman greve Fersen. Vid jämn och god väderlek behärskades Banckenberg alltså av behagliga känslor; han förde då ett slags förnämt dagdrivarliv vid Versailles eller under Trianons stora ulliga träd, där han gick cirklad och strålande omkring. Men på våren, då oroliga rubbningar lätt uppstå i känsliga sinnen, eller mot svårt åskväder, när luften är laddad med elektricitet och en dov stillhet härskar i naturen, försvann hans frid och glädje; Josias Banckenberg greps då av panikkänslor och oro för den kungliga familjens säkerhet, han fantiserade om flykten till Varennes och syntes ivrig, ja, ibland nästan förtvivlad över att icke kunna förebygga olyckor, dem han kände vara i antågande.

Vid sådana tillfällen voro de båda systrarna mycket måna om att stödja och omhulda sin stackars broder. När han då upphetsad kom upp från gården, kunde de stilla och vänligt fråga honom:

– Hur är det i dag med hans majestät?

– Å, förklädnad, brukade brodern säga, medan han oroligt rörde sina långa, vackra, men vissnade händer och blickade omkring sig med sina stora, ljusblåa ögon, som voro uttryckslösa liksom en skylös himmel. Å, förklädnad, förklädnad, mycket bättre förklädnad är det enda, som hjälper!

– Du skall se, lille Josias, att allt går bra. Snart få vi vackert väder, lugnade då någon av systrarna, och ibland satte sig fröken Helene att spela på det gamla gula taffelpianot, som klang av någon äldre elegant dans eller en visa från den gamla, goda tiden. Brodern brukade härvid bli litet lugnare.

Skräddarmästare Vasanders familj, hans arbetare och lärlingar voro alla förtrogna med det säregna förhållande, som rådde i familjen Banckenberg, och alla mötte olyckan med tillbörlig vördnad. Något litet missförstånd kunde dock understundom inträffa, såsom till exempel när en nyantagen lärling en gång gick över gården för att hämta vatten i ett stop, och Josias Banckenberg närmade sig, ivrigt viskande:

– Till Consiergeriet, min herre? Icke så?

Den unge mannen såg generad ut och svarade:

– Nej, jag ska bara hämta vatten.

Skräddarmästare Vasander var en ytterst fåmäld person, som led något förtryck på grund av hustruns anfall av elakt lynne. En utmärkt yrkesman, kunde Vasander arbeta månad ut och månad in med krita och måttband, nålar i munnen eller pressjärn i handen, alltid tystlåten, medan gesällerna småsjöngo eller visslade strax intill. Men han hade ju sina mörka stunder, vilka ibland kommo av någon till synes obetydlig anledning. Herr Vasander svarade sällan på sin hustrus stickigheter, han samlade i stället på hög. När hans själ då nästan var fylld av malörten och endast några droppar behövdes, för att den bittra vätskan skulle rinna över kärlets bräddar, kunde hustrun en dag servera Vasander för litet ärtsoppa i tallriken. Detta behövde den gången icke ske av ondska utan av ren tanklöshet, men Vasander gjorde emellertid en sådan händelse till en avgörande händelse, reste sig under tystnad från bordet, tog på sig rocken och gick ut i staden, där han sedan kunde uppehålla sig med superi i dagar eller veckor och söka det opålitligaste sällskap vid glaset. Då rådde förtvivlan i hemmet och spänning på verkstaden, där arbetet fortgick, dock med undantag för måttagning och provning.

Vasanders många kunder blevo mottagna av den vilda och tårögda hustrun, som för dem utgöt hela sin smärta och upplyste dem om skräddarmästarens plötsliga arbetsinställelse. Med ett långdraget, klagande rop meddelade fru Vasander:

– Vasander *går*!

Detta uttryck, som ju liknar det man plägar använda om åskan eller koleran, var fru Vasanders stående karakteristik över mannens kringirrande och festliga liv i staden. När skräddarmästaren var tillräckligt utrucklad, kom han emellertid åter hem, lika tyst som han gått, intog sin plats på bordet eller med pressjärnet i handen på golvet. Han hade då i allmänhet alldeles ofantligt mycket ofärdigt arbete att taga itu med, men kunde också arbeta för två personer, när det gällde.

I dag hade herr Vasander återkommit till verkstaden efter att ha gått i nära en veckas tid. På hustruns klagande och förebrående ord, som bittert ljöd o, allt under det tårarna tillrade utefter den hysteriska kvinnans kinder, svarade endast Vasander, vars grönaktiga mustascher slokade, och vars hy var blek:

– Har vatt upptagen. Har hatt bekymmer.

Strax efter herr Vasanders ankomst hade två vredgade äldre personer infunnit sig på verkstaden, och de anklagade häftigt skräddarmästaren för hans svek mot dem. Dessa två herrar åtföljdes av var sin son, på vilka konfirmationskostymer skulle provas. Till Vasanders egenheter som skräddare hörde det förhållandet, att han lade alldeles för mycket vadd på sina kunders axlar. Varifrån han fått idén till denna sällsamma benägenhet är obekant, men säkert var, att ingen kostym utgick från herr Vasanders verkstad utan den kraftigaste vaddering på axelpartierna, vilket hade till följd, att samtliga kunder sågo särdeles atletiska och ståtliga ut, när de voro iklädda sina nya kläder. På så sätt blevo Vasanders klienter utan att egentligen själva lägga märke till saken inregistrerade i en över hela staden utbredd atletklubb, och hade någon av dem kommit att tänka allvarligare på vadden, skulle de utan svårighet ha känt igen sina bredaxlade klubbkamrater på gatan.

Framför herr Vasander stodo i detta ögonblick alltså två stora atleter och två mindre. Vasander provade samtliga kostymer på en gång, smög omkring som en lokatt på sina filttofflor, kittlade kunderna i sidorna med yrkesvana händer, stack dem med nålar i bröstet och kritade, liksom till en besvärjelse för att skydda sig från allt ovettet, som flödade från de två stora kraftkarlarnas läppar, små vita kors här och var på deras sidor och skuldror. Så småningom blev det också alldeles lugnt och stilla på verkstaden.

Men medan detta pågick i skräddarmästare Vasanders arbetslokal, kom en främmande man in på gården. Denne förrådde en viss osäkerhet i uppträdandet; han var icke egentligen illa klädd, men det fattades något i hans klädsel, svårt att säga vad, och hans skarpa bruna ögon mönstrade gården och dess ingångar med

snabba blickar, medan ena handen strök över ett litet svart helskägg i ett tämligen blekt ansikte. Mannen gick nu över den tomma gården och stannade utanför skräddarmästare Vasanders verkstad, på vars dörr han helt sakta knackade. När ingen öppnade och intet ljud hördes, knackade han ännu en gång, något hårdare. Härefter lyssnade främlingen med örat mot dörren, och då han fortfarande icke kunde märka steg eller röster, öppnade han sakta dörren men fann Vasanders rygg rakt framför sig, varför han endast uttalade ett ”förlåt” och stängde igen. Härefter begav sig mannen med tysta steg uppför trappan och stannade utanför en dörr, på vilken sutto tvenne visitkort ovanför en brevlåda, bärande namnen Helene Banckenberg och Eugenie Banckenberg. Denna dörr stod på glänt, varför mannen varsamt steg på. I den lilla tamburen företog han sig att åter knacka en diskret knackning, varefter han gick till nästa dörr, som också stod halvöppen.

Framför främlingen utbredde sig nu en miniatyrsalong med vackra gamla möbler, en byrå med en pendyl, en mörkblå potpurrikruka och ett par små dosor, i vars kanter det blänkte av silver eller guld. Mannen såg sig snabbt omkring, varefter han hastigt smög sig fram och grep de båda dosorna, som han stoppade i fickan. Han tog sedan några långa steg mot ett fönsterbord, där en del små föremål voro placerade, men stelnade plötsligt. Han hörde en tunn kvinnoröst ropa, och detta rop ljöd bakom en dörr, som nästan doldes av ett draperi av urblekt siden. Kvinnostämman, som tillhörde fröken Eugenie Banckenberg, ställde en egendomlig fråga till tjuven, ty mannen var en listig våningstjuv: den beryktade Far i Skåpet. Med det mjukaste och vänligaste tonfall uttalades följande ord:

– Hur ha vi det i dag med hennes majestät drottningen?

Far i Skåpet, som ju icke var obevandrad i konsten att svara snabbt på frågor av det mest märkvärdiga slag, blev likväl denna gång intagen av oro. Om det var högmodsdjävulen, som tvang den annars försiktige tjuven att stanna, eller begäret att tillgripa flera föremål må lämnas osagt; Far i Skåpet stod emellertid stilla, medan frågan, nu i något förändrad form, men med samma milda tonfall spöklikt ljöd i hans öron:

– Har hennes majestät haft en lugn dag? Hur mår den lille dauphin?

– Jo, tackar bra, svarade Far i Skåpet slutligen med dov stämma.

– Du är förkyld, Josias lille, klagade den tunna rösten. Du är alldeles rostig i halsen. Drar det inte för mycket i parken?

– Nej bevars, svarade Far i Skåpet och gick fram mot fönsterbordet, häpen över vad han hörde. Under hela sin praktik hade han icke varit utsatt för ett så märkvärdigt förhör som detta; det var nästan som i en dröm. Men just i samma ögonblick, som tjuven skulle taga det sista avgörande steget mot fönsterbordet, reste sig den lilla damen inne i rummet, gripen av en oro, som hon icke själv riktigt kunde förklara. Dessa lätta steg urskildes genast av den skarpt lyssnande besökaren, som hastigt drog sig tillbaka, ändå icke tillräckligt snabbt för att icke fröken Eugenie skulle få syn på främlingen, innan han försvann.

– En tjuv, skrek den gamla damen. Helene! Mia!

Men hennes syster var tydligen utgången till torget i sällskap med husjungfrun, och brodern, som hon trott vara inne i salongen, hade lämnat dörrarna olåsta, då han gått ut för att promenera på gården.

– En tjuv, skrek åter fröken Eugenie, som halvsprang mot tamburdörren. En tjuv!

*

Josias Banckenberg var denna dag något orolig till sinnes, fastän vädret höll sig tämligen jämnt och gott. Vinden drev emellertid fram en mängd små virriga skyar och kom flaggsnöret i angränsande trädgård att häftigt smälla på stången, medan den ängsligt böljade i ett par lakan, uthängda till torkning vid

vattenledningen på gården, vilket allt bidrog till att väcka störningar i hans själ. En sädesärla med vippande stjärt höll sig också tätt framför Josias på gården, och fastän han schasade åt den, kom ändå ärlan tillbaka och oroade honom med sina hopp och tripp.

Nyss hade ett så milt solsken strålat över de ljusa planerna vid Trianon, och han hade i hovfolkets sorlande krets gått mysande omkring. Tavlan med sina rika färger hade starkt tjusat hans hjärta. Storögd, med ett leende, som sällsamt bedårade, hade nyss den unga drottningen passerat honom, och lutad mot ett takförsett, långt skjul, där två svarta brandhinkar, bärande numren tre och fyra, förvarades tillsammans med en räddningsstege, hade Josias sedan belåtet sett hela den kära konungafamiljen vandra omkring under sus och fras från siden och lätta ljud av små vita eller röda skor. Alla dessa vackra kvinnogestalter med de pudrade perukerna, de smäckra midjorna och halsarna syntes vid sidan av ståtliga herrar med de skönaste och ädlaste profiler. Josias Banckenberg erfor en stor känsla av tjusning, när tvättkvinnan vid vattenledningen skruvade på vattnet av alla krafter, så att det forsade i baljan, ty han fick härigenom en strålande vision av ett glittrande fontänregn mot en bakgrund av träd, klippta i fyrkanter och med ljusblå dimstråk omkring. Det var liksom ett gnol i luften av vackert tal och glada skratt; det fanns en nådens värme i det glimmande solskenet i parken. Men obunden av rum och tid, vilket är drömmarens företräde, var Josias strax i sina tankar intill ruddammarna vid Lilla Trianon.

– Ah, de små rudorna! Ah, dem matar ers majestät med sina egna sköna händer!

Just som han mumlade dessa ord, greps han av en djup vemodskänsla, som liknade en kärlekssmärtas; han blickade upp och hörde i detsamma snöret rappa flaggstången, såg den oroliga ärlan, de svarta brandhinkarna och den långa räddningsstegen. Han kände häftig olust, ur vilken växte fram en brinnande orosiver, som förvandlade allt, kom allt skönt att falna inför hans syn. I de vackra anletena stirrade förskrämda blickar, och nyss så röda kinder blevo bleka. Hans majestät hastade förbi; Josias varsnade en skymt av den bakåtlutande pannan, den böjda näsan och den mäktiga dubbelhakan. Det var som om något i hans själ ropade på honom att hjälpa.

När därför tvättgumman åter kom ut för att inspektera det stora bykkaret, som stod till tätning och rann i alla fogar, gjorde Josias henne häftigt uppmärksam på nödvändigheten av att strax bispringa den nödställda konungafamiljen. Hans svårbegripliga gester och hans mummel lämnades av den gamla kvinnan obeaktade.

– Litet andrum, och allt kan räddas, stammade den gamle fine mannen.

– Det reder sig, svarade den upptagna hjälpkvinnan med köld, ty detta uttryck hade hon en gång för alla antagit för att kunna konversera herr Banckenberg, ifall det skulle behövas vid hennes arbetsbesök i gården.

– Å, madame, mumlade Josias i förebrående ton.

I detsamma stannade bryggarvagnen utanför staketet, där de stora rönnarna vajade i vårblåsten, och Banckenberg skyndade genast dit med lätta steg. En stråle av hopp glimtade svagt i hans ljusa ögon. Det var greve Fersens stora vagn, som äntligen kom. Kunde man nu lita på, att vägen var fri från Paris, hade man ingenting försummat i förberedelserna? Men Josias kände, att något verkligen var försummat, och han fördubblade därför hastigheten av sina steg, driven av denna blandade känsla av oro och bittert vemod. Han dolde allt ... men sanningen var den, att han älskade den olyckliga drottningen. När Josias gick ut genom grinden, steg ölkarlen ned från kuskbocken och öppnade vagnen, ur vilken han drog fram ett par ölkorgar.

– Rätt så, monseigneur, sade Josias. Rätt så!

Han knäppte nervöst med sina fingrar, medan ölmannen tog av sig mössan till en slarvig men vänlig hälsning. I samma ögonblick skar ett avlägset skri genom gården:

– En tjuv, en tjuv!

Skräddarmästare Vasander, som i detta ögonblick nästan avslutat provningen inne på sin verkstad och lagt ytterligare några partier vadd på de två herrarnas och de två konfirmationsynglingarnas axlar, släppte ett par nålar i golvet. De två stora atleterna och de två mindre stirrade på varandra. Nu voro de endast iklädda själva rockarna, emedan herr Vasander avlägsnat de nyss avprovade lösa ärmarna.

– Är det någon som skriker?

– En tjuv, en tjuv, hördes åter kvinnorösten från övre våningen.

Härefter hasade eller rakade det i trappan, så hörde man att ett språng togs från stentrappan av en brådskande människa.

– Hjälp, Vasander, ropade skräddarmästarens fru, som störtade in från köket. En tjuv!

De två stora och de tvenne mindre kraftkarlarna satte alla samtidigt i gång mot dörren, glömska av att de voro iförda halvfärdiga rockar med skjortärmarna stickande ut ur det tråcklade tyget. Dörren kastades upp med ett dån. Skräddarmästare Vasander följde efter, även han klädd i en ofantligt bredaxlad rock, ty han ansåg sig ha rättighet att njuta förmånen av frikostigare vaddering än sina kunder. En skrädderiarbetare hasade sig ned från sitt bord och stirrade som en nymornad ut i de med kläddammet lekande solstrålarna i rummet, varefter han i sina tofflor klapprade efter de andra till dörren.

Far i Skåpet hade mera åkt än sprungit nedför trappan, viss om att i rätt tid hinna undan. Han hade sin styrka i list och vighet men sin svaghet, när det gällde motstånd. Med ett språng som av en panter i sina bästa år lämnade han stentrappan, kom nästan ända fram till brygghuset, ur vilket en vit rök som av kanoner bolmade, tvärvände där, stannade en sekund, såg sig omkring, varefter han med glänsande hastighet satte fart över gården, gjorde en för snäv halvcirkel vid hörnet av det grårappade huset, föll på ena knät men reste sig på ögonblicket, varefter han störtade ned mot grinden.

Där stod Josias Banckenberg, fullt upptagen med att förbereda konungaparets flykt. Nyss hade han med bevekande ord men med alltför låg stämma sökt övertala ölkarlen att på verksamt sätt förkläda de olyckliga överhetspersonerna. Denna tanke, att kungafamiljen bort vara helt och hållet maskerad vid sitt flyktförsök, återkom ständigt i Banckenbergs huvud. Vid de förnyade ropen hade kusken emellertid skyndat in på gården, medan Josias såg efter den springande förrädaren med ett uttryck av besvikelse i anletet. När emellertid nu Far i Skåpet nalkades, mera med vilddjurssprång än med människosteg, greps Josias av en ny känsla och en ny spänning. Han skrek:

– Sire, sire! Ni är förklädd, sire, ni är förklädd! Å, sire, men det räcker alls inte, det måste vara mera, mera! Intet skall kunna rädda er från fängelset – och sedan döden! Å, ingenting, ingenting!

Med snabba, trippande rörelser sprang Josias Banckenberg åt sidan och öppnade med en ceremoniös bugning grinden för Far i Skåpet, som andlös störtade ut på gatans ojämna stenar. Far i Skåpet hade blivit skakad, när han hörde det sällsamma, skärande tillropet från den lille gråe mannen vid grinden, att han var förklädd, men att ingenting skulle kunna frälsa honom från fängelset. Hela denna dag tycktes vara laddad med spökerier av alla slag. Tjuven saknade alla jämförelsepunkter; han hade aldrig varit med om maken till detta, det surrade i huvudet på den uppskrämde mannen, när han äntligen kom ut på gatan. Redan nu var hans moraliska motståndskraft något förlamad, men dock – en möjlighet för tjuven att uppnå ett skyddat gömsle hade kanske funnits, om han icke begått den avgörande oklokheten att se sig tillbaka.

Den syn, Far i Skåpet såg, när han under flykten vände huvudet mot den tillryggalagda gatusträckan, gjorde honom förskräckt och berövade honom hans återstående hopp. Mot den klara vårdagern avtecknade sig

nämligen tre atletiska figurer, vilka av alla krafter satte efter honom. Vid vardera sidan av dessa tre herkuliska gestalter, vars axlar skvallrade om en enorm muskulatur, syntes tvenne rappa små atletgossar. Tre av dessa personer hade dessutom tagit av sig i skjortärmarna, tydligen för att så mycket säkrare och ledigare kunna gripa sitt rov.

Far i Skåpet fördubblade sina ansträngningar och sprang runt hörnet vid Kafferosteriet. I närheten av detta kafferosteri låg på den tvärgata, tjuven beträdde, ett mindre kafé, benämnt Café Arbetarvännen. Här hade just herrar Backlund och Stoltz helt nyss intagit ett mellanmål, bestående av kaffe, vars styrka upphjälptes genom en av herr Backlund medförd fickflaska, och de båda herrarna stodo nu i begrepp att avlägsna sig från trappan. Herr Backlund snodde under tystnad sin av kaffegöken våta mustaschsvans, medan den korte och fete herr Stoltz med en blårutig näsduk torkade något från sin panna, som han inbillade sig vara mödans svett. De två kamraterna ämnade gå ned till hamnen för att från kajen assistera vid en dykares mödosamma arbete i böljorna, när de från andra sidan hörnet hörde rop av ett antal karlröster:

– Tjuven, tag honom!

När Far i Skåpet då kom störtande i fullt språng med huvudet före som en tjur på en arena, förstod både herr Backlund och herr Stoltz, att detta måste vara tjuven. Ingendera yppade sina misstankar för den andre, förrän den förföljde hade rusat förbi. Då sade herr Backlund:

– Det var kanske han?

– Visst tusingen var det han, utbrast herr Stoltz med förolämpande min. Begrep du inte det strax.

– Du själv då, mumlade herr Backlund med en viss värdighet.

Härpå satte de båda herrarna i gång, ropande av alla krafter ”tag fast tjuven”, medan de läto atletklubben pustande passera förbi för att på så sätt öka sin egen trygghet vid förföljandet, som lovade att bli spännande.

– Som vanligt inga poliser, mumlade herr Backlund.

– Tag fast tjyven, för sattan, skrek andfådd herr Stoltz och kastade i detsamma ett par oförskämt förebrående blickar på en herre, som långsamt promenerade över gatan. Ser ni inte tjyven!

Skräddarmästare Vasanders herkulesklubb hade under tiden i spridd ordning vunnit betydligt på den jagade, som flåsande uppbjöd sina sista krafter för att över parkens gräsmatta söka komma i säkerhet. Redan modlös och utan hopp, råkade han emellertid här trassla in foten i en låg, nästan osynlig ståltrådsfälla, som utgjorde skydd för en liten rabatt. Far i Skåpet störtade till marken, och i ett nu var han omringad av den Vasanderska styrkan. Svängande med armarna och i jättelunk nalkades en stor poliskonstapel. Jakten var avslutad.

– Så dags att komma nu, yttrade herr Backlund ut i luften, när polismannen trängde sig fram.

– När en annan redan har gjort arbetet, morrade herr Stoltz. Skattebetalarna har rätt att fordra ...

*

Men gården med de stora rönnarna låg alldeles tom. Av sina gråtande, fina små systrar hade den övermåttan upprörde Josias Banckenberg blivit omhändertagen. De båda gamla damerna stodo nu i köket och talade med ölkarlen, förgråtna efter att ha upptäckt förlusten av dosorna, kära släktskatter, dyrare än guld och silver.

– De har redan tagit honom, det svär jag på, sade ölmannen lugnande. Han hade ju hela stan i hälarna på sej!

Dörren till köket öppnades med ett jämmer, och de båda gamla fröknarna sågo nu en syn, som de aldrig förr hade skådat. I oerhörd upphetsning sköt Josias Banckenberg fram sitt gråa, ädelt formade huvud genom dörröppningen; hans ögon lyste hatfullt och triumferande, medan han stack ut tungspetsen mellan läpparna. Den lilla röda spetsen växte sakta ut till en lång tunga, som sköts fram i sin fulla storlek; därefter drogs den in igen för att genast uppenbara sig på nytt.

– *Lurad,* monsieur, väste han, och utstötte ett skrockande skratt. Lurad, monsieur Robespierre! De ha undkommit! *Fikon,* monsieur Robespierre!

Härpå upprepade han med blixtlik hastighet manövern med tungan några gånger, medan han hätskt betraktade Robespierre, som med sina två tomma ölkorgar i händerna intet hade att svara på den djärva aristokratutmaningen.

FEMTIOANDRA KAPITLET.

Om en Jättefilosof och om lille Bitter, som stal för sin kärleks skull.

En doft som av gamla kasernfiltar, dem man visserligen tvättat, men vilka ändå bibehålla en oviss atmosfär omkring sig, slog emot Cello, när han på aftonen steg in till överkonstapel Björk på polistationen. Polismannen hade helt nyss kallat på herr Erlandsson i telefonen och meddelat, att han hade något viktigt att omtala för honom.

Den nyfikne tidningsmannen fann nu överkonstapel Björks jättelika figur vid skrivbordet, på vars skiva hans ena stora hand vilade, lik en för tillfället nedtagen skylt ovanför en handskaffär, och den gröna lampkupan sken över överkonstapelns något skalliga hjässa. Det var en ståtlig skalle denna, men så tillhörde den också en filosofiskt lagd polisman och en ivrig esperantist, som hoppades att detta världsspråk en gång skulle lösa alla konflikter och närma folken till varandra i enigt arbete för mänsklighetens lycka. Herr Björk var för övrigt en självstuderad man, vars väldiga gestalt ofta var synlig på lånbiblioteken. Filosofen var nära två meter lång, när han sträckte ut sig i sin fulla längd, och han skulle genom att begagna endast en arm ledigt ha kunnat kasta ut två eller tre ordinära filosofer, medan han med den andra armen orkat hålla en fjärde filosof för bröstet högt uppe i luften. Mellan journalisten och överkonstapel Björk rådde ett slags vänskap, alstrad under de timmar, då Cello å tjänstens vägnar hissat ner sin nyhetshink i brottets och olyckans svarta brunnar. Med den erfarne polismannen som berättande vägledare hade Cello många gånger hälsat på i dessa stinkande världar, där fattigdomen och eländet, lusten till det onda, hårdheten och grymheten framskapat arméer av tragiska, förhatliga, djupt ömkansvärda figurer, av vilka många endast hade att fortsätta till livets slut på samma vägar: in genom fängelseporten, ut genom fängelseporten och tillbaka igen.

Överkonstapel Björk hade mycket att säga om allt detta. Han hade en så lång praktik och hade medhunnit både yttre och inre tjänst; han hade jagat tjuvar och fört brottmåls- och självmordsstatistik, han hade brottats i två timmar med en mördare under en bro och avgått som segrare, han hade ensam i en liten farkost fört en farlig stortjuv över ett upprört vatten en mörk natt, han hade legat på lur ovanför klädpackarna i ett magasin ett helt dygn under tyst ätande av franska brön, medan han väntade på att en lagerkarl skulle avslöja sig som tjuv, och han hade slutligen omhändertagit Far i Skåpet efter dennes stöldkupp och flykt genom staden, överkonstapel Björk var alltså en person, som i många år andats mörk luft, men han var trots sin av yrket alstrade yttre hårdhet en i botten human man, som med sina stora ögon sökte genomtränga många av livets problem, ofta med tillhjälp av de goda författare, vilka i lånbiblioteket mot en avgift av några ören läto sin vishet flöda i överkonstapelns ödmjukt framräckta skopa.

– Goddag, hälsade herr Björk och tog med sina jättenypor i mustaschen. Nu sitter han här!

– Har ni tagit tjuven, larmade Cello.

– Jo jo men, herr Erlandsson. Vi har allt gjort det. Tack för resten för hjälpen, men om herr Erlandsson stötte på oss den här gången, så har också jag hållit mitt löfte. Inte en käft har reda på saken ännu, såvida den inte kommit fram på andra vägar förstås.

Överkonstapeln beskrev nu för Cello, hur tjuven upptäckts, och hur han blivit gripen, samt förevisade i Polisunderrättelser en bild av den infångade Holmsund-Holmsen-Grön, som nu även kunde kalla sig Gren.

– Har han erkänt? frågade Cello.

– Se, jag skall säga herr Erlandsson, att det är med Holmsund som med så många andra vaneförbrytare. Han är liksom indelad i flera olika fack. Den här är för blödig till att slå eller sticka, se. Man skulle kunna kalla honom för feg, men det kan nog hända förstås, att om man kallade honom så några gånger, så skulle han ta en kniv ur ett nytt fack, som han inte har visat än. Jag vet inte riktigt, förstås. Men han är lättsårad och högmodig, se. Nu var han mycket medgörlig och riktigt konfys, det var som om han blivit uppskrämd. Och så är han så elemenskat skrockfull också. Han sa till mig, när vi höll på att undersöka honom, att han aldrig mer skulle tro på några lyckoting, och så tog han av sig en kedja, som han bar om halsen. För resten har vi hittat nyckeln till ett bankfack på honom. Dosorna, som han stal hos Banckenbergs, hade han kastat i parken, medan han flydde, men vi hittade dem där.

– Ja, men har han erkänt? upprepade Cello sin fråga.

– Visst har han erkänt. Så fort jag ropa till honom ”Far i Skåpet” och sedan sa ”jaså, Holmsund har nu också börjat att stjäla från försvarslösa fruntimmer, som badar”, så grina han, men sedan blev han arg. Se, han grina därför, att jag kände till pensionatstölden, och det betydde ”lass basen, jag får ta följderna”, men han blev arg, därför att jag beskyllde honom för att inte vara en gentleman.

– Det gör han väl ändå inte anspråk på att bli betraktad som, svarade journalisten.

– Si det vete allt den sure, herr Erlandsson. Nu vet han ju nog, att han är en tjyv, men han vill ändå vara en fin karl, se. Ja, ibland kan man gråta, för det är alldeles omöjligt att få det till att gå ihop. Men vad skall Vår Herre göra då, fortsatte Jättefilosofen och strök sin stora skalle. Bitarna sitter inte alls tillsammans på dom. Ibland är det som om det vore tre eller fyra stycken människor i en karl, och allesammans är de fullständigt olika. Om jag nu säger till den här Far i Skåpet: ”Holmsund blir sämre och sämre människa”, det bryr han sig inte om, men om jag skulle säga: ”man ser i alla fall, att Holmsund är dum, fastän han är listig, å såna är ni allihop”, o milde Petter, va han skulle bli stött! Ja, antingen skulle han tiga och glo på mej, eller också skulle han bära sig åt som diamanttjyven, italienaren, vi hade håromåret.

– Jaså, Fransesci?

– Ja, just den! När jag sa till honom, ”Fransesci är nog listig, men han är dum också”, hoppade han upp som en liten gummiboll och fräste och spotta som en katta.

”Är jag dum, signor, sa han. Bevisa mig det!” Ja, svara jag, Fransesci är dum, som inte börjar ett bättre liv. Då blev han alldeles lugn och såg så mild ut i ögona, men så blev han misstänksam igen, för han anade, att jag menade på det andra viset, och det såra honom, se. Han hade med sig en liten käpp och en nyckelknippa, sakerna tog vi ifrån honom förstås, men då rasa han och grät. De där nycklarna och den där käppen, det var riktiga underverk, ska jag säga herr Erlandsson. Dyrkarna öppna alla lås, ta mej fasen. Det var, så det vattnades i munnen på en, när man såg honom använda dem, för vi provade karlen, se. Var gång han fick ett lås att springa opp, titta han nästan stolt på oss, glad och tårögd och högfärdig på en gång. Han var mer som ett barn. ”Oh, signor”, sa han för var gång han visa sitt konststycke. Jag har, ta mej skrå, aldrig sett maken

till yrkesstolthet! Men när han visa käppen, då blixtra ögena på honom, och han såg lite föraktfullt på oss, som om han velat säga: ”Jag måste allt vara med ändå och visa er!” Å, han tog en sedelbunt på tre meters avstånd under armen på komissarien. Kommissarien kände inte så mycket utav det som ett loppstick en gång. Då vi tog ifrån honom käppen, när han hade visat oss allting, blev han stygg och trotsig som en unge och skrek: ”Svina hundar, svina hundar”, men då lyfte jag pekfingret – Björk visade nu sitt väldiga pekfinger – och sa till honom: hör nu, Fransesci, ta sitt förnuft tillfånga, annars så blir här ledsamheter, men han bara skrek och grät, och till slut så fick jag ta honom, som om han varit en fyraåring, och bära honom in och lägga honom. När vi kom in i häktet, så lugna han sej, snyfta och sa: ”Signor, sa han, var det inte en fin käpp, ändå?” – Och jag kunde inte låta bli att skratta. Nej, det var stört omöjligt! Han ville ha beröm, se! Precis som ett barn, som har hjälpt sin mamma att bära torgkorgen ... Vad skall man nu säga om sådant folk, frågade Jättefilosofen och blickade djupt på Cello. Måste man inte säja med den store författaren Strindberg: ”Livet är ett helvete!”

– Jo, nog är det så, bestyrkte Cello, som endast önskade återkomma till Far i Skåpet, varför han fortsatte: Nå, herr Björk! Far i Skåpet ...

Men överkonstapel Björk var i afton ovanligt talträngd, och hans tankar tycktes sysselsätta sig med en del föregående upplevelser i facket, över vilka han fann ett nöje i att göra betraktelser.

– Just det, ja. Ett riktigt helvete. Och ändå är det kanhända inte så svårt för de riktigt durkdrivna kanaljerna, fast man ju inte så noga kan veta. De har väl sitt hemliga att kämpa med också, precis som alla andra. Särskilt ifall de, som jag nyss sa, har flera avdelningar, så att en avdelning vill vara tjyv, en annan avdelning vill vara fin karl och en tredje avdelning handla rätt mot medmänniskorna. Då är det nog psykologiska problemer, så som man säger. Zola skulle nog kunna skriva om det där. Han skulle nog också ha kunnat sätta ihop en bok om lille Bitter, som vi kallade honom.

– Bitter? frågade Cello. Vem var det?

– Ja, det var väl före herr Erlandssons tid, det där. Där ha vi verkeligen en psykologiens stora gåta. Jo, det var så, att en massa inbrottsstölder blev förövade i stan, och ingen kunde begripa, vem som gjorde dem. En gång var det timmer, som blev bortfört. En annan gång var det snickeriredskap och tjärpapp. En tredje gång var det målarfärger, penslar och alla sådana där tillbehör. En fjärde gång var det tapeter, och sedan blev det lugnt en lång tid, ända tills en dag det kommer en möbelhandlare rusandes hit och talar om, att han blivit av med möbler i ett magasin; det var såna där fabriksmöbler.

Nu var det så, att ingen strax kunde sätta alla de där stölderna i sammanhang. Vi gick där och passade på, förstås, och nosade överallt, så gott vi kunde, men det var omöjligt att få spaning på tjyven. Till slut skedde ett inbrott till, och den gången var det en bosättningsaffär, som hade fått släppa till en hel del saker. Då tänkte jag, att här ha vi väl att göra med en och samma person, så konstigt det än ser ut. En gång stog jag på trappan, när ett fruntimmer kommer skrikande och pekar bortåt Vattenbärargränd: ”Ta fast tjyven”, ropade hon. ”Han har stulit av mina linneartiklar.” Fruntimret, som ropa, var en vitvaruhandlerska. Herr Erlandsson kan tro, att det blev fart i bena på mig. Tjyven tog vägen utåt stans norra gräns, emot Källberget, herr Erlandsson vet. Men här försvann han plötsligt. Jag tog emellertid reda på alla, som bodde där i trakten, och till sist fick jag kiken på ett litet snyggt envåningshus med frontespis. Det såg så rart och nätt ut. Kan nu herr Erlandsson tänka sej, vad som hade skett?

– Jo, det anar jag. Han hade ...

– Han hade stulit ihop nästan hela huset. Det var en dräng i en skrothandel, som skulle gifta sig, och han hette Lutterman, men vi kalla honom sedan för Bitter. Jag spanade på karln, som bodde i det lilla huset, och en kväll, när det skymde och de hade tänt ljus bakom rutorna, då gick jag in.

Där stod lille Bitter och pensla på ett skåp, som han skulle till att ådra. Han hade stulit både penseln, färgen, ådringskammen och skåpet, som han skulle måla om, för att inte färgen passa honom riktigt. Han blev vit i ansiktet som kalk, när jag stod där framför honom.

”Jag förstår, att det är ute med mej, herr polismästare”, sa han. Han kalla mej för polismästare, se. ”Å”, sa han, ”vad det är bittert, vad det är bittert!” De, som Lutterman har stulit ifrån, är det inte mera bittert för dom då? frågade jag. ”Kan väl vara”, sa han. ”Men jag försökte att ta bara *lite* utå en och var. Jag gjorde mej riktigt besvär me att vara rättvis mot stans handlare, så att var och en skulle få släppa till lika. Men orätt fånget är lätt förgånget”, sa han. Har Lutterman stulit alltsammans? frågade jag. ”Visst inte”, sa han, och såg riktigt röd och förolämpad ut. ”Grunden till huset har jag ärligt betalat själv och låsvredena också. Ja, jag ska gärna erkänna alltsammans, för det blir väl förmildrande då, sa han. Jag tänker nog, att de ärade lagherrarna ska förstå mej när de får höra vad som ligger bakom.”

– Vad var det, som låg bakom då? insköt Cello, som blivit intresserad av berättelsen.

Jättefilosofen strök ett tag över sin kala hjässa, drog i sina mustascher och stirrade Cello in i ansiktet med en lång och betydelsefull blick.

– Ja, vad, herr Erlandsson! Vad – om inte kvinnan! Vad är det Strindberg säger om kvinnan? Ja, vi känner till det. Och den store filosofen Nietzsche! Vi känner det, vi känner det ... Emellertid: den där karlen berättade, att han gått och dragit med en kvinna, som han var kär i över örona, men hon hade fått kiken på en lagerbokhållare, som kunde bjuda henne en bättre framtid. Då säger Lutterman till henne, att han skulle bli husägare och snart skulle skaffa sig det egna lilla hemmet. När flickan hörde detta, smalt hon nog, och det dröjde inte så länge, förrän Lutterman hade skaffat sig en tomt därute. De var ju så billiga där i steniga marken, och grundläggningen betala han själv hederligt med sparda pengar. För karlen hade alltid varit hygglig, se, och hade väl några tior på banken. ”Herr polismästarn förstår nog”, sa han till mig, ”att jag måste göra allt för att behålla henne och smida, medan järnet var varmt. Så fort jag hade fått det minsta färdigt, så visa jag henne det, och då förstod jag, att hon skulle bli mej trogen. Mitt lilla granna hus det reste sej så sakta, för jag byggde det så gott som ensam. Det var inte så lätt att hinna med allting. Det fordrade mycke krafter av mej”, sa han. ”Först fick jag arbeta i skrothandeln och skramla med dragkärran om dagarna, sortera gamla lumpor och sånt. På kvällarna snickra jag, spika och målade. Å så fick jag smita ut om nätterna för att skaffa mej material. Å, vad det är bittert, vad det är bittert att tänka på det! Jag hade aldrig tänkt att fortsätta längre än tills jag hade fått själva byggnaden klar”, sa han. ”Därför köpte jag också låsvredena själv, och jag var så glad, när jag köpte dem, för det var nästan som om jag tyckte, att det börja bli mera lugnt och hederligt då. Men så kom ju den dan, då jag måste börja tänka på målning, och så var det färdigt igen. Gud förbarme dej över min olycka”, sa han. ”Men det allra besvärligaste var, när jag skulle skaffa tapeterna, se, för flickan var liksom litet noga på mönsterna, och det var minsann inte alltid gott att i en hast få det som passa. Det blev till att hämta tapeterna, när det var månljust om kvällarna, och på det sättet kunde jag få dem så storrosiga, som den lilla helst ville ha. Och *den* saken klara sej också. Allt hade nog gått bra, om jag inte hade börjat att skaffa möbler och husgeråd på samma sätt. Tösen visste förstås ingenting om hur det hela gick till. Hon ville bara liksom skynda på arbetet, för att vi snart skulle få flytta ihop. Vad behöver du till köket, mitt lilla hjärta, sa jag en dag, och hon räkna upp en hel mängd saker, å så kysste hon mej och ropa när hon gick, att jag för Guds skull inte skulle glömma dusslaget och köttkvarnen. Den natten, herr polismästare”, sa han, ”hade jag en svår natt, men *det* gick också. Det gick bra, ända tills jag börja med duktyget. Men det gjorde jag ju också på dagen i stället för på natten, för jag hade fått ledighet den dan – aldrig är sysslolösheten till nån välsignelse! Å, vad det är bittert, vad det är bittert”, sa han. Det var därför, ser herr Erlandsson, avslutade överkonstapeln sin berättelse, som vi kallade honom för Bitter. Han grät mest hela tiden han berättade det, och han fråga oss, om inte kärlek var förmildrande omständigheter. Karlen hade verkligen inte varit straffad förut. Han slapp just inte så lindrigt undan, och

huset förlora han, och flickan förlora han. Hon gifte sig nog med lagerbokhållaren, tänker jag. – Se, detta är *kvinnan* igen. Där har vi henne igen! Herr Erlandsson har väl läst Giftas?

– Jo jo men, svarade Cello, vars tankar på grund av Jättefilosofens upprepade tal om kvinnan och kärleken vandrade bort till fröken Märta Åvik i det stora träslottet med de plåtbeslagna tornen. – Nu till artikeln, bästa herr Björk, avbröt emellertid journalisten.

Överkonstapeln reste sig då och tog fram en polisrapport, som han överräckte till Cello. Denne satt en lång stund fördjupad i arbetet med artikeln och gratulerade sig till att ha erhållit saken i första hand; han kunde ju till och med skriva att ”en av denna tidnings medarbetare” varskodde polisen om tjuvens närvaro i staden.

Men trots att Cello var tillfredsställd i det rent journalistiska, hade likväl Far i Skåpets infångande kommit bilden av Märta Åvik att mera levande än någonsin stå upp i hans hjärta, och med denna bild stod även sorgen upp. Sedan han sagt godnatt till överkonstapeln och kom ut på gatan, började den unge mannen grubbla över kärleken och livet. Han tänkte även en smula på den ömklige Bitter, vars kärlek var så stark och hänsynslös, att han för den kunde offra heder och ära, nätters och dagars mödor. Det var icke troligt, att Cello orkat utföra ett liknande jätteverk: upp tidigt om morgnarna och beskriva östra stationens ombyggnad, intervjua en grosshandlare om apelsintillförseln, skriva nätta kåserier om de små kolonibarnen, notisera anländande vedskutor, göra begravningsreferat; sedan på kvällen bära sten, hyvla och såga, spackla och måla samt slutligen vid nattens inbrott gå ut för att stjäla tapeter, köttkvarnar, durkslag och möbler.

I detsamma hörde den grubblande unge mannen ett rop bakom sig, och då Cello vände sig om, såg han Björks väldiga huvud avteckna sig mot kvällshimlen. Det var tydligen han, som hade ropat.

– Jo, det var sant, herr Erlandsson! Vill han se det lilla föremålet, som Holmsund hade om halsen, hördes överkonstapelns röst i skymningen.

– Tack, herr Björk! Bra, blev Cellos tankspridda svar. I morgon. Jag kommer i morgon bittida.

– Allt väl, mumlade överkonstapel Björk.

Han gick in på sin expedition men stack strax åter ut sitt stora huvud, i det han sände en ny fråga genom mörkret och tystnaden till journalisten, som alltmera avlägsnade sig.

– Herr Erlandsson, ljöd Jättefilosofens djupa och lugna basstämma. Det var en sak ... vad i helsike menar Strindberg med Cinnober?

– En symbol eller något ditåt, svarade den i drömmar försjunkne tidningsmannen, som ville vara i fred.

– För det helvetiska i tillvaron eller för vad, hördes ännu en gång Jättefilosofens mörka röst långt borta i gatan.

– Nej, svarade Cello i samma ögonblick, som han vände om hörnet. För något annat! Men jag återkommer. Jag återkommer i morgon!

FEMTIOTREDJE KAPITLET.

»När träden ha slagit ut – mörk karlsperson med svart arbete – en blank metallvara ...»

Märta Åvik lade knappast märke till att fröken Tornejs dystra spådom om tårar och obehag efter hand gick i uppfyllelse. Annat än tårar väntade hon sig icke efter det avgörande mötet med ingenjör Planertz. Det dröjde visserligen någon tid innan urladdningen skedde, men när den kom, kom den med många blixtar och ett

ihållande rullande, som varade flera dagar. Ingenjör Planertz blev den, som framkallade ovädret; hur det därvid hade gått till, visste Märta ingenting om, men att hennes friare yppat något för fadern, var tydligt nog.

En dag vid middagsbordet – Märta skulle sedan i hela sitt liv minnas buljongen med morotstrimlorna och pepparrotsköttet med såsen, som stelnade i den isande kölden vid detta tillfälle – frågade plötsligt fru Åvik, född Tabell, liksom efter förut mellan föräldrarna uppgjord stridsplan.

– Anders, komma, det är märkvärdigt, komma, att inte den behaglige ingenjör Planertz har varit på besök, punkt. Vad kan väl detta bero på, frågetecken?

– Hum, sade fabrikör Åvik, och gluttade upp med sina mörka ögon, i vilka syntes ett hotande eldsken. Det beror inte på mej, Ann-Mari lilla. Det beror jevlerimä på någon annan.

Detta alltför tidiga utbrott från mannens sida misshagade på det högsta fru Åvik, som säkerligen tänkte på hur greve Carl skulle ha handlat i en liknande situation, och i synnerhet förargade hon sig över att mannen i hastigheten återtagit användandet av det för länge sedan i hemmet bortlagda värmlandsbetonade kraftordet. Fru Åvik svarade emellertid lugnt och kallt:

– Vem kan det då bero på, frågetecken?

Det blev tyst vid bordet, och Märta hörde soppskedarnas gång, medan hon kände en något för klumpig sympatispark på smalbenet från broder Frans. Hon lade ner skeden, rodnade och svarade stilla:

– Det beror på mig.

Fru Åvik vände styvt på sitt gråblonda huvud, såg med sina klara och nyktra ögon dottern i ansiktet och utbrast:

– Då har Märta begått en dumhet, komma, och handlat emot sina föräldrars vilja, punkt. Jag kan just undra, komma, vad Märtas konfirmationslärare skulle säga om detta, frågetecken?

Märta kände en ny och ännu kraftigare sympatispark från broder Frans. Fastän den smärtade henne på benet, gjorde den henne ändå gott i själen.

– Varken mina kära föräldrar eller konfirmationsläraren kan tycka illa om, att jag är ärlig, yttrade Märta, som själv tyckte, att det var fint svarat.

– Ärlig, mullrade fabrikör Åvik, och började skära i ett stycke pepparrotskött, som icke tycktes ha blivit riktigt slaktat, ty det levde och hoppade under kniven. Ärlig, ja! Du har sagt honom rakt i syna, att han kan dra förbi – förbi f– ... Ja, gör detsamma, avbröt han sig.

– Är detta möjligt, frågetecken? Är det verkligen möjligt, komma, att Märta uppträtt olämpligt mot ingenjör Planertz, frågetecken? sade fru Åvik, född Tabell.

– Jag skall säga, förklarade Märta, att jag varit alldeles riktig och artig som mamma önskar. Jag har sagt till ingenjör Planertz, att jag högaktar honom, men att jag inte kan tycka om honom. Det vore den största olycka för både mig och ingenjörn, om jag gifte mej med honom utan att jag höll av honom, det vet nog mamma och pappa ...

– Asch, muttrade fabrikör Åvik, inte tror du väl, att det var så där fint och poetiskt, när din mamma och jag gifte oss. Inte äls ...

Fru Åvik, född Tabell, avbröt:

– Jo, komma, mitt barn, utropstecken! Pappa och jag älskade varandra, punkt. På samma sätt skulle också ni kommit att hålla av varandra, komma, detta är jag säker på, komma, ty jag vet att ingenjör Planertz är en förståndig man, komma, som skulle ha berett dig trevnad och ro, punkt. Det var alltså omöjligt för dig, komma, att skänka dina föräldrar denna glädje, utropstecken! Så mycket sämre, komma, mitt barn, punkt.

Fröken Åvik sade emellertid icke något mera utan åt måltiden till slut och läste högt bordsbönen, när familjen reste sig upp:

– Tack, gode Gud, för mat och dryck. Amen!

Fabrikör Åvik hade kanhända från början haft lust att läsa en helt annan bön på värmlandsdialekt, men han blev stum, när han såg, hur dottern plågades. Fru Åvik samtalade vänligt med Märta en stund efter måltiden och uttalade de vanliga maningarna till självbesinning; det hela slutade med att Märta ombads att noga betänka sig.

Likartade uppträden med ömsom storm och jevlerimä, ömsom tårar, bevekande ord och föräldraömhet varade i fyra dagar. Märta sitter så en dag i sitt rum med huvudet lutat i händerna, när broder Frans inträdde. Broder Frans, som nu snart skulle bli student, uppträdde alltjämt något blek med en finne på hakan, pincenén, som skärpte uttrycket i de ljusa ögonen och med en återkommande nervös rörelse åt halsduken, där gamla Mussys gåva satt.

– Märta, sade han, med sin tunna och späda baryton. Bry dig inte om att gråta. Det är nog över nu, tror jag, för pappa sa i går, att han inte ville vara med om att tvinga dig, och mamma sa, att det väl inte var *hon*, som ville tvinga dig från början, utan pappa i stället. Pappa tyckte bara, att det hade varit så lugnt och bra, om du hade tagit den där Planertz. Jag tål honom inte, det kan du ge dig på. Vi har för resten inte samma åsikter.

– Är det sant, det du säger? frågade Märta och reste sig upp. Är det sant, då vill jag vara riktigt tacksam mot försynen.

– Tror du på den då? frågade Frans.

– Visst gör jag det, svarade systern. Gör inte du det?

– Nej, det gör jag inte, svarade Frans, men jag kan respektera dina åsikter. Däremot kan jag inte respektera ingenjör Planertz åsikter, därför att vi ser nog inte samhället på samma sätt, är jag rädd.

– Samhället, eftersade Märta förvånad.

– Nåja, lät den tunna barytonstämnnan. Jag är väl – om jag skall säga det öppet för dig – en smula frifräsare, som ni kallar det. Jag är nog rädd, min unge, att *våra* åsikter också går åtskilligt isär, isynnerhet när det gäller det stora problemet om familjebildningen.

– Så där konstigt har jag aldrig hört dig tala förr.

– Kanhända, sade brodern, i det han med ett blekt leende tog i sin kråsnål. Det blir snart en ny morgonrodnad nu, och det gamla skall väl ge sig utav, vad det lider. Då kommer inte några föräldrar att tvinga sina barn att gifta sig mot deras vilja, då. Man gifter sig, som man vill. Det går mera efter naturen, ser du.

Märta kunde icke låta bli att skratta trots sin oroliga sinnesstämning; hon fick ett ganska häftigt skrattanfall, ty hennes känslor hade under dessa minuter allt för snabbt växlat om.

– Snälla Frans, sade hon. Vad du ser lustig ut. Vad är det åt dig?

– Ah, skratta du, sade brodern. Du är själv så fången i det gamla vanliga, att du inte kan begripa, hur det plågar dig. Har du nån du är kär i?

– Nej!

– Det var synd det, för jag svär på, att jag gärna skulle ha hjälpt dig med ett hemligt äktenskap. För resten kom jag inte hit för att tala politik med kvinnor, fortsatte Frans. Jag bara kom för att göra dig en tjänst. Hörde du, vad jag sa: pappa och mamma bryr sig inte mera om det!

Märta slöt omstörtaren i sina armar. Broder Frans mottog, styv som en staty, en kyss på kinden av sin syster och gick därefter ut med fasta steg.

– – –

Fröken Åvik var i dag sysselsatt med skrivgöromål, som hon åtagit sig att utföra för faderns räkning, och hon hade just satt sig ned vid skrivbordet, framför vilket de på glänt öppnade fönstren sakta rördes fram och åter för en ljum vind. Efter den långa väntan hade våren kommit på allvar. Om Märta reste sig upp, kunde hon skymta yvigt grönt nere i alléns träd, men denna friska syn beredde henne inte någon glädje; hon ville icke bry sig om den alls. Om det verkligen förhöll sig så, att alla träd voro utslagna, då bevisade detta bara, att fröken Tornejs siarekonst fört henne på villovägar, och fröken Åvik var barnslig nog att känna sig ledsen i hjärtat över att icke det underverk, på vilket den gamla spåkvinnan förberett henne, utvecklats lika snabbt som växtligheten. Flickan lutade huvudet något närsynt över skrivbordet och började arbeta, men plötsligt hörde hon, att någon nalkades i trappan. En lätt knackning ljöd på dörren, och när den öppnades, syntes Glada Kalle, iförd ny vårtoalett.

– Du går åt före mig, det kan jag trösta dig med, sade fröken Åvik vemodigt, sedan hon välkomnat väninnan. Det var en liten söt, blå knöl du har på hatten. Den gör hatten mycket fin, den! Ja, du är nog lycklig du, Glada Kalle! Kan du säga, om alla träd har slagit ut ännu, tillfogade hon med trött och likgiltig skämtsamhet.

– Det var just det, jag skulle gå upp och tala om, svarade miniatyrdamen. Nu har det slagit ut i Klosterparken och hos Håkanssons, och då är det utslaget överallt. Ja, jag har sett efter för din skull just. Nå, har han inte hörts av?

– Vem?

– Den där du väntar på.

– Å, svarade Märta upphetsat, så dum är man väl ändå inte, att man på fullt allvar tror vad fröken Tornej säger. Inte gör *du* det åtminstone, säg?

– Du får väl ändå medge, svarade Glada Kalle, du får väl ändå medge, att Tornejskan fick rätt med tårarna.

– Ja, det skall alla veta, erkände Märta Åvik. Det skall alla veta!

*

Cello ringde två gånger på dörrklockan, sedan han stirrat in i sitt förvrängda ansikte under läsningen på en något bucklig men blank mässingsskylt, som bar inskriften: Fabrikör Anders Åvik. Då emellertid inga steg hördes innanför dörren, tog sig Cello ännu en titt i den buckliga skylten, denna gång med avtagen hatt, för att på detta enkla sätt söka få klarhet i om hans hår låg riktigt rätt. Medan den unge mannen sålunda stod

nedlutad i en mycket märkvärdig ställning, beskådande sitt huvud i plåtens opålitliga spegel, hörde han en röst ropa innanför:

– Jo, visst ringde det, Alma! Det är jag säker på.

Härpå närmade sig steg mycket hastigt; Cello sträckte upp sig som en soldat, när han ser ett befäl nalkas, han satte hatten rätt på huvudet och antog ett något stelt utseende. Hushållerskan Alma öppnade dörren och fann framför sig en fullständigt främmande herre. Hon besvarade Cellos hälsning med en lätt nigning, varefter hon hörde den unge mannen fråga med förbindlig men genomträngande röst:

– Träffas möjligen fröken Åvik?

– Var så god och stig in, inbjöd hushållerskan.

Inom kort befann sig Cello ensam i fabrikör Åviks salong eller förmak. Han drog ett tag i sin korta kavajkostym, öppnade rocken en gång, knäppte den igen men öppnade den åter. Härefter gick han med långsamma och lätta steg fram till en smal trymå i guldram, försedd med ett par dinglande ljushållare. Han stirrade sig ännu en gång i ansiktet, strök ett par av sina styva, svarta hårstripor åt sidorna, så att benan mitt i pannan blev jämn som en landsväg, trädde åter tillbaka, lyssnande om ingen skulle komma.

Under denna väntan, som föreföll längre, än den i verkligheten var, tittade han sig nyfiket omkring på mahognychiffonjén, på den breda, platta kakelugnen med sin fris, vars många porträtt stodo uppradade intill varandra, medan hans tankar svävade omkring fröken Åviks ögon, sådana han sett dem några få men oförgätliga gånger. Nu efter besöket hos den filosofiske överkonstapeln, befann han sig plötsligt i fabrikör Åviks hus, liksom det hela hade passerat i en dröm. Han hade bestämt drivits dit av ett friskt hopp att kunna slå ett slag. För vad då? För att vinna vad?

Det naturligaste förloppet av detta besök, som ju från familjens sida endast kunde betraktas som en ren tjänstaktighet, vore helt säkert, att fröken Åvik bleve glad över att höra boven vara infångad och de stulna klenoderna återskaffade, att hon tackade herr Erlandsson så mycket, så mycket, att han kanhända bleve bjuden på kaffe och kringlor, smörringar och pepparkakor, möjligen ett glas konjak, och att han därefter finge gå sin väg. Att han därefter finge gå – med nya friska sår i stället för de gamla, som nästan hunnit att läkas. Hade han glömt att ingenjör Planertz ...

Plötsligt föll Cellos blick på ett gult taffelpiano med utskuret notställ. Som om han varit en synål och taffelpianot en magnet, drogs han dit, tog hastigt ett par steg framåt för att läsa firmanamnet ovanför tangentraden. Jovisst! Där stod mycket riktigt Gebrüder Max, Dresden. Utan att bli egentligt skakad över upptäckten kände dock den unge mannen, att han fick en stöt, ty taffelpianot var på pricken likt ett annat taffelpiano, vars alltför lätt nedtryckta, urgrävda tangenter en gång vid ett dystert tillfälle i hans ungdom ljudit av Nordqvists sorgmarsch. Cello erfor en egendomlig känsla av att befinna sig i samma pinsamma situation som den gången, fastän kvinnobilden, kring vilken dessa betraktelser rörde sig, var en helt annan. Att Gebrüder Max, Dresden, vid ungefär samma tidpunkt levererat en mängd taffelpianon av samma utseende till skilda familjer i landet, däri låg ju intet märkvärdigt, men Cello kunde i alla fall icke hålla tillbaka visionen av den gamle amatörmusikern med silverdosan; han nästan väntade att få se gubben träda in livslevande, stryka sina grå mustascher och marschera fram och tillbaka på golvet, kommenderande:

– Seså! Två. Tre. Fyr. Rattapom! Två. Tre. Fyr! Rattapam! Två. Tre. Fyr.

– Nej, se goddag, herr Erlandsson! Det var längesedan jag såg er, hälsade fröken Märta Åvik.

Rak som en spik stod Cello inför den unga kvinnan, som framför sig fann ett bekant ansikte, rätt och slätt Ingenting annat.

– Goddag, fröken Åvik, hälsade herr Erlandsson med en utsökt artig bugning.

Hans äppelröda kinder skeno, och näsan, som liknade en knapp, såg envis ut; dessutom knep han ihop läpparna. Det blänkte till i hans hår, när han utförde den vackra bugningen.

– Fröken Åvik förlåter mig nog, att jag besvärar, fortsatte journalisten med stor självförtröstan. Jag hoppas i alla fall på detta, eftersom jag infinner mig här för att tala om en sak, som säkert intresserar fröken Åvik.

– Jag ber ju inte herr Erlandsson sitta ned, inföll fröken Åvik. Var så god och sitt ned! Vad är det för en sak, som intresserar mig? Jag får säga, att jag verkligen är mycket nyfiken.

Cello log och blickade in i de farliga ögonen, men han aktade sig för att drunkna i dem.

– Fröken Åvik blev ju bestulen på Koludden, inledde Cello sin manöver. Det var en mycket samvetslös tjuv, som utförde kuppen. Den där tjuven är nu gripen.

– Nej, vad säger herr Erlandsson, utbrast fröken Åvik och reste sig upp. Men nej ...

– Så är det, fortsatte Cello med lugn. Det var en tillfällighet som gjorde, att man fick tag i honom. För resten fick jag kiken på den gynnarn häromaftonen –

– Är det herr Erlandsson, som har gripit honom? utropade fröken Åvik med hänförelse.

Cello blev nu något besviken över detta utbrott, emedan det skänkte honom en oförtjänt gloria, vars glimmande ring han själv måste besvära sig med att lyfta av.

– Nej, inte grep jag honom inte, rättade journalisten, men jag hade i alla fall den turen att kunna varsko polisen. Han blev tagen efter stölden hos fröknarna Banckenberg.

– Å, var det *han!*

– Just det. Det var ingen annan än han, och det är en mycket durkdriven kanalje, skall jag säga.

– Men det stulna, det stulna, bästa herr Erlandsson!

– Ja, det var just det, som jag är här för att tala om.

En dörr till vänster öppnades nu på glänt, och en låg röst, tillhörande hushållerskan, avbröt samtalet genom att säga:

– Fröken Märta! Gamla frun vill nödvändigt tala med fröken Märta med detsamma.

Fröken Åvik vände sig till Cello och frågade, medan en lätt rodnad spred sig över hennes kinder:

– Skulle herr Erlandsson ha tid att stanna ett litet ögonblick till. Ber om ursäkt för avbrottet, men jag är alldeles tvungen att gå in till min gamla mormor.

– Jag ber, jag ber, svarade Cello artigt och bugade sig ännu en gång.

Han kastade en vemodig blick efter den unga kvinnan, vars lätta gestalt försvann i dörröppningen. Fröken Åvik skyndade in i mormoderns rum och fann den gamla fru Tabell sittande i en länstol med en filt om benen. Hon såg upp med matta men nådiga ögon och nickade tungt mot flickan.

– Goddag, due lilla Märtabiten min, hördes Lilla Mussys knarrande, svävande stämma. Hur har due det i dag?

– Tack, kära lilla mormor, jag har det så bra, så bra. Har mormor det själv riktigt bra?

– Åhå, svarade gumman och darrade på rösten. Jag har det allt såe dåligt, såe dåligt. Nåe, lilla Märtaängeln min, har hon mormors guldhjärta i dag?

– Det har jag, lilla mormor, det har jag, svarade flickan.

– Vill hon dåe visa mig det, lilla tösen. Får jag se på det.

Märta låtsades söka omkring halsen, varefter hon med smeksam stämma yttrade:

– Jag märker, lilla mormor, att jag inte har det på mig ...

– Åe, bevare oss väl, i himmelens namn, due har väl inte tappat mormors guldhjärta?

Nu förhöll det sig så, att fabrikör Åvik tillrått fullständig hemlighetsfullhet inför Lilla Mussy beträffande den försvunna familjeklenoden. Fabrikören hade sagt, att den gamla måste skonas, och man nödgades därför slå in på den välvilliga lögnens och undanflykternas väg, tills smycket återfunnits, eller i värsta fall tills ett nytt, liknande guldhjärta anskaffats. Men hela familjen glömde bort denna bagatellartade affär under den tunga sorg, som lade sin hand över allt och alla i huset. Omsider började emellertid gamla mormor att åter fråga efter dyrbarheten, och hennes envishet hade verkligen i dagarna haft till följd ett beslut att hos guldsmeden skaffa ett liknande smycke. Beställningen hade emellertid ännu icke blivit av, och Märta måste därför fortfarande taga sin tillflykt till den välvilliga lögnen, när gumman nu frågade henne.

– Nej, lilla mormor, jag har det nog däruppe. Det var så sant! Jag har det borta hos guldsmeden. Det var bara den lilla öglan, som skulle sättas ihop.

– Åe, milde skapare, milde välsignade söte, due har väl inte slagit sönder det?

– Visst inte lilla mormor, visst inte. Det var bara den lilla öglan, den lilla öglan ...

– Nåe, lilla, olyckliga due. Åe, så lessamt detta var, jämrade sig den gamla. Nåe, när får du det tillbaka?

– Det får jag säkert snart, svarade Märta, i det hon svepte filten bättre om den gamlas styva ben och på allt sätt sökte att lugna henne. Detta lyckades hon också med till sist, dock sedan hon först bestämt hade lovat Lilla Mussy, att klenoden skulle förevisas för henne senast morgonen därpå.

– Himmel, mumlade flickan, då hon åter gick in till den väntande herr Erlandsson. Lilla Mussy tycker jag så mycket om, men hon gör mig alldeles tokig. Lilla Mussy gör mig olycklig. Jag blir till slut en dålig människa ...

När fröken Åvik återkom till förmaket, fann hon herr Erlandsson försjunken i betraktande av ett skogslandskap med en mjölkvit fors och ett litet vattenhjul. Cello betraktade verkligen tavlan, men han såg den inte. Han såg endast fröken Åvik överallt, i tavlan, i pianot, i blomman och solen.

– Nu är jag här igen, meddelade fröken Åvik. Jag beklagar att det dröjde något länge.

– Bevare oss väl, svarade Cello, på sitt förbindliga sätt. Tiden har gått så fort. Jo, fröken Åvik frågade ju mig om de stulna sakerna.

Fröken Åvik såg forskande på honom med de mörka ögonen, men avbröt honom icke.

– Och jag har verkligen en smula att säga om dem, fortsatte Cello, i det han räckte ut sin knutna hand och liksom sökte flickans. Vill nu fröken Åvik öppna sin hand, så skulle det vara ganska förträffligt, sade den

unge mannen.

Fröken Åvik betraktade med nyfikna ögon den smalaxlade herrn, mönstrade i en blick hans spensliga gestalt, som syntes något längre, än den i själva verket var. Cellos ögon hade ett lugnt uttryck, men det fanns något mera i blicken; det fanns ett ljus eller ett glitter i den, som ett ögonblick anslog den unga damen. Han hade just icke något tjusareansikte; det var bara hans kärlek, som plötsligt sken så starkt igenom och fördunklade intrycket av de något för röda kyrkängelskinderna och den självmedvetna näsan. Cello fällde i fröken Åviks hand ett föremål, och när hon blickade ned i handen, såg hon Lilla Mussys guldhjärta vila där, detta välsignade smycke, som kostat henne så många tårar, och vilket man äntligen funnit hängande omkring halsen på Far i Skåpet; denne hade villigt erkänt, att han ämnat förvara det som ett minne eller en lyckobringare.

– Fröken Åvik får behålla det så länge, sade han enkelt. Kanhända polisen vill ha det ett litet ryck igen för undersökningens skull. Men jag bad att få låna det.

Cello tyckte själv, att han skött sig ganska väl. Han hade så lugnt och artigt tagit emot fröken Åviks tacksägelser. Han hade sett ett par tårar i dessa ögon, genom vars milda mörker han skulle velat dyka till botten. Han hade känt trycket av hennes händer. Äntligen hade han, nästan på vippen att explodera av kärlek, ursäktat sig, tagit upp klockan och förklarat, att han hade ett uppdrag att passa på. Följd av hennes vänliga ord och ögonkast, hade den unge mannen kommit till dörren. Här räckte hon ut sin hand ännu en gång, och Cello blev vid avskedet verkligen ett ögonblick litet förvirrad; hans stora aktörskonst skulle icke räcka så länge till. Kanhända fröken Åvik märkte något? När de stodo i tamburen, hade en tystnad inträtt, varefter den unga damen, liksom för att lösa en spänning och avrunda avskedet, yttrade:

– Och så vackert väder vi har fått nu också ...

– Ja, svarade Cello, ja, det har vi verkligen fått. Träden ha äntligen slagit ut!

*

Medan nu Cello, gripen av flickans bild, som alltjämt rörde sig framför honom, småmyste mot honom och samtalade med honom, medan den unge mannen, hopplöst kär, glömsk av ingenjör Planertz, glömsk av alla sina föregående lidanden, med spänstiga steg marscherade neråt gatan, leende ett självsäkert löje och med ögonen stirrande i trottoaren, storsprang Märta Åvik upp på sitt rum. Hon trodde, att Glada Kalle hade avlägsnat sig, men fann till sin förvåning väninnan fortfarande kvar. Glada Kalle satt på soffkanten, dinglande med benen, sakta visslande, medan hon, försänkt i drömmerier, tycktes vilja genomborra tapeten med sina vitt uppspärrade ögon.

– Så bra, att du var kvar, ropade Märta Åvik i upphetsad ton. Du må tro, att jag har nyheter. Kan du gissa vad?

– Nej, vad? Vad för något?

– Du kan inte gärna tänka dig, vad jag har här i handen. Det är förstås omöjligt, att du kan det, sade Märta med eftersinnande min.

Hon öppnade handen och visade det blänkande föremålet. Glada Kalle, som så många gånger lyssnat till den bedrövliga berättelsen om tjuveriet på Koludden, förstod ögonblickligen.

– Ånej, utropade hon. Har du verkligen fått det tillbaka? Har du –

Plötsligt stelnade miniatyrdamen och ur ögonen, som hon åter spände upp till sin fulla vidd, sköt en blixt,

framkallad antingen av fasa eller också av en plötslig ingivelse.

– Vem lämnade det? frågade hon.

– Det gjorde en herr Erlandsson, som du kanhända känner. Jag kom till pensionatet ungefär samtidigt med att han reste därifrån.

– Du store, suckade Glada Kalle. Då är det kanhända *han*.

– Vilken *han?* frågade Märta Åvik, vars tankar endast kretsade omkring guldhjärtat och den glädje, hon skulle bereda Lilla Mussy. Vilken *han?*

Miniatyrdamen antog nu en beskyddande min, hon reste sig på tå och klappade sin väninna på håret.

– Du är ett barn, sade Glada Kalle högtidligt. Kan du säga mig vad det är, du har i handen?

– Det är ju guldhjärtat.

– Ja, det är det. Men det är något annat också. O, du oförståndiga, huvudlösa barn! *Det är ju en blank metallvara,* vetja!

Märta Åvik teg. Miniatyrdamen fäktade med sina korta armar och handskarna fladdrade som fåglar kring fröken Åviks huvud, när hon hörde väninnan säga:

– I dag har träden slagit ut. Var han mörk eller ljus?

– Han var mörk. Det var han.

– Nå, fortsatte Glada Kalle med profetisk stämma:

I dag har träden slagit ut. I dag har det kommit en mörk karlsperson till huset. Den karlspersonen hade en blank metallvara med sig. Nå! Vad säger du om det?

Märta Åvik avbröt Glada Kalle och drog henne hastigt bort till fönstret.

– Kanhända det inte är för sent, sade hon. Nej, titta! Därborta alldeles under Café Merkurius’ skylt går vidundret. Nej, inte den där i gråa rocken! Den där spensliga, han som hälsar nu!

– Mörk var han verkligen, konstaterade miniatyr damen i yttersta spänning.

De båda väninnorna höllo sig ett ögonblick tysta, varefter Märta Åvik, som sökte erinra sig alla delar avfröken Hanna Tornejs spådom, yttrade:

– Inte har väl den hyggliga filuren något svart arbete i alla fall?

Glada Kalle tog sig en ny funderare.

– Var han journalist, sa du?

Märta Åvik jakade och väntade på Glada Kalles tolkning av sierskans förutsägelse. Efterhand klarnade väninnans anlete, och plötsligt sprang miniatyrdamen upp, helt belåten över att ha funnit oraklets spådom i alla detaljer riktig.

– Trycksvärtan och bläcket, utropade hon triumförande.

FEMTIOFJÄRDE KAPITLET.

En av lyckofaddrarna inför rätta och en annan, som spelar rollen av en kupidon.

En blandad doft av våta kläder, tobak, tjära, stekt sill och kålsoppa förmärktes i häradsrättens sessionssal, där Far i Skåpet skulle rannsakas för stölden på pensionatet, sedan han förut undergått förhör vid rådhusrätten för stölden hos fröknarna Banckenberg.

Lukten av de våta kläderna utsändes av en del arbetslösa karlar, tjärdoften dunstade från några lediga sjömän, vilka brukade passa på att njuta av levande kriminalromaner, och vad slutligen den stekta sillen och kålsoppan beträffar, så kom oset av den förra från herr Stoltz och doften av den senare från herr Backlund. Alla dessa dofter sammanblandades och kokades av den ganska varma luften i lokalen; det blev en både märkvärdig och bedövande sammansättning.

Vid dessa skådespel funnos för publiken endast tvenne långa parkettbänkar att tillgå, och dessa stodo vid salens ena kortvägg. Både den första och den andra bänken voro nu tätt besatta av en rörlig och nervös publik, och som en tillförlitlig mätare på det oroliga tillståndet tjänstgjorde en ljusblå emaljspottlåda, den enda livande färgklicken i denna vävnad av grått i grått. Vaktmästaren, vars krokiga gestalt, med den alltid tuggande munnen under svarta hängmustascher – vaktmästaren var en tablettpassionerad man – hade helt nyss väsande uppmanat de närvarande sjömännen att icke spotta på golvet, varav följde, att sjömännen, som hade sina platser på den andra bänken, vredgat krävde av publiken på första bänken, att spottlådan under sina vandringar måtte få gå laget runt och icke bara hållas i rörelse framför första parkett. Den ljusblå spottlådan, som varsamt sköts mellan publikens fötter, vandrade alltså med en sköldpaddas envisa långsamhet först framför den främsta bänkraden, varefter den gjorde en sakta krök och försvann mellan de båda bänkarna. Åter dök den upp, lika leende ljusblå som förut, vid andra sidan, på nytt stillsamt promenerande upp utefter första bänken. Att emaljspottlådan i dag vandrade med en så glidande regelbundenhet, var ett tydligt bevis på den spänning, vari publiken befann sig.

Ett ointressant ärekränkningsmål behandlades för ögonblicket.

– Nå, frågade den lilla spetsnäsade domaren med sitt vita huvud framskjutet och sina ärliga och genomträngande blåa ögon riktade på svaranden. Nå! Erkänner svaranden att han använt nedsättande yttranden om käranden?

Svaranden, en kort, kraftig karl med uppstruket hår och envist ansikte tvekade och hackade, varefter han slutligen sade:

– Nej, det gör jag inte. Jag har inte alls satt ner honom.

– Dock, fortsatte domaren, har svaranden, enligt kärandens påstående, vid ett tillfälle kallat käranden Torskhuvud, vid ett annat Dunken och vid ett tredje Tratten, allt detta i vittnes närvaro och på öppen gata.

Nu gled till svarandens sida en rödlätt man i femtioårsåldern, fint klädd i en grå jaquette, ur vars bakficka framstack en röd silkesnäsduk. Denne herre, som var en advokat i den gamla stilen, ytterst cirklad i sitt uppträdande, ordrik som en sakförare inför en jury, hade en liten grånad lock i pannan. Han såg förnäm ut, när han på sitt förbindliga och chevalereska sätt lutade sig mot den något förvirrade karlen. Härefter höjde den cirklade advokaten åter på huvudet, lade det stolt bakåt, gick med utsökt diskreta steg fram till skranket och framtog den röda silkesnäsduken.

En trumpetsignal smattrade genom lokalen, när han använde den, och efter denna inledning stoppade den fine mannen näsduken i bakfickan, bugade sig förnämt för rätten och började tala:

– ... beträffar uttrycket Dunken, innebär detta icke någon som helst beskyllning för spritsmuggling, vilket käranden tydligen velat påskina, utan syftar, liksom det andra uttrycket Tratten, på det av käranden helt säkert icke obekanta förhållandet, att hans egen fader är anställd vid ett svagdricksbryggeri ... påpeka, att kärandens oförvitlige fader i skämtsamt tilltal även stundom kallas för Drickan, emedan han under sitt aktningsvärda arbetes utövande just har med dylika varor att skaffa ... tilltalsord är att betrakta såsom ett uttryck för folkhumor, en grotesk ehuru fullt oskyldig karakteristik över en hederlig man och hans i allo respektabla yrke. Detta slag av benämningar synes ha gått i arv på barnen ... kärandens tjuguårige broder, cykelreparatören Frans Erik Ferm, på sin arbetsplats av välsinnade kamrater kallas Svickan, en folklig benämning på tappen i en tunna eller ett svagdricksankare ... på grund av det anförda får jag vördsammast anhålla att detta absurda åtal måtte förklaras ogiltigt.

Kärandeombudets röst hördes kylig, långsam och entonig:

– ... vara till hugnad för rättvisans sak om svarandeombudet även nöjaktigt kunde förklara svarandens sorgliga ovana ... tillrop på öppen gata högt använda ordet Torskhuvud ... För kärandens räkning vill jag meddela, att varken han eller någon av hans anförvanter någonsin salufört eller eljest utövat verksamhet i förbindelse med fiskvaror ... förenämnda vedernamn sålunda måste anses som en ren uppfinning av svaranden ... ärekränkande syfte.

Nu stannade den ljusblåa emaljspottlådan, på detta sätt tolkande en djup ledsnad hos publiken, men så småningom fick emellertid det ointressanta målet sin avslutning, varefter infördes den för stöld tilltalade Karl Johan Evald Alexander Holmsund-HolmsenGrön, ytterligare känd under namnet Gren och smeknamnet Far i Skåpet. Den ledsamma enaktaren med sina ledsamma aktörer, som icke förmått att i högre grad fängsla åhörarnas intresse, avlöstes nu av kriminalstycket med gästspel av en stjärna. Cello vid referentbordet, som av lättförstådda skäl var livligt in tresserad för denna sak, sträckte på sig och gäspade av sig intrycken från det förra målet, vilket företett en tämligen alldaglig rättegångsbild.

Till Far i Skåpets rättegångsbiträde var förordnad samme fine advokat, som nyss presenterat ett så vackert anförande till förmån för den lille mannen med alla de egendomliga invektiven, och som han själv tycktes vara mycket belåten med sitt nyss gjorda inlägg, var advokatens hållning ännu förnämare och mera majestätisk än förut. Far i Skåpet var blek som vanligt, men en viss illparighet glimtade i hans ögon, när han, som var van att se fort och skarpt, upptäckt Cello vid referentbordet. Han nästan gav ifrån sig en kamratlig blinkning, tyckte journalisten. Då tjuvens levnadsförhållanden blivit lagda i dagen och uppläsningen av den långa polisrapporten avslutats, frågade den lille domaren, med sina klara ögon riktade på den tilltalade:

– Erkänner Holmsund vad som i polisrapporten lägges honom till last?

– Sakerna har jag tagit, tillstod Far i Skåpet. Jag skulle kunna säga något ...

– Lätta fullständigt sitt samvete, uppmanade den lille domaren med ädel och allvarlig stämma. Det är det enda, som i detta fall kan tjäna den anklagade till någon nytta. Vad var det Holmsund nu skulle säga?

– Om jag ville, kunde jag säga något, fortsatte tjuven och blinkade i detsamma med en nyter elakhet mot Cello, som kände sig ganska generad. Jag hade aldrig tagit de där ringarna, om de inte hade retat mig, meddelade Far i Skåpet.

– Vilka retade er? frågade domaren.

– Papegojorna, svarade Far i Skåpet.

Den ljusblåa emaljspottlådan stannade åter. En fnissning hördes från herr Backlund, men den tuggande

rådhusvaktmästaren gick fram och fräste varnan de över publikens huvud.

– Holmsund tillhålles att hålla sig till sak. Fram med sanningen, om denna står i förbindelse med Holmsunds brott.

– Jag kom för att vila mej på pensionatet, började nu Far i Skåpet, för jag var så trött, och hade aldrig tänkt att röra vid någonting. Jag hade tänkt börja ett bättre liv.

– Vad skulle det ha varit för ett liv? frågade domaren, som hoppades att ur förhöret få fram något nytt.

– Jag har tänkt flera gånger att börja ett annat liv, men vissa personer har alltid lagt sej i vägen för mej.

Vid Far i Skåpets ord lutade sig publiken ner för att dölja sin skrattlust. Men den lille domaren sade med en viss listig vänlighet:

– Polisen har ju endast ingripit, när Holmsund har begått någon förbrytelse.

– Ja, svarade Far i Skåpet, men hade jag fått vara i fred efter det första arbetet, hade jag, anamma mina styvrar, inte börjat med det andra. Nu ville jag vila mig på pensionatet, men papegojorna retade mig, annars hade jag aldrig tagit deras grannlåter i förvar. Han där, sade Far i Skåpet, med en gemytlig huvudlutning hänvisande på Cello, vet nog såna papegojor det var. Har aldrig varit ute för värre fruntimmer.

Cello kunde icke låta bli att le där han satt lutad över papperet med ett öga på den tilltalade och ett i blockboken.

– Nog nu, utbrast domaren vredgad. Han skall icke tala om ett bättre liv, när han helt nyss blivit rannsakad för en stöld, begången inom stadens hank och stör.

– De lade ringarna i händerna på mig på pensionatet, och vad det sista arbetet beträffar, så var jag tvungen att skaffa litet för att inköpa ett lager.

– Vad för ett lager? frågade domaren. Det var väl ett lager av tjuvgods det?

Far i Skåpet såg ut, som om han velat flina, varefter han åter tycktes vilja lätta en skuldbörda.

– Herr domaren, sade han. Jag ber om förlåtelse för att jag har skämtat inför rätten. Men sanningen är den, att jag verkligen i flera år har tänkt att börja ett bättre liv, och det fanns inte så många yrken att välja på för en stackare.

– Vad hade Holmsund tänkt att göra då? sporde den lille domaren med likgiltig röst.

– Öppna en affär.

– Vad för en affär?

– Korta varor, svarade Far i Skåpet.

Nu hotade vaktmästaren att från lokalen avföra ett par av sjömännen, som syntes ha blivit drabbade av hysteriska anfall. Domaren behandlade emellertid ärendet med mera skärpa efter detta, varefter den fine advokaten tog till orda:

– Jag anhåller, yttrade denne högtidligt, att rätten benäget vid domens avkunnande måtte taga hänsyn till de sociala villkor, under vilka den tilltalade uppvuxit. Visserligen synes han ha erhållit någon uppfostran, om vilket även det faktum, att den tilltalade genomgått ett par klasser i ett läroverk, bär vittne, men det förtjänar

framhållas, att fadern i sin ungdom varit misstänkt för stöld av en grå ytterrock och en låda fikon, och att barnet såsom helt ungt måste omhändertagas av främmande personer, som icke synas ha kunnat få någon makt med dess nedärvda anlag, vilka den anklagade burit såsom en börda genom livet. Den förhärdelse, som hans nonchalanta uppträdande inför rätten synes vara ett uttryck för, går tydligen icke på hans sinnes djup, därom vittnar den omständigheten, att han icke i penningar omsatt allt det genom stölden förvärvade godset, utan att han kring sin hals, herr domare och vördade ledamöter av rätten, omkring sin hals har burit ett litet guldhjärta på en länk, mera såsom ett minne av en av de bestulna. Brottets psykologi har ännu långt ifrån blivit klarlagd, men denna lilla omständighet, vilken för ytligare och kallsinnigare betraktare synes vara mera att le åt än att taga på allvar, och som ju, jag tillstår det ödmjukligen – här bugade sig den fine advokaten mot rätten – icke förmår med kraft mildra lagens rättvisa gång, borde likväl kunna tjäna, om icke såsom en förmildrande omständighet så likväl till ett bevis på ett sinnets känsloegenart, av vilken man kan vänta något bättre. Jag tillåter mig hemställa, att den tilltalade, på grund av sin beredvillighet att inför polisen lämna upplysningar om sina brottsliga förehavanden, så ock på grund av en yppad lust att vilja börja ett bättre liv, desslikes under hänvisning till den frestelse, vari han befann sig på badstranden, då damerna i hans händer liksom överlämnade tjuvgodset, och *detta på en tidpunkt* då den anklagade säger sig ha ämnat börja ett bättre liv, måtte dömas så milt, lagen kan tillåta.

Med en häftig trumpetstöt satte den cirklade advokaten ett utropstecken efter sitt anförande. Far i Skåpet hade med tämligen likgiltig uppsyn avlyssnat sin försvarares tal, men när denne kom till detaljerna om guldhjärtat, såg han generad och orolig ut. När Cello efter en stund reste sig för att på tå smyga ut från lokalen, då han ej ville trängas med publiken, vände sig Far i Skåpet, som rådhusvaktmästaren nu beredde sig att bortföra till rannsakningshäktet, hastigt mot sin förre pensionskamrat. Tjuven blinkade och yttrade med låg stämma:

– Bara en, som inte var någon papegoja. Hon var en liten grann råtta, hon. Aj, aj!

Cello tittade den andre in i de små elaka ögonen, nickade och gick honom förbi. Utkommen i vestibulen möttes journalisten av herr Stoltz, tätt följd i hälarna av herr Backlund.

– Va sa tjyven? frågade herr Stoltz. Vi hörde, att han sa nånting till herr tjunalisten!

– Vore roligt till att få höra, mumlade herr Backlund.

Cello såg mycket tankspritt på de båda herrarna, som envist stirrade på honom, väntande ett svar.

– Han sa ingenting, yttrade den unge mannen.

– Hå, utbrast herr Stoltz vredgat. Det kommer väl i tidningen i alla fall, om herr tjunalisten inte vill säga det till oss. Vi har annars en viss rättighet ... Det var vi som hjälpte polisen med att fånga honom. Han kom alldeles utanför kaféet Arbetarevännen, så säjer jag till min kamrat här ...

– Namnet är Backlund, presenterade sig denne mycket lågmält.

– Till min kamrat här, fortsatte herr Stoltz upphetsad. Spring för attande djävlar till andra sidan. Jag passar här om du passar ...

Cello vinkade avvärjande med handen, under det herr Stoltz häftigt manövrerade med armarna och åskådliggjorde av tjuvjakten en detalj, som aldrig hade passerat.

– Jag har ingenting att säga mer. Herrarna får väl se när tidningen kommer ut.

– Jag är prumerant, kastade herr Stoltz till den bortgående pressrepresentanten.

– Vi prumererar på kvartal, upplyste herr Backlund.

Cello fortsatte sin vandring skakande på huvudet; han uppfylldes av en känsla, som liknade vemod.

– Han tyckte om henne, sade han för sig själv. Far i Skåpet tyckte bestämt om henne.

Just som herr Erlandsson steg ut på trappan, ställde sig plötsligt i hans väg en storväxt karl med röda kindpåsar, i vilka det då och då ryckte uppe vid ögonen, som voro små, vattenfyllda och blinkande. Mannen hade ett ljust, nästan vitt och tovigt hår, som vajade när han lyfte på en mjuk hatt.

– Ursäkta, sade Albin, servitören Tidlunds son – ty det var ingen annan än han – och tittade ner på den spenslige tidningsmannen. Är detta herr Erland?

– Erlandsson, ifyllde Cello.

– Ja. Ja, visst, ja, sade Albin och grinade ursäktande. Det är rätt. Jag var uppe på tidningen för att söka Erlandsson, men han var inte där. Jag har vatt uppe ett par gånger förut i dag, men de skickade mig hit. Se jag skall lämna ett brev, som jag fick hos Åviks i dag på morgonen, då jag stabbade ved.

– Ska det vara svar på brevet, frågade Cello.

– Tror inte det, svarade Timglasets son, som något vacklade på benen.

Albin hälsade och gick långsamt över gatan. Cello slet upp brevet, vars innehåll han slok med ögonen och läste igenom fyra gånger på varandra:

– ”... det är i en sak, som även rör Eder tidning. Vill ni vara av den stora godheten att svara mig i telefon eller också klockan tre i dag på eftermiddagen, då jag skall skynda mig över Klosterparken ...” mumlade Cello och kastade undrande blickar omkring sig. Men var tusan är ingenjör Planertz någonstans?

Med ett tankfullt uttryck i sitt anlete tittade han upp, och kom därvid att ännu en gång kasta en blick på den väldige budbäraren, som nu vänt sitt rödbrusiga huvud mot solen. Det sken som en lanterna.

Skulle den där möjligen vara en kärleksbudbärare, tänkte Cello. Ser alltså en kupidon ut på det viset!

Och han invaggade sig i dåraktiga förhoppningar, medan han promenerade gatan fram, glömsk och otacksam mot Far i Skåpet, vars svarta gärning lett till detta märkvärdiga möte. Ingen kunde heller begära, att herr Erlandsson skulle fundera något närmare över den omständigheten, att både olycka och sorg, brott och förfall inställt sig såsom ett slags faddrar vid vaggan, där hans nyfödda lycka nu sakta tycktes slå upp sina ögon.

FEMTIOFEMTE KAPITLET.

Smedjan och Trädgården – Junker Morgonröd och Nattens Drottning.

– Jag undrar, om jag vågar anförtro er något, sade fröken Åvik, när de träffades i Klosterparken.

– Mig, svarade den unge mannen med majestät. Jag är tystlåtenheten själv, när det gäller.

– Det var bra, svarade fröken Åvik. Det jag har att säga är just inte så viktigt, men när herr Erlandsson häromdagen varit hemma, så kom jag att tänka på en dikt, som jag lämnade in för så förfärligt längesedan. Men jag hörde aldrig av den.

– Hur längesedan, fröken Åvik. Ungefär bara. Ungefär!

– Ja, det är väl två år sedan eller så. Jag fick aldrig något svar i brevlådan.

– Sådant händer, svarade Cello med en plötslig partisk vrede för den unga damens räkning. Man har nog sina tag av nonchalans på tidningarna ibland. Vad hette dikten?

Fröken Åvik rodnade, men såg honom rakt i ansiktet, då hon svarade:

– Den hette Nattens Drottning. Vi har ett sådant träd därhemma. Det blommar bara en natt om året. En riktigt underbar blomma!

Medan samtalet pågick, tyckte Cello, att fröken Åvik verkade så märkvärdigt nyfiken och intresserad. Skulle det vara möjligt ändå, tänkte den unge mannen, som i flickans ögon kanhända trodde sig läsa mera än vad som verkligen fanns att läsa där. De talade om allt mellan jord och himmel, men till slut måste fröken Åvik gå sin väg. Innan hon skyndade bort, tog hon ett löfte av Cello, att de skulle råkas två dagar därefter, bara för den lilla diktens skull.

Var tusan är ingenjör Planertz, tänkte herr Erlandsson ännu en gång, när han avlägsnade sig från parken.

*

Som barn hade Bengt Erlandsson en gång följt en kamrat hem till dennes bostad, som var belägen i ett litet hus inne på en gård, där det fanns en smedja. Kamraten hade först visat Cello sin insektssamling, därefter sin frimärkssamling, varpå han bett honom följa sig ut. De hade då gått till smedjan, där för tillfället rådde stort larm. I allt det svarta syntes svarta gesäller springa omkring varandra med långa tänger i händerna. En röd eldstråle sköt ut från ässjan, där med dån blästern drogs. Blänkande ögonvitor och vitglödande järn, vilka sedan bleknade till en matt rosenfärg och slutligen mörknade som en aftonhimmel, gav liv och färg åt den sotiga tavlan. Det blev alldeles svart för Bengts ögon, när han passerade igenom denna arbetets lilla värld, och han kände sig som en blind, ty gossarna kommo utifrån solskenet. Bäst de nu gingo i mörkret under bruset från blästern och en klang i gammal valstakt från släggorna på städet frågade Bengt kamraten, vart de skulle hän. I detsamma kände gossen, att han gick på kolstybb och slaggstoft i en smal gång, och plötsligt lade han märke till att en rektangel var uppritad i den mörka luften framför honom, alldeles som med de finaste streck på en svart tavla. Strecken voro icke vita, utan de lyste som av ett grönt solsken eller av en grön bengalisk eld. Nu bullrade kamraten framför honom; en port slogs upp. Alldeles bländande i sin yppiga grönska och beglänst av det klaraste julisolsken, låg en liten trädgård framför de två gossarna. Synen verkade överväldigande på Bengt, särskilt som den uppenbarat sig så oförmodat. Det var något strålande i tavlan med dess höga, förvuxna blomsterstänglar, dess yviga trädgårdssängar, dess fladder av vita fjärilar runt omkring, medan ihållande lärksång hördes ovanför, och hela den lilla örtagården susade vid en mumlande sång av flugor, bin och humlor.

Denna uppenbarelse glömde Bengt aldrig mera i livet.

Han hade lagt märke till att minnesbilden från smedjan och trädgården framkallats för hans inre syn några gånger, då han efter mörk ledsnad hade blivit tröstad eller häftigt glad. När han nu kom från sitt möte med fröken Åvik, kände han samma känsla av ljus, som han känt den gången i smedjan, framför den öppna lilla trädgårdsporten, eller i varje fall en med denna känsla så starkt besläktad, att en grann tavla sken i hans inbillning och med sin glans färgade hela Cellos omgivning under hans vandring genom gatorna. Ett vänligt vemodsljus vilade över de mest vardagliga ansikten, han såg på sin väg. En poliskonstapel, som gick med tung långsamhet och svängde ett par stora vita vantar i luften och lyfte ett par jätteskodon från gatan, bar drag av människovänligt intresse i sitt anlete under kasken. Det var som om han skulle ha sagt: jag skall nog veta att skydda din hemlighet! En gammal fröken i en affär, som just höll på att skylta, när Cello gick förbi fönstret, placerade bland små leksaksparbössor och väderkvarnar en docka med ansiktsrosor och mun av

ljuvlig sötma; den gamla affärsidkerskan tittade genom rutan på Cello, och han läste i dessa menande ögonprickar i ett vissnat anlete: jag måste skylta om och göra fint just i dag!

I parken stod en karl i blå blus och med ett frånstötande, buttert ansikte; han var sysselsatt med en hink och en spade. Men Cello såg en karl med ett mycket hemtrevligt ansikte framför sig och utkastade i förbigående den vänliga frågan:

– Det ser i alla fall ut, som om sommarn kommit tidigare i år än förra året.

Karlen spottade, grinade och fortsatte sitt arbete, i det han mumlade:

– Tidigare! Jaså, den har det! Det vet väl annars hela världen, att den är senare i år, än den har vatt på en mansålder.

– Tja, så kan man misstaga sig, min gode man, svarade Cello muntert. Den är bra, när den kommer i alla fall! Godmiddag, godmiddag!

Hinken slamrade, och karlen kastade en föraktfull blick efter den fåvitske mannen, men det gjorde drömmaren alldeles detsamma; hade han också kastat en sten på Cello, skulle denne ha tagit den för en blomma.

Cello hade blivit trollad till en yngling, nästan till ett barn, men den arme hade ingen aning om detta utan tyckte, att allt var, som det borde vara, när han märkte, att företeelserna runt omkring, levande eller döda, underordnade sig, gjorde sig till bisaker för den stora huvudsaken.

*

Men den fina och doftande atmosfären omkring den lycklige mannen gick något förlorad vid besöket på redaktionen, inför vars lilla personal Cello dock kände sig starkare och mera jäsande än förut, och till vilken han lämnade flera lysande prov på uppsluppet skämtlynne. Den gamle korrekte medarbetaren Löf, en inbiten ungkarl med lika bestämda vanor som en välskött klocka, fick av kamraten ett slag på axeln med tillropet, att han skulle ruska upp sig och gifta sig.

– Du kan ju börja själv, morrade Löf, med ett sarkastiskt leende.

– Ingen dag vet man, när man börjar, sade Cello hemlighetsfullt men ångrade strax sin barnslighet, ty han kom plötsligt att fasa för att hela hans glädje kanhända var byggd på en dåraktig inbillning. Han slog därför om med följande ord:

– Husch, ja! Jag får säga dig, att uppmaningen gäller mig själv lika mycket som andra.

– Den kärring man inte har, den låter en sova ostörd på vilsoffan efter middagen, svarade Löf med ett skratt, därmed på fri hand tillverkande ett ordspråk, medan han på papperskorgen upphängde en gul snusnäsduk till tork.

– Det är sant, svarade Cello inifrån sitt rum, medan han i hemlighet tänkte, att kärringar vore en sak men änglar en annan. Löfs hjärta är förtorkat, menade han. Han går ännu i Smedjan och har inte sett Trädgården.

Den alltför optimistiske Cello ville göra mera än sitt bästa för att söka skaffa tillrätta Nattens Drottning. Han undrade först, om inte fröken Åvik slarvat med genomläsningen av tidningarna; därför ställde han sig först att bläddra i arkivet. Han letade som en katta letar efter sina dränkta ungar, nosade i vartenda hörn av bladen, jamade framför varenda spalt för att locka fram verserna, men han fick icke reda på dem. Då vände han sig till den fete lille notischefen, men denne ritade endast ett jättefrågetecken i luften, och därefter

utförde han en annan pantomim, föreställande en hand, som kastar ett manuskript i papperskorgen. Var Märta Åviks dikt vorden en låga och därefter intet, så var ju heller ingenting att göra åt saken, men Cello, som var en energisk natur och såsom förälskad dubbelt energisk, beslöt sig för att göra ett besök i Idiotlådan.

En sådan poeternas tårlösa grav finnes nästan på varje redaktion, dit ju alltid en mängd diktalster i bunden eller obunden form inlämnas. En del av dessa manuskript komma upp till sätterierna och inflyta i bladet, men många av de insända bidragen skärskådas av trötta blickar, varefter de vandra till papperskorgen, sedan till soplåren och slutligen till elden, där förintelseprocessen äger rum. En del alster hamna däremot i Idiotlådan. Dessa bestå ibland av saker, dem man tvekat på och därför tillsvidare kastat undan, men även av underbarheter och kostligheter, som blivit dit lagda under demoniska leenden eller uppsluppna skratt.

När Cello nu gick till Idiotlådan, om vars befintlighet han det första året icke haft en aning, nalkades han den icke som till exempel Löf, med pekoralavnjutarens lätta gång och lystna blickar. Han nalkades den i kärlekens namn, med en känsla av ridderlig partiskhet för en möjligen kränkt väninnas skull. Det var emellertid som att sitta på kanten av en trollsjö och fiska galenskaper med bara fingrarna. I varje ögonblick nappade det en tokighet, och ibland var den stor som en gädda, ibland mindre, grann som en forell, och Cello fiskade med iver, utan att ur det glittrande stimmet få upp vad han sökte. Där funnos vårdikter, skrivna med flickstilar och med de otroligaste naiva vändningar, vilka gjorde tvetydigheter av oskuldsfullheter; där funnos höstdikter, så sentimentala och med ett så komiskt bildspråk, att läsaren icke kunde låta bli att släppa till ett leende, som kom från hjärtat. Där funnos inbilska artiklar, där våldsam självgodhet i förening med total brist på talang åstadkommit fullständiga raketnummer av omedveten humor, och där funnos andra alster, författade med spelad flärdfrihet och doftande av den friskaste dumhet och egenkärlek.

Cello, som någon enda gång förut suttit vid kanten av denna trolska sjö med alla dess skimrande djävulsfiskar, överraskade sig plötsligt med att le. Detta leende dog på hans läppar, när han plötsligt fick upp ett papper, som var fullskrivet med verser, dem han strax kände igen. Han rodnade i sin ensamhet. Äntligen hade förklaringen på Junker Morgonröds gåtfulla försvinnande kommit. Han läste, och blev ännu rödare i ansiktet:

Rid ut, rid ut, Junker Morgonröd, i den vinande vinden, som biter i kinden, och svinga ditt svärd till ett blänkande slag! Mången skönlockig mö uppå kransade ängar, mången stingkyss dig ger, mången sugande blick, där du hälsar på färden i riddareskick ...

– Åj, åj, åj, suckade Cello, ty Blamageguden uppenbarade sig ett ögonblick med sina klara kinematografiska bilder. Men kärleken räddade honom från grubbleriet och skammen.

Det här var just inte meningen. Jag skulle ju leta efter Nattens Drottning, den kära flickans dikt, tänkte han, nu något lugnare.

Cello begynte åter sitt fiske, och det nappade alltjämt galenskaper och tokerier, men han hade icke letat så länge till, förrän han plötsligt fick jättenapp. Det satt ett hjärta på kroken. Han hade funnit Nattens Drottning, och denna hade sålunda vilat sida vid sida med Junker Morgonröd i Idiotlådan. Deras unga själar hade träffats förut. Deras hjärtan hade legat och slumrat tillsammans.

Med en smäll stängde Cello lådan och stoppade sitt rov i fickan. Utan att ännu ha tagit del av diktens innehåll, kände han sig som en oskyldigs försvarare. Han hade liksom befriat en för sinnessjukdom orättvist misstänkt från galler och bevakning, han hade givit luft och ljus åt en skendöd. Flickans dikt värmde i plånboken, där den nu på nytt låg tryckt intill Junker Morgonröd. Med största frimodighet och glädje marscherade Cello ned till stadsfullmäktigesammanträdet, som varade till bortemot klockan tio på aftonen. När han åter ensam satt vid den lätt gungande gröna kupans ljus på redaktionsbyrån för att göra i ordning

och uppsända referatet, tog han upp den lilla dikten mellan behandlingen av två ärenden.

Denna dikt, som var skriven av en nittonårig flicka, var särdeles kantig och vardaglig. Där funnos en mängd oformligheter och löjligheter, vilka icke ens mycket nådiga ögon kunde underlåta att se. Men fastän detaljerna voro omöjliga, strålade det ett ljus från Nattens Drottning direkt till Cellos hjärta.

Han stoppade åter papperet i fickan, fast besluten att låta införa bidraget, sedan han med egen hand gjort några korrigeringar. Dessa skulle göras omärkligt, som när någon restaurerar en altartavla, föreställande Maria på vita kuddmoln med alla änglarna runt omkring. Förbättraren skulle gå fram med den försiktigaste hand. Detta visste nog kärleksguden, som stod lutad över herr Erlandssons axel, medan han skrev:

Anslag till en bil för brandkåren.

Drätselkammaren hade hemställt att stadsfullmäktige måtte besluta om beviljande av ett belopp på 8,260 kronor för inköpande av en personbil ...

– – –

Nattens Drottning, ljuvt du öppnar dina kalkar, vacker i vår lilla sal. Endast för en natt du så förvandlar till ett paradis vår sal ...

FEMTIOSJÄTTE KAPITLET.

Två specialister på begärelser i en skjuts, som välter.

En skjuts skraltade fram på en tämligen stenig väg, vilken, ljus och lång, börjat linda upp sig strax utanför ett lantligt stationshus. Skjutskarlen, med en pipa mellan sina hoppressade läppar, satt främst i den enkla vagnen, och på dess passageraresäte syntes den unge folkskolläraren Holmén, klädd i halmhatt och en prydlig brun kostym, vars vänstra knapphål lystes upp av en blåklint, plockad strax före påstigningen. Herr Holmén, som ju var ledamot i stadens nykterhetsnämnd, hade vid sin sida en nästan jättelik karl med vitblont hår under en grov sportmössa och ett ansikte, vars rodnad bekände synder och begär, men vars blinkande små ögon vittnade om saktmodighet eller gott lynne. Servitören Tidlunds son, Albin, som tillsammans med herr Holmén företog denna sommarutflykt, hade nu blivit omhändertagen av nykterhetsnämnden, vars tålamod till sist brustit. Albin skulle under en tid gå till vård och vila på en anstalt för åt spritbegäret svårt hemfallna personer och där begrunda sitt iråkade olycksöde och sina förspillda år samt, om möjligt, söka bliva en god, nyttig och nykter medborgare.

Från staden hade de båda herrarna på tåget haft en tämligen kort, tyst resa; nu skulle skjutsen föra dem direkt till anstalten, som låg i lantlig omgivning vid en frisk sjö i de trakter, resenärerna genomforo på den skramlande kärran. Albin, som fått sin vita skäggstubb avrakad, tedde sig tämligen snygg, där han satt vid den prydlige herr Holméns sida, skakande åt alla håll vid åkdonets krängningar. Resenärerna kommo i häftig beröring med varandra genom kärrans oregelbundna gång; dessa två så olika huvuden, Albins grova med de vita hårtestarna i det röda ansiktet och herr Holméns finare med askblonda små mustascher och sunda rosor på kinderna, slogos ibland tillsammans i en och annan vägkrök eller vid passerandet av en fördjupning i landsvägen.

– Om jag kunde begripa, Holmén, sade Albin i en ton, som kunde kallas ödmjuk, fast den storvuxne mannen alltid glömde att använda titeln av herre – om jag kunde begripa, varför jag ska fara till det där hemmet? Jag tror aldrig, att det blir något utav det, för om jag låter bli å supa, medans jag är där, så blir jag väl alldeles tvungen till å supa, när jag kommer tillbaka. Jag måste väl ha det i alla fall?

– Tänk icke över dessa saker, yttrade herr Holmén och såg styvt framför sig med milda men fasta ögon. Överlämna detta i händerna på dem, som bättre fatta dylika ämnen. Albin har endast att under den närmaste framtiden följa anstaltens föreskrifter, och han kommer på denna plats att genom lämplig vård bliva avvänjd från rusdrycksbegäret.

I detsamma dunkade Albin till herr Holmén med sitt stora huvud, varefter han svarade:

– Jag ville riktigt parera med Holmén. Ja, ursäkta mej, men jag ville riktigt parera, att inte det går.

Folkskollärare Holmén svarade icke på en stund, men det föreföll, som den unge pedagogen övertänkt ett litet tal, lämpligt att framsäga i samma ögonblick, som han i anstaltens vård skulle överlämna den fallne reskamraten. Herr Holméns huvud dunkade nu till Albins väldiga klot under den grova sportmössan, men stöten tycktes icke störa den i tankar försjunkne läraren. Han satt och sökte efter starka och bevekande ord, men icke en blixt i de blåa ögonen tydde på, att ingivelsen ännu hade kommit. Framför de åkande låg en dal och bortom dalen svarta furutaggar i en ring kring en fjärran sjö, blank som en silversked. Små runda moln seglade fram på himlen så ledigt och fritt mot det blå, att det var en lust att se dem. Skjutskarlen drog åt sig tömmarna, och det bar sakta nedför backen. Stenar hoppade undan och rullade vid vägkanten, bortom vilken ris och björkar växte. Trots bullret, som skjutsen åstadkom, hörde de åkande hela tiden vinden gå i träden, ett ljud, som mera liknade ihållande, fräsande strandsvall än ett sus. Flugorna lyste gröna på hästens länd, den svansens svarta tagelviska sopade fram och åter, medan det blanka skinnet ryckte och ryckte för att förmå de surrande fridstörarna att avlägsna sig.

Vid vägkröken var man på ganska jämn mark; backen var så gott som avslutad, och det föreföll som om åkdonet i en lätt dans körde in i en lång berså, så tätt stodo här på ömse sidor om den smalnande vägen de gungande och mörka trädkronorna. Allteftersom vägen tycktes bli jämnare, började herr Holmén att sakta tala:

– Albin har måhända läst i en eller annan bok eller kanske hört talas om människans behov av att hämta styrka ur naturens sköte. Genom kulturlivets tärande på människans nervsystem – vet Albin vad jag menar med nervsystem?

– Ja, det är väl det, som kittlar i en?

Herr Holmén log och svarade:

– Icke så illa, Albin! Understundom kan nervsystemet bringas i en sådan oreda genom städernas allt uppslukande begär efter människornas krafter, att man helt visst kan karakterisera de dallringar, som uppstå i nervsystemet, såsom kittlingar, ehuruväl irritament är ett riktigare ord. Populärt sett tala vi dock om samma sak. Alltså, för att på nytt gå från början: genom kulturlivets tärande på nervsystemet har kroppen ett starkt behov att genom närmande till naturen återhämta åtminstone någon del av den kraft, som gått förlorad. Begär finnas av mångahanda slag. Här är till exempel en människa, som måste äga en myckenhet lyx, vilket även tär på nervsystemet. En annan människa vill förvärva en myckenhet pengar ...

– Hade en annan varit rik så, avbröt Albin med en suck.

– Säg inte det, Albin! Rika människor kunna även plågas av begär, till exempel begär efter att förvärva ännu mera pengar. Förvärvsbegäret är även värt att härvidlag tagas i skärskådande. Om begäret efter rusdrycker ruinerar kroppen, så kan begäret efter pengar ...

Hade nu Albin av någon anledning haft kännedom om eller eljest genom en slumpens skickelse kommit att beröra Solidarfett eller Västerviks Sågblad, är det mycket troligt, att samtalet växlats in på ett helt annat spår, som fört långt bort från naturen men närmare kulturlivet med dess lyx- och penningbegär. Men Albin

hade aldrig spekulerat annat än med roddbåtar eller tillsammans med den sjunkne förre åkaren, som kallades Luskungen, i buteljer. Därför teg Albin och väntade på fortsättning, under det att herr Holmén försjönk i tankar över hur han skulle kunna på ett nytt lån samla alla växelskulder och fickförsträckningar, och varifrån det vore möjligt att hämta ett par friska och duktiga borgensnamn. Sedan den allvarlige folkskolläraren inom sig beslutat att ännu en gång genomplöja telefonkatalogen för staden och ytterligare den ett halvt kilo tunga katalogen för provinsen för att i dessa böcker söka hitta lösningen av det till synes olösliga problemet, tog han åter vid, där han slutat i sitt anförande, dock med någon liten förändring i uttryckssättet:

– Jag menar, ser Albin, att penningbegäret, när det tager sig *alltför omåttliga* uttryck, kan vara ett ont i likhet med spirituosabegäret.

– Holmén! Fyllebegäret är väl ändå en bacill? Är pengabegäret också en bacill?

Herr Holmén log åter, fastän något svagare än förra gången.

– Såsom jag bestämt tidigare har sagt Albin, kan man icke tala om baciller i fråga om spritbegäret annat än möjligen i symbolisk mening. Men som jag icke här har tillfälle och tid att utreda för Albin, vad som menas med en symbol, måste jag kort och gott säga: spritbegäret är en sjukdom.

– Men pengabegäret? frågade Albin med en okuvlig envishet.

– Ja, suckade herr Holmén, även detta kan bliva av en feberaktig karaktär – Albin fattar vad jag menar med ett dylikt uttryck? Det är liksom ett brinnande ...

– Se där, grymtade Albin triumferande. Gav jag mej inte fasen på, att jag ändå mena något åt det rätta hållet. Det brinner i kroppen på en efter mer. Se där!

– Ja, nåväl, låt oss då säga så, yttrade herr Holmén, i det han lät sina ord åtföljas av ett spöklikt leende. Låt oss då säga så. Emellertid önskar jag nu komma till slutet på saken. Spritbegäret har lättare att försvinna, när den, som lider därunder, kommer i beröring med naturen, som är alla människors moder. Jag vill tro, att även Albin äger denna känsla för naturen, vilken är ett för vår folkstam typiskt drag, och förhåller det sig så, hoppas jag även på, att *denne* Albin, som jag nu har framför mig, skall bliva en helt annan Albin. Jag tror visserligen, att han nu i sällskap med mig reser bort i en mer eller mindre hopplös stämning, men jag tror även, att han glad och med renat –

Åkdonet hade nu i sakta takt kommit ur den grenövertäckta delen av vägen. Strax vid utgången av denna tunnel hördes ett helvetiskt larm. Det var ett krasande, knattrande och bullrande ljud, vilket på en gång nådde de åkandes öron. Skjutskarlen, som satt med slutna läppar och pipan mellan dess smala streck, varsnade med en snabb blick, att en stor stenkross stod vid vägen, ätande den ena gråstenen efter den andra, medan ett grått moln av stenpuder och granitflingor yrde omkring.

– Hästen skyggar, sade folkskollärare Holmén med en röst, som tydde på en viss nervositet.

– Prrroo. Prrroo, pojken, lugnade skjutskarlen och drog åt sig tömmarna.

– Vi hoppar av, ropade Albin, som suttit och stirrat framför sig, men nu tycktes få liv. Vi hoppar av!

Hästen tvärstannade, åkdonet vroks åt ena sidan av vägen, där ett dike öppnade sig. Inom ett ögonblick hade olyckan skett; vagnen med sitt innehåll störtade överända. I braket blandade sig ett matt ljud av krossat glas och en dov förbannelse från Albin, varefter en stark doft av renat brännvin spred sig kring de fallna, av vilken ingen, med undantag för folkskollärare Holmén syntes svårare skadad. Denne kravlade sig blek bort till en gräsmatta, medan han lätt stönade.

– Benet, benet! Det är väl brutet ...

Skjutskarlen lutade sig över honom, medan Albin ur ett av sina oerhört vida stövelskaft plockade bort glasbit efter glasbit av den sönderslagna halvlitersbutelj, som han i vängåva mottagit av Luskungen kort före avresan. Herr Holmén vädrade med näsborrarna och såg sedan med en fördömande blick på reskamraten. Denna blick var avsedd som en ljungeld men liknade mera ljuset från en blekblå, sorgsen stjärna.

– I allt mitt elände, talade herr Holmén med klar röst, i allt elände kan jag icke underlåta att nu på stället beteckna Albin såsom en moraliskt undermålig individ. Jag förnimmer nog här på platsen en fylledoft, och jag vet även, att fyllet härrör från Albin. Det är skamligt! Jag vill endast tillfoga ett kraftigt: vet skäms! Vet *skäms!*

Albin vände på sitt lurviga huvud och såg ut som en våt hund.

– Jag är mer ledsen, jag, för att Holmén har kommet i olycka, sade han. Halvlitern tänker jag inte alls på. Den gick all världens väg, och det var väl meningen, att jag ingen frestelse skulle ha, fastän jag försökte å ta me mej en till hemmet. Men Holmén – jag är så lessen, för att Holmén har skadat sej. Va ska ja göra, va ska ja göra?

Och han såg sig omkring med en barnslig bedrövelse i sina små vattniga ögon.

Under det att en gråpudrad karl från stenkrossen hjälpte kusken att spänna ifrån den vettskrämda hästen, stödde Albin herr Holmén, som hoppade fram på ett ben, mot en lång, röd tvåvåningsbyggnad, vilken låg i närheten av vägen. Framför byggnaden syntes en flaggstång på en plan.

– Det är ett vilohem, det där, upplyste skjutskarlen, som nu upphunnit de båda vandrarna, det är Skogshemmet.

– Där finns väl antagligen en sköterska, var allt vad herr Holmén yttrade, innan han kom fram till gårdsplanen.

Det jäste av vrede inom den unge pedagogen, när han tänkte på vad han hade sagt till Albin och vad han ytterligare ämnat säga om ”renat och hoppfullt sinne”, i samma ögonblick olyckshändelsen inträffade. Han ville, han måste hålla ett strafftal till den omoraliske reskamraten. Ur byggnaden skyndade en mansperson och en kvinna i ljusblå klänning med vitt förkläde. Sedan herr Holmén med några ord hälsat dessa personer och förklarat sin oväntade närvaro, och sedan han därtill givit skjutskarlen en del anvisningar för den fortsatta färden, satte han sig på gräsmattan. Han betraktade Albin en minut med stränga blickar, varefter han yttrade:

– Lägg nu på minnet, att jag råkat i denna beklagliga situation för Albins skull. Lyd därför vår präktige skjutskarl, när resan ånyo kan fortsättas, och tag plats i räddningshemmet, där Albin skall finna vård för sitt onda begär. Omsider skall väl jag infinna mig och undersöka, hur han uppför sig. Låt mig då icke erfara något, som liknar besvikelse. Lova mig detta!

Albin, som kände en djup olust över det inträffade, och som tycktes vilja lämna bevis på uppriktig ånger, hade avtagit sin grova sportmössa. Vinden reste de vita hårtestarna kring hans huvud; de tycktes stå i giv akt, medan herr Holméns allvarliga ord ljödo. Den stora karlen kliade sig vid örat och letade efter något att säga, något, som kunde likna en edlig förbindelse. Då kom han i detsamma ihåg ett par stycken ur formuläret till en ed, han en gång avlagt såsom vittne vid rådhusrätten. I minnet återkallade Albin i största hast dessa ord så gott sig göra lät, och ropade så med darrande, skrovlig röst, medan han sträckte upp två stora fingrar i luften:

– Jag svär, rätt och sant vara, intet förtiga ej heller omtalat. Så sant mig Gud hjälpe till liv och själ, att jag ska vara rejäl mot Holmén!

FEMTIOSJUNDE KAPITLET.

Botgöraren.

Herr Holmén blev underkastad en förberedande undersökning av en sjuksköterska, som förmodade, att skadan endast rörde sig om en besvärlig ledvrickning. Efter en rådplägning beslöts, att han skulle stanna på hemmet över natten och återresa till staden dagen därpå.

Folkskolläraren inbjöds att tillsvidare taga plats i ett större rum, och när han hoppande begav sig dit, upptäckte han genast en främmande man, som satt vid fönstret intill ett bord. Denne man hade en svart bok framför sig och bredvid denna ett glas med mjölk. Han var klädd i en tunn ulster, som han tydligen begagnade som nattrock, och höll det ljuskrulliga huvudet lutat i händerna. Som han satt där mot rutan, bakom vars glas gräsplan med buskar, päronträd med gråa blad och längre bort ett blinkande vatten syntes, tedde han sig rätt gammal. När herr Holmén emellertid med ett litet buller gav tillkänna sin närvaro, vände mannen på huvudet och reste sig förvirrad upp. Herr Holmén nickade artigt och förklarade i några väl valda ord anledningen till besöket. Just som han skulle ordentligt presentera sig, tyckte han sig någonstädes förut ha sett detta bleka ansikte med det ovanligt ljusa håret, den krumma näsan och de klippande små russinögonen.

– Är det inte fondchefen Anker? frågade herr Holmen mycket förvånad.

– Jo, svarade fondmäklaren. Det ni ser, det är verkligen jag. Men på samma gång kan jag säga, att det är *inte* jag. Och det är jag glad över. Ja, så glad, så glad! Det är visst herr Holmén jag talar med?

Folkskolläraren Holmén nickade bekräftande och såg forskande upp i det bleka ansiktet, där de rödkantade ögonen stirrade. Han hade förut träffat fondmäklaren, men under helt annorlunda förhållanden: Han hade sett honom som tjänstgörande officiant och liturg i templet, då alla ögon tindrade av förhoppningar och alla kinder buro feberfläckar av spänning. Den gången hade Holmén själv innehaft några Västerviks Sågblad, inlösta för medel, han haft stående i sparbanken, där pengarna dock alldeles för långsamt kläckte nya pengar; han hade velat se dem kläckas snabbare i den goda tidens solsken. Fondmäklaren hade då varit munter och glad. Herr Holmén ämnade för sin del endast skaffa sig en god liten extraslant; men när denna var vunnen, tänkte han på en sommarstuga. När Holmén då belånade sina aktier och köpte nya aktier för det friska kapitalet, började stugan att komma närmare, men då hade den förvandlat sig till en villa. Folkskolläraren hade ett tag varit riktigt inne i affärerna men seglade som de flesta andra med fasta skot, när vattnet mörknade och kastbyarna kommo. I den kalla sparbanksluften, där räntorna på herr Holmens besparingar hade växt så långsamt, tycktes nu räntorna på de lån, som han efter hemska mödor och förödmjukelser lyckats erhålla för att kunna reparera sin ställning, växa med en rent kaninartad yppighet, som tycktes skvallra om riktig drivhusvärme. Bittra tankar hade därför herr Holmén bestått fondmäklaren utan att tänka på att han först borde vända förebråelsens spjut mot sitt eget hjärta.

När folkskolläraren nu plötsligt stod öga mot öga med den bleke Petrus Anker i den gamla ulstern, hade han också ett ögonblick känt vredens låga flamma upp, men den dämpades strax, då han hörde denna röst av ve och mörker tala. Dessutom blev Holmén oroad, av ulstern och det lilla mjölkglaset, vilka båda ting i detta sammanhang verkade fantastiska och skrämmande.

– Goddag då, herr Anker, hälsade herr Holmén. Hur står det till?

Fondmäklaren såg forskande på folkskolläraren och svarade efter ett ögonblicks tystnad:

– Med mig är det allt väl. Jag endast önskar, att det vore så med alla. Jag har fått mitt.

– Det har jag också, svarade herr Holmén och log matt. Jag undrar just, om Västerviks Sågblad gick upp, sedan jag lämnade dem? Det kan jag just undra.

– Sågblad, röt plötsligt fondmäklaren och höjde sin darrande hand mot det låga taket. Västerviks Sågblad! Nämn icke dylika förbannade ord och säg för resten ingenting om aktier, ty sådant skall vara dött för mig.

– För mig är det inte dött, svarade herr Holmén med en röst, vari vemod och förebråelse blandade sig till ett sällsamt välljud. Nej, det är minsann inte dött alls!

Han visade på högra sidan av bröstet med en liten gest, som den av egna tankar upptagne fondmäklaren icke lade märke till. I bröstfickan hade herr Holmén föregående dag lagt in en avis från Sparbanken, i vilken med klassisk klarhet och nordisk kärvhet i förening meddelades, ”att på Edert lån förvänta vi en avbetalning innan den 16 ds, efter vilken datum, om icke uppgörelse äger rum, vi komma att vända oss till borgensmännen”.

Fondmäklaren drack en liten skvätt ur mjölkglaset och stirrade en stund framför sig. Herr Holmén lade den ombundna foten tillrätta på stolen och yttrade icke ett ord. Borta i ett kök hördes trevnadsljud; en kaffekvarn gick, och en flickröst sjöng. Plötsligt började fondmäklaren att långsamt tala, först som i en dröm men sedan allt mera och mera medvetet och till sist upphetsat.

– Se, det var detta, yttrade han, se, det var detta, att bankirfirman sprack och jag blev utan plats. Medan jag gick i lyckan, voro de alla mina vänner, och jag kom till de fina husen. En tillställning kunde aldrig börja utan mig, ty det var som hade de icke riktigt lugn, förrän jag satt vid bordet hos dem. ”Herr Anker för värdinnan”, hette det alltid, och där jag satt, än med ett litet glas i handen och än med ett stort, än med ett sött vin på tungan, än med ett surt och än med ett, som fräste, då hördes det rop runt omkring mig: ”Herr Anker, får jag lov”, ”herr Anker, får jag lov att skåla även jag.” Och jag satt bland sköna kvinnor, och läpparna de myste emot mig, men jag visste att dessa fördömda i mina ögon läste förhoppningar om ny lyx, som de skulle skaffa sig, när aktierna stego, ty de trodde på mig, som om jag varit Gud själv. Och jag log tillbaka och jag njöt utav livet som av en frukt, och jag trollade i de finaste familjer. Sedan kom fallet, och det var mångdubbla bottnar på börsen. Ibland var det, så att man baxnade, och till sist föreföll det, som om de skurit av linorna på en hiss. Hisskorgen rasade ned, och så hade vi äntligen nått den riktiga botten.

– Liknelsen är utan tvivel ganska träffande, inflickade herr Holmén. Den är icke glad, men den är verkligen träffande. Men vad sade då middagsbjudarena? Då blev det väl slut med champagnen då?

– Ja, då blev det slut med champagnen. Tänk, när jag förr gick ifrån en teater och mötte folk på restaurangen efteråt, frågade alltid en kör av röster: ”Nå, hur slutade det?” ”Det slutade väl”, svarade jag, ty jag trodde verkligen, att de menade teaterstycket. Men de menade efterbörsen. Nu, när fallet skett, såg mig ingen på restaurangen, och de rörde knappast vid hattbrättena, när jag hälsade på dem i spårvagnarna. De rände i banker, och man kunde se en sådan svart folkrörelse på torget emot klockan två på middagarna, att det mest var som ett upplopp, när de sprungo kors och tvärs med sina eländiga omsättningsreverser. Jag låste in mina trolleriapparater, ty redan då började jag att få en annan livsåskådning, än jag haft förut. Jag tänker nog, att det är en hel del människor, som nu har fått andra synpunkter på livet, än de hade då.

– Förvisso! Men fastän jag ju givetvis icke tvivlar på herr Ankers ord, förvånas jag likväl över att vännerna verkligen kunde vara så lågsinnade, att de icke bjödo herr Anker vidare. Var det verkligen så? Jag intresserar mig nämligen för människohjärtat, sade herr Holmén.

– Kan väl hända, erkände Anker, att jag alltjämt kunde bli bjuden på ett och annat ställe, men det var

ingenting att räkna. Och med placeringen blev det allt något annat. Jag fick sitta så långt nere, att jag såg ansiktena på värdfolket så små som två rädishuvuden. Och en gång satt jag på en inflyttad pianostol i korsdrag vid en familjehögtid. Det skulle aldrig ha kunnat hända under de glada dagarna. Men rätt åt mig! Jag tackar för att jag fick bliva den ytterste. Den främste ville jag icke vara. O, nej! Så sprack bankirfirman, och jag måste ut att prövas och lida. Det var, må herr Holmén tro, många olika yrken jag fick arbeta uti, innan jag äntligen blev sjuk och kom hit.

– Är herr Anker mycket sjuk? frågade herr Holmen.

– Det är vad man kallas för neurasteni, det vill säga, man lider svåra kval, utan att man egentligen vet varför.

– Ah, sade herr Holmén med en klar blick i sitt sunda ansikte, där blommor syntes, en på varje kind. Ah, då är det ju bara inbillningssjukan då!

– – –

Trygg, frisk men förvånad, hade folkskollärare Holmen lyssnat till den exalterade medmänniska, som satt i sin underliga rock framför honom och talade i en ton, som ibland påminde om predikantens. Den långa figuren kliade sig nervöst i det vitkrulliga huvudet och nöp ibland i sin krumma näsa, medan han berättade. För tillfället stod han emellertid på golvet; hans händer hade fallit ned vid sidorna, och han stirrade med ett uttryck av vildhet framför sig. Som folkskollärare Holmén icke anade, att de ord han helt nyss fällt om inbillningssjukan, hade framfött en sjudande vrede i fondmäklarens bröst, satt herr Holmén helt lugn, än tittande mot fönstret, där ett tefat med fluggift stod, än mot taket, där en humla flög sakta som en zeppelinare, än ut i trädgården, där träden då och då sattes i rörelse av vinden. Det skulle snart till att skymma.

Men hade herr Holmén ett ögonblick kunnat skåda in i Ankers hjärta, kanhända hade han då blivit rädd som ett barn vid anblicken av en skrämmande tavla med svarta och hemska gubbar. Anker kände sig i detta ögonblick, som om han blivit kramad av en gast, eller som en missförstådd konstnär, vilken ger ut, vad han har i sitt bröst, men som runt omkring sig endast ser feta och oberörda ansikten med ögon som blyknappar. Fondmäklaren var icke någon konstnärsnatur, men han var överkänslig och ett rov för våldsamma lynneskastningar, fastän han ändå härute i stillheten återvunnit en viss jämvikt. Med en störtflod av ord hade han i början översköljt herr Holmén, glad över att äntligen få explodera och tala om sig själv. Allt var således gott och väl ända tills det farliga ögonblick, då folkskolläraren uttalade de olycksbringande orden.

Bara! Den sårade fondmäklaren, som lidit i lågorna på självplågeriets halster, såg med ursinne framför sig en man, vilken på sina kinder bar äckligt friska rosor, och som i sin blick röjde oberördhetens mördande lugn. Anker ville först gå bort till vilsoffan, där folkskolläraren satt, för att förinta honom, men sedan ilade tusen andra hämndeplaner med blixtens hastighet genom hans upphettade huvud, och han ångrade, att han icke lockat Holmén att köpa Västerviks Sågblad för sitt bohag och för sina kläder och för sin gamla fader och moder. Lika fort som dessa tankar galopperade fram i Ankers huvud, medan Holmén såg ut, som om han suttit och solbadat på en gästvänlig strand, lika snabbt växlade sinnesstämningen om; vildheten förbyttes plötsligt i ett tårögt vädjande uttryck av vekhet. Anker utbrast:

– Ack, herr Holmén, om man inbillar sig, att man har något att gråta för, och man verkligen fäller tårar, då är det väl i alla fall sorg, också om den är inbillad.

Lyckligtvis återställde herr Holmén den skada, han åstadkommit, genom att yttra något mycket vardagligt:

– Ja, var och en har ju sin sorg. Och allting är ju relativt.

– Där, ropade Anker, ånyo upphetsad, där sade herr Holmén ett verkligt *vist* ord. Just så! Var och en har sin

sorg. Ja, och jag har min, herr Holmén. Ja, det är sant! Herr Holmén slog huvudet på spiken. Allting är relativt.

Detta utbrott, som framkallades av överdriven glädje att höra något, som liknade vox humana, åstadkom ett blygt leende hos herr Holmén, som kände en liten pust från smickrets vädergud.

Anker satte sig nu lugnt ner och hade icke hunnit att svepa kring sig ulstern, förrän en flicka kom in med en bricka, avsedd för de båda herrarna. Det började att arta sig till ett samkväm, och herr Holmén framtog cigarrcigarretter, av vilka fondmäklaren med tvekan mottog en. Anker ställde fönstret på glänt. Sommaraftonen kom in på en minut i en lätt skogsdoft. Herr Holmén bröt tystnaden:

– När herr Anker lämnat den olyckliga bankirfirman, vart bar då färden?

– Jo, svarade ögonblickligen fondmäklaren, som nu åter var laddad och ivrig. Det skall jag säga. Jag hade gjort skulder och även fått betala för aktier, som icke blivit inlösta. Dessutom hade jag varit delägare i ett bolag, men det enda jag nu minnes av detta olyckliga företag, det var likör och konjak. Det var alltid likör och konjak på sammanträdena. Jag var inte bara fattig utan mera än så, för jag ägde mig inte själv. När allting nu gått omkull, reste jag på måfå upp till Stockholm, egentligen för att söka få en kontorsplats. Där träffade jag emellertid en gammal skolkamrat, som hade ett institut för karaktärstolkningar på en station i närheten. Han hade just högsäsong då. Det var på höstsidan. Jag vet inte varför folk önskar veta mera om sina karaktärer på hösten och vintern än på sommaren. Men det var så i hans bransch. Först drog jag mig rädd tillbaka, när han bjöd mig en blygsam anställning på institutet. Jag skall säga, att jag ju fått litet uppfostran av en hederlig far, fastän ödet drivit mig i olyckan. *Den* slags affär tyckte jag emellertid inte om; den föreföll mig att vara något humbugsartad. ”Jag förstår dig”, sade den piggögde vännen, en mycket liten men ofantligt klipsk karl. ”Du tycker förstås, att jag är en skojare”, sade han. ”Nej, Gud bevare mig för det”, svarade jag och ljög honom med klart öga rakt i ansiktet. ”Det är alls inte något skoj med min affär mer än vad som är brukligt i världen”, försäkrade han. ”Vill du, eller vill du inte?”

Som jag inte hade något att leva av mera än ett par upplånade sedlar, ty jag hade redan hunnit med att pantsätta allt vad jag fått i gåvor och dessutom en del kläder också, så svarade jag till slut ja på hans anbud. Nu började ett märkvärdigt liv för mig men med tämligen litet tankearbete i motsats till vad jag trott, att det skulle bli. Min chef annonserade om att den, som insände några kronor med uppgift om ålder och kön, kunde få en fullt tillförlitlig beskrivning på sin karaktär. Villkoret var också, att ett skriftprov lämnades med. Vi hade en postbox, som höll på att sprängas av alla brev. Milde Gud, sade jag till honom, hur i all världen skall du hinna med alla dessa karaktärstolkningar? ”Nu har jag ju hjälp av dig”, svarade han tankspridd och pekade på en dupliceringsmaskin med vev. ”Vi har tolv olika formulär, som jag har utarbetat, och det räcker nästan för alla karaktärer i hela Europa”, sade han. ”Det är bara i undantagsfall, som man behöver göra något litet extra, i sådana fall nämligen, då man kan misstänka, att någon försöker göra sig viktig med att vilja avslöja eller studera metoden. Vill du till att börja med kopiera, vad jag lägger för dig, så kan vi nu sätta i gång”, sade han.

På eftermiddagen samma dag avgick trettio brev till olika delar av landet. Han skrev om en del formulär på skrivmaskinen, för de hade blivit urblekta i dupliceringsapparaten, och jag vevade sedan på. Jag stod som i en snöyra av karaktärstolkningar i en hel timme; de tunna pappersbladen vimlade omkring mig, så att jag nästan kände yrsel, medan kamraten satt vid skrivbordet och tänkte igenom, vilket formulär han skulle använda till det eller det brevet.

Alla karaktärstolkningarna var bra påhittade. Han hade hållit dem så där svävande. ”Ni är benägen för att oroa Eder i onödan” eller ”Ni kan ofta bli mycket ond, men det är icke alltid, som Ni visar det”. ”Ni har en öppen karaktär och vill i grunden Edra medmänniskor väl, men Ni tror stundom för gott om människorna.”

”Ni har en viss tur hos det täcka könet, även om Ni icke alltid begagnar denna Eder tur.” ”Ni skulle bliva en utmärkt officer, om Ni beslöt Eder för att ägna Eder åt det militära, och likaledes en dugande affärsman, om Ni ville ägne Eder åt detta levnadskall.” ”Ni är god och glad” o. s. v.

Samarbetet gick ganska bra, även om han visade litet misstänksamhet mot mig en och annan gång. Han var väl rädd, att jag skulle öppna ett konkurrentföretag, när jag hade lärt mig hans vetenskap, men sådana tankar voro långt fjärran från mig, det svär jag på. Vi kallade för korthetens skull de olika formulären till exempel ”Glad och god” eller ”Utmärkt officer”. ”Glad och god” var ett kvinnoformulär, men ”Utmärkt officer” var naturligtvis ett sådant, som var avsett för manfolk. När någon tid hade gått, började min chef gå omkring och festa en smula; han kunde vara borta hela dagar, fastän många brev var att besvara, och jag satt alldeles ensam med en massa karaktärstolkningar att expediera. Så småningom hade jag lärt mig att försända enklare brev, och jag lade män i en hög och kvinnor för sig i en hög. Men min olycksstund skulle komma, och en dag, då jag väl var trött på detta arbete, som ju inte kunde vara någon framtid för mig, slappnade jag av och råkade expediera två brev med ”Utmärkt officer” till fruntimmer. Han upptäckte det, när vi räknade igenom och jämförde högarna, och blev alldeles röd i ansiktet. ”Jag skulle vilja vrida nacken av dej”, sade han. ”Du har fördärvat hela institutet! *Hur* många brev har du skickat fel?” ”Det kan minsann inte vara mera än två”, sade jag. ”Till posten genast och sök att få ut sista satsen”, skrek han. Men jag kunde inte få ut breven, och de två kvinnorna, den ena var en tjugutreårig kontorist och den andra en fyrtioårig föreståndarinna vid en hushållsskola, fingo var sitt brev, i vilka de tillråddes att ägna sig åt det militära livet, då deras karaktärer och anlag gjorde dem särskilt lämpade för det.

Herr Holmén såg verkligen road ut, där han satt, försiktigt rökande i skymningen. Nu frågade han:

– Men är det verkligen möjligt, att människornas godtrogenhet kan gå så långt in absurdum?

Fondmäklaren Anker skrattade ett hest och fanatiskt skratt.

– Nå, börsspekulanterna då, utropade han. Nå!

– Hur gick det sedan? Slutade herr Anker på den omtalade platsen? frågade herr Holmén undvikande och, som det föreföll, något brydd.

– Jag slutade, när han blev hård mot mig. Jag blev ond för att han använde grova ord mot mig. Tolka dina karaktärer själv, din skojare, röt jag och slog igen dörren. Men det är inte rätt att döma sina medmänniskor, för jag var inte en bit bättre än han.

Anker teg och stirrade på Holmén, som även satt tyst.

– *Var* jag bättre? frågade plötsligt Anker i upphetsad ton och spände ögonen i den andre.

– Åjo, det var väl ändå herr Anker, svarade herr Holmén lugnande.

– Lögn! Ve över denna förbannade lögn! Jag var inte en bit bättre, för jag sökte öppna ett Viljekraftsinstitut sedan.

– Vad för något? sporde herr Holmén, som icke alls förstod meningen med fondmäklarens ord.

– Jo, jag försökte att öppna ett institut med en korrespondens, som något liknade den förra, fastän med betydligt billigare priser. Ja, halva priser. Jag annonserade, att de, som kände sig tveksamma i livet och saknade andlig ryggrad, hade dåliga löner eller svårt att komma fram, kunde skriva till mitt institut. Min lösen var: ”Ryck upp er!” ”Tag er själv i kragen!” ”Bär budskapet till Garcia!” Men Viljekraftsinstitutet var endast ett försök, som slog dåligt ut. Jag hade ju inga resurser heller. Bäst var det nog för mig, att jag tvangs

att avstå från affären. Men ännu hade jag inte sjunkit tillräckligt djupt. Jag hade inte nått botten än. Herr Holmén förstår kanhända uttrycket? Nej, jag hade inte nått botten.

– Det är högst kuriöst, det må jag dock ha tillåtelse att säga, insköt herr Holmén försiktigt.

Men Anker fortsatte med vitt svävande blickar och sorgsen stämma:

– När jag bara hade kvar ett par fattiga tior i min plånbok, köpte jag en dag några dussin små gröna skalbaggar på förgyllda mässingsnålar i en kortvaruaffär och annonserade, att lyckobringare eller amuletter funnos att få mot så och så mycket, plus det och det i postporto. Jag måste försöka något. Jag måste leva. På ett litet rum i Storkyrkobrinken satt jag och expedierade gröna skalbaggar i några veckors tid. Så småningom gick det upp för mig, att detta konstiga företag, som jag fått idén till genom att läsa en artikel om vidskepelse i krigsländerna, verkligen hade sin betydelse, Gröna skalbaggar tycks vara, vad mänskligheten behöver just nu, tänkte jag, medan jag slog in mina lyckodjur för många vidskepliga människors räkning. Jag bad om nåd för hyran hos den beskedliga kvinnan, som jag bodde hos. Jag hoppades ett tag, att skalbaggarna skulle hjälpa mig till en riktigt god ställning så småningom. Det tycktes också gå i den riktningen, men – förbannelse över denna affär! I min optimism köpte jag en gång för många skalbaggar, fastän marknadsbehovet nog hade blivit mättat med mina första leveranser. Ännu var jag inte tillräckligt krossad, ännu fanns det kvar mycket av spekulationstidens eländige onde ande i mitt blod. En vacker dag satt jag ensam med mina amuletter utan ett enda svar på posten. Ungefär tvåhundra skalbaggar låg framför mig på det lilla bordet. Jag hade gapat över för mycket, och jag måste fly från bostaden utan ett öre på fickan. Jag lämnade kvar lyckobringarna till den stackars värdinnan. Måtte hon få lycka med sig, men *jag* vet, att i sådant ligger det ingen lycka. Nu har jag reda på, var jag skall söka den.

Med en väns hjälp kom jag slutligen åter till platsen för mina första olyckor. En och annan bekant lämnade mig en penningförsträckning, men jag hade svårt för att visa mig ute, ty det var som om alla ögon hade stuckit mig. Om natten sov jag på det utrymda bankirkontoret, dit jag ännu hade nyckel, och det var inte varmt att ligga där. Men efter något letande i bekanta krokar hittade jag ett chaufförlivré i blått med förgyllda knappar samt en mössa med guldrand och en kokard, lika grann som en kejsarkrona. Det var min förre chef, bankir Solander, som lämnat detta enda kvar efter sin glädje med bilar, ekipager, kusk och allt. Jag tog på mig livréet och satte den alldeles för stora mössan på huvudet, och på detta sätt utestängde jag kölden, medan jag vilade i min ståt på ett hårt läger och väntade nästa dags bekymmer.

Anker avbröt sig ett ögonblick, i det han bjöd folkskolläraren att taga mera kaffebröd. Därefter fortsatte han med ett övergivet leende spelande kring läpparna.

– Tänk, så märkvärdigt det är med oss människor! Fastän jag var så utblottad på allting, så att jag till och med hade måst pantsätta min ytterrock, hade jag ändå en sorts fåfänga kvar. Eller vad var det? Det är riktigt barnsligt att berätta det, herr Holmén. Men när jag vaknade om morgnarna och sträckte ut mina stela ben, så fann jag mig ju alltid klädd i den blänkande och mörkblå uniformen och den granna mössan. Fast jag var så eländig, kunde jag ändå inte låta bli att gå bort till spegeln och ställa mig för att betrakta mig själv. En gång lyfte jag till och med upp handen, och så sant jag lever – gjorde jag honnör! Jag gjorde honnör för mig själv. Men det var väl så, att jag började bli svag och klen.

Till sist var det nästan omöjligt för mig att gå på gatorna längre. Jag började också bli rädd att träffa dem, som annars voro vänliga mot mig, och det var då jag kom på idén att uppehålla mig på museet om dagarna. Det låg i en alldeles tyst park. Jag åt på ångköket och sedan gick jag till museet, och det var den enda plats, där jag kunde känna något som liknade frid. Jag kunde valla där i timtal om dagarna – det kostade ju så litet – och i de ljusa salarna gick jag omkring – tittade till en början på myntsamlingarna, men sedan blev jag mera intresserad för djuren. Det är bra vackert med djur, även om de äro döda. Man lär sig sätta bättre värde

på dem, när man har varit mycket tillsammans med människor. Den lilla granna älgkalven med sina bruna, stela ögon av glas, dem kan jag aldrig glömma. Och alla de fina fåglarna, som sutto så stilla på sina pinnar och stirrade med sina klara ögon. Så mycket brokiga fjädrar det var! Ser herr Holmén, ett tag tyckte jag att det började bli milt inom mig, och att den gamla människan värkte ur mig som en rutten och smutsig tandrot. Men jag hade i alla fall mycket kvar att utstå, innan jag kom till klarhet.

En dag, när jag stod och tittade på en liten järv, som smög på sin gröna träplatta, kom det för mig, att det just var en ren galenskap, att jag stod där. Då kom syner från börstiden över mig som *en* skräck, sedan kom det bilder från karaktärstolkningsinstitutet och skalbaggsrummet över mig som en annan skräck. Och i den stunden, då tyckte jag också, att museet var det hemskaste av allt. Det brände i mitt bakhuvud, och med sömnen var det alldeles slut, då jag natten därpå försökte sova i det vackra livréet. Det var precis, som om allt hade gått sönder inom mig. Då togo till sist ett par gamla bekanta hand om mig, och den välsignade doktorn kom med hjälpen. Han sade, vad jag hade att rätta mig efter. Genom en särskild lycka, som jag inte vill tala om av fruktan att den skall vika ifrån mig, har jag fått löfte på en plats, när jag åter blir frisk. Det är ett underverk, att det har gått mig så väl. Men inte är jag densamme, som jag var förut. Nej, det är jag inte. O, nej!

Anker reste sig upp från bordet och såg med en lång och trött blick ut genom fönstret. Det hade mörknat, men månen sken stilla bakom päronträden. När han så stått en stund, gjorde han en långsam, djup och ödmjuk bugning för folkskollärare Holmén, räckte fram sin hand men yttrade icke ett ord. Herr Holmén skakade handen med en frisk människas livlighet.

– Tack för en synnerligen trevlig, angenäm och dito intressant sällskapsafton, sade denne med klar och klingande stämma.

Fondmäklaren Anker nickade och försvann i ett närliggande rum, där han tydligen hade sin egentliga bostad. En tjänstflicka kom in för att bädda åt herr Holmén, och när bäddningen var fullbordad, klädde han av sig i långsam takt, härtill tvungen av skadan i foten. Vid skenet av en lampa steg han till sist i säng, tittade på klockan och släckte ljuset. Då hörde plötsligt herr Holmén från det inre rummet, där Anker hade sin sovplats, fondmäklarens lågmälda stämma tala till någon:

– Några goda och vänliga ord, fröken! Mina ögon tål inte ljuset. De orden, som lästes i går.

Härpå blev det åter djup tystnad, men den varade endast en liten stund. Lik bubblet från en källa började en entonig men klar sopran att ljuda; den läste något, som herr Holmén icke strax kunde uppfatta. Några enstaka ord letade sig dock fram till hans öron i det ögonblick, han var nära att somna:

– – – – – –

Om jag ock vandrar i dödsskuggans dal, fruktar jag intet ... bereder för mig ett bord i mina ovänners åsyn ... smörjer mitt huvud med olja ... godhet allena ...

FEMTIOÅTTONDE KAPITLET.

Duellen.

Hushållerskan hos fabrikör Åvik stod och skar sillsallat, det sista arbetet för dagen, som hon hade att uträtta. Fönstret var ännu öppet, och den återstående matdoften drog långsamt ut i den ljumma sommarkvällen. När skärbrädan var spolad och sillsallaten höjde sin röda kulle i vit garnering ur en skål, luktade hon på en stor, enkel bukett, nyligen inlämnad av Timglaset, som till familjen Åviks köksdepartement samtidigt avgivit en lågmäld men dramatisk redogörelse för sonen Albins färd till räddningshemmet. Från den grova

porslinskrukan på sockerlådan lyckades buketten verkligen så småningom att sprida en ganska stark doft i köket, vilken spred sig vidare till serveringsrummet, där Hedvig måste använda sig av en elektrisk låga för att bättre kunna läsa fortsättningen på Dorothy Buffertons kamp.

– Nu kan Hedvig börja, sade hushållerskan. Vi hade visst kommit till det där stället, då greve Cyrus hånar den unge sir Fitzgerald för att få honom till en duell. Pojken är väl inte så barnslig, så att han låter den där klossen sticka ihjäl sig. Man riktigt ville varna honom, om man kunde, för den snälla flickans skull, om inte för hans egen.

– Jo, för hans egen också, svarade Hedvig. Han är så söt. Tror inte Alma, att han reder sig, fastän han är ung. Jag har aldrig läst någon följetong, där en så ädel och stiffig människa blitt dödad.

– Hon har rätt, Hedvig. Det brukar alltid gå lyckligt för dem, men ofta får de lida mycket i svåra febrar, innan de blir friska igen.

Hedvig öppnade uppläsningsflödet; det rann något tryggare än förut, men hennes röst lät en smula entonig som alltid.

Kap. trettiotvå.

Duellen.

– ”Alltså”, yttrade greve Cyrus med ett tonfall, vari avspeglades såväl avundsjuka som ock ett hat, det han förgäves sökte att överhölja, ”alltså vill ni, unge sir Fitzgerald, lära mig mores! Jag vill säga er, att såväl eder ålder som eder ställning i livet icke äro tillräckliga härför.”

Sir Fitzgerald, som häftigt bitit i sin näsduk, medan en rodnad uppsprang på hans kinder, yttrade nu med flammande blick fästad på sin förmätne rival.

”Nåväl, greve! Ni talar i undandolda ord! Ni söker att under talesättet om min fattigdom och under nedsättande yttranden om min ungdom skygga för den verkliga orsaken till eder vrede. Jag vet, att jag är en förargelseklippa för er. Jag vet, att jag lyckats ernå en gunst, den ni har hoppats på, men som ni förgäves sökt att förvärva.”

Greve Cyrus hade, under det sir Fitzgerald talade, avdragit ena handsken, den han nu bortslungade i ansiktet på den av upphetsning rodnande rivalen.

”Se där mitt svar på edra infamier,” for han ut. ”Nog språkat! Jag har inväntat detta ögonblick och vidtagit mina mått och steg på dessa grunder. Vid ruinerna av den gamla fästningen, belägen knappast tvåhundra meter från denna plats, där vi nu stå, finner ni mina sekundanter och mig själv om en timmes tid. Gud skall då skipa rättvisa oss emellan!”

”Jag skall vara på platsen”, svarade den unge Fitzgerald, medan hans storväxte motståndare skyndsamt avlägsnade sig, svepande en kvällskappa på axlarna.

När sir Fitzgerald, uppvärmd av en hemlig kyss av Dorothy efter en timmes tid infann sig på mötesplatsen, höjde sig månen över den gamla slottsruinens mörka murar, där ett antal ädlingar, gingo fram och tillbaka med nobla later.

”Pistol eller värja”, yttrade greve Cyrus med av vrede sammanbitna tänder och med ögon, ur vilka det blixtrade hatfullt.

”Som ni behagar, greve”, svarade sir Fitzgerald kallt.

Endast några minuter hade ytterligare försvunnit, då tvenne värjor korsades i månskenet, medan dova eder hördes från greve Cyrus' läppar. Denne hade utfallit med en häftig stöt, siktande på –

Hedvig avbröt läsningen på grund av ett plötsligt rakande, hasande och buller i den trappa, som löpte ut till stora ingången åt gatan.

– Va i all världen, undrade Alma, och gick ut för att söka anledningen till bullret. När hon mycket försiktigt gluttade ut i den skumma förstugan, upptäckte hon herr Erlandssons ansikte med en stirrande ögonprick på var sida om en envis näsa. Den unge fridstöraren hade nyss skilts från fröken Åvik. De hade kysst varandra, alldeles intill ledstången, men efter denna ömhetsbetygelse hade Cello råkat halka, när han skulle gå ned. Han tänkte i glädjen, som nu började bli hans ständiga gäst, taga två lätta steg åt gången i den med en smal matta belagda trappan, och han gjorde så men beräknade i skumrasket avstånden felaktigt. Härigenom kom han att taga tre steg med ena foten, hisnade ett ögonblick och tog därefter en massa steg på en gång men i sittande ställning. Det gick så fort, att han icke hann tänka, förrän huvuddelen av trappan var passerad.

– Slog du dig? hade en viskande röst frågat däruppe.

– Jag lever än, svarade älskaren med hes stämma. Men jag är ömmare än någonsin.

Då hade det fnissat uppe i trappan, och en dörr hade slagits igen. De sista trappstegen vandrade emellertid Cello i majestätiskt lugn, men när han kom ned i korridoren, såg han verkligen en skymt av familjens trotjänarinna. Fröken Märtas förtrogna urskilde strax, vem besökaren var, men stängde genast dörren och gick tillbaka till serveringsrummet.

– Vem i hela tiden var det? frågade Hedvig. Det lät riktigt hemskt!

– Det var nog en katt, sade Alma högt, medan den i kärlekshemligheten invigda log ett omärkligt, mystiskt leende.

*

När Cello kom ut på trottoaren, vek han hastigt av ned mot Klosterparken. Ett hult månsken svävade över trädens kronor. Buskarna tedde sig i detta dimmigt gula sken som hopkrupna människofigurer, nedhukade för att kunna bevittna något hemlighetsfullt uppträde. Träden stodo i mörka led utefter gångarna, och den lilla statyetten, som krönte en blygsam fontän på den åt Klostergatan vettande, glimmande gräsmattan, blänkte matt. Detta var en plats, som, när den låg i stillhet en sådan kväll, kunde framkalla romantiska visioner hos poetiska vandrare. Här fanns månskenet, här fanns en i labyrinter vävd mörk grönska, här funnos slutligen minnen från forna tider, minnen i kåpor, harnesk eller kavaljersdräkter. När Cello nu med långsamma steg, drömmande sina lyckodrömmar, begav sig hemåt, tänkte han dock icke på munkar eller kavaljerer. Hade han tänkt på klosterfolk, skulle det ha varit en nunna, han ägnat sina tankar, och i ansiktet under hennes dok skulle ett par välbekanta ögon ha lett emot honom.

Plötsligt känner han en lätt knuff i sin ena sida; genast väckes drömmaren och blickar upp. Det var ingenjör Planertz, som passerat förbi honom, sannolikt utan att märka, vem han råkat stöta till.

– Jaså, förlåt, sade ingenjör Planertz, och lyfte tungt på sin hatt, lik en staty, som med möda sökt att hälsa med sin bronsbarett.

– För all del, svarade Cello. Är det ingenjör Planertz? Godafton. Det är litet skumt här.

– Gatubelysningen här på platsen är ännu icke fullt tillfredsställande ordnad, emedan man ännu väntar med en effektivare belysnings införande, till dess beslutad asfaltering av gatan skall äga rum, svarade ingenjör

Planertz. Jaså, fortsatte han, herr Erlandsson har slutat sitt arbete först nu?

– Nej, svarade Cello, jag har ännu inte slutat mitt arbete, jag har varit ledig några timmar.

Nu anade herr Erlandsson, att ingenjör Planertz var djupt kränkt i sin egenkärlek på grund av de strandade friareplanerna, och det var icke otroligt, att ingenjören, som vid ett tillfälle sett Cello och fröken Åvik promenera tillsammans, förmodade, att den andre haft bättre lycka än han själv. Ingenjören var icke så dum, att han bringade sådana ämnen direkt på tal, men som han gömde på förargelse och missmod, tänkte han använda sig av mötet för att på annat sätt visa överlägsenhet gent emot den andre. Detta kände Cello i luften; han förstod, att den månbeglänsta parken, med sina många romantiska minnen, med de sällsamma skuggorna hopkrupna på matt glimmande gräsmattor, skulle bli vittne till ett slags duell. Snart skulle värjorna korsas.

– Jag känner inte till arbetstiden på tidningarna, sade ingenjör Planertz, som på detta sätt drog sin värja och satte in en stöt mot motståndarens yrkeskärlek. Men jag antar, att den är för kort, ty därest den vore något längre, skulle väl meddelandena, särskilt från stadens verk och inrättningar, bli något sakligare och mera utförligt behandlade.

Cello, som flinkt dragit sin värja, parerade med en blixtrande kvint, följd av en direkt ripost, i det han svarade:

– Något kan väl ligga i vad herr Planertz säger, men kurialstilen gör ofta skrivelserna onödigt långa. Allmänheten skulle aldrig läsa dem, om de avtrycktes i sin helhet. Folk finge kanske inte veta så mycket om viktiga spörsmål då.

Hans tunge motståndare riktade en stöt mellan femte och sjätte revbenet på Cello, som riktigt såg den farliga klingan blänka i månskenet.

– Det är för ungt och oerfaret folk på tidningarna, vilka icke med tillräcklig känsla för ärendenas vikt och vederbörande äskandens betydelse taga del av de på stadsfullmäktiges bord föreliggande handlingarna.

Cello parerade snabbt och gjorde ett så kraftigt utfall, att han kände hur värjan darrade i motståndarens handlove:

– Ungdom är väl inte något fel, varken på redaktioner eller i kommunal tjänsteställning. Varken i arbete eller älskog.

Vapenslamret blev nu allt häftigare, sedan den hittills dolda grundorsaken till duellen stuckit upp huvudet, och detta huvud hade mörklockigt hår med gulltrådar uti. Cello kände sina kinder färgas av vredens rodnad över den förstuckna beskyllningen för ovederhäftighet. Den unge ädlingen hade till svar riktat ett djärvt anfall mot sin motståndares hjärta, men denne hade genom sin kallblodighet lyckats hindra värjspetsen att nå sin bestämmelseort. Nu förberedde den tunge fäktaren en lömsk fint; hittills hade han hållit sig till små rörelser, avsedda att såra och reta motståndaren. Han lekte en stund med sin värja, varpå han föll ut, denna gång i avsikt att fastnagla rivalen.

– Hellre än att in extenso intaga en så intressant skrivelse som den av drätselkammaren angivna rörande stadsanslag till ett hem för I Ofrivillig nöd komna aktningsvärda ålderstigna intager man berättelser om tjuvar, som gripits av utsända medarbetare, eller romaner rörande dollarflickor, det senare förmodligen för att tjusa damerna, lika unga som okritiska i både det ena och det andra hänseendet.

Cello kände nog stinget, som han erhöll för sin andel i Far i Skåpets gripande, men han spelade oberörd, koncentrerande sig på dollarprinsessan. Med en djävulsk fintlighet, som han lärt sig under mångårigt

hanterande av värjan, låtsades han nu inskränka sig till parader.

– Dollarflickor ja, det är just det damerna vill ha, svarade han. Men omedelbart fick han in en fruktansvärd stöt i hjärttrakten på motståndaren – och herrarna intresserar sig understundom också för flickor med dollars, tyvärr icke alltid med tur. Lika gott, tillfogade han, medan han tyckte sig se motståndaren blekna och vackla. Var och en gör så gott han kan, antingen det gäller tjuvarna eller damerna.

– Haha, skrattade den sårade motståndaren och tycktes retirera. Låt gå för dollarprinsessorna då, fortsatte ingenjören och samlade all sin kraft till ett nytt utfall. Men om herr Erlandsson nu i afton ytterligare skall uträtta något arbete på redaktionen, glöm då icke för dessa, enligt er mening så nödvändiga tjuvarna och dollarflickorna, de bagatellartade och särskilt ur nyhetssynpunkt så värdefulla *skämtbitarna!*

– – –

Cello parerade, föll ut och låste på ögonblicket sin hånskrattande motståndares värja.

– Kanske vore det synd om en av oss, sade han. Herr Planertz förstår möjligen vad jag menar, fortsatte Cello, som genom en förrädisk och missnöjd ordensbroder hade hört talas om ingenjörens metoder såsom broder M. G. i Ädelstjärnan.

– Jag, jag, stammade den redan till hälften besegrade, i det han fåfängt sökte avvärja slutanfallet.

Cellos battemang slog värjan ur den tunge fäktarens hand, varpå han med kallt blod satte in dödsstöten.

– Vissa muntergökar skulle absolut icke kunna reda sig utan dem, sade han hånleende och genomborrade den andres hjärta.

I detsamma bullrade en bil på gatan, och som ingenjör Planertz hade beställt bilen till detta hörn av parken, närmade han sig nu vagnen. Cello hälsade sin slagne motståndare med en ädel hattavtagning, varefter ingenjören steg in i bilen, som avlägsnade sig.

Ännu upphettad av striden, och med blodet kokande av vrede, skulle herr Erlandsson, om han för ögonblicket varit fången i en romantisk stämning, tyckt sig se en dödssårad ädling, som i hast ämnade söka hjälp i Gråbrödernas asyl, vit om kinden och blödande ur farliga sår. Snart stod den unge mannen ensam i det matta månskenet, som sållade sitt fina ljus över parken, där det gamla klostret hade legat, och där man ännu i vindarnas tassel kunde urskilja mummel av böner och klangen av värjor.

FEMTIONIONDE KAPITLET.

En ny medarbetare på tidningen och en ny kostym.

På tidningen Kurirens redaktion hade alltsedan det ögonblick, då Cello i den knarrande trappan till fabrikör Åviks stora träslott erhållit tydliga bevis på fröken Åviks bevågenhet, en ny medarbetare trätt i tjänst. Denne, som icke gjorde anspråk på någon avlöning, utan mera av intresse för yrket inställt sig såsom rådgivare, plägar i berättelser, dikter och på tavlor avbildas som ett barn, med stor och rund panna, klara ögon, naken kropp och korta vingar. Ofta satt denne tystlåtne medarbetare intill Cello på hans stol. när den rutinerade journalisten funderade över vad han skulle hitta på för nya ting att skriva om. Den vaksamme rådgivaren hade redan för Cello dikterat ett litet nätt kåseri, en bagatell om aftonstämningar och ett förälskat par; han hade vidare inspirerat en lekfull satirisk artikel med anledning av att sofforna vid Strandpromenaden börjat förfalla. Och en dag lutade han sig intill den nitiske unge mannens öra och viskade orden:

– Våra industrier!

Var kom det där ifrån, tänkte Cello. Det var ju en ganska bra idé till en artikelserie. Jag skall tala vid notischefen.

Cello handlade, som han hade tänkt, gjorde grundliga förarbeten och kunde inom kort på den hetlevrade notischefens bord framlägga artikeln numro ett under den samlande rubriken Våra industrier. Denna artikel handlade om Mekaniska verkstaden och åtföljdes av porträtt av disponenten samt en exteriör av verkstadskomplexet. Artikeln nummer två innehöll en beskrivning över Möbelindustriaktiebolagets verkstad, likaledes försedd med en porträttoval och en verkstadsbild. Såsom nummer tre i serien inflöt en vacker middag en utförlig skildring från

En rundvandring i fabrikör Anders Åviks Plåtförädlingsfabrik.

Cello hade i egen person infunnit sig på kontoret och där påträffat fabrikör Åvik, som han förut icke kände. Först hade fabrikören slagit ifrån sig med båda händerna; sedan, när hans uppmärksamhet riktats på de två föregående artiklarna, blev han mycket villig och tillmötesgående. Journalisten, som satt och gjorde jämförande forskningar i fabrikörens drag med ett annat ansikte i tankarna, fann sig mycket väl i sällskap med fröken Åviks fader, som oupphörligen kom in på tal om jakt och fiske. Först när det blev fråga om porträttet, utbrast fabrikör Åvik:

– Å, för den sure! Aldrig, min unge herre! Jevlerimä jag vill sitta och skylta på det där sättet!

Denna gammalmodiga uppfattning sökte Cello genom en för offret avpassad vältalighet att sakta operera bort, ty av gammal erfarenhet trodde han sig veta, att när väl porträttet stod där, blevo även personer, som från början gjort mycket motstånd, ganska tillfredsställda, om de icke rent utav blevo glada. Slutligen hade fabrikör Åvik givit med sig; artikeln blev skriven och pryddes därtill med en oval. vari Anders Åviks rättframma och livliga ögon tittade ut på läsaren.

– Han liknar henne, konstaterade Cello, som använde sig av ett kronologiskt sett bakvänt men från kärlekssynpunkt fullt riktigt uttryck. Han liknar henne!

Denna artikel, som ju också haft sin upprinnelse i den osynlige rådgivarens försynta viskningar i Cellos öra, ledde till ett för de älskande lyckligt resultat. Fabrikör Åvik gick nämligen omkring i familjen med tidningen i handen och ropade upprepade gånger:

– Bra skriven! En pigg pojke den där! Jag undrar, om han har lust för sjön?

– Om vem talar du, komma, Anders, frågetecken? sade fru Åvik. Talar du om författaren till artikeln om fabriken, frågetecken?

– Ja visst. Det var en pigg pojke! Det var det. Di där journalisterna är ett roligt folk, lägger sina ord väl – fulla i tusan! Märta! Har du sett artikeln?

Fröken Märta Åvik, som road hade lyssnat till Cellos kostliga beskrivning över intervjun med fadern, skyndade villigt till, riktade ett par stora och alldeles oskyldiga ögon mot fabrikören och frågade:

– Vilken artikel, pappa lilla?

– Det var märkvärdigt ... Jo, här ser du ju hela min granna fabrik. Där sitter pappa! Hä!

– Nej titta, sade Märta och läste därefter artikeln med mycket intresse. Den är ganska bra, sade hon till sist.

– Ganska, ganska ... Alltid ska det vara ganska eller tämligen här i huset. Det är helt enkelt en sjuhelsikes bra skriven artikel, det är det! Men du ville nog haft den på poesier och själv suttit i bladet, din lilla tossa!

– Dina uttryck äro rätt egendomliga, punkt, inföll fru Åvik leende. Du tager då i, komma, kära Anders, komma, så att man kunde tro, komma, att hela världen stode i brand, utropstecken!

– Jag ska bju pojken på en sup och en smörgås, avgjorde fabrikör Åvik. Men, och härvid vände han sig med tillgjord ödmjukhet till modern och dottern, var nu så snälla och tag honom som han är. Det är en enkel och hygglig ung karl, och han bryr sig inte om några schåser. Törs jag be de ärade grevinnorna och friherrinnorna här i huset att vara vänliga mot honom – och du Märta, du behöver inte rynka på näsan åt honom, som du brukar göra, så fort en människa i byxer kommer in i familjen. En sup och en smörgås! Ja!

Märta Åvik inrapporterade sin faders gynnsamma åsikter om publicister i allmänhet och om hennes egen journalist i synnerhet för den unge mannen, som triumferande smålog. Då Cello nu förstod, att han när som helst kunde vänta en bjudning till familjen Åvik, beslöt han att omedelbart sätta i verket den länge närda planen att beställa sig en jaquette, till vilken han en dag lät taga mått, medan fröken Åvik med mycket likgiltig min vandrade på gatan utanför skrädderiverkstaden.

*

Skräddarmästare Vasander hade suttit en hel dag och låtit nålen blänka och dyka i ett mörkt tyg, som så småningom skulle forma sig till en elegant jaquette åt journalisten Bengt Erlandsson. Medan skräddarmästaren under tystnad arbetade, då och då läskande sig med ett glas ljummen svagdricka, över vars kanter han lagt ett avrivet tidningspapper för att mota de törstiga flugorna, vädrade flera gånger hans näsa för att söka utröna, vad hustrun skulle laga till kvällsmat. Ödet ville nu, att oset av en biff vid sjutiden på aftonen trängde in genom hans halvöppna fönster, och detta os satte liksom nya krafter i skräddarmästare Vasander, som trodde, att det härrörde från köket; han tänkte med välbehag på det ögonblick, då han finge sätta kniven i det välstekta köttstycket och dricka ett glas kall svagdricka till måltiden. Nålen dök och glimmade, medan svettpärlorna stodo Vasander i pannan, men varje gång han kände sig trött och ledsen, tänkte han på den väntande belöningen. Nu ville emellertid olyckan, att detta behagliga biffos kom, icke från skräddarmästare Vasanders kök, där för ögonblicket sysslolöshet härskade, utan från familjen Banckenberg i övre våningen. Med hjälp av falska och nyckfulla vindpustar hade elaka andeväsen i drevkedjor fört fram oset mot Vasanders öppna fönster och därmed även drivit fram osunda och överspända drömmar i skräddarmästarens huvud.

När nu hustrun kom in till herr Vasander vid halv åttatiden och anmälde, att kvällsmaten var framsatt, reste sig herr Vasander, blinkade förtroligt åt makan, lade ifrån sig det svarta tyget och hasade ut i köket på sina nötta tofflor. När han kommit ut i denna verkstad för tillverkande av läckerheter, kunde han emellertid icke återfinna ett spår av biffoset. I stället låg en otrevlig doft utbredd över det lilla köket, och då en karott, fylld med stinkande kabeljostycken, äntligen stod rakt under näsan på skräddarmästare Vasander, hade en vacker dröm hänsynslöst utan föregående varningar blivit krossad.

Herr Vasander reste sig under tystnad från bordet, utbytte under tystnad de nerkippade tofflorna mot ett par med draghål prydda sandaler, satte en mässingsknapp i sin kraglinning och halmhatten på huvudet, alltjämt utan att yttra ett ord. Hustrun, som med fasa åsåg dessa dödstysta och hotande förberedelser, sade endast:

– Jesus! Ska du gå igen Vasander?

De gröngula hängmustascherna rörde sig icke till svar. Herr Vasander öppnade dörren, varefter han tyst och stilla försvann. Fru Vasander skyndade efter honom ut på gården; ett genomträngande och hysteriskt skri hördes över planen och upp till familjen Banckenbergs våning, där assessor Banckenberg stack ut sin tunna,

förnäma näsa från ett fönster, blottade sin aristokratiska tandrad och frågade med ädel diskretion och låg stämma:

– Hennes majestäts tillstånd? Ah, jag förstår! Den lille tronföljaren väntas. Ah, fru hertiginna!

Härefter drog han åter in huvudet, medan ett nytt skri hördes, denna gång följt av ett klagande, långdraget utrop:

– Vasander *går!* O, Vasander *går!*

En smäll i grinden tillkännagav, att Vasander försvunnit, och detta betydde åter en veckas förvirring på verkstaden, hela skurar av förbannelser från dem, som skulle prova, och en oavlåtlig jämmer i familjen Vasanders kök.

Några dagar därefter infann sig herr Bengt Erlandsson för att prova sin nybeställda jaquette. Det var med denna, som han skulle göra sitt inträde hos familjen Åvik, och med denna, som han skulle promenera med fröken Åvik under de mörka trädkronorna, lyssna på vindens sus, fågelkvitter och vattnets sorl vid stranden. När Cello, som gick med militäriska steg och utspänt bröst, manlig och segerrik, fylld av vackra framtidsdrömmar, nalkades skräddarmästare Vasanders dörr, möltes han av hustrun, som i handen bar ett tvättbräde och i ögonen sorg och förtvivlan.

– Goddag, hälsade Cello med höviskt behag. Jag antar, att vi har vår duktige skräddarmästare inne?

Ett klagande skri bröt ut från fru Vasanders läppar; hon bredde ut armarna, alltjämt hållande tvättbrädan i den ena handen, och jämrade:

– Vasander går! Vasander *går!*

Cello, som icke förstod detta korta och talande uttryck och icke heller kunde se ruckleriets bilder bakom de knappa orden, måste fråga flera gånger, innan han äntligen, röd i ansiktet av förargelse förstod, att det kunde dröja länge, innan han kunde få avprova det efterlängtade plagget.

– Vad är meningen med detta? frågade han strängt.

Men fru Vasander saknade ord, som kunde sprida ljus över dramat; Cello hörde visserligen, att hon nämnde ordet kabeljo ett par gånger, men hon uppblandade sitt tal med så många utrop och avbrutna ljud av förtvivlan, att kunden slutligen skakade på huvudet och gick sin väg. Det var nämligen första gången den unge mannen begagnade sig av herr Vasanders skräddarkonst, och han var följaktligen alldeles oförberedd på dylika katastrofer.

– Förbannelse över skräddarmästare Vasander, fräste den temperamentsfulle representanten för tredje statsmakten, när han nu gick den soliga gatan fram, medan han funderade över hur han skulle kunna påskynda utförandet av den beställda kostymen. – En sån usling!

Cello kände en barnslig besvikelse, som hos honom till sist utlöste en brinnande lust att trotsa herr Vasanders skräddarkonst, och det var icke långt borta, att han hade vänt om till verkstaden och avtvungit hustrun det halvfärdiga arbetet för att lämna detta till en annan av detta yrkes mästare. Plötsligt får Cello sikte på två bekanta figurer, dem han så ofta lagt märke till under sitt arbete i staden, och mellan dessa två herrar syntes en tredje, vilken icke gärna kunde vara någon annan än den eftersökte Vasander.

– Hallå, herr Vasander, ropade den glatt överraskade journalisten.

– Vafalls, mumlade till vänster herr Backlund och strök lömskt sin mustaschsvans.

– Vad gäller saken? hojtade till höger den gråe och fete herr Stoltz, i det han stirrade herr Erlandsson in i ansiktet.

Men Cello nalkades obevekligt med snabba och beslutsamma steg.

– Goddag, herr Vasander, hälsade han. Jag skulle ju prova i dag. Jag hade säkert löfte, herr Vasander, var så snäll och kom ihåg det!

Herr Vasander, som hade *gått* i flera dygn, och tillsammans med herrar Backlund och Stoltz, vilka alltid voro oberoende av tiden, inspekterat alla stadens små ölkaféer och spritrestauranger, stirrade på Cello med ett par trötta ögon. Halmhatten hade han långt ner i pannan, och de grönaktiga mustascherna hängde oklippta och bedrövliga.

– Goddag, herr Erlandsson, svarade han matt och dovt. Har vatt upptagen. Har hatt bekymmer.

– Kan inte stå till hands när som helst, inte att ta på hyllan när det behagas, inföll den trotsige herr Stoltz, som genom en mängd handrörelser imiterade pressjärns gång och saxars klippande, medan han ibland torkade sig i pannan.

– Sitta på verkstan dan i ända, mumlade den försiktigare herr Backlund. Känn på själv!

Cello brydde sig icke om de två beskyddarnas förebrående uttalanden; han var alldeles upptagen med studiet av herr Vasanders ansikte och beslöt sig plötsligt för en vågsam kupp. I det han inbjudande krökte sin arm, som om han skulle ha fört fröken Åvik till ett festligt dukat bord, nalkades han skräddarmästaren och dennes kamrater.

– Jag har en hälsning till herr Vasander och vill tala till honom ensam. Bara en minut, mina herrar, bara en minut, yttrade journalisten parlamentariskt, varefter han utan vidare drog herr Vasander ur kamratkretsen, förde honom avsides och lömskt vädjande fortsatte: – Jag kan hälsa så innerligt från fru Vasander och de små barnen. Fru Vasander längtar så mycket efter herr Vasander, det skall jag bara tala om.

– Gör hon det? mumlade herr Vasander misstroget.

– Ja, det gör hon, och hon gråter för herr Vasanders räkning.

– Jag följer med, mumlade den besegrade skräddarmästaren.

Medan herrar Backlund och Stoltz under häftiga rop eller lömskt mummel på avstånd följde Cello och skräddarmästaren, lyckades den unge mannen under milt samspråk och varma övertalningar äntligen få herr Vasander inom grinden. Där blev han mottagen av hustrun, som hängde tvätt på gården, med tårar och förebråelser, dem Cello dämpade medelst häftiga blinkningar och knytnävsskakningar bakom den andres axel. Alldeles vid ingången till verkstaden hälsades desslikes skräddarmästaren välkommen av assessor Banckenberg, som just då utträdde med en liten blomma i handen och en rönnbärskvist i hatten, sålunda smyckad till hovfesten i Trianon.

– Välkommen, monseigneur, sade han och bugade förnämt för herr Vasander, som efter någon liten vila återgick till sitt arbete med det mörka tyget, i vilket nålen snart åter blänkte och dök med en iver, som om aldrig något avbrott ägt rum.

*

Liksom för att göra bot för sina synder hade skräddarmästare Vasander lagt ännu mera vadd på axlarna till Cellos jaquette än han annars brukade göra, och som journalisten av naturen var något smal och spenslig,

togo sig de kraftiga axelpartierna ganska bra ut; han tedde sig på en gång atletisk och smidig, när han nu, alldeles ovetande om att vara inregistrerad i Vasanders atletklubb, en solig eftermiddag gick bort för att efterkomma fabrikör Åviks vänliga inbjudan till en sup och en smörgås i familjekretsen. Cello blev mottagen av hushållerskan Alma, som hälsade honom med nedslagna ögon, en vältalig bild av förvetenhet och tystlåtenhet, varefter han steg in i det stora rummet, där taffelpianot stod, och där den unge mannen en gång ganska orolig hade väntat med mormors guldhjärta i sin hand.

Nu var Cello lugn och segerviss men en smula nyfiken; han fann fröken Åvik vackert klädd i en lätt klänning med skuldrorna tämligen synliga; han iakttog skuggor av ett par darrande blad på det vita hullet, en hälsning från träden vid fönstret, medan han bugade sig för fadern, och under det presentationen för fru Åvik, född Tabell, försiggick. Fabrikören var högröstad och livlig som vanligt, fru Åvik klar, lugn och välvillig samt precisare än någonsin i sitt sätt att tala; Märta Åvik tedde sig stilla och artig, fåmäld och påpasslig. Hon aktade sig noga för att på något sätt röja sin hemlighet; hon var rädd, att den skulle bli omkullpratad och sönderdiskuterad; hon förvarade den som om hon förvarat en ömtålig fjäril under en glaskupa.

Samspråket rörde sig från fru Åviks sida först om journalistik, sådan hon uppfattade den genom greve Carls glasögon, därefter om tjuven Far i Skåpet och om redaktör Erlandssons vänlighet att överlämna det förlorade smycket, varefter fru Åvik började tala om grevinnan Augustas roserier, vilka ofta varit föremål för tidningsmäns intresse. Nu råkade Cello veta, att tidningarna icke voro så intresserade för grevinnan Augustas roserier som grevinnan Augusta för att få sina vackra roserier omtalade, men han hade blivit en vis man, och därför teg han. Cello gjorde ett städat intryck på fru Åvik; han föreföll henne att vara en hygglig person. Fabrikören, som icke lodade eller pejlade eller undersökte utan tog allt enkelt och öppet, förplägade Cello av alla krafter. Denne berättade historier på sitt vanliga sätt, och fabrikören förbannade sig på, att den unge mannen var intresserad för fiske. Till sist började herr Åvik att utösa ovett över vederbörande myndighet, som aldrig ägnade en tanke åt båtbryggan, vilken närapå var fallfärdig.

– Vi ska se till, sade Cello med allvarlig min och tog upp anteckningsboken. Vi ska se till!

När Cello omsider efter en i allo behaglig afton avlägsnade sig, följdes han artigt ut i tamburen av fröken Åvik, som viskade i hans öra:

– Vad du är stilig i kväll!

Den unge mannen bröstade sig utan att kunna ana den jättetjänst skräddarmästare Vasander hade gjort honom med axelvadderingen och lutade ett ögonblick sitt huvud mot flickans kind. Fröken Åvik viskade på nytt:

– Riktigt ståtlig, min älskling. Hon tillade ömt: Säg *det vanliga* innan du går!

Cello väste i dunklet:

– Jag älskar dig!

Härefter kysste de varandra, och Cello försvann efter att ha avlagt sitt första officiella besök hos fabrikör Åvik. När han kom ut i den tysta kvällen, var han något nedslagen över att icke ha flickan vid sin sida men särdeles belåten med förloppet av aftonen. Han började känna sig riktigt hemmastadd.

När herr Erlandsson hade avlägsnat sig, sade fabrikör Åvik till sin maka:

– Var inte det en pigg pojke, den! Du kan ge dig nitton på, att han ger skall för den där båtbryggan.

– Kära Anders, komma, sade fru Åvik, jag tyckte, komma, det var en mycket hygglig ung man, punkt. Han förde sig väl, komma, och tedde sig sansad och anspråkslös, punkt.

– Nå, du då, fröken Surmula, sade fabrikör Åvik med en viss hätskhet ihågkommande fallet Planertz. Du har nog haft ledsamt som vanligt förstås. Men inte för jag kan begripa, vad det är för en ungdom, som växer upp ... Och likadant är det med Frans – tror ni inte att den där löjan kom att tala om en idealisk syn häromdan, eller vad det var. Nej, annat förr i världen! Då var det så, att det brann i alla knutar, men vart i h–

Fru Åvik blickade leende upp på sin make.

– Men Anders då, utropstecken! Vad är det du säger? frågetecken, avbröt hon.

– Pappa gör mig verkligen en stor orättvisa, förebrådde fröken Åvik. Jag var *mycket* förekommande mot herr Erlandsson, skall jag säga pappa.

– Ja, komma, avslutade fru Åvik, född Tabell. Du har i afton i allo uppträtt på ett tillfredsställande sätt, punkt. Precis på samma sätt skulle lilla fröken Sigrid ha uppträtt, komma, och det var just härigenom, komma, som hon vann allas hjärtan, punkt.

SEXTIONDE KAPITLET.

Florinus.

Under de många besvärliga dagarna efter Gyllene triangelns krasch, då Karl Ludvig både för egen och för Cellos räkning hade växelomsättningar och dylika ledsamheter att tänka på, stod till hans förfogande bland springpojkarna på kontoret en mycket vaken och duglig gosse, som så småningom lärde sig att hastigt och ordentligt fullgöra även dessa Karl Ludvigs privatärenden. Pojken passade icke endast tiderna perfekt, han kunde även namnen på alla kassörer och bankkamrerare, och så småningom lärde han sig utantill de smeknamn på växlar och reverser, som den fantasifulle Cello uppfunnit, och vilka Karl Ludvig helt allvarligt och tanklöst brukade använda sig av. Karl Ludvig kunde till exempel en dag ropa till pojken:

– Pass på i da! Vi har Lella Eländet klocka ett!

Den duktige springpojken svarade då nästan på ögonblicket:

– Kamrer Bolin, Affärsbanken. Herr Sjöblom och herr Ingvers i borgen.

En annan gång kunde Karl Ludvig rikta följande ord till sin förtrogne budbärare:

– Passa på Tanklösheten i möra!

Varpå pojken svarade:

– Kamrer Rosenhane i Kreditbanken. Herr Fagerberg och herr Lund i borgen.

– Rätt! Dä ä rätt! Du kommer å gå långt, mumlade Karl Ludvig, belåten över sin förträffliga dressyr och över den begärlighet, varmed den unge mannen satt sig in i dessa ömtåliga och viktiga ting.

Denne pojke, som hette Ivan, erhöll på grund av sin vakenhet och påpasslighet Karl Ludvigs förtroende även i andra saker, såsom till exempel att lacka och adressera alla små paket, dem kamrern brukade sända omkring till sina anförvanter vid jultiden, och dagarna före julafton kunde man också få se Karl Ludvig och Ivan sitta på kontoret efter arbetstiden, mycket upptagna med sådana göromål.

– Ivan, slog du in Snöflinga?

– Ja, kamrern, svarade Ivan.

– Vem te?

– Till tant Klara, svarade Ivan.

– Å di två könfektlådera då?

– Till tant Malin och faster Lilli, svarade den upptagne pojken, som höll en drypande lackstång, utefter vilken en gul låga kröp, i ena handen samt ett väldigt sigill i den andra.

Vid plommontiden detta år hade emellertid den duktige Ivan olovandes gjort ett besök i en privatträdgård, varvid han fallit ned och brutit ena benet, hårt straffad för sin lystnad, vilken dramatiska händelse haft till följd, att en annan springpojke måste anställas i den skadades ställe, över detta sörjde Karl Ludvig ganska mycket, dels av medkänsla med den i olycka komne och dels på grund av de svårigheter, som skulle uppstå, innan han fått vikarien inställd på Lilla Eländet, Tanklösheten, Stora Skammen och Junidemonen med flera papper. Utav de övriga pojkar, som voro anställda på kontoret, fanns det ingen, som han ansåg värdig det förtroende, han en gång givit åt Ivan, varför han alltså satte sitt hopp till en av de ynglingar, vilka efter annonseringen skulle infinna sig såsom sökande.

En vinterdag, då Karl Ludvig klockan nio på morgonen skulle gå upp till kontoret, var trappan fylld av en skara stojande pojkar, vilka trängdes och knuffades så mycket, att kamrern nästan höll på att icke komma fram. Då Karl Ludvig boxat sig upp i vestibulen, överblickade han denna livliga ungdomshär, i vilken var och en åtrådde den omannonserade platsen. När kamrern då med tankfulla ögon mönstrade skaran, lade han märke till en pojke på ungefär sexton år, ganska liten och bred till växten, med blek hy, trotsiga ögon och en stämma, som överröstade alla de andras. Denne pojke fäktade med armarna och hojtade åt kamraterna:

– Stilla där! Ser ni inte att det är en fin herre, som kommer! Håll er lugna! Låt bli trappfönstret! Du spottar på golvet, Emil o. s. v.

Karl Ludvig blev intresserad av det livliga människoexemplaret, och när han sedermera inne på kontoret gjorde sin generalmönstring, underkastade han särskilt denne gosse ett ingående förhör.

– Va hetter du, min pojke? frågade Karl Ludvig.

– Florinus, blev svaret.

– Va hetter du te efternamn?

– Stoltz, svarade pojken.

– Far å mor lever?

– Ja då, svarade Fiorinus. Mamma har mangel.

– Din pappa då? fortsatte den grundlige människoforskaren.

– Han arbetar ute i stan.

– Va ä de för något arbete han har där, min lelle pojke?

Vid denna fråga började den brede och satte pojken att hiva med armarna, som om han kastat undan

vedklabbar; han tycktes också draga i rep och taga emot paket från en annan person, varefter han svarade:

– Han hjälper till med lite utå varje.

Sedan Karl Ludvig ställt ytterligare några frågor till den unge Florinus Stoltz, beslöt han sig för att antaga denne till springpojke, särskilt som gossen tycktes vara ofantligt vaken och arbetshungrig. Florinus trädde i tjänst och syntes till en början taga befälet över de andra pojkarna på kontoret, men så småningom gick det emellertid upp för Karl Ludvig, att gossen icke motsvarade hans ljusa förväntningar; Florinus försummade sig flera gånger och fick mottaga förebråelser, men eftersom han vid ett tillfälle ordentligt passat på Stora Skammen, lät Karl Ludvig tillsvidare udda vara jämnt och manade pojken att rättvist dela arbetet med kamraterna, vara plikttrogen o. s. v., vilket allt Florinus under en mängd armrörelser och utrop försäkrade att han redan var, liksom han i fortsättningen ämnade förbli det. I december skulle det farligaste av Gyllene triangelns ledsamma papper, Glädjens bödel, skötas om, och ehuru konsortiets sorgeaffärer numera voro förhållandevis lättöverkomliga, medförde dock varje sådan pers en liten smula oro, vilken skulle kunnat kallas ett nervernas eko av den forna skräcken.

– Alltså, ropade Karl Ludvig en dag till Florinus, som betraktade sin mäktige chef med inställsamma och falska ögon. Alltså, nu tar du Glädjens bödel å går bort te Lantmännens kreditbank mä!

Sedan Florinus blivit ordentligt insatt i uppdragets alla detaljer, begav han sig i väg, men när klockan nalkades två, den kritiska banktiden, mottog Karl Ludvig en ringning med vänligt påpekande, att det farliga papperet skulle förfalla till betalning inom en kvart. Förskräckt gjorde Karl Ludvig flera telefonringningar, reste sig häftigt från sin stol och skyndade därefter ut på gatan i hopp, att slumpen skulle föra honom i Florinus’ väg. När Karl Ludvig nalkades Mötesklockan vid torget, fick han se, att en bagarevagn hade tappat ena hjulet och stjälpt omkull; man höll nu på med att frånspänna hästen, under vilken procedur en hel del människor hade samlats vid olycksplatsen. För Karl Ludvig betydde denna katastrof ingenting mot Glädjens bödel, och han skulle aldrig ha stannat, om han icke i detsamma hört en röst, vilken han tyckte sig känna igen.

Främst i ledet intill den stjälpta bagarevagnen får Karl Ludvig plötsligt se Florinus stå, fäktande med armarna och ropande med gäll röst:

– Är det ingen, som tar upp bullarna? Fem limpor i snödrivan. Sockerbröna blir våta. Gifflarna ligger i rännsten.

Utom sig av vrede trängde sig Karl Ludvig fram genom hopen, högg Florinus i kragen och förde honom ut ur ringen, varfter det farliga bankärendet i sista minuten blev klarerat. Som emellertid Florinus nu rågat sina många försummelsers mått, erhöll han besked om, att man inte längre kunde använda honom på kontoret.

– Nu, sade Karl Ludvig, går du hem te di mamma, å säjer, att du har buret dej dumt åt, å att du får sluta i nästa vecka. Din lelle uschlinge!

*

Karl Ludvig gjorde sina julförberedelser med gott lynne, i all synnerhet som en stor överraskning beretts honom tio dagar före midvintersfesten. Under flera år hade ju Karl Ludvig i Norge letat efter en äldre kvinnlig anförvant, kallad tant Babba, vilken emellertid icke kunnat återfinnas, varför den släktkäre mannen till sist uppgivit saken och börjat betrakta den efterlysta tanten såsom död. När nu julen närmade sig, mottog han till sin häpnad ett meddelande från en anförvant, att tant Babba eller fröken Barbro Silvén verkligen under en tid uppehållit sig i Norge, men för många år sedan flyttat därifrån till Svendborg i Danmark, där hon länge innehaft en karamellaffär. Nu hade emellertid tant Babba sitt hemvist i Enköping, där hon

tydligen ämnade sluta sina dagar; hon drev även där karamellhandel fastän i obetydlig skala, ty tant Babba hade lyckats samla en god slant under sin mångåriga affärsverksamhet i den idylliska danska staden.

Väl underrättad om detta gav sig Karl Ludvig ingen ro förrän han kommit i kontakt med tant Babba, som blev högtidligen förtjust över sin avlägsna anförvants vänlighet, helst som hon på grund av intriger och prat inom släkten en gång i tiden rest till utlandet för att glömma och arbeta. Icke nog med att tant Babba skrev till Karl Ludvig, därvid användande sig av ett skriftspråk på något bruten svenska; hon företog ett besök hos honom och snöade ner just kort innan jul, grät av rörelse och överlämnade till Karl Ludvig en del små godsaker, företrädesvis så kallade slickepinnar, korta, smala träribbor, i vars ena ända hängde karamellplattor med deviser: Til lykke, Tusind hilsen, Megen glaede, bedstemor! etc.

En afton under detta besök satt tant Babba tillsammans med sin förtjusta anförvant i dennes trevna dubblett, pratande om det fjärran broderlandet Danmark, från vilket tanten hade väl hundra ting att förtälja. Hon talade om Fyens vackra skärgård, om alla de glindrande lyktorna på roddbåtarna vid St. Hans, om den gröna ön, där Elvira Madigan låg begraven, om det stora slottet och de ljusa bokskogarna, om svanen i dammen och om storken på taket, vid vilket allt tal Karl Ludvig, som aldrig någonsin besökt Danmark, kom att erinra sig Andersens sagor. Ju mera tant Babba berättade, desto mera intresserad blev Karl Ludvig, och till sist utbrast han:

– Som i sagboka, tant Babba! Precis som i sagboka!

Bäst nu tant Babba långsamt och stilla ordade om den idylliska vrå av världen, där hon framlevat så många år, ringde det på dörren, och när Karl Ludvig öppnade, fick han se tvenne herrar, den ene kort, fet och grå, den andre lång, något lutad och med bruna hängmustascher.

– Är det herr kamreren, som jag själv talar med? frågade herr Stoltz med en viss högdragenhet.

– Ja, det är det, svarade Karl Ludvig, som bad de två herrarna stiga in i tamburen.

– Jag är Florinuses fader, presenterade sig herr Stoltz, och jag kommer hit för att skaffa min son lag och rätt.

– Jaså, på det viset, sade Karl Ludvig med käckhet och någon vrede. Jaså, detta är Linus far. Då vell ja säja mä däsamma, att han inte har skött sin plats.

– Han heter inte Linus, rättade herr Stoltz förnämt. Han heter Florinus, emedan att min håstru heter Flora och jag själv heter Linus. Så att vi har slagit ihopa namnet på min son.

– Mycke knepigt gjort, mumlade herr Backlund erkännande bakom sin väns rygg.

– Nu hörde jag, att herr kamreren kallat honom vid usslinge samt kört honom ifrån arrangemanget på kuntåret.

– Så är det, svarade Karl Ludvig uppbragt. Han passa inte tidera å gjorde förresten ingenting annat än smet ifrå arbetet. Dä ä synd om föräldrarne men –

– Pojken är från ett välfostrat hem, ifyllde lågmält och med rörd stämma herr Backlund. Arbetsam far och –

Under tiden hade den lilla tant Babba kommit ut i dörröppningen, och lyssnade där med klara och vänliga ögon till det märkvärdiga samtalet, vilket hotade att aldrig få något slut. Till sist ansåg sig Karl Ludvig tvungen att bjuda de båda männen, som alltmera och mera pressat honom bort emot herrumsdörren, att stiga in, varvid herr Stoltz gjorde en grandios bugning för tant Babba, under det herr Backlund mumlade en aftonhälsning bakom sina hängmustascher. De båda vännerna togo plats i sagosoffan medan Karl Ludvig förde den gamla damen in i sin sängkammare, där han på enträgen uppmaning av tanten berättade, vad

besöket gällde. När emellertid tant Babba fick höra talas om att en liten gosse skulle mista sin plats, blev hon mycket rörd och gripen, klappade Karl Ludvig på armen och bad honom i kärlekens namn att låta den lille få stanna kvar. Tant Babba talade om Krubban och om Betlehems stjärna, och hon bad Karl Ludvig på sin brutna svenska att vara barmhärtig.

– Ja, men den uschlingen glömde Glädjens bödel. Lömmeln! Esses!

– Kom ihåg, Karl Loddvi, vädjade tant Babba med sin darrande stämma. Var menskelig, var human! Var human, lille Karl!

Efter en liten stund kommo Karl Ludvig och tant Babba åter ut till herrar Backlund och Stoltz, varvid Karl Ludvig meddelade, att han skulle återtaga Florinus i tjänst, om denne lovade att bättra sig, varjämte han påpekade, att han toge honom tillbaka uteslutande därför, att en kär anförvant fällt förböner för den slarvige ynglingen.

När herr Stoltz fick höra detta, reste han sig upp ur sagosoffan och sade med utsökt artighet, vänd till tant Babba:

– Jag tackar på mitt eget och å min sons vägar.

– Mange tak, svarade tant Babba.

– Är damen ifrån Amerika? frågade herr Stoltz, som urskilt ett främmande tungomål.

– Nej, ifrå Danmark. Och nu är den saken klar, avgjorde Karl Ludvig och reste flera gånger på kroppen, som om han genom dessa häftiga rörelser sökt draga upp herr Backlund ur sagosoffan och få de båda besvärliga herrarna att avlägsna sig.

– Jag har en bror i Danmark, mumlade herr Backlund.

– Där lögst du nog, morrade herr Stoltz, som just tänkt att säga precis detsamma. Ett mycke präktigt land i alla anseenden. Stårslagna utställningar. Och ett som ett annat!

När tant Babba hörde den fete och korte herrn tala så artigt om det land, som nästan blivit hennes andra fädernesland, skyndade hon genast bort till sin väska och framtog därur tvenne i silkespapper inslagna slickepinnar, den ena med inskriptionen Tusind kys och den andra med devisen Til lykke, med vilka vängåvor herrar Backlund och Stoltz äntligen avlägsnade sig, medan Karl Ludvig guppade framför dem, som om han skulle ha sjasat ut höns genom en grind. I dörren vände sig herr Stoltz och sade:

– Får ha den äran att lyckönska med en god jul! När de båda vännerna efter att ha räddat Florinus Stoltz hotade anställning såsom vaktmästare på Mekaniska verkstadsaktiebolaget kommo ut i vinterdiset, ställde de sig under en lykta för att undersöka gåvorna. Härvid frågade herr Backlund lågmält:

– Vad står det på din? Står det något, va? På min slår det Till Lycka.

– T, u, s ... stavade herr Stoltz. Såvitt att jag ser rätt med ögona, fortsatte han förvånad. Det står en svårdåm på min!

SEXTIOFÖRSTA KAPITLET.

Vill ni se mina lejon?

Hade miljoner härolder i röda syrtuter och med silvertrumpeter i händerna infunnit sig vid jordens viktigare

och oviktigare punkter för att smattra fram budskapet om att herr Bengt Erlandsson blivit förlovad med fröken Märta Åvik, dotter till fabrikör Anders Åvik härstädes och hans maka, född Tabell? Nej, i verkligheten hade detta demonstrativa kungörande icke ägt rum, fastän de nyförlovade tycktes tro, att så var förhållandet, och att alla medmänniskor i stad och på landsbygd skulle vara fullt underkunniga om den viktiga nyheten.

I likhet med andra nyförlovade tyckte sig Cello och hans fästmö vara tvenne ljusgestalter; de övriga medmänniskorna löpte som fattiga, grå möss långt nedanför dem. Men det krävdes dock av dessa underordnade varelser, att de skulle rikta sina tankar och blickar mot det väsentliga i livet. För fröken Åvik var det väsentliga herr Erlandsson, och för denne var det väsentliga fröken Åvik. Tillsammans bildade de den ringsmyckade urväsentligheten, stående på jordklotets grönaste och högsta topp.

I dag, och det var en dag, när ännu en gång våren hade börjat blomma, hade det på redaktionen varit tal om ett modekåseri, vid vars genomläsande korrekturmannen med djupsinnig min förklarat, att vissa uttryck inte voro riktiga. Den fete och hetlevrade lille notischefen, som icke var hemma på modeartiklarnas område, vände sig till Cello, som forskande genomsåg manuskriptet, varefter han med klingande röst yttrade, vänd till alla i rummet närvarande:

– Den här saken vet jag bara en, som kan klara ut.

– Leende Turiddo av japanoriskt ursprung, vem menar du? frågade notischefen, medan han vårdslöst kastade en notis om tvenne dömda lösdrivare i manuskriptkorgen.

– Märta förstås, svarade Cello med en viss köld. Min fästmö!

– Ah, det var så sant, sade notischefen lika vårdslöst, i det han bredvid lösdrivarna placerade en fadermördare i Borås, som nyligen hade erkänt sitt brott.

Cello log ett föraktfullt leende vid notischefens uttryck ”det var så sant”. Även denne var en av dessa i vardagens enahanda fångna, vars ögon icke blixtrade avundsamt eller beundrande, när han hörde den vita gudinnans namn nämnas.

– Nå, och du är alltså belåten att vara en sig så kallander fäpsteman, fortsatte notischefen, som nu i korgen nedlade meddelandet om en person, den där tagit sitt liv genom att hålla huvudet i en med vatten fylld tunna, och vilken notis försetts med den alltför lätta rubriken ”Sätten äro mångahanda”.

– Om sådant talar man inte vitt och brett, förklarade Cello högtidligt, som om han hade fruktat, att notischefen skulle gripa hans eget och Märta Åviks hjärtan, skriva ”Från allmänheten” i kanten på det ena och ”Vad vi sluppit äta” på det andra samt därefter stoppa dem i korgen tillsammans med lösdrivaren, fadermördaren och den olycklige mannen med huvudet i vattentunnan.

– O, fortsatte den upptagne notischefen. Kärlekens viskning haver även jag avlyssnat en gång. Hon gav mig korgen efter en bostonesisk vals, och jag sände henne i gengäld en likgiltighetens Faderulla!

Han lät pennan gå, medan han talade och rökte och ritade raskt på en liten notis rubriken ”Försvunnen” och på en annan ”Räddad som genom ett underverk”, vilka båda gjorde sällskap med de andra i manuskriptkorgen, som kunde rymma allt av världens ve och fröjder inom sina lätta spångaller.

– Då var det inte den rätta då, svarade Cello. Jag skall emellertid be min fästmö ordna den här saken.

Cello satte sig till att arbeta med en artikel, i vilken han yrkade på ett kraftigt ingripande mot en oförskämd larv, som hotade att fördärva fruktträden. Bäst som han var i farten med larven, den han överöste med ett lärt

ovett, nyligen inspirerat av en pomologisk specialist, kom en springpojke in och meddelade, att en herre anhöll att få tala vid redaktör Erlandsson. Den främmande dröjde i det lilla halliknande förrummet till redaktionslokalen. Cello lade genast pennan ifrån sig och gick ut till den väntande. Denne var en storväxt man, som bredbent stod vid ett bord; han vaggade på kroppen och liknade en sjöman på däck men vände bort huvudet liksom för att låta herr Erlandsson så länge som möjligt sväva i okunnighet om vem han var. Men Cello kunde icke misstaga sig på denna gestalt; han kände nästan ögonblickligen igen direktör Olsén.

– Nej men, Olsén!

Olsén vände nu huvudet mot Cello och visade sitt pojkaktiga ansikte, där icke ett spår av bekymmer kunde avläsas. Han var sig alldeles lik, något mera solbränd än förr.

– Ja, nu är jag här igen, sade herr Olsén, men det är omöjligt för dig att gissa i vad egenskap. Jag tror inte du skulle kunna gissa det, om du finge en miljon – men vi ska för resten tala tyst om miljonerna, det är sant! Ja, må du tro, gamle gosse, mycket har hänt mig, sedan vi råkades sist.

– Mig också, avbröt Cello ivrigt. Mig också ... Märta –

– Och du kan knappast fundera ut, så fiffig du än må vara, hur jag hittills har lyckats bärga min skuta. Men trots allt har det gått väl. Färska hälsningar har jag också från Nickan, som fortfarande är med pojken hos föräldrarna i Norge, men till våren bosätter vi oss i Göteborg. Jag har fått en bra befattning där – organisatoriska egenskaper, förstår du! – Men efter ett förfärligt arbete. Du skulle, som sagt, inte kunna gissa ...

– Jag är inte så gissig just, svarade Cello hastigt, men Märta ...

– Nå gissa då! Vem är Märta? frågade Olsén plötsligt, eftersom han först nu tycktes ha lagt märke till det ofta upprepade namnet.

Cello såg nästan sårad ut ett ögonblick; han kliade sig emellertid på näsan med vänstra handen, och härvid kom Olsén verkligen att få sikte på den blanka förlovningsringen.

– Vad, sade han, är du förlovad, eller ser jag fel?

– Jag trodde, du hade hört det, svarade Cello, som kanhända antog, att en härold i röd syrtut med silvertrumpet även uppsökt vännen Olsén i själva förlovningsögonblicket. Det är min fästmö, som heter Märta i förnamn. Hon är dotter till fabrikör Åvik, du kanske kommer ihåg ...

– Nej, det gör jag verkligen inte, försäkrade herr Olsén och såg mycket pålitlig ut.

– Mycket märkvärdigt, förvånades Cello tämligen kort och strävt. Han liknade en välgörare, som märker, att den person, vilken han gjort tusen och åter tusen tjänster, fullständigt glömt bort hans utseende och namn. – Jaså! Emellertid ska vi väl inte stå här och prata. Nu hoppas jag – – –

De båda vännerna, vilka var och en brann av iver att träffas, den ene för att omtala sina äventyrligheter i kampen för tillvaron, den andre för att få meddela en del smådrag ur fröken Märta Åviks liv, kommo till sist överens om att direktör Olsén skulle råka det förlovade paret vid Mötesklockan samma afton vid sjutiden.

*

Medan herr Olsén presenterades för fröken Åvik, vilade hela tiden fästmannens blickar på vännens ansikte. Det är möjligt, att Cello velat utläsa vemod och avund över att Olsén kommit att välja fel i livet, eftersom icke ödet tidigare sammanfört honom med fröken Åvik. I varje fall tyckte han sig i vännens minspel märka

beundran. Det blev nu tal om, hur man skulle tillbringa aftonen.

– Här är just inte så många nöjen nu i draget, men vi har ju den stora cirkusen förstås. Den är verkligen ståtlig. Det är en stor internationell cirkus, som hittat hit, uttalade sig fröken Åvik.

– Så intressant, sade direktör Olsén.

– Vi går dit tillsammans, föreslog Cello, och sedan kan vi ju äta en supé efteråt.

Marken omkring de vidlyftiga tältbyggena var mycket nedtrampad; stora hjulspår efter vagnar syntes överallt med speglande pölar i sina fåror. Då man nalkades nöjesplatsen, hördes vrål och skrän av vilda djur, och en frän menageristank fördes på en aftonfläkt till sällskapets näsor. Detta cirkussällskap, som med sina bullrande vagnar och rytande djur anlänt över Norge till Sverige, var av större mått än de vanliga; det bar till och med ett över Europa känt namn, och varje nummer var i full överensstämmelse med programmets löfte en ”storartad attraktion”. Särskilt djursamlingen ansågs värdefull och innehöll praktfulla representanter i strimmigt och fläckigt från djunglar, öknar och urskogar. En doft av söt cigarrettluft, sågspån och bensinos blandade sig med den fräna djurstanken, men när de tre nalkades den stora, med röda sidenschabrak och väldiga blågula flaggor smyckade tältöppningen, blev cigarrettlukten och sågspånsdoften den förhärskande. Cello skulle nu lösgöra sig från sällskapet för att hämta biljetter, då han i detsamma kände ett kraftigt grepp i ena axeln.

– Behövs inte, sade herr Olsén. Vill ni vara vänliga och följa med mig!

– Dig? frågade Cello och betraktade med snopna blickar herr Olsén, som tydligen velat spela en liten komedi med fästfolket och på förhand reserverat platser till aftonens representation. Det blev emellertid icke något tillfälle för den förvånade att anställa några betraktelser i ämnet, ty sällskapet hade nu nått tältets inre öppning, där ett stort grönt draperi veks åt sidan för dem. I detsamma brakade det till i den trettio man starka orkestern tätt under taket, och en stolt, på ståtliga skrällar buren marschmelodi fyllde tältet. Kapellmästaren arbetade med sin pinne, ömsom hotande de stora bastuborna, ömsom vädjande till de smäktande tenorbasunerna, ömsom fördömande de impertinenta pickolaflöjterna, som i nedrig närgångenhet höjde sina ligistvisslingar över de andra värdigare stämmorna.

Det var en äkta cirkusmusik, som förmådde de döda att stå upp ur sina gravar – för länge sedan döda minnen från hemstaden, där sköna världar en gång öppnat sig för den lille Bengt Erlandsson bakom en våt tältduk. Redan i dörren, då doften av söta cigarretter, sågspån och hästspillning förtätats, greps Cello av samma stämning, som han nästan alltid erfor vid besök på en cirkus. Ur sågspånet reste sig bilden av en liten pojke med stor sjömansmössa, prydd med tre stjärnor; gossen var klädd i en grå blus, vars säck kring midjan tyngdes av medförda äpplen. Det var han själv som barn. Han hade fått följa med den fattige bastubsblåsarens son, ty cirkussällskapet hyrde sin orkester i staden; de båda pojkarna fingo sitta långt framme på en bänk under musiken. Vilken vemodig lycka att få betrakta dessa framstående män och kvinnor, granna i sina dräkter, så berömda, så sköna men ändå så fulla av välvilja! Hur de alla skänkte sina milda leenden åt publiken! Den vitgnistrande trapetsdamen kastade blänkande blickar runt omkring sig, när hon hoppade fram med små steg på sina kritade skor. Gossen hade erfarit en mild, sorgsen känsla, när han betraktade hennes bleka, fylliga kinder, hennes klara, svarta ögon, hennes glänsande mörka hår och vita barm, som under siden och tinder, liksom av vattendroppar, hävde sig efter ansträngningen i trapetsen. Det var en omedveten kärlek, som spirade i denna söta luft, där basblåsarens tuba ramade; en kärlek, som endast varit en fläkt av vemod men icke mer. Så längesedan ...

– Märta!

– Ja.

Cello hade hela tiden under jubelmarschens dön och skrällar hemligen hållit i den älskades hand. Han blickade upp – och se, hon var kvar! Det var sant, att hon satt vid hans sida, och att allting var, som det var. De döko ned i varandras ögon, stirrade i sågspånet och tittade sedan upp på nytt. De funno varandra båda kvar, och de sutto tätt intill varandra.

Vad som skedde omkring dem, var under några ögonblick likgiltigt, och de märkte knappast de utsökta parterrgymnasterna, som utförde underverk på en rubinröd matta; de märkte icke glatta lemmars muskelspel och smidiga kroppars sving genom luften; de märkte icke pretentiösa ögons uppfordran att applådera, icke de överdrivet intagande sprattlingarna med benen och de sockersöta leendena, när slutnumret utförts.

Något rött hade skymt för deras blickar, men det försvann vid en ögonklippning. Det var den rubinröda mattan, som drogs bort, och först då vaknade de upp. Sex vansinniga herrar i gröna livréer störtade in med toviga luggar, svettiga pannor och var sin räfsa i handen.

– Vackert, inte sant, hördes herr Olséns röst bakom dem.

– Mycket, svarade Cello, som nyss gjort en bottendykning i fröken Åviks ögon. Mycket!

Men i detsamma kom Cello att lystra, först med den generade min, som publiken ibland visar, när den ser eller lyssnar till något dumt, omoget eller misslyckat, sedan med ett stilla löje. Tvenne clowner hade kommit in på arenan; den ena av dem bar den traditionella, kritvita pajazzodräkten med ett stort hjärta mitt på magen. Han vaggade och gick inåt med tårna, drog ett råmskratt upp från botten av bröstet, snubblade plötsligt och föll omkull. Då nalkades från andra sidan en lazaronfigur med ett paraply i trasor, en hatt i trasor, rock, väst och byxor i trasor. Han satte en grön peruk i rörelse, genom att sticka ner handen i en ficka; håret stod som en kant av spik runt omkring skallen. En konversation utspann sig på det säregna cirkusspråket, i vilket dock här svenskan tycktes vara det förhärskande. Den vita pajazzon skrek till den andre, som satt sig att gråta på arenans kant.

– Gottag! Vaffyr gråta do, Pella?

– Ja gråta fyr jag vara lissen, jag. Buuuh! Jag vara lissen.

– Vara do lissen? Vaffyr vara do lissen, do?

– Jag vara lissen, fyr jag vara så fattig och jag icke kan tjäna penga till matan.

– Kunna du icke tjäna penga till matan? Hör do, Pella!

– Ja!

– Vill do bliva micka rik?

– Va! Ja. Jag vill bliva micka rik!

– Då skall jag läre dig att bliva micka rik.

– Å, jag bliva micka rik! Ähh! Hihihihihi! Irrrr! Bon!

Trashanken slog en dubbelsaltomortal, varefter resonemanget fortsatte.

– Hur skall jag bliva micka rik?

– Jag läre dig spicklere, jag!

– Bon! Spicklere? Skall do läre mig spicklere?

– Ja, jag skall läre dig spicklere i aktian. Do skall blivo micka rik.

– Åhö, jag skall spicklere i aktian. Ähh. Irrrr! Många pengar till matan och sköne damer, dem jag kyssa sååååå. Smack, smack, smack!

– – –

– Fåniga clowner de där, sade herr Olsén i ursäktande ton. Men ni får se bättre sedan. Vi har mycket bättre.

– Vi, upprepade Cello, vi ...

– Ja, svarade Olsén och log med hela ansiktet, jag har nämligen åtagit mig att leda den här stora turnén i de skandinaviska länderna med biträde av ordinarie cirkussekreteraren. Det var en underlig ödets nyck, som gjorde, att jag fick detta tillfälle. Det var egentligen genom norska förbindelser. Haha! Ja, jag sade dig ju, att du inte kunde gissa vad jag hade för befattning.

Cello blev verkligen ett ögonblick häpen över hur ödet tumlat om med hans vän, men i grund och botten förvånades han icke så mycket, då han sedan gammalt visste, att Olsén med sin käcka läggning kunde skaka av sig obehag, som om de varit vattendroppar, och gripa tillfället i flykten utan alla fördomar.

– Du är en prima karl, Olsén, betygade Cello. Det tycker Märta också!

– Nu är det tio minuters paus, avbröt herr Olsén det intressanta samtalet. Han vände sig därefter till det förlovade paret, bugade sig lätt och inbjöd leende:

– Vill ni se mina lejon?

Det händer ju så ofta, att människor skakas av en erinrings glimt, utan att de kunna gripa fatt bilden, som ljuset tyckes vilja bestråla. Så kan man komma till en väg med en ensam byggnad, och fast man vet sig icke ha varit där förut, väckes ett minne av att man ändå har varit där. En annan gång yttrar en alldeles främmande person i en folksamling några ord, som på samma mystiska sätt framkalla ett halvt minne.

– Han har sagt det där en gång förr till mig. Men jag känner ju honom inte. Har jag träffat den där mannen i en föregående tillvaro?

När nu herr Olsén till de nyförlovade riktade sin inbjudan, stelnade Cello ett ögonblick, och hans tankar lyste som en blindlykta på en stor mörk gård. En ljuspelare flyttades hit, en annan flyttades dit, men han kunde icke återfinna uttrycket och placera det i den miljö, där han en gång trodde sig ha hört det fällas. Tankspridd betraktade Cello den stora kungstigern, som hög och ormmjuk gick sin ängsliga gång från den ena ändan av buren till den andra; tankspridd såg han in i de grymma, bärnstensgula ögonen, som kastade sina fjärrblickar, i vilka ingen tanke kunde läsas, över de nyfikna åskådarnas hop. Lika tankspridd stannade han en stund, med fästmön tätt vid sin sida, intill det väldiga lejonet.

– Ett praktdjur, förevisade herr Olsén. Ett Nubierlejon. Är det inte grant?

Vill ni se mina lejon, vill ni se mina lejon, malde det oavlåtligt i Cellos huvud. Långt sedan sällskapet hade lämnat cirkustältet, långt efter det de lämnat supén, där Olsén berättat, vad han hade upplevat efter sitt fall, och hur han tänkte sig sin framtid, och där Cello talat om sina överståndna bekymmer och om lyckan vid fröken Åviks sida, funderade Cello över det sällsamma uttrycket. När han, glad och nöjd, på aftonen lämnat sin fästmö vid porten till fabrikör Åviks träslott och med långsamma steg vandrade hem till sin ungkarlskula, sökte han fortfarande med sin lykta i de framfarna årens mörker.

– Vill ni se mina lejon? mumlade Cello och ställde vattenglaset med en smäll på brickan. Vill ni se mina lejon! Har jag träffat Olsén i en annan tillvaro? Det måste bestämt ha varit i en annan tillvaro.

SEXTIOANDRA KAPITLET.

Ärans man.

– Möjligen kan ifrågasättas, yttrade folkskolläraren Holmén, om en åt rusdrycker hemfallen person, som åtnjuter vård på ett räddningshem, kan vara berättigad att erhålla en offentlig belöning för rådighet och mod. Å ena sidan har här utförts en modig handling, men å andra sidan är personen i fråga ju icke så synnerligen väl känd. Vill herr Erlandsson själv läsa brevet från Albin Tidlund till hans fader, servitör Tidlund. Skrivelsen innehåller visserligen även likgiltiga ting, men jag kan komplettera de bristfälliga upplysningar, som lämnats av skribenten, med av mig inhämtade uppgifter rörande hans förhållande vid olyckstillfället.

Cello läste följande skrivelse, avfattad med stor, knagglig barnstil:

Brev till farsan!

Jag skriver det här brevet till dej, farsan, men det är en annan alkoholist, som sätter komma och punkt, och som har varit i skola. Här har vi det bra, men något starkt blir det inte mera, men ibland smakar maten utav fylle liksom för att reta en annan. Vi har med rejält folk att göra, och vi har en, som läser för oss, och en, som spelar på dragklaver om lördan.

Men häromdan må du tro, farsan, hitta vi en karl i en höstack. Vi trodde först det var ett djur, när han kröp opp, men det var en människa med långt hår, och han hade en halmhatt utan tak, bara en ring, och tårna stack ut ur skorna på honom och rörde sej, som om de varit levande sommarpotatisar, och han var alldeles röd i syna och smacka på en svart pipa. Vi stog i en ring och titta på honom, och när han gäspa, var det som om han hade öppnat en lagårdsdörr, ett sånt gap hade han. Så satt han och plira på oss en stund och sa ingenting straxt. Men till sist fråga han, om vi hade råd att titta på honom så mycket, för titten kostar fem öre, sa han.

När vi fråga honom, var han var ifrån, sa han, att det vete den onde, för han visste det inte själv riktigt, men så fråga han oss, hur vi hade det, och om vi hade vår utkomst därborta i huset. När han fick höra, att vi var alkoholister och inte fick gå ut och in, hur vi ville, så sa han, slå er loss era slavar. Jag ska hjälpa er till det, om ni hjälper mej me att stjäla en korv eller skinka, för det är lögn att jag kan vara utan rökat kött, sa han. Nu har jag gått över hela världen och supit i alla länder och på alla slags språk, sa han, och det är livet det!

Vi fråga gubben, hur gammal han var, men då svara han, att prästbetyg hade han inget och var ingen träl för någon. Landsvägen är min, sa han, och jag är jordens siste luffare. På måndag skall jag luffa till Pyramiden, sa han. Vet ni vad det är för ett ställe, fråga han. Då svara vår lärde alkoholist, att det vet väl alla människor. Följ med då, sa han, för di har lika bra supar i öster som i väster, så det kvittar vart man går, sa han. Men när jag har varit vid Pyramiden, så ska jag, regera mina husarer, gå till själva Frankrike och träffa kejsaren, sa han. Då sa våran lärde, att det var ljug, för de hade ingen kejsare där, men han svarade, att de kanhända har satt av honom nu, men för två månader sen, sa han, satt det jädringen antura en kejsare där, och han söp för resten som en borstbindare.

Medan han talade, rörde han på tårna, och han klia sig över hela kroppen på en gång, jag har aldrig sett make till karl att röra på armarna, det var så att han likna en bläckfisk, när han höll på. Sen gäspa han och sträckte på sig och sa, att han skulle gå sin väg, för ni vill väl inte hjälpa mej, era slavar, sa han. Jag ska gå bort till inrättningen, sa han, och han menade fattighuset, och så kröp han ut ur stacken och morra hela tiden som en hund, och håret vinka ovanför hatten. Vi fråga honom, va han hette, och han svara, att han ville inte

säga det, för då skulle vi bara bli generade. Men till sist sa han, att han hette greve Sture, och att hans förfäder hade haft lika många gårdar, som han själv hade löss, och så gick han sin väg och sjöng, så att det eka mellan träna. Vi stog och hörde på, och han hade en klar, grann röst, men till slut hörde vi honom inte mer.

Men han fick nog logi i något uthus på fattiginrättningen, och han hade väl somnat från pipan, för på natten hände något, så att alla kunde bli förskrämda. Jag låg vaken och kunde inte sova, men då fick jag se en röd fyrkant på ena väggen, men när det rörde sig i den, begrep jag, att det var inte månen, så att jag gick upp ur sängen, och då fick jag se, att det brann bakom skogen, och det var fattighuset.

Jag opp och allesammans de andra alkoholisterna med och vi ut allesammans på hela Hotellet här, och det var till att hugga in, för det brann riktigt. Det var en låge, som stog ur taket precis som en röd flagg, och så stack där ut en annan låge ur ett fönster, lika så lång som ett metspö, och rätt som det var, knallade det till, och då fick vi se, hur takstolen låg där som röa giller, och röken var gul som smör. Så kom de försent från byn med sprutan, och alla ville föra strålen, och alla ropa medan huset brann, och det fräste och rök och skrek.

Men jag in i huset, och jag bar ut fyra gubbar. De var så lätta och hade vitt hår allesammans utom en, och bara skjortorna hade de på sej, med magra skrottar och ben som spjäler. Vi fick dem in under päronträna och sa till dem att stå stilla, men det var en, som gav sig in i ellen, och vi efter, men han kom ut igen, fastän det brann där bak i skjortsnibben och ögona rann på honom. Gud vare lov i den himmelska höjden, att jag fick me mej mitt knyte, sa han, och så tog han upp det och visade sakerna, som han hade. Men det var mest ingenting, tyckte jag, för han visade bara en tändsticksask med några gamla amerikanska frimärken, men till sist såg han listig ut och tog fram en stor svart bok, som vi trodde var en bibel. Den här fick jag i tiden utå kokerskan på ångfartyget Laxen som ett minne, sa han, och den ville jag inte skulle gå i förlor. Jag ville titta på boken, men då sprang han ifrån mej och stack den in under skjortan och sa: tvi vale dej, som vill ta ifrån mej min husmanskost, sa han. För det var en kokbok.

Medan jag stod och vaka på dem, gav sej en annan gubbe i väg. Han hade skärmmössa med en pappersros, och han var inte riktig, men jag sprang fatt honom och högg honom i ryggen. Stopp, din tosing, ropa jag, men han bara viska tillbaks: säj ingenting, men jag ska in och hämta mina minnen! Men det fick han inte, förstås. Men jag fråga honom, vad det var för något han skulle hämta, och då börja han grina precis som en liten unge och slog sig för bröstet, så att det skrällde i hela skrotten på honom: Det var hennes visa, sa han. Det var hennes lilla visa!

Men det var omöjligt att få ur honom mer än bara det, att det var hennes visa. Han sa, att han hade varit anställd vid hovet, men det var ljug, för han hade bara varit en drevkarl vid en kronepark, där de jagar, och han sa, att han hade ett papper från en fin hovdam. Vilken, fråga jag. Det gör detsamma, sa han, och han satt där och runka på huvet, och ellen sken, som om det varit på ljusan dag, och till sist braka det igen liksom på domedags otta, och det blev svart ett slag, men så blev det rött igen och spruta ell överallt, och vi fick hugga skog omkring. Men gubben, som hade mössan med pappersrosen, satt och såg ut som om ingenting varit. Han bara sa, när hela huset brände opp: Där brann hennes visa, hennes lilla visa!

Jag fick beröm för räddningen, och föreståndarn sa, att Albin skulle hatt belöning, men det kan kvitta, när en annan ändå inte kunde rädda undan deras värdesaker.

Jag hugger ved i dag och skall grava på måndag med hälsningar från sonen

Albin.

– Vad ska vi föreslå honom till? frågade efter genomläsningen den generöse journalisten och doppade

pennan i bläckhornet, som om han ur dess svarta hav genast kunnat draga upp en orden eller en guldmedalj att fästa på Albins bröst.

– Ja, sade herr Holmén efter en stunds begrundan. Bäst torde väl bliva att tillsvidare icke göra något särskilt förslag. Men vore det icke lämpligt att i något sammanhang såsom en belöning i artikeln inflicka exempelvis de nog så erkännsamma orden *en ärans man.*

SEXTIOTREDJE KAPITLET.

Från bokhandeln, genom spåkvinnans hydda till gallergrinden.

Märta Åviks födelsedag inträffade i augusti, och Cello beslöt att förära henne Sångernas Bok av Heine. Då fästmannen inträdde i Ålsgårds bokhandel, blev han expedierad av herr Ålsgård själv, men då denne på en hylla letade efter Sångernas Bok, kunde han icke hitta den.

– Hallå där, sade han åt Bokhandelsmedhjälparen, som en gång drömde drömmen om den lilla pappersaffären, och som för tillfället var något het i ansiktet efter en växelomsättningssprångmarsch till banken och åter. Var har vi Heine någonstans?

– Heine står på hyllan över kaminen, upplyste Bokhandelsmedhjälparen med något dov stämma.

– Det var *mycket* märkvärdigt, yttrade herr Ålsgård. Del var ju inte så längesedan jag sa, att Heine skulle flyttas till hyllan vid klockan. Jag kommer alldeles särskilt ihåg, att jag nämnde ordet klockan. Hur många gånger ska jag behöva säga till ytterligare? Var så vänlig och upplys mig om det, så att jag får veta det!

Bokhandelsmedhjälparen ilade nu, kvick som en ödla, uppför en smal, gänglig stege, som lutade sig mot hyllan intill kaminen, och nedtog därifrån Sångernas Bok, vilken Cello i ett litet fint paket med röda snören sedan bar bort till fröken Åvik.

Fästmön satt just och talade med fru Åvik, född Tabell, om den förestående vigseln, och fru Åvik uttryckte som sin mening, att högtidligheten borde äga rum i kyrkan.

– Vi måste ha marskalkar och tärnor, komma, mina barn, utropstecken! Annars blir det inte något riktigt minne att gömma och bevara, punkt.

Cello, som i hjärtat var fientligt stämd mot dessa planer, böjde sig dock lydigt för fru Åviks åsikter, men han var falsk i hågen och fast besluten att genom sina kamrater i pressen avstyra referat i den högre stilen. Jag skall tala med allesammans, tänkte Cello, och jag tror till och med, att den kärleksrike Fogel respekterar min önskan, om jag ber honom på mina knän.

Som fröken Åvik i dag skulle gå bort till Anderssons orangerier för att skaffa några rosor, tog hon den för tillfället ledige fästmannen med sig, och efter en stund vandrade de båda samma väg, som Märta Åvik gick en kall och blåsig vårkväll tillsammans med Glada Kalle, den gången de båda flickorna skulle besöka fröken Hanna Tornej. Orangerierna lågo nämligen alldeles i närheten av spåkvinnans bostad. När paret kommit till de stora trädgårdarna, och Märta där mottagit ett fång rosor, kom flickan plötsligt att tänka på fröken Tornej. Så otacksam är människonaturen, att hon hittills alldeles glömt bort att berätta för Cello om den underbara spådomen, som ju i god tid varslat om herr Erlandssons inträde med den blanka metallvaran i familjen Åviks träslott. Märta stannade ett ögonblick vid den gröna grinden och stirrade eftersinnande in i trädgårdsmästarens av sol och vind uttorkade, bruna ansikte.

– Det var sant, herr Andersson. Låt mig också få några sådana här rosor till i en liten bukett, sade hon.

– Får man fråga, vem som skall ha de där rosorna då? yttrade Cello.

– Det skall vår lyckosierska ha, svarade Märta Åvik.

– Förlåt, sade fästmannen med ironisk artighet. Vem är denna dam?

– Du skall strax få se, svarade den hemlighetsfulla unga kvinnan. Vänta bara!

Efter en liten stund voro de åter på väg, denna gång för att avlägga ett besök hos fröken Hanna Tornej, men när Cello hörde, varom det var fråga, hejdade han sig:

– Nej, så ta mej tusan, om jag vill vara med om några vidskepelser och signerier. Gå du ensam, jag väntar härute.

– Du är dum och oerfaren, lille Bengt, sade Märta. Du är mycket dum, om du inte följer med.

Efter denna övertalning beslöt sig fästmannen för att följa med in i fröken Tornejs bostad. De funno det lilla husets framsida nästan dold av stora gröna blad, vilka i ymnighet hängde ned från några träd vid staketet. Ett envist galande, skrockande och pipande ljöd hela tiden från fröken Tornejs hönsgård, som låg i omedelbar närhet till boningshuset, och en oviss doft, en sammansättning av köksos, pepparkaka, hönsgård och grönska, slog emot de nyfikna besökarna.

– Jag tror det är bäst, att vi går in köksvägen, tyckte fröken Åvik. Så behöver vi inte bulta så mycket på dörren.

När Cello och Märta Åvik anlände till baksidan av huset, funno de köksdörren stående öppen. Med tveksamma steg trädde de in över de två stora trottoarstenarna, som utgjorde trappa, och stannade i dörröppningen till det tämligen stora köket, som även gjorde tjänst såsom bakstuga åt fröken Tornej.

– Hon är inte här, viskade fröken Åvik. I dag är det emellertid inte alls hemskt. Men du skulle minsann vara med en mörk kväll. Då är det mystiskt, ska du tro!

– Jo jo, svarade Cello, med alla uttryck av hädiskt tvivel spelande i sitt ansikte. Jo jo men, mycket mystiskt.

Solen glimtade in i fröken Tornejs kök, där ingen levande varelse syntes till, och dess strålar lyste upp en brun deg, som svällde i ett väldigt tråg mitt på golvet; denna deg skulle inom kort förvandlas till de berömda mjuka pepparkakorna. Fröken Åvik knackade på en dörr, och strax hördes tunga steg. Med häpnad iakttog Cello den jättelika kvinnan, som nu trädde inför hans ögon med en korslagd schal över bröstet. Fröken Tornej rökte på en liten svart cigarrstump och blickade genomträngande på det unga paret, i det hon hälsade med en kall och sträv röst:

– Vem sökes?

– Känner inte lilla fröken Tornej igen mig? frågade fröken Åvik inställsamt.

När Cello hörde sin fästmö kalla fröken Tornej för ”lilla”, kunde han knappast låta bli att skratta högt, men innan ens ett leende hann upplysa hans skeptiska drag, sade fröken Tornej till Märta Åvik:

– Visst pocker gör jag det, när jag tittar lite närmare på dej. Det var du, som var här med ett litet pyre till tös en kväll för länge sedan.

– Allt har gått som det blev sagt, mumlade Märta i hemlighetsfull ton.

Cello såg närmast skamsen ut. Fröken Åvik räckte nu den väldiga sierskan en liten rosenbukett, som hon

höll i handen, och sade med mycket varmt tonfall:

– Tack, fröken Tornej!

– Nä du, svarade spåkvinnan med stark stämma. Skall jag ha det här, så får du inte gå, förrän jag har bjudit er på kaffe och lagt en liten stjärna. Är karlspersonen där din fästman?

– Ja, svarade flickan, det är han.

– Ni får sitta en stund i köket, medan ni väntar, för jag har just nu besök av en ljus karlsperson där inne. Men jag kommer snart. Sitt ner och vänta!

Den stora kvinnan pekade på ett par bräckliga stolar, varefter hon med dundrande steg försvann i dörröppningen. När Cello blivit ensam med fröken Åvik, uttalade han endast ordet ”jemine”, men Märta log och ruskade honom i armarna.

– Bengt skall vara tyst nu, så skall han få höra märkvärdigheter.

– Jemine, svarade Bengt. Jemine je!

Härefter började han att skratta ett våldsamt, men hest skratt, i vilket även fästmön deltog, och det blev till sist så häftigt, att de trodde sig icke hinna få någon ordning på sina ansikten, till dess fröken Tornej återkom. Plötsligt hördes ett egendomligt ljud tätt inpå dem. Bådas blickar flögo till ett fönster, vari solen sken mycket starkt, och från detta fönster, som stod öppet åt gården, steg en väldig, vit tupp med högtidliga fjät fram på ett litet bord, övertäckt med ett blad av Kuriren. Benen lyfte sig som till noggrann marsch vid en manöveravslutning, huvudet nickade stolt för varje steg, de gula, snabba ögonen stirrade envist åt alla håll, och den väldiga kammen sken genomskinligt röd, likt en liten bengalisk eld.

– Schas, lät det från Cello, som nu hade rest sig upp. Det är väl inte meningen, att tuppen skall vara här i köket, fortsatte han. Eller hör det kanhända till mysterierna? Schas!

– Schas, upprepade fröken Åvik och bredde ut sina armar mot det stora vita djuret.

Men tuppen, som kommit in genom fönstret för att avlägga en visit i fröken Tornejs stora pepparkakstråg, där han kanhända var van att intaga vissa hemliga måltider, gjorde häftigt motstånd, och efter ett förvirrat kacklande hoppade han ned på trågkanten, där han satte sig ett ögonblick.

– Rör honom inte nu, tillrådde fröken Åvik med viskande stämma. Det är bättre, att vi försöker fånga honom sakta och stilla, annars hoppar han rakt ner i degen. Gå du till vänster, så skall jag gå till höger. Nej, lille Bengt, ställ dig på andra sidan, menar jag. Och så – räck ut armarna! Schas!

– – –

Medan det unga paret sökte infånga fröken Tornejs stora tupp, var spåkvinnan sysselsatt med att lägga ut ett flertal stjärnor för den ljusa karlspersonen. Denne satt ihopkrupen vid det stora bordet i hennes tämligen skumma mottagningsrum, vars byrå uppbar den bronserade ryttaren med den darrande strumpstickslansen i handen. Han var en nära femtioårs man, kort och välfödd, med guldbågade glasögon, välskötta tandborstmustascher, prydlig blå kostym och vit sommarhalsduk.

– Inte för jag tror mycket, lilla mor, bekände mannen och tittade sig litet generad omkring. Men det är flera personer, som har sagt, att lilla mor inte är så dum i att förutse det kommande.

– Det kan du allt klappa dej på, försäkrade fröken Tornej sin klient. Ett, två, tre – många karlspersoner

tänker mörka tankar om dej –

– Jo jo, mumlade förre bankiren Solander och strök sig om hakan. Jo jo, lilla mor, det är nog riktigt, det:

– Fyra, fem – du har haft med många pengar att göra, men alltihopa har du blivit av med – sex – och andra också, kan jag se ...

– Hum, bekräftade förre bankiren och tittade nytert på den stora sierskan framför honom.

– Sju, åtta, nie – många klöverkarlar, som skulle vilja ta å vrida om näsan på dej ...

– Klöverkarlar? frågade herr Solander och sträckte nyfiket fram sin runda potatisnäsa. Förlåt! Vad är klöverkarlar? Är det lantbrukare?

– Nej, tie, elva – det är affärskarlar. Du har gjort många resor med papper och ljusa varor, som har något med vatten att göra.

– Kombinerade Kalender- och tvålsatsen, mumlade herr Solander imponerad. Inte något tvivel om den saken.

– Tolv, tretton. Va morrar du? Stämmer det inte kanhända? Du kommer att få affärsrörelse med många ljusa varor, men det ska du inte vara bekymrad för. Du reder dej nog hundan och kommer att tjäna många pengar till slut ändå.

– Verkligen? Mor lilla, jag undrar, om det vore möjligt att få veta, vad det är för slags ljusa varor?

– En gång till, ropade fröken Tornej, i det hon raskt på nytt utströdde korten.

Ett, två, tre – ja, det är, som jag säger, ljusa varor.

– Kan det vara specerier måntro, mor lilla?

– Vet inte! Fyra, fem, sex – Du ligger efter ett ljust fruntimmer med pengar på banken – sju, åtta, nie – du skriver till henne, men du vet inte vem hon är. Tie, elva – det är ett hemligt fruntimmer –

– Äktenskapsannonsen, sade herr Solander för sig själv. Minsann är inte gumman bra nog. Nå, får jag tag i det där fruntimret då? sporde den intresserade klienten högt.

– Elva, tolv – det gör du. Stor folkrörelse, min gubbe lilla, du får röra på bena. Mycket kroppsrörelse ...

– Specerihandel, jaha. Det är väl en specerihandel hon har då. Tja, man måste ju ...

Som audiensen nu var slut, betalade herr Solander fröken Tornej, vad han ansåg spådomen om specerihandeln och den ljusa damen vara värd, och avlägsnade sig försänkt i grubbel över hur den äktenskapskorrespondens, som han under de senaste månaderna inlett med ”medelålders affärsinnehavarinna med tillräckligt kapital för två”, till sist skulle utfalla.

– Tja, mumlade bankir Solander på nytt. Det eller detta! Den ena affären som den andra. Mycket kroppsrörelse! Det är stegarna upp i taket och springet på magasinerna förstås. Tja.

– – –

Nästan i samma ögonblick som fröken Tornej trädde ut i köket till det väntande paret, hade katastrofen med den vita tuppen ägt rum. Cello hade därefter med ett hest anskri av vrede drivit den flaxande hanen ut i köksdörren.

– Schas, din krabat, dundrade det från fröken Tornej i samma sekund, som tuppen försvann. Det var bra, att du fick ut den, sade hon och vände sig till Cello, som inte riktigt visste, om han skulle skratta eller om han borde bli förargad. Det kunde minsann lätt ha hänt, att tuppfan hade stannat kvar annars, och då hade de väl börjat snacka sitt lögnsnack om mina degar igen! Kom in nu barn, inbjöd fröken Tornej. Kaffet är påsatt och pepparkakorna väntar!

– – –

Fröken Tornej hade verkligen efter fräsande protester från Cello fått lägga ut en stjärna för fästmannen. Därvid hade spåkvinnan bland annat yttrat något om att Cello tidigare varit intresserad, först för en mörk dam, så för en ljus dam och så ytterligare för en ljus dam. Men den här sista du har, är den rätta, hade gumman sagt med cigarrstumpen mellan läpparna. Därefter hade hon spått honom lycka och framgång, många pengar, kära tankar, festligt tillfälle med många karlspersoner och många damer, giftaremål och glada nyheter. Men fröken Tornej hade likväl satt en tagg i fröken Åviks hjärta genom att nämna de många ljusa eller mörka damerna. Under tystnad gick paret ut, Cello med en mjuk pepparkaka instoppad i manschetten, ty han hade lovat sig själv och alla himlens makter, att denna pepparkakssort, vars tillverknings djupaste hemligheter han nyss blivit invigd uti, icke skulle komma över hans läppar. När fröken Tornej hade bjudit, ville den unge mannen ändå försöka att vara artig, och därför hade han tagit det bjudna brödet, gömt det, men icke ätit det.

De gingo sakta mot staden, togo en krokig genväg för att komma till kyrkogården, där fröken Åvik skulle avlägga ett besök vid broderns grav, och vandrade fram under tystnad.

– Bengt, sade plötsligt fröken Åvik med mulen uppsyn. Jag undrar, om du verkligen tycker om mig?

– Hur kan du? utbrast Cello, medan han i detsamma singlade slant med fröken Tornejs mjuka pepparkaka, som studsade fram över en kortklippt, grön utmark.

– Ack, sade fröken Åvik. Hon hade minsann så mycket att säga om flera ljusa och mörka damer. Ja, det hade hon. Vad vet man?

– Det fattas bara detta, brusade Cello ut. Det tjocka oraklet kan väl ändå inte ...

Det replikskifte, som härpå följde, blev emellertid inte långvarigt utan måste avbrytas på grund av de livliga ömhetsbetygelser, som utväxlades i omedelbar närhet till en väldig nyponbuske. Arm i arm drogo de vidare i frid och inträdde efter en halvtimmes promenad på den svala kyrkogården.

Här drog ett sakta och långdraget sus genom de höga trädens yviga och mörka kronor. Eljest hörde man knappast ett ljud. Det var som att vandra i en hög kyrka med rörliga och mörkgröna valv spända över vita vårdar och svarta kors. Gruset knastrade omärkligt under deras fötter, då de tigande gingo fram mot Edmunds grav.

– – –

När de åter beträdde den stora gången, hörde de kvitter runt omkring i träden, där solen sken genom den blänkande och gungande grönskan. Med lätta steg nalkades de utgången, där Cello upptäckte Kyrkogårdsvaktmästaren, som satt på en grön soffa, för ögonblicket i färd med att i sin plånbok instoppa några avlånga papper, dem herr Erlandssons snabba och erfarna ögon genast kände igen såsom växelblanketter. Medan mannen utförde detta sitt hastiga bestyr, sysselsatte sig ännu en gång hans tankar med den fåfängliga drömmen om den lilla fruktaffären i källaren, där han ämnat skylta med negerkyssar och kålhuvuden. Kyrkogårdsvaktmästaren reste sig upp, när han hörde stegen ljuda på gruset; i förbigående utbytte han hälsningar med Cello.

Just som fästfolket hade passerat den svarta järngrinden, som stod öppen, hörde de bakom sig en stark, vördnadsbjudande stämma. Båda vände sig om. På kyrkogårdens stora gång syntes en hög, mörk gestalt i prästerlig dräkt. Han betraktade med en viss skärpa Kyrkogårdsvaktmästaren, som stod framför honom med avvaktande hållning.

– Har jag inte sagt, att Vallkvist skall stänga grinden, yttrade den schartauanske prelaten, i det han genomborrade Kyrkogårdsvaktmästaren med sina mörka ögon. Stäng grinden, Vallkvist!

– Kyrkoherden vet väl ...

– Stäng grinden, upprepade den höge prästmannen och vinkade avvärjande med sin vita hand.

Den svarta gallergrinden föll igen med ett starkt och skallrande ljud.

SEXTIOFJÄRDE KAPITLET.

Södermans bröllopsmarsch.

Den nervöse gamle organisten hastade fram och tillbaka på orgelläktaren i det vita templet, under vars ljusa valv minnet av ett Vasanamn svävade. Han blickade med sina mörka, oroliga ögon ut i den tomma kyrkan, och ibland fällde han sin magra kropp över läktarräckets kant för att se efter, om möjligen orgeltramparen av någon anledning hade förirrat sig ned i gudstjänstlokalen.

– Det är en aning inom mig, sade den magre gamle för sig själv och tog darrande av sig glasögonen. Det är en aning inom mig, som säger, att orgeltramparen skall försumma sig i dag. O, Gud! Låt orgeltramparen komma, ty jag vet sannerligen inte, varifrån jag annars skall få luft till Södermans bröllopsmarsch, hela det långa spelet under knäböjningen och psalmen och alltsammans! O, klagade den gänglige mannen, hur ljuveligt vore det inte, om det funnes elektrisk trampinrättning! Ljuveliga ting, o, ljuveliga ting!

Denne gamle organist hade under många år tjänstgjort i det vackra, vita templet och därunder kommit att insupa en del i predikningarna använda uttryck, som han stundom gav ifrån sig. Själv var han icke mera religiös än många andra människor, fastän han ägde en stark känsla för den kyrkliga lyriken och stämningen och framför allt en sann kärlek till den religiösa musiken. Han var en i sina bästa ögonblick högeligen inspirerad musiker, och vid sådana tillfällen reagerade för toner och tempoanvisningar denna tunna, fläderlätta kropp med häftiga, ormlika rörelser över tangenterna ungefär som en människa, när hon genomströmmas av kraften från ett starkt elektriskt batteri. Hans kropp kunde bäva och falla ihop för en mästarvändning, och han kände sig ibland lyftas på en flock silvertoner, liksom buren av änglahänder, medan ett ljuvt sorl fyllde kyrkan och åhörarnas tankar löstes upp i drömmar omkring altartavlan i koret.

Det hade icke ofta hänt, att den plikttrogne orgeltramparen försummade sin tjänst; i ordinarie fall hände det aldrig. Men vid ett par extra tillfällen hade han kommit, ena gången i allra sista minuten och andra gången några minuter för sent, vilka försummelser förorsakat organisten oerhörda själsmarter och berövat honom inspirationens fröjder vid orgeln. Det behövdes därför icke en lång väntan i dag, för att den gamle tempeltjänaren skulle befara det allra värsta.

– Han kommer inte, gruvade sig den gänglige mannen, medan kyrkosångarna en och en droppade in på läktaren, vördsamt hälsande sin ledare. Nej, fortsatte han, det är något som säger mig, att han inte kommer.

I detsamma stod vid organistens sida en gammal bekant vän; den gänglige musikern igenkände genast redaktör Fogels milda röst och människovänliga ansikte med de ljusblåa ögonen och det blonda, kortklippta skägget.

– Du oroas, gamle bror, sade Fogel med lugn stämma. Varför är du orolig?

– Orgeltramparen, orgeltramparen, klagade den gamle organisten. Han kommer inte. O, det vore ett ljuveligt ting, om han äntligen komme!

– Var bara lugn, förmanade den vänlige Fogel. Jag är här för att referera en kollegas högtidliga bröllopsakt. Du förstår, att man vill ju göra allt för kollegerna, särskilt de, som alltid vill sätta sina ljus under en skäppa. Sådant kan jag inte tolerera, och i det här fallet vill jag verkligen göra referatet så ståtligt som möjligt. Emellertid, fortsatte Fogel med lågt och ivrigt tal, emellertid ser jag väl inga hinder för att jag hjälper dig med orgeltrampningen. Kan det rädda situationen för dig, om nu mot all förmodan inte orgeltramparen skulle komma?

– Du säger något, mumlade den orolige organisten. Du sa något, käre Fogel. Du är då en ängel ... men tror du, att du orkar?

– Inte något prat, avgjorde den praktiske och käcke bror Fogel. Inte ett ord mera. Ännu är inte en människa kommen till kyrkan. Låt mig därför försöka, låt oss genast försöka!

Redaktör Fogel drog den något motsträvige organisten med sig. Denne öppnade då dörren till den lilla kammare, som doldes av blåglänsande, väldiga orgelpipor med sina ramar av änglar i trä med scharlakansröda kinder och små silvervingar. Redaktör Fogel granskade med klara och genomträngande blickar fyra trampor, vilka därinne i skymningen liknade små huggkubbar. Så tände organisten ljus.

– Nu förstår du, instruerade den orolige musikern, att alla trampor får inte vara nere på en gång, utan luften skall jämnt och säkert strömma in i piporna genom att du växelvis trampar. Jag är rädd, att du inte orkar. Men låt oss försöka på, eftersom du är så vänlig. Kanhända att du räddar mig, käre bror Fogel – O, det vore ett ljuveligt ting!

Organisten satte sig nu att spela några takter ur marschen i Bröllopet på Ulfåsa, och redaktör Fogel gick med allvar och fanatiskt nit till kamp med de fyra huggkubbarna inne i den lilla kammaren. Provet, som snart måste avbrytas, eftersom tiden för den högtidliga akten nu var inne, tycktes utfalla till organistens tämliga belåtenhet. Den magre mannen såg på klockan och skakade på huvudet. Orgeltramparen hade verkligen försummat sig.

*

Medan herr Bengt Erlandsson, nyutnämnd notischef i Kuriren och omedveten ledamot av skräddarmästare Vasanders herkulesklubb, i en välsittande och bredaxlad frack vid sidan av fröken Märta Maria Åvik, dotter till fabrikör Anders Åvik härstädes och hans maka, född Tabell, beredde sig att på stora gången träda fram och avgiva löftet, anade han icke, att vännen Fogel, som han särskilt bett att icke referera bröllopet utförligt, var närvarande i kyrkan och just nu gjorde sitt inträde i den lilla tortyrkammaren bakom de glänsande orgelpiporna.

Bror Fogel var för dagen iförd en svart jaquette, en nystärkt, fin stärkskjorta och en nätt, svart rosett under en bländande krage. Ytterrocken hade han lagt av sig för att vara bättre beredd till ett arbete, vars mödor han måhända underskattade. När den lilla signalklockan pinglade, kastade Fogel en energisk blick på de fyra tramporna och satte genast i gång med sitt sällsamma arbete. Han märkte efter en stunds kamp, att tramporna liksom lurade honom och gjorde skälmstycken bakom hans rygg. Nyss hade han nedtryckt två av tramporna och vände sig enligt den orolige organistens instruktion beslutsamt till de tvenne andra, men han hade icke hunnit detta, förrän ett hest rop hördes genom väggen:

– Fogel, mera luft! Mera luft, Fogel!

Bror Fogel var emellertid icke van vid att misslyckas med någonting, och han tycktes besluten att med ära skilja sig från detta, självpåtagna arbete. Med ännu mera genomträngande skärpa än förut observerade han de lekfulla tramporna, vilka döko upp som små tumlare ur ett mörkt hav med sina trubbiga trynen i vädret, fastän Fogel alldeles nyss pressat ned dem. Med koncentration lyckas allt, tänkte Fogel förtröstansfullt och fångade på nytt i en hastig blick sina fyra dykande fiender, varefter han gjorde häftiga utfall åt alla väderstrecken på en gång. De konstrikaste tvärvändnmgar utförde han i sin bur och tyckte verkligen själv, att hans ben voro i verksamhet på en otrolig massa ställen, ja, han gratulerade sig till att ännu äga hela ungdomens rörlighet kvar. Den ensamme mannen greps emellertid efter hand av en frätande modlöshet, som han icke förmådde bekämpa, ty hur han än bar sig åt, döko alltid de fyra tramporna upp nästan samtidigt. Han hörde ett tag musikens brus tyna eller mattas, och strax därpå ljöd åter organistens stämma svagt men tydligt:

– Mera luft, käre Fogel! Mera luft!

Medan den gode bror Fogel utförde sin ensamma dans i den lilla skrubben, och ett par breda svettband löste sig över ryggen i ett varmt bad, tyckte han, att detta började likna en feberdröm, där alla mödorna hade en stark smak av inferno, allt under det sköna toner, liknande uppenbarelser, svävade runt omkring. Plötsligt avstannade spelet, och Fogel lät de fyra tramporna hoppa upp.

När den gänglige organisten med tacksamma men oroliga ögon blickade in i den lilla pinokammaren efter aktens slut, möttes han där av en nästan främmande person. Bror Fogels skägg var icke så prydligt som förut, hans ben skälvde, som om han varit en nyfödd kalv, jaquetteärmarna hade åkt upp, manschetterna, som liknade vita spilkumar, sutto halvvägs uppe på armarna, så att man kunde se ett tatuerat ankare från Fogels ungdomstid; byxorna stramade i handklaversveck, och alldeles intill bror Fogels vänstra öra hade den lilla svarta rosetten flugit upp och satt sig som en tornsvala.

– Det var värre, än jag trodde, pustade den uppoffrande mannen.

– Käre Fogel, mumlade den tacksamme organisten. Du överlever väl detta? Luften räckte bra till i marschen, men i mellanspelet knep det, och psalmen nästan liknade suset av en mygga. Men det var i alla fall ett ljuveligt ting, att du erbjöd dig att hjälpa mig!

– Så hade jag också glädjen att få trampa orgeln på en kollegas stora högtidsdag. Jag tror inte det är många, som har gjort det förut, triumferade bror Fogel andfådd, i det han fångade den lilla rosetten och satte den på sin plats under kragen.

Och i sitt eländiga tillstånd, pysslande med sitt ljusa skägg och sina skrynklade kläder, avlägsnade sig redaktör Fogel för att inhämta närmare upplysningar om brudens klädsel, brudens moders klädsel, buketternas sammansättning med mera.

– Käre, bror Fogel, du är en ängel, suckade tankfullt den magre organisten, i det han fällde sin kropp över läktarskranket och stirrade ned i kyrkan, där blott en vaktmästare gick stökande omkring och plockade upp en del fallna rosenblad.

SEXTIOFEMTE KAPITLET.

»Ärade brudpar, mina damer och herrar!»

Hovmästare Edelberg hastade dödstyst genom Hotell Svanlunds vackra festvåning, på vars väggar syntes bilder av en mängd storpolitikens och tonkonstens mästare, möjligen utvalda av den fintliga direktionen för att ingiva tillfälliga gäster den föreställningen, att Axel Oxenstierna och Carl Maria von Weber på sin tid

varit tacksamma middagsätare vid restaurangens goda bord.

Den rödhårige hovmästaren, som var klädd i frack och vit halsduk, vred med häftighet sina händer över ett antal små assietter med smörkulspyramider, skyndade därefter bort och vred dem lika förtvivlat över ett par stora försilvrade fat, gled sedan, lik en spelande skugga eller reflex, utefter det långa vita bröllopsbordet, alltjämt utan ett ljud men hela tiden flätande de stora bleka händerna inuti och utanpå varandra. Hovmästaren hade själv lett dekoreringen av den ganska stora matsalen, men han hade i dag måst anskaffa extra krafter vid serveringen. Därför syntes i den ännu tomma salen servitören Tidlund, kallad Timglaset, sysselsatt med en del förberedelser, innan den festliga måltiden skulle intagas. På grund av att herr Tidlund mestadels tjänstgjort vid begravningsmiddagar, hade han tillägnat sig ett om möjligt ännu tystare uppträdande än hovmästare Edelberg. Den bleke mannen med de blacka, i fjärran svävande blickarna och det sällsamma leendet omkring munnen smög alltså omkring vid ett mindre bord i bakgrunden, medan herr Edelberg utförde sina trolska, luftiga rörelser vid det större bordet i salens mitt.

Ett tag upplöstes herr Tidlunds bild och fläktade ut i den stora korridoren. När han med tysta fjät och fladdrande skört passerade över den mjuka mattan, stod plötsligt fabrikör Åviks trotjänarinna framför honom, högtidsklädd och förgråten. Hon var den första, som anlänt från kyrkan.

– Gråt inte, fröken Alma, tröstade herr Tidlund med sin tonlösa stämma, sedan han vänligt hälsat hushållerskan. Allting blir bra, det vet väl jag det.

– Ack, jag skall förlora min kära fröken! Det känns nog, må herr Tidlund tro!

– Badda ögonen med kallt vatten, fröken Alma, så går det röda bort. Jag vet det nog jag, som varit med så mycket ...

*

I det festliga bullret och sorlet av röster vid borden hördes tydligt Karl Ludvigs stämma, då han för fröken Carla Berg eller Glada Kalle förklarade, varför han kommit för sent till högtidligheten i kyrkan.

– Jag sa till Cello, att jag inte velle bli någen marskalk, yttrade Karl Ludvig. Jag töckte, att jag va för feter, men Cello sa, att han inte velle gefta sej, om jag inte åtog mej å bli marskalk. Snälla fröken Berg, var inte lessen på mej, för att jag kom för sent.

– Det är ju över, det är väl ingenting att tala om, kvittrade Glada Kalle.

– Se, saken va den, forsatte Karl Ludvig, att jag va ganska feter för ett år sen. Jaha, dä förstås, jag ä dä nu också, men jag va möcke fetare då. Då skaffa jag mej, ser fröken Berg, en hel del stärkskjorter å sånt där. Sen kom sörgen.

– Å, har ni haft sorg, avbröt miniatyrdamen med ett deltagande uttryck i sina glada och falska ögon.

– Dä var ingen släktsörg, fortsatte Karl Ludvig lugnande. Gud vare löv! Men dä va affärer å sånt där. En annan hade magrat, minsann!

Men vid det stora bordets ena kortända satt Pensionatskurken i en egendomlig givaktställning på sin stol. Hans blekbruna ansikte med den smala, sammanpressade munnen, den mörka skäggbotten och de gråsprängda små mustascherna samt pincenén, som skärpte blicken, talade om allvar eller stränghet. På sin högra sida hade han genom en sällsam ödets skickelse till bordsdam fått en fröken, känd från Lilla Mussys värld, där hon spelade sin roll som Fakir under kaffebjudningarna. Hon talade som vanligt med nedslagna ögon och nästan slutna läppar. Pensionatskurken måste instinktivt ha känt, vilka huvudintressen Fakiren

odlade; han sände då och då en forskande blick mot de sänkta ögonlocken, och han tycktes vänta på en förklaring eller en uppenbarelse. Nyss hade Pensionatskurken på förfrågan meddelat sin bordsdam, att han var stationsinspektor i den närliggande köpingen, varför alltså Fakiren blivit nödtorftigt lokaliserad. Den uppenbarelse, som den djupsinnige mannen väntat på, dröjde verkligen icke så länge. Just som prästmannen uttalat orden ”renhet i tal, renhet i hjärtan, kärlek och överseende” till brudparet och hurraropen förklingat, yttrade Fakiren, i det hon blickade ned på bordduken.

– Bor inte den unga kaptenskan von Pann där?

– Mycket riktigt, sade Pensionatskurken förbindligt, med hopp i sitt hjärta. Mycket riktigt.

– Det är en mycket behaglig dam, fortsatte Fakiren. Hon bor ju i Hedmans gamla villa?

– Just så, just så, bekräftade Pensionatskurken med en viss entusiasm.

– Hon är visst änka nu?

– Ja, hennes man dog för två år sedan.

Nu gjorde Fakiren ett uppehåll, medan hon förberedde ett av sina stora suggestionsstycken. Därefter sade hon med len stämma, hopsnörpt mun och darrande ögonlock:

– Ja, tänk, tandläkare Blom flyttade in i samma förstuga, så snart begravningen var över. En behaglig man, herr Blom. Passande läge – för praktiken!

Pensionatskurken, för vars ögon efter Fakirens beräkning en syndig tavla rullades upp, blickade med sann beundran på sin bordsgranne, log milt och sade:

– Den unga kaptenskan är så mycket ute, för hon besöker mest fattigt folk och uppehåller sig särdeles ofta bland sjuka och elända i samhället. Hon ägnar sig uteslutande åt barmhärtighetsverk efter mannens död och går ofta långa vägar, ja, halvmil, med sina korgar, sina apoteksládor och sina hoptiggda kläder.

Fakiren blev stum inför all denna godhet. Men Pensionatskurken, som uteslutande diktade, ty han hade icke en aning om hur kaptenskan använde sin tid, lade med tacksamt sinne märke till, hur han förvirrade sin bordsdam. För sig själv tänkte han: Denna kvinna har jag förvisso placerat på ett Castrum doloris, varefter han höjde sitt champagneglas och ödmjukt bad att få dricka Fakiren till.

Första fiolen, som var närvarande med Electrical girl, blev så småningom något högröstad och avfyrade plötsligt över bordet:

– Hej, Karl Ludvig, gamla ungkarlsruka! Skål för Ryslunda sparbank!

Bröllopsmiddagen knallade och brann av flera utmärkta anföranden. Folkskolläraren Holmén uttryckte sig vårdat och lugnt i ett tal om ”hur liten man likväl känner sig inför naturens stora krafter, i vilka även kärleken ingår såsom en väsentlig detalj”, varefter en äldre herre manade de närvarande ungherrarna att gifta sig, ”emedan kärleken är det enda, som kan förgylla livet. Ungkarlarna ha inte något berättigande.”

Pensionatskurken, som en stund suttit i tankar och sett ogenomtränglig ut, knackade plötsligt till brudgummens överraskning i glaset. Det blev tyst efterhand, men Pensionatskurken klingade ännu en gång, och det lät i kristallen, som när en fårklocka pinglar.

När larmet nu alldeles tystnat, reste han sig upp och talade, först med tämligen låg och sedan med en allt skarpare stämma:

Ärade brudpar, mina damer och herrar!

En av de föregående ärade talarna bragte brudparet en så ståtlig hyllning, därvid han utströdde så ljuvligt doftande rosor, att jag alls icke anser mig i stånd att tävla med honom. Men gav han åt brudparet vältalighetens blomster, vilket är tillbörligt och rätt, gav han åt oss ungkarlar endast törnen.

Förbjude mig Zeus att betvivla den ärade mannens försäkran, att han är lycklig, men jag anser min skyldighet vara att bemöta hans ord om ungkarlarnas mindre existensberättigande. Min herre, vi äro absolut nödvändiga för den äktenskapliga lyckan, och vi få bringa månget offer på äktenskapets altare. När omsider de unga slutit dörren till sitt bo, då, mina damer och herrar, är hela världen överflödig för dem, emedan de veta sig vara ensamma i världsaltet. Och rätt så! Men tiden flyr snart – sic voltitur aetas – och med tidens gång förändras allt. Då skola de en gång finna, att molnen, på vilka de svävade högt över våra huvuden, brista, och de vakna ledsna i sällskap med varandra, ty den första kärlekens gud, vilken har ett mycket stort och hårdarbetat tjänstgöringsdistrikt, har flyktat bort. Verkligheten har åter trätt i deras närhet, och i denna verklighet känna de sig till en början förvånade och främmande. En söndag kommer, när mannen står och trummar på rutan eller sitter knäppande på sina naglar, liksom de gamla lekte med plektret på lyran, och då den unga frun vattnar blomster utan att fälla ett ord. Runt omkring dem fylles luften utav frågetecken; det enda ljud, som stör tystnaden, är kanariefågeln, som hoppar i en triangel från pinne till pinne under glada pip. Ty det är en ungkarl, och därför piper han så glatt. Då säger plötsligt den unga frun, att nu måste förvisso någon tagas hem, för vilken man kan visa alla gåvorna, och mannen far upp såsom befriad ur fångenskap, och hem släpas så det första ungkarlsoffret. Med det tålamod och den ödmjukhet i anden som vi äga, vi ur paradiset utelåsta, stanna vi inför varje kristallvas och utropa ”ah”. Vi skugga med händerna över våra ögon framför edra oljefärgsmålningar och säga ”åh”. Vi halas genom rummen såsom godsvagnar av ett lok, I leten i våra ögon efter entusiasmen över *eder* lycka. Ha! Vid gudarnas skymning! Det är vi ungkarlar, som skola omtala för eder och övertyga eder om att I ären lyckliga.

Så kommer den dagen, då vi uppsläpas till eder, och då ni för oss förevisa en dyrbarhet, insvept i en linda. Denna dyrbarhet har väl utseendet av ett vetebröd, men detta vetebröd skiljer sig i så måtto från vanliga sådana, att det blinkar, ty vi kunna tydligt se tvenne russin i bakverket, ett på varje sida om något, som I kallen för lillens grekiska näsa. Nå, frågar mannen, kan du säga, om han liknar mig eller Jossan? Den oerfarne ungkarlen begår genast ett avgrundsfel och säger, att det liknar endera av parterna. Men vi, gamla ärriga ungkarlar, vi säga icke så, utan vi slå tillsammans våra händer och utropa: Det var en sällsamt lycklig förening av eder båda!

– Hahaha, skrattade församlingen.

– Silentium, mina damer och herrar, manade Pensionatskurken. Förvisso äro vackra visor icke långa, men detta är en ful visa, och därför är den lång. En dag inbjudes ungkarlen såsom ledare av åskstrålar eller såsom en slags buffert, och han får då känna äktenskapets smärta och taga del av dess besvärligheter. Efter middagen anförtror sig den manlige vännen till honom: ”Kära du, allting är icke, som man drömmer sig det. Det vill säga, att jag och Jossan äro verkligt lyckliga, och hon är den bästa kvinna, man gärna kan tänka sig, men” (här sänker han sin röst till en viskning) ”men hon måste hållas kort, man måste ibland säga rent ut här i hu–”

Just då kommer Josefin in, och mannen övergår till något annat och ser ut, som om han hade inlett ett samtal med luften eller en i rummet sig befinnande vålnad. Ja, med sådana bördor få vi ungkarlar vandra hem. I ösen edra sorger i oss, men vi äro vana att bära äktenskapets tyngder, och ändock hava vi krafter kvar att på Trettondedagens afton tillsammans med edra små utföra den gudalika dansen Räven raskar över isen samt kanske därtill även placera våra tänkarehuvuden i golvet för att uppliva antikens lekar genom en kullerbytta och dymedelst framlocka gudaleenden på de små barnens läppar.

Nej, mina gifta damer och herrar! Talen icke illa om ungkarlarna, ty vi äro oumbärliga för eder äktenskapliga lycka, liksom ventilen är det för ångmaskinen. Vad slutligen brudparet angår, avslutade Pensionatskurken sitt tal, så ber jag att få uttrycka den förhoppningen, att I med fullt förtroende vänden Eder till mig, när I haven några kristallvaser, klänningar, småbarn eller serviser att förevisa. Behagliga uttalanden garanteras, och även är jag beredd att taga tvenne gånger av eder kalvfrikassé och lika många gånger av eder jordärtsskockspuré eder ölsupa och eder brylépudding. För övrigt skolen I ihågkomma: amor vincit omnia!

Dixi! Acti labores jucundi! Vivant de nygifta!

Kraftiga hurrarop genljödo åter i salen, och genom deras buller hördes Karl Ludvigs starka stämma:

– Möcke bra! Dä ä så sant, dä ä så sant!

Pensionatskurken satte sig ned, och han såg sträng ut, när han lyfte sitt glas, vari vinets pärlor dansade upp och ned; kritiskt syntes han granska dessa pärlor, som om han funnit dem alltför glada och lättfärdiga.

Medan sorlet steg och sjönk, satt den gamle pensionerade, före detta järnvägskontrollören Pamp, med sitt huvud lutat i ena handen. Electrical girl hade genast känt igen honom och med en viss förskräckelse, ty gubben, en gammal bekant till fabrikör Åvik, var ingen annan än Den oförbrännelige, som brukade berätta glada historier och tala om gödkalvstek, stuvad lake och väderleksutsikter inne i den affär, den unga kvinnan för länge sedan hade lämnat bakom sig. Electrical girl kom väl ihåg den dagen, då Den oförbrännelige kom in och berättade historien om fänriken. På sin egen historia hade hon ju fått ett lyckligt slut, fastän hon aldrig fick veta, hur det gick med fänrikens väninna.

Den oförbrännelige satt försänkt i djupa tankar, medan han förberedde ett av sina tal, med vilka alltid vänkretsen uppbyggdes av den intensive herrn, som till varje pris måste behärska situationen och under alla förhållanden vara den oförbränneligaste av alla oförbränneliga. Gubben Pamp var en på sitt område enastående talare, ty han kunde hålla anföranden, som innehöllo alls ingenting och därtill voro fullständigt osammanhängande, detta på ett så medryckande sätt, att åhörarna fingo intrycket av ett retoriskt mästerstycke. Han byggde upp ett slott av luft, försåg det med torn av tomhet och krenelerade murarna med intigheter. Härefter satte han ett leverop som flagga i toppen. Det infernaliska i herr Pamps metod låg emellertid i den hastighet, varmed han hopade grannlåter på varandra; åhörarna drogos med av farten och visste icke ordet av, förrän den duktige talaren med ett ryck fick dem att rusa upp från stolarna med glasen i händerna och fylla i hurraropen, när han ropade sitt bjudande leve.

Nu reste sig Den oförbrännelige upp, baxade med ett larm stolen ut på golvet, vräkte sina breda axlar baklänges och röt:

– Ärade brudpar, mina damer och herrar!

Äh! samlade här i glädjens högtidsstunder – äh – minnas dagar, som svunnit i både helg och socken, och det gäller att med all gewalt stå rak i regn och solsken, det tror jag också, att man kan säga i detta fall, ty detta kära par, som vi här ser framför oss med ungdomens hela liv, men åldern kommer smygande och ungdomens dagar skola vi minnas liksom all tacksamhet vi hysa – äh – *men* det är ju möjligt – här utförde illusionisten ett av sina patentknep, då han liksom hänvisade till något, som förut icke blivit sagt – det är möjligt, att alla icke kunna instämma i de ord jag nyss talade om ungdomens tacksamhet och ungdomens plikter (flera av åhörarna lyfte huvudena, plågade av samvetskval över att icke ha varit tillräckligt uppmärksamma) men för all glädje, för all äkta kärlek vi ha fått röna i det härliga familjelivet, i dess helgd, som varit till fröjd för alla, icke minst för oss – till det ärade brudparet själv, till dess anförvanter, fabrikör Åviks präktiga – äh – familj – och *därför,* röt gubben plötsligt, ber jag er alla (buller och brak av stolar, som när bataljon slås på en kägelbana) instämma med mig i ett leve. Leve brudparet! Leve det!

– En charmant talare, utbrast Pensionatskurken och vände sig till Fakiren. Ska vi inte gemensamt skåla med honom? Få vi lov! Tack för det vackra talet!

Men nu hade Reservlöjtnanten rest sig upp och bad med smattrande stämma att få uppläsa de telegram, som under dagen anlänt. Han stod i stram givaktställning, medan han lät den ena telegramblanketten efter den andra passera ansiktet, och hans röst lät som frisk skottväxling i patrullstrid:

– Hjärrrtlig grrratulation på högtidsdagen, smattrade det från uppläsaren. Undertecknat Hilda och Frans.

– Grrratulationer, de hjärrrtligaste på högtidsdagen. Familjen Ericksson.

– Sol ute och sol inne, sol i hjärrrta och sol i sinne! Lillebill och Edvin Sjöblom.

– Mycken glädje och liten sorrrg, krrraft att bära båda! Matilda och Josef Ingvers.

– Tomtebolycka må hemmet smycka! John Timell med fru och barn.

– Hjärrrtligaste grrratulationer på bröllopsdagen! Familjen Malm.

– Sol ute och sol inne, sol i hjärrrta och sol i sinne! Vännerna Ida och Axel.

– Lycka och frid! Petrus Anker.

– Mycken glädje och liten sorrrg, krrraft att bära båda! Sundströms.

– Tomtebolycka må hemmet smycka! Karnell & Go. Plåtförädlingsaktiebolag.

– Sol ute och sol inne, sol i hjärrrta och sol i sinne, Ferniss- och oljefärgsfabriken Glanzia.

Särskilt ett telegram, som upplästes mot slutet förvånade mycket den av lyckönskningar söndertrummade församlingen. Det var avsänt av servitören Tidlund och innehöll hans enda vers.

... var äng sin blomma har. Vart hjärta har sin saga från flydda ungdomsdar

Högaktningsfullt H. Tidlund.

Medan telegrammen smattrande lästes upp av Reservlöjtnanten, vars skottsalvor ljudit under mera än en halv timmes tid, syntes långt borta vid ena kortväggen Timglaset i sin välborstade, men något blanka redingote. Hans ögon sågo med ett blackt men vänligt uttryck på brudparet, och över hans läppar svävade det stilla leende, som aldrig lämnade honom, vare sig han iskänkte det sura vin, som sorgen bjuder, eller det fradgande, söta och rusande, som glädjen ställer till förfogande åt sina gäster.

Utanför i gränden, som i skymningen upplystes av ljusfläckar från Hotell Svanlunds strålande festvåning, hade under hand samlat sig en liten folkskara, som stirrade mot de granna fönsterraderna, bakom vars immiga glas skymtar av klänningar och frackar då och då kunde iakttagas. Den lilla skaran stod först tåligt avvaktande, men efter som minuter och kvartar gingo, blev den allt oroligare och mera hotande. En hetlevrad och uppfordrande karlröst kastade ibland ut en fras, som tydde på trots, missnöje eller vrede. En annan stämma blandades i den förra men var lägre, mera mumlande och otydlig, fastän även denna röst tillhörde en tolk för harm och besvikelse. Det morlade och puttrade i den rörliga församlingen; allt intensivare stirrade ögonen upp mot rutorna, allt högljuddare blev mumlet och surret. Då brakade plötsligt liksom en trumpetfanfar lös. Det var den hetlevrade rösten, som utlöste hopens otålighet med orden:

– Brud och brudgum! Brudparet fram!

– Fram med brudparet, mumlade dovt den andra karlstämman.

Utanför ett av de stora fönstren syntes från gatan verkligen en liten balkong, vilken folkskaran för länge sedan hade upptäckt. Den önskade efter stadens ännu icke utdöda sed få se brudparet träda ut ett ögonblick och mottaga de bifallsrop, åskådarna tyst förbundit sig att höja såsom en betalning för besväret. Hovmästare Edelberg meddelade, ivrigt vridande sina händer, gatuförsamlingens högljudda krav, men brudparet var icke hågat att efterkomma de envisa uppmaningarna. Då yttrade fru Åvik, född Tabell:

– Det går icke an, komma, att vara så snäv mot det goda folket, punkt. Gån ut på balkongen en minut, komma, och gläd dem med att visa eder, punkt. Seså, utropstecken! gör nu som jag ber eder, punkt.

På uppmaningen lät det, som om fru Åvik, född Tabell, genom ett så klokt politiskt steg velat trygga dynastien Erlandssons fortbestånd och folkgunst för eviga tider. Brudparet gav därför efter, ögonblicket därpå öppnade hovmästare Edelberg dörren, stack ut sin ormlika kropp över balkongen för att närmare betrakta eller möjligen förbereda skaran på att något högtidligt nu skulle äga rum.

– Bruden också, krävde den hetlevrade rösten genast.

– Asch, mumlade den andra karlstämman, det är ju hovmästarn, för fasen! Ser du inte det!

I detsamma försvann hovmästaren, och Cello utträdde med sin vita gudinna, mottagande folkets hyllning. I skymningen kunde han helt otydligt skönja anletena därnere, men när bifallsbruset steg, lade han märke till ett par röster, dem han tyckte sig ofta ha hört förut.

– Leve brudparet, skrek herr Stoltz, som var ägare till den hetlevrade stämman.

– Leve detsamma, ifyllde herr Backlund, varpå ett hurrarop utfördes av den övriga församlingen.

Dörren bakom balkongen stängdes. Skönhetssynen var som genom ett trollslag försvunnen, och vid den brådskande, korte och gråe herr Stoltz' sida vandrade herr Backlund med långa och mystiska steg, dragande i sina mustaschsvansar, bort genom de mörka gatorna för att uppnå Café Merkurius, där de båda herrarna ämnade intaga en kaffegök efter aftonens arbete.

SEXTIOSJÄTTE KAPITLET.

En weddingtrip till södern.

När herr Erlandsson och hans maka, född Åvik, stodo vid kupéfönstret dagen därpå för att företaga en resa till Dalarne, vecklade Cello upp en tidning, vilken han nyss mottagit från en tidningspojke, som samtidigt framfört en vänlig hälsning från redaktör Fogel. När Cello kastat ett par blickar i bladet, hoppade plötsligt följande ord ur hans mun:

– Lilla Fogel, du är en ängel ...

– Menar du mig, älskling, sade fru Erlandsson med varm stämma.

– Må fan ta dej, fortsatte Cello i det han rodnande av vrede genomläste det festliga referatet av bröllopsakten i kyrkan, vilket bror Fogel försett med rubriken ”Ståtligt bröllop inom societeten”.

– Min Gud, utbrast den oroliga och förvånade fru Erlandsson. Vad sa du?

– och så har han utav gammal vana skrivit ”En weddingtrip till södern” också – beskrivit hur tant var klädd – gamla Mussys svarta sidenkjol och kapott –

Äntligen erhöll den upprörda fru Erlandsson av sin vredgade man en förklaring. Hon sade då med ljusnande ansikte:

– Men det är väl riktigt rart gjort ändå.

– Visst är Fogel rar, sade Cello med sammanbitna tänder. Visst är han söt och rar! Käre Fogel, du är en ängel, men –

*

En reparation pågick i fabrikör Åviks kök, och på en smal stege intill det stora skåpet stod en ung målare med färgklickar på blusen och en vit mössa på huvudet, smackande och klafsande med en pensel högt uppe vid taket, samtidigt som han visslade de allra ljuvaste melodier. Nyss hade han på ett fintligt sätt förmält arian Om blott jag får din kärlek med rosens doft, och ingen skulle ha kunnat utpeka gränsmärkena mellan de två tonskapelserna, i varje fall icke hushållerskan Alma och hembiträdet Hedvig, som höllo till i serveringsrummet.

– Nu vet man ju, hur det har gått med Dorothy, sade Alma till Hedvig. Det är alldeles klart de unga emellan.

– Greve Cyrus har fått sin dom. Det är sant, svarade Hedvig. Han hängde sig ju av grämelse i sitt stamträd på gården till ett av slotten – det var visst en ek, som var tvåtusen år gammal. Kan träd bli så gamla?

– Jag förstår mig inte på det, svarade Alma. Men aldrig har jag sett några hinder för någonting i romanerna.

– Han var en så hemsk karaktär, sade Hedvig med ett ur följetongen lånat uttryck. I alla fall! Alma tyckte, att det skulle vara slut, men man har ju inte fått vara med om mera än bröllopet. Inte vet man, hur det går för dem i framtiden. Räcker pengarna till för den gamle lorden, så att han slipper gräma sig till döds? Fitzgerald var söt och rar, men han hade ju inte så stora rikedomar, han hade ju ganska dåligt med pengar.

– Vi får kanske veta det, eftersom äntligen sista kapitlet har kommit. Det är bäst, att hon läser det med detsamma, så att vi får slut på det. Det här var en långdragen författare, minsann!

– Talar damerna om författare, hördes i detsamma målarens ljuva röst från köket. Han hade nyss sammankopplat visan Sussy, du svarta med Lilla Karlsson, söt på alla vis, och han ville nu bereda sig själv någon omväxling. Jaså, fortsatte han, damerna talar om författare. Såna känner jag till! Jag har en faster, som har varit hos en sådan, mina damer!

– Säger herr Ljungros det, ropade hushållerskan tillbaka.

– Ja, hon var anställd hos en författare, som skrev granna dikter och sådant, men han var inte så grann i mun, när han var hemma. Han kastade för resten bullar på henne.

– Vad gjorde han? ropade de två kvinnorna inne i rummet.

– Han var så infenalisk, svarade målaren, så att han gömde överblivna kaffebullar för att få dem att hårdna, och när han blev arg, kastade han dem på min faster. Ibland stack han ut huvudet genom fönstret och ropade till folk, som arbetade utanför – tillåter damerna att jag använder mig av ett starkt ord här?

– Åja, bevars, om det inte är alltför hemskt, svarade hushållerskan.

– ropade till folk, som arbetade utanför, fortsatte den chevalereske målaren: ”håll käften brackor, medan jag diktar åt er! Det är för eran skull jag lider, era – bestar!” Ja, han sa egentligen något värre än bestar, men jag vill emellertid inte uttala det i fröknarnas närvaro.

– Usch, en sån otäcking!

– Ja, och ibland stängde han in sig i sitt rum, och när han kom ut till frukosten, då grät han och sa till min faster: ”I dag har jag varit i mitt sköna land. Härliga, drömda land, med din vår, som smälter mitt hjärtas vinter!”

– Så vackert, inföllo romanläserskorna i serveringsrummet.

– Men det hindrade honom inte att säga något helt annat strax därpå, och det var saker, mina damer, så att mina fröknar skulle ha svimrat båda två.

– Ja, men det han diktade då?

– Å, sade målaren med sin smältande stämma, understrykande varje ord med smackningar från penseln, det var minsann så sött och vackert alltsammans så att folk grät åt det och inte visste sig någon råd för all beundran.

Nu började målaren att vissla Ljuvt är att drömma, sorgerna glömma, men kommen till hälften av denna melodi, kittade han den omärkligt tillsammans med Näcken han spelar i böljan blå, vilken rörande musik varade medan Hedvig började läsa:

– *Kapitel sextioett. En weddingtrip till södern.*

I den med gult siden överdragna lyxvagn, vilken ställts till de nygiftas förfogande, stod nu sir Fitzgerald med sin unga maka innesluten i hans armar, i det han lidelsefullt tryckte en kyss på hennes läppar.

Utanför de stora kupéfönstren visade sig ett underbart landskap, vars trädpartier än reste sig liksom hotfullt upp emot en av oranger färgad himmel, än liksom ägde ett smilande behagfullt uttryck av ljuvaste sommarlust.

”O, bort från dessa dimmor och gråa trakter”, utropade sir Fitzgerald. ”Ut till de södra landens prakt och härlighet! Detta är ändå livet. Kommer därtill, att jag får vara allena med dig, du ädla dotter av en stolt släkt, vars hand jag djärvdes att eftersöka; och vars hjärta jag erhållit. Jag svär dig i detta ögonblick, att ingen i hela världen finnes, vilken är så överlycklig såsom jag är, du dyrkade! I denna stund genljuder över hela England tidningspressen med sina av ståtliga artiklar fyllda blad om vår förmälning, där hela landets främsta societet med prinsen av Wales i spetsen var närvarande. Dock smärtar det mig förfärligt”, fortsatte. han, ”att icke mina föräldrar i denna stund längre leva.”

Dorothy slog upp sina mörkblåa ögon, och i det hon lade sin fina, med dyrbara smycken utrustade hand på hans arm, yttrade hon:

”Även jag sörjer djupt över att dina älskade föräldrar båda ha skrattat åt förgängelsen.”

Hushållerskan avbröt nu berättelsens gång.

– Nej, men, Hedvig, sade hon med en skymt av förargelse i sin lugna röst. Så galet hon läser på flera ställen. Inte har väl det gamla fina herrskapet *skrattat* åt förgängelsen. Det låter hemskt, ja, riktigt kusligt tycker jag.

– Jag läser som det står, urskuldade sig Hedvig. Men Alma har nog rätt. Det skall förstås vara, att de ha skattat åt förgängelsen. Heter det inte så?

– Naturligtvis. Bra märkvärdigt, att det är så mycket tryckfel jämt, fortsatte Alma. Förra gången på själva bröllopsfesten läste hon, att bruden riktade sina mörblåa ögon mot brudgummen i stället för mörkblåa, och

en gång förut var det något ännu tokigare, men jag har glömt, vad det var. Fortsätt nu!

Alltjämt till tonerna från målarens läppar fortsatte Hedvig läsningen, varvid man fick veta, att sir Fitzgerald i lyxkupén överlämnade sex diamanter av hasselnötters storlek till sin brud såsom en liten nätt överraskning.

”Och detta för mig”, utbröt Dorothy.

”Ja, för dig och endast för dig, Dorothy”, sade sir Fitzgerald och såg med ögon, fyriga av kärlek på sin brud.

De båda älskande föllo i varandras armar. Utanför reste sig nu Vesuvius mäktiga kägla, överströmmad av aftonsolens purpurstrimmor. Sir Fitzgerald öppnade kupéfönstret, söp därpå den milda luften i häftiga drag och sade:

”Nu sänker sig natten sakta ner över en lycklig och idog jord”, utbrast han. ”Sälla ögonblick, då jag vid din sida får fara i dessa sköna länder! Hittills har jag till denna dag spelat rôlen av en fattig man, men jag gjorde det därför, att jag med mitt hjärta ville vinna dig och icke med mina rikedomar.”

”Du rik?” hördes Dorothys darrande stämma.

”Ja, rik”, sade sir Fitzgerald. ”Mina slott i England med dess underlydande utgöra nämligen endast en bråkdel av mina ägodelar, vilka äro utströdda över hela Europa.

Dorothy tryckte sitt vackra huvud intill sir Fitzgeralds bröst, i det att hon utbrast:

”Då tackar jag himlen, men allenast icke för min egen del utan även för mina föräldrars skull, vilka här igenom icke längre behöva sörja över en dotter, som kanske dock i djupet av sitt hjärta erfor en känsla utav att hon av egoitisk kärlek tvungit dem att leva under sin värdighet. Välsignad vare du, o, sköna jord, och främst av alla du, min egen älskade!”

Det föreföll nu, som om hela naturen velat instämma i denna bön, ty ett praktfullt stjärnljus utbredde sig i detsamma över hemisfären, och palmens grenar uppsträckte sig mot fönstret liksom i åkallan. I en kyss bortsmälte de båda unga, medan tåget förde dem bort till ett oberoende och sorgfritt liv. Slut.”

– Jaså, nu är det slut på valsen, sade Alma. Hur är det nu? Har vi fått reda på hur det gick för alla?

– För varenda en, svarade Hedvig.

– Men den förtrogna miss Duncan, kammartjänarinnan. Hur gick det med henne?

– Det vet väl Alma. Hon fick ju en plats som föreståndarinna på ett av sir Fitzgeralds slott. Hon ville ju inte för något i världen skiljas från sin fröken.

– Hon har rätt, Hedvig. För resten kan jag inte begripa, hur den, som skriver följetonger, kan hålla ihop det.

Målarens milda röst hördes nu utifrån köket:

– De är skapade för genialitén, mina damer!

Därefter visslade han i egen sättning melodien till. Nu tackar Gud allt folk, medan diktens gyllenvingade andar lämnade fabrikör Åviks kök och skymningen sakta kom smygande utanför med stjärntändning över gårdens träd.

SEXTIOSJUNDE KAPITLET.

Den blomstertid ...

Sabbatsbrytande bin flyga omkring i den gamle bibelkritikerns stora trädgård en sommarsöndag. Gubben Borg är sysselsatt med en stor grön vattenkanna, ur vars stril glittrande bågar kastas ut på yppiga blomstersängar och vajande köksträdgårdsväxter. Under den gamle herrns vita valrossmustascher hänger en svart och krokig pipa, som häftigt släpper ifrån sig ljusblåa rökpuffar.

– Hör nu, herr Thun, ropar gubben Borg och gör ett inlägg i en nyss påbörjad diskussion om Moses på berget. När Moses kom ner från berget, var han alldeles röd i ansiktet. Hans ansikte sken, står det. Tacka för att det sken, då han hade fått brännblåsor i det; de hade ju experimenterat med sprängämnen däruppe. Hans bror, som kom bort på berget då? Vart tog han vägen? Sprängd i luften, förstås, för de kunde inte handskas med krutet på den tiden riktigt. Det var alldeles för nytt för dem, se. Moses visste i alla fall, vad han gjorde, och han var en ovanligt klyftig karl, det är säkert det. Och lika styv var han, när han skulle föra folket över Röda havet, för han hade väl reda på ebb och flod, se. Han var lika mycket skeppare som landkrabba, skall jag säga herr Thun!

– Så var dock förvisso Moses en stor gudsman, svarar den entoniga rösten bakom staketet, och honom var förelagd en stor gärning att föra Israels barn genom öknen. Så skola vi alla vara starka i anden och i tron, och förvisso var det anden, som strålade utav Moses’ ansikte, och inte något krut, herr Borg. Herr Borg vill förklara alla de ting så naturligt ...

– Allting är också så naturligt, svarar gubben Borg. Låt oss inte glömma jorden, herr Thun. Låt oss vara ödmjuka och inte glömma jorden, för vi är potatisar och myror, som har vuxit upp ur jorden.

– Ja, människan är ett fåfängligt ting emot sin Skapare, svarar den entoniga stämman. Men det är Han, som har skapat myran, potatisen och människan.

Härpå blir det tyst; och medan herr Borg stilla städar i sin trädgård, kastar han då och då en lång, kisande gammalmansblick bort mot det stora tvåvåningshuset, från vars öppnade fönster för en stund sedan hördes tonerna av en fiol. Ett sakta brus av vind, som drar genom trädgårdssängarnas blad och stänglar, eller av flygfäns surr stiger upp som en stilla, långt utdragen koral. Runt omkring prunkar Adonis med sitt findelade, mörkgröna bladverk och sina röda, blänkande blommor; ringblommorna lysa som lyktor med gula och orangefärgade lågor, en latyrusskog i alla färger vajar där, fastklamrande sina stänglar vid stör eller staketspjäla, sommarlövkojan står blundande i en säng, väntande på aftonsvalkan, mollan skryter med sina karmosinröda blad, och långt borta vid lövsalen söka några jättelika solrosor vädja till osynliga åskådare att uteslutande betrakta dem men förgäta all den övriga blomsterprakten.

Vattenkannans strålar blänka, rissla och blanda sitt svaga ljud med surr och fågelkvitter. Inne i snickarmästare Thuns trädgård skallrar det nu av koppar och glas; man väntar tydligen främmande där. Men herr Borg hör icke dessa ljud. Medan han går nedlutad över markens härlighet, tänker han på sin för länge sedan döda hustru, som aldrig skall återvända till deras trädgård. Han suckar icke mera, ty hans suckar ha för länge sedan tagit slut, men han tänker lugnt och djupt på allt det, som flydde från honom en dag för många år sedan. Nu är han åter vid hennes sida, nu sitta de på bänken invid fruktträden; nu ropar hon från fönstret – han kan så tydligt höra, hur den klara sopranen nämner hans namn. Nu ser han rakt in i hennes milda ögon, och nu blir det åter mörker; han öppnar själv husets port, för att de skola kunna bära ut den gula kistan med alla de starkt doftande kransarna, och nu är han vid graven, där stenen fläckats av regn, men där ännu guldbokstäverna skina: Elisabet, medan små nedfallna löv rulla och vända sig i vinden. Han stannar alltid så länge vid stenen. Ack, det är så naturligt, att även hon skulle bli till jord liksom bladet, liksom blomman och fågeln. Allt är så naturligt och går så lugnt i sitt naturliga kretslopp; ständigt följa nya morgonrodnader på varandra, ständigt nya månar blänka – det går runt och säkert, det blir nytt och gammalt

om vartannat. Men saknaden och längtan, men drömmen, som oförändrad stilla lågar i hans bröst, vad är den utav, vad är den för ett märkvärdigt ting? Skall jag träffa henne mera? tänker den gamle herrn. Nej, jag skall icke mera råka henne – men kanhända att jag skall få råka henne ändå. Och så lämna hans tankar stenen vid graven, och därifrån vandra de bort till det gråa huset, gå uppför trappan – och nu ljusnar grubblarens öga.

– Varför kommer inte Elisabet, hon skulle ju komma, mumlar han.

Men den gamle har icke lagt märke till, att Electrical girl öppnat grinden och släppt in den lilla dottern på sandgången. Den tvååriga Maj Elisabet stirrar bländad mot solen, medan vinden nappar i de vita hårtestarna och en stor silversked blänker i hennes hand, vars miniatyrfingrar sluta sig med ett envist grepp omkring skaftet. Som en väldig, rörlig tavla utbreder sig bakom barnet trädgårdssängarnas tusenfärgade sommargrannlåt. Ur mörka skyar av grönt stiger från grannens trädgård en sång av några unga röster:

Den blomstertid nu kommer med lust och fägring stor. Du nalkas, ljuva sommar, då gräs och gröda gror. Med blid och livlig värma till allt, som varit dött, sig solens strålar närma, och allt blir återfött.

– – –

Gubben Borg lyssnar en liten stund med stora och förströdda blickar till den klara sången; så ser han ner mot marken. Där står det blonda barnet med sin blänkande stav majestätiskt utsträckt i handen. Hon riktar ett par ihärdiga, ljusblåa ögon mot den gamles rynkiga anlete, medan ivrigt pladder höres från hennes läppar.

Herr Borg ger till ett litet rop. Så sträcker han sig med en livlig rörelse över en blomstersäng, bryter en tusensköna och räcker blomman, alltid en gammal damernas riddare, åt Electrical girls dotter, medan sommarsuset mäktigt drar fram genom lanthandlarens vajande och doftande paradis.

– Elisabet lilla, mumlar farfadern och trycker det ljusa barnet till sitt bröst.